

chanoine
1653 1653
1653

INVICTISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DN. MATTHIÆ I. D. G. ROM. IMPERATORI SEMPER AUGUSTO. Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Regi: Archiduci Austriæ; Duci Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wirtembergæ, Silesiæ; Marchioni Moraviæ & Lusatiæ, Comiti Habsburgi & Tyrolis, &c. Principi ac Domino meo Clementissimo.

SALUTEM ET FELICITATEM.

Unus Principum quàm latè diffundatur; quàm sollicitè administretur; quàm infinitis periculis sit expositum; etsi prudentiores conjecturâ adsequantur, usuq; doceantur: Principes tamen optimè nórunt, quorum humeris moles tota Reipub. recumbit. Universi enim Imperij curam sustinere: populis & regionibus leges & jussa ponere: Unum omnibus imperitare, ac de singulorum salute sollicitum esse, nonne arduum? Majus quippe est quiddam & divinius, ac mens humana cogitationibus adsequi, industria efficere potest! Quem tandem Principem cura publici Boni, & populorum Salus tangit: tùm, ut DEO, cujus in terrâ vice fungitur, officij sui exactam reddere possit rationem; hujusque partes omnes ritè expleat; quanta sollicitudo mentem ejus exagitet necesse est? Jam quæ illum pericula in

administratione ipsâ excipiunt? quæ discrimina non subit? intra palatia insidiæ, foris apertæ fraudes: non illi præsidium tutum: quippe, quos fidelissimos credit, ab iis frequentissima Nex. Olim plerosque Cæsares cruentâ morte periisse legimus: & nostra ætas (proh dolor!) similia optimorum Principum exempla numerare potest. Romanus olim Consul & Orator vidit & expertus, vitam imperantium mille obnoxiam periculis, dum ait: *ò conditiones miseras administrandarum Civitatum & provinciarum! in quibus diligentia plena simultatum est, negligentia vituperationum: ubi servitus periculosa est, libertas ingrata, sermo insidiosus, assentatio perniciosa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundia occulta, blanditia aperta, &c.* Ista ut Princeps declinet, regnumque & se muniat ac firmet; Prudentiâ maximè opus est. Hæc verò, cùm in Principes, (ut LIPSIUS verè & verecundè ait,) vix cadat: Indè plurimi docti viri priscis & his temporibus, libros ad Principatum administrandum spectantes, conscripserunt: ut his eos juvarent, qui ad populos moderandos à DEO sunt constituti; cùm Usu omnia adsequi, & experientiâ (prudentiæ fonte) addiscere difficile, imò negatum sit. Alij quidem fusiùs; alij pressiùs præcepta Civilis doctrinæ consignárunt: quisque tamen ad eundem finem direxit. Ægyptij Sacra & Publica notis Hieroglyphicis involverunt. In Numismatibus veterum Impp. notas quoque varias videmus, quibus peculiaris est significatio. Et hodiè Principes Emblematis delectari, quibus abstrusa animi sensa exprimunt, novimus. Habet enim nescio quam jucunditatem, cùm cogitationes nostras notis & signis ita effingimus vel exprimimus; ut tamen aliis incognitæ sint. Utilitatem & jucunditatem, quæ ex Emblematis redundat, cùm pridem perspicerem; animum quoque ad hæc effingenda, tùm quæ jam æri incisa prodierunt, adjeci. Inprimis verò ansam mihi præbuit, Publicus tot populorum Adplausus, cùm V^a C^{ea} M^{tas} superioribus annis, Regni Ungariæ

Ungariæ, pòst Bohemiæ Ordinum unanimi consensu, in REGEM inuncta: tandem ad summum S. R. IMPERII fastigium, Illmorum Principum Electorum concordibus suffragiis evecta fuit: ut cùm Proceres & Summates Regnorum & Provinciarum, publicè sibi de Va Cea Mte, utpote Principe clemente, benigno, justo, gloriosissimo sint gratulati, votaq; pro ejusdem Salute DEO nuncupárint: privatorum verò quisque eidem Felicitatem longævam sit precatus: Ego quoque horum numero me adjungere: & notis hisce paucis, animum ergà Vam Ceam Mtem humillimè devotum demonstrare volui. Cumque alij lætitiæ & congratulationis signa, donis tantâ Majestate dignis testati essent: mihi aliud non fuit, quàm exiguum hocce, quo votivam meam adclamationem, tùm cultum demonstrarem. Defuit hactenus occasio eundem promendi: nec non artifex, qui notas animi exsculperet. Nunc utrumque nactus, tantò lætior ad Væ Cææ Mtis pedes munusculum hocce depono; quantò certior sim, Reges olim vilissimas res, à vilibus sibi oblatas, non sprevisse: & quantò magis confidam, Vam Ceam Mtem pro ingenitâ Serenissimæ domus Austriacæ Principum Benignitate & Humanitate, humillimum ac debitum cultum meum clementissimè suscepturam. Eccui enim major debetur, atq; Væ Cææ Mti? quæ DEI, superni illius Regis, imago animata est; quã ipse, archetypo ex sese sumto, effinxit? Cui potissimùm opellã hanc meã dicare & consecrare debui, quàm Væ Cææ Mti? quæ tot Regna, tot provincias & populos moderatur? Remquepublicam, tanquam Objectum amplissimum, in quo cogitationes & actiones suas ex justitiæ normâ & lege exercet? Alia quidem aliis conveniunt; Principum verò est, imperio populos regere, Benignitatem, Clementiam, Liberalitatem exercere, Justitiam administrare. His enim virtutibus DEUM, ejusque actiones imitantur & exprimunt. Atque principalem hunc finem officij regalis, hîc ex parte signare volui; si non pro-

dignitate, at certè ex voluntate. Offero itaque V^{ae} C^{ae} M^{ti} munusculum levidense; non tàm tali Majestate dignum: quàm argumento cultus, & votorum pondere grave: utque V^{a} C^{ea} M^{tas} illud clementissimè suscipere dignetur, quâ par est submissione rogo. DEUM OPT. MAX. cujus in manu Cor Regis, porrò precor; ut V^{am} C^{eam} M^{tem} S. Imp. Romano, aliisque Regnis, tùm populis subjectis, Bono & Saluti, diutissimè incolumem & florentem servare, longævam felicitatem largiri, & suâ gratiâ benignè fovere velit. Argentorati Kal. Martij ANNO M. DC. XIIX.

V^{ae} C^{ae} M^{tis}.

Subjectissimus

JACOB à BRÜCK Angermundt cognom.

AD

AD NOBILEM ET CLARISS. VIRUM DN. JACOBUM à BRUCK ANGERMUNDT cognom. amicum meum singularem.

MAgnus honor, veteri deducere ſanguine gentem,
Et ſerie longâ dinumerare patres.
Major at ingenij conſtipare artibus arcem,
Imbuere & variâ cognitione animum.
Maximus æterna virtutis luce coruſcum
Atq; hîc atq; alibi ſpargere poſſe jubar.
Hæc tria BRUCKIADE, cùm ſint tibi propria, qualem
Te quondam dicet publica Fama virum?
Crede mihi haud vanè: Princeps mirabitur olim
Conſilium, Lumen Gens tua, SLESIA Fidem.

Adamus Godfredus Bercka, Baro de Duba & Lippa &c.
F. Argentinæ.

CUncta hominum pereunt: eſt nec durabile quidquam.
Nil niſi Fama manet poſt mortem ſola ſuperſtes.
Hanc quicunque ſtudet factis acquirere & arte;
Is verè ac merito dicetur jure beatus.
Hanc quia ſervâſti, hanc auges, ſcriptisque coronas:
Inde tuum nomen, Laus, ſumma ſub aſtra feretur.

Jan-Bernhard. Maltzan L. Baro à VVartenberg & Penſelin, in Militſch & Freyhan, Præfecto ſuo amando l.m.q; ſbbt. Argentorati.

ERigitur magno Pyramis velut alta labore:
Erecta ut ſtabilis plurima ſecla manet.
Sic ſudore gravi Virtutis fama paratur:
Parta ſemel lethi triſtia fata fugit.
Non te pœniteat BRUCKI duri ergò laboris,
Quem vigil in ſtudiis, non ſine laude, locas.

Phœbus

Phœbus cum Musis tibi præmia grata rependet:
Et Virtus nomen celsa sub astra feret.
Te quoq; Magnates digno amplectentur amore;
NIL ULTRA, optavi, ut dicere jure queas.

Amoris & Benevolentiæ ergò L. M. Q. Ephoro suo colendo apponebat
Andreas Kochticzky Iun. L. B. à Kochticz & Lubliniecz.

NOn est cujusvis Emblemata fingere docta,
Et quibus haud aliquis sensus ineptus inest.
Qualia sunt tua BRUCK, MORALIA, BELLICA dicta,
Ingenij summi pignora certa tui.
Et tamen his fingis majora, POLITICA nempè,
Egregium studij dexterioris opus.
Nec tua Nobilitas solùm, nec nomen avorum
Te juvat; ast proprio Marte brabêja cupis.
Macte tuis Emblematibus satis eruditis!
Sic fugies nigri lurida busta rogi.

Carolus Heinricus Czigan Baro de Slupska, &c.
ἐχ(ε)δίασεν in Illustri Collegio Tubingæ.

AD FAMAE fanum pontem fabricáre perennem,
Qui de ponte satis nobile nomen habes.
Nam Genus & Proavos, & quæ non feceris Ipse,
(Dignum ô laude virum!) propria nulla putas.
PLUSne ULTRA venies cum perpetis ad sacra Famæ?
NIL ULTRA: tibi si contigit ista, sat est.

Wenceslaus Fridericus Czigan L. B. de
Slupska. ſbbt Tubingæ.

QVidquid habebat Amor cognatioque omnis Amorum,
Dulce, come, delicatum, floreum.
Quidquid habebat Atlantiades & Pallas Athena.
Entheum, sublime, acutum, lucidum, reconditum:
Prorsus id insumptum est lepidis, BRVCKI, omne libellis,
Ferre nomen queis dedisti non iners Emblematum.
Iis certè apparent noctuque diuque Voluptas
Cumque Honore Suada, cumque Gratiis Lubentiæ:
Inque caput flores illorum Chloris abundè
Spargit, & nectar Lyæus, pomaque Autumnus pater.
Plaudit Mnemosidum populus; iuratque perennem
Gloriam his famamque Brucki musteis Emblematis.

IANVS GRVTERVS.

EMBLE-

AD
INVICTISSIMUM ET POTENTISSIMUM ROM. IMP. AUG.
DN. MATTHIAM I.

Regem Germaniæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c.
Archiducem Austriæ, &c. Principem Opt. Max.

EMBLEMA I.
HOC SUSTINET ORBEM.

ORdine disposuit justo res JOVA *creatas:*
Hocq; vicem in certam convenienter eunt.
Imperij voluit populos moderamine flecti:
Huic suus obsequiis utq; vigeret Honor.
Ritè tuis Orbem CÆSAR *subjecit habenis:*
Ipsum justitiâ, quò moderére sacrâ.
Ergò vive diù felix Orbiq; Deoq;!
Protege Consiliis publica jura piis.

Ine ordine certo rerum naturam constare non posse, nedum Imperia, nemo, nisi amens negaverit. Ubi enim ordo non est, nec servatur: ibi Confusionem, Chaos malorum existere necesse est. Si verò oculos ad superiora attollere: si ad inferiora demittere velimus: Omnia ex DEI OPT. MAX. sapientiâ & Consilio, suo ordine ferri & sustentari animadvertemus. *Machina perpetuo cœlestis ab ordine pendet.* Elementa ordine suo disposita sentimus, & videmus. Ignis superiorem locum tenet: aëri aqua, huic terra subjacet. Nox ordine diem sequitur. Veri æstas: huic Autumnus succedit: Hyems hunc mox excipit. Corpus humanum justo ordine, aptè partium inter se cohærentium constat. Qui quidem nec esse, nec conservari potest: nisi à superiore quodam instituatur, & sustentetur. In rebus naturalibus DEUM, Mundi & rerum in eo contentarũ Creatorem, & Ordinis autorem veneramur: Sicut & in Regnis & Regibus constituendis, gubernandis & disponendis, primum motorem eundem agnoscimus. In humanis rebus, quæ vel nostrâ industriâ parantur: vel naturali necessitate cogente suscipiuntur ac instituuntur; Hominem non immeritò Ordinis authorem asserimus: in ijs maximè, quæ ad communem Reipub: utilitatem; vel privatorum commoda spectant. Utq; hæc justè parentur, ac ordine digerantur: hic verô ut rectè procedat, eius Principem aliquem esse, necessitas requirit. Per se enim Ordo nil est, nisi ab alio juvetur. Providentiæ nihilominùs divinæ suum ubiq; locum non immeritò relinquimus & tribuimus. Si regnorum conditionem penitiùs intueri velimus, ea, vi Naturę constare, fateamur oportet. Rerum autem Natura UNI paret, DEO scilicet omnipotenti, omniscio; ac Sapientissimo, superioris & inferioris orbis Rectori. Sic partes Naturæ alias alijs præstantiores videmus. Cœlum elementis imperat: hæc rebus ex ijs concretis: inter has nobiliores ignobilioribus. Si animalia spectemus, naturaliter ea ad societatẽ ferri animadvertemus; quæ conjuncta suũ Ducem & unũ habent, ut Grues, Apes, & alia. MENS supremum omnium virium gradum tenet. Animus est Dux & Princeps corporis, imperium habens in subjectas partes. Sic brachia manibus, crura pedibus præsunt: aliæ partes alijs; quæ ordine certo inter se connexæ, pulcherrimam harmoniam in exequendis officiis, efficiunt. Quid

Syrac. 1. Vnus est Deus altissimus, creator omniũ, omnipotẽs, rex magn⁹, dominator Deus,

multis? *Ordo vigor rerum, rerum pulcherrimus ordo*
Conservat, mundi machina quicquid habet.

Ordo rerum habet se ad modum lucis.

Proinde; DEUS OPT. MAX. ut Hominem rebus à se creatis, ut eis dominaretur, præfecit: ita sibi in eum liberum & absolutissimum reservavit Imperium: ut eius, tanquam Creatoris, & primi Motoris divinā Majestatem suspiceremus & laudaremus: sapientiam illius adoraremus: Providentiam in gubernando hoc Universo admiraremur. Atq; ut initiò autor fuit hominis: sic quoq; Ipse inter primos parentes, primam societatem instituit: quæ crescente hominum multitudine, domos, & familias plures complexa fuit. Hinc Vici, hinc Pagi, hinc Opida, hinc Urbes, Respublicæ, deniq; & Regna constituta.* Primaq; Monarchia † post diluvium apud Assyrios Nimbrodo autore, ambitioso & crudeli homine extitisse videtur. Cumq; genus humanum subinde augeretur: atq; ipsa multitudo propter malitiam cordis sui in rixas, lites, cœdes, adulteria, & alia vitia prolaberetur; DEUS judices & Reges instituit, qui secundum leges à se latas, populo jus dicerent: eisq; ex præscripto divinæ justitiæ imperarent. Cœterùm, ne infirmiores à potentioribus: inferiores à superioribus vi opprimerentur: successu temporis, gentes & nationes quæquæ, communi suffragio Unum sibi legerunt, virum Æquitatis & Justitiæ laude excellentem, quem Principem & Caput Reipub: certis legibus & conditionibus constituerunt. Boni cùm fuére, eandem potestatem ad hæredes eorum devolverunt: hinc hæreditaria regna & successio legitima. Ac sanè, cùm nulla Societas sine Præfecto; nulla domus sine patrefamiliâs, nullus populus sine Magistratu, nulla Respublica, nullum deniq; regnum sine Principe vel Rege esse, aut diù consistere possit; neq; hic benè & feliciter populum regere queat: nisi ex justitiâ & jure lites diremerit; subjectosque suæ potestati, amore paterno & benevolentiâ amplectatur: neq; Respublicæ tutæ, salvæque diù esse possint; si æquè Imperata, & Mandata promptè & sincerè subditi executi non fuerint: spontaneoq; Obsequio Amorem Principis sibi non promeruerint. Ideò IMPERIUM & OBSEQUIUM, tanquam summè Necessaria duo in Republicâ fundamenta totius hujus operis, sub Diadematis regij, & Apiculæ involucro præmisi: ut de reliquis facilius esset, judicium. Diadema enim Imperij symbolum est; ut & Apis Obedientiæ seu

* Iustin. lib. 1. Ioan. Thom. Freigius in synopsi hist.
† anno mundi 131. Gen. 10. vers. 8. 9.
Facit huc Deut. 38. Dan. 4.

Polyb. 6. Eorū qui ex strenuis & beneficis regibus nati sunt, beneficia continuata, effecerunt regna in cā familiâ hereditaria.
Iosuæ. 2.
1. Sam. 11.
2. Sam. 11.
1. Reg 2.
1. Reg. 15.
2. Reg 10.
Vide Bodin. lib. 4. n. 461.

Obſequij: ſive populi Regi ſuo obſequentiſſimi nota eſt. quòd ſola ex animalibus Regem habeat, quem univerſum apum conſectatur agmen, æquè atq; homines Regi obtemperantes. Cumq; * *Deus cui vult, regna det, atq; etiam auferat; ſolusq; Reges inſtituat, gloriâ & honore coronet.* Vult Obedientiam & Honorem eis à ſubditis præſtari. Rom. 13. 1. Pet. 2. 1. Tim. 2. Tit. 3. Tacit. * lib. 3. hiſt. *Obſequium in Principem, & æmulandi amor validior, quàm pœna ex legibus & metu. quoniam fidelitate & favore ſuorum fortius aut tutius nihil habet.* * *Neq; diligi Princeps, niſi ipſe diligat, poteſt.* Cumq; Amor & Obſequium privatos quosvis jungat: quis hæc duo tàm Principi, quàm Populo admodùm neceſſaria, ad felicem utriusque ſtatum formandum negaverit? * *Bonus Princeps* (ut eum populus revereatur) *omnes muneris ſui partes armet, & diligenter obeat: nullas verò aſpernetur. Nam qui ſuum munus dedignatur, contemptibilem ſe præſtat: & idolum, non Princeps cenſetur.* Huc pertinet illud Senecæ: * *Natura eſt, potioribus deteriora ſubmittere. Mutis quidem gregibus, aut maxima corpora præſunt, aut vehementiſſima. Non præcedit armenta degener taurus; ſed qui magnitudine ac toris cœteros mares vincit. Elephantorum gregem excelſiſſimus ducit. Inter homines pro ſummo eſt optimus. Animo itaq; rector elegebatur. Ideoq; ſumma felicitas erat gentium, in quibus non poterat potentior eſſe, niſi melior.* Et pòſt. *Officium erat imperare, non regnum. Nemo, quantum poſſet, adverſus eos experiebatur, per quos cœperat poſſe.* * Idem. *Unum eſt inexpugnabile munimentum, amor civium.* Cic. 2. Philip. *Caritate & benevolentia civium ſeptum eſſe oportet, non armis.* Inſcriptio porro ſtatum & felicitatem Reipub: demonſtrat. quoniam

Obſequio populi; & Regum Reſpublica juſſis,
Rectè ac prudenter cùm ſit utrumq; viget.

Jul. Cæſar apud Dion. lib. 41. *Natura duas neceſſarias res, eaſdemq; ſalutares humano generi comparavit: ut alij cum Imperio eſſent: alij ei ſubijcerentur: nihilq; eſſe dixit, quod citra hæc, ne minimo quidem queat ſpatio perdurare.* * Plutarchus. *Theopompus Lacedæmoniorum Rex, affirmanti cuidam, propterea Spartam ſalvam & incolumem eſſe, quòd Regibus uteretur imperandi gnaris: Immò inquit, & civibus, & populo Regibus obſequente. Quanquam revera ex altero alterum ſit, atq; utrumq; immutatim ſe continet.*

Ioh. Pierius lib. 26. Hieroglyph.
* Dan 4. v. 14. Iob. 12. v. 18. 41. v. 25. Pſal. 8.
* Tacit. lib. 3. hiſt.
* Plin. in Paneg. c. 1.
* Id eod.
* Ep. 90.
* Id. 1. de clement. 1.
* In Politicis.

AD
EANDEM Sam. Cam. Mtem.
EMBLEMA. II.
FATUM VOTA BEET.

EN Regni summo circumdata Laurus honore,
Surrigit excelsas fronde virente comas!
Huic decus Imperij, sacrata Corona recumbit;
Legibus & dextrâ hanc contribuente DEI.
*R*EX *radias nuper duplici diademate cinctus;*
Ungara quod tellus, quodq; Bohema dedit.
Si quid vota valent, & habet sua pondera Fatum;
Debetur meritis, Imperiale, *tuis.*

SAcris literis & profanis docemur, DEUM OPT. MAX. ſignis quibuſdam certis, voluntatem ſuam in Regibus & Ducibus populo ſuo eligendis, & conſtituendis declaraſſe; quemadmodum in Moſe, Joſuâ, Davide, Samuele, Salomone, alijsq; pijs & probis Regibus apparet: ut certò conſtaret, Imperia à ſolo DEO conſtitui: Regesq; bonos ac Sapientes; ſæpè etiam ob peccata populi, malos regnis præfici atq; dari: quò gentes ac populi eum ſolū Regem regum, & ſupremum Dominum agnoſcant; qui regna, cui vult, tribuat: & cùm vult eiſdem eadem auferat: cordaq; eorum, quò vult, impellat. Tùm, ut ſuam immenſam Sapientiam veneremur, & Providentiam celebremus; qui non tantùm Regna & Imperia, (quæ propter Eccleſiæ ſuæ pacem colendam: & humanæ ſocietatis, legibus honeſtis, juſtitiâ & diſciplinâ morum, conſervationem inſtituuntur) ſolus firmet: pro ſuâ liberrimâ voluntate firmata frangat, fracta ſolidè erigat, erecta deijciat, dejecta ſuâ potente manu elevet, ſuſtentet, defendat, & contrà vim quamcunq; fortiter tueatur: Sed & Principes & Magiſtratus prudentes excitet, ſummâ ſapientiâ ornet; motusq; peculiares, & ſupra aliorum hominum conditionem ſingularia dona tribuat: ut Populos & Rempublicam piè, juſtè, prudenter, fortiter gubernent: DEI gloriam promtè promoveant, ac conſtanter; utilitatem & commoda Reipublicæ citra ſua, quærant & augeant: nihil deniq; cogitent, agant, faciant & moliantur, quod ad publicam felicitatem ſpectare non videatur. Cujus certè Providentiæ divinæ exemplum maniſeſtiſſimum Reſpublica Chriſtiana agnoſcit; dum ex Auguſtiſſimâ & florentiſſimâ domo Auſtriacâ Imperatores Romanos XI ſuſcitavit. Hiſpania Regem nunc potentiſſimum IIII. Bohemia VII. Ungaria VI. ex eadem ſtirpe colit. Quæ ſtirps, inquam, fœcundæ arboris inſtar, nunc in tantum excrevit: ramosq;, & ex his ſurculos latè ſe diffundentes tantos produxit; ut totius Europæ regna & Principatus inumbrent. Ac vix Imperatorum, Regum & Principum Chriſtianorum ullam recenſeas familiam, quæ domui Auſtriacæ vel conſangvinitate: vel affinitate, aliâque cognationis & agnationis neceſſitudine & vinculo non ſit juncta! Quid de Potentiâ ejuſdem; de Amplitudine regnorum, alijsq, externis Majeſtatis adjunctis dicam? quid de fœderatis populis cum illâ? quid de inſignibus

Num. 27. v. 16. Provideat Domin' Deus ſpirituū, hominē, qui ſit ſuper multitudinē hanc. Oſeæ. 8. Ipſi conſtituunt reges absque me, & Principes aſſumunt, & cognovi. Vide Syr. c. 17. & Apoſt. Rom. 13.

insignibus ex variorum bellorum conflictu victorijs, quas Austriaci reportarunt? quid de antiquitate stirpis eorum commemorem? PHARAMUNDUM certè (ut scriptores notarunt) Anno Christi 420. Regem Galliæ creatum scimus, unde illis origo: à quo tempore annus præsens 1617. nunc currit 1197. & ut alij calculo probant, Domum Austriacam jam ultra an. 1300. durasse. quod singularis divinæ benignitatis maximum argumentum apparet: cùm plurimæ familiæ, non secus ac fructus maturi de arbore in terram spontè cadentes, in ipso flore conciderint; quarum vestigia, vix etiam nomina nunc supersint, aut audiantur. Sic vir quidam doctus notavit, intra 130. annos, Principum & Nobilium familias 57. absq; prole & hærede interijsse. Et meâ, licet juvenili ætate memini, aliquot celebres familias viam lethi inijsse. Nec est, quod miremur ita fieri! Tùm, quòd * *ea rebus humanis est indita facies: ut in omnibus sit continua tùm generatio, tùm corruptio.* Ita * *Respublicæ & Familiæ, quarum ut initium, ita finis est, crescunt, augentur, mutantur, decrescunt, intereunt: sive id fato; sive naturæ quadam institutione fiat, quæ omnia à se producta, invertit, & certis temporum intervallis disperdit.* Et ut Seneca ait: *Indicium est imminentis exitij maturitas, & appetit finis, ubi incrementa consumta sunt.* Ordo sanè in Imperijs, ut & in rerum naturâ, sine dubio est opus DEI. Et à DEO sunt, tùm boni ac præstantes, humanoq; generi utiles Principes: tum felix ac salutaris gubernatio. Hinc *Reges Jove editi, & Jovis alumni* à Poëtâ nuncupantur: quod ab eo (sed DEO vero) Imperium habeant. Imò *eos instar* DEI *esse* Tacit. * ait: *& quicquid dominatur vim habere* DEI: qui eos Palmæ vel Lauri instar florere: ac justo tempore surculos ac fructus producere facit: ut eorum commodis, ac suavi dulcique sapore Justitiæ, Clementiæ aliarumq; virtutum, Respublicæ & populi juventur. Quarum ex rerum consideratione Emblema præsens, cùm V. Cæs^a M^tas in Regem * Ungariæ, & paulò post * consentientibus Ordinibus regni, in Bohemiæ Regem Pragæ inuncta fuit, effinxi: Coronas sc. duas, arborem cingentes. Tertiam verò manus protensa de cœlo, arbori imponere videtur. Arbor autem (domum Austriacam intelligo) Laurus est; signum sive Triumphi & Victoriæ; sive Vaticinij, ex quadrato lapide vel cubo exurgens: qui

Vide Emblema 37.

* Aristot. lib. 12. de Generat. & corrupt. c. 10.

* Ioh. à Chokthesaur. polit. aphor. lib. 6. c. 1.

* 3. Annal.

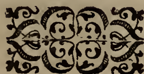
* Ann. 1608. Posonii 19. Novem:

* Anno 1611. 23. Maii.

qui ſtabilitatem & firmitatem notat: ut ſcilicet ſolidis Virtutibus, quibus V.ª Cæſ^{ea} M^{ſtas}, & tota domus Auſtriaca, celebris eſt, (nempe in DEUM Pietate, Sapientiâ, Prudentiâ, Fortitudine, Juſtitiâ, Clementiâ maximè, Manſuetudine, Benignitate, Liberalitate & Humanitate) talis Honor & Imperatoria Majeſtas meritò debeatur: ut certè deberi ac conferri Reſpub: Chriſtana pijs votis exoptavit. Quæ cùm jam Fatum, id eſt, Providentia divina fauſto & læto eventu beaverit: eſt ſanè de quo gratias agamus, illumque celebremus; qui talem arborem nobis ſuffecerit languidis; cujus ſub Umbrâ divinus cultus exerceri, virtùtes propagari, publica & privata bona augeri, Pax ſancta coli, Charitas & Amor populorum conſervari tutò poſſit! DEUM porrò rogamus, (quo volente, jubente, conferente, Imperium V^{æ} Cæſ^{eæ} M^{ti} unanimi S. R.I. Electorum conſenſu collatum eſt,) ut eandem ſuo ſcuto ſalutis & præſidio, adverſus hoſtes quosvis juvet, tegat, defendat. Nam

* Pſal. 91. Paraphr. Ioh. Mai.

** Qui ſub præſidio latet alti regis Olympi,*
Seq; ſub inductâ tenet umbra, & tegmine fido
Numinis, invictâ quod ſuſtinet omnia dextrâ:
Ille animum haud ullis dejectus caſibus, infit
Ante DEUM: *Mea ſpes, mea propugnacula, & unum*
Numen: in hoc firmo, mea ſpes ſe firma tenebit. &c.

EMBLEMA III.

AD EANDEM Sam. Cam. Mtem.

EMBLEMA III.

CONSILIO SORS TUTA DEI.

HOc erat in fatis CÆSAR *nunc* MAXIME, *tandem*
Imperij caperes munera summa sacri!
MATTHIA DONATE DEO, *feliciter Orbem*
Pace regas; Urbem mitis amore fove!
Ut vireat, vigeat tutò, Te Vindice, pura
Relligio, Pietas, Pax, Amor, alma Fides.
Et Patri, Fratri, Patruis, Proavis, Atavisq;
Par sis: AUGUSTIS *adnumerére* PIIS.

POst diuturnum illud, & grave, totiq; Imperio Romano exitiale Interregnum, quod annos XVII duravit: Imperij Rom. poteſtas & Gubernatio, ad RUDOLPHUM COMITEM HABSPURGENSEM, quando ingenti cum exercitu in caſtris ad Baſileam eſſet, non ſine ſingulari Providentiâ & Conſilio DEI, nec non omnium Electorum concordi ſuffragio devoluta fuit. Idque ob ſingularem ejus animi magnitudinem & præſtantiam, bellicamq; Fortitudinem, quam toties in Syriâ, alijsq; bellis ſummâ cum laude & honore confectis, probavit, adeò; ut ex hoſtibus ſuis XIV victorias reportárit: atq; inde Victorioſus appellatus fuerit. Id quoq; fato cuidam adſignandum non immeritò quis dixerit; quòd idem XIV liberos procreavit, ex ijsque VII maſculos, & VII fœmellas; qui numerus ſeptenarius aliàs ſacer & myſticus vocatur, propter multiplicem potentiam, quam in rebus tùm ſacris, tùm profanis & naturalibus habet. Appellatur enim Septenarius iſte numerus, ut obiter hîc dicam, Vehiculum vitæ humanæ: à Pythagoricis, Virginitatis numerus dicitur. In ſacris vocatur numerus juramenti. Item beatitudinis & requiei. Item, Pœnitentiæ ac remiſſionis: dicitur & Libertatis numerus. Nuncupatur inſuper ultionis numerus: ut planè affirmárim, peculiari divinâ voluntate, S. Rom. Imperij Majeſtatem, ad Domum Auſtriacam pertinere oportuiſſe: ex quâ tot Inſignes Bellatores, ac magnanimi Heroës Reipub: Chriſtianæ bono prodire debuerant. Ut Majores V^a Cæſ^{ca} M^{tis} hîc non commemorem, quorum laudibus impar tenuis ſtylus meus eſt. CAROLUM V. Imp. Romanum tantùm adducam, in cujus nativitatem & felicitatem Cœleſtia numina & ſidera conjuraſſe & conſpiraſſe certum eſt: ut eodem tenore, ad extremum ferè vitæ exitum Divinæ gratiæ & benignitatis argumenta & documenta; nec non fortunæ ſecundæ blandimenta ſit ſatis expertus: à quo hoc novo ſeculo V^a Cæſ^a M^{tas}, quintum in Imperatoriæ Majeſtatis ſolio locum, continuâ electionis ſucceſſione tenet. Natus is eſt Anno 1500. & quidem Jubilæo, die 24. Februarij, Gandavi Flandriæ Metropoli, anno poſt CAROLUM MAGNUM (qui religionem Chriſtianam in Germaniæ oras primus invexit) Imperatorem renunciatum, Septingenteſimo; quod & ſingulare noto, propter nume-

Anno 1273. 12. Octob.

Vide Vehiculum humanæ vitæ Pithagoricum, Henrici Cnauſtini, I. V. D.

rum

rum Septenarium. Eodem anno & Solymannus Turcarum Imperator, ut quidam notárunt, eſt natus. Quemadmodum autem utriq; idem annus Nativitatis: ita idem menſis September occaſus fuit. Uterq; etiam à magnis Victorijs Imperium ſuum auſpicatus. Solymannus enim Taurino primùm, mox & Rhodo expugnatis: demum LUDOVICO HUNGARIÆ REGE ad Mohaczum interfecto, Imperium Mahumetanum auxit. CAROLUS V. Franciſco rege Galliarum, die ſuâ natali victo * & capto, inſignem laudem reportavit. Quid dicam? quòd alijs victorijs inſignibus, de hoſtibus obtentis; * Pontifex MAX. & Gallus, & Bononiæ poſtea Franciſcus Sfortia, & Veneti pacem ab eo ſupplices petierunt? Compoſitis Italiæ rebus, in Germaniâ motus compeſcuit. Hinc Viennam, ut Turcas ingentibus copijs in Germaniam irruentes arceret, rectà deſcendit; cujus adventu *Solymannus* territus, *Virtuti & felicitati ejus cedere, ac in Thraciam regredi maluit, quàm ſpe dubiâ victoriam tentare*, quod ipſe dixit. Hinc in Africam profectus, ad Tunetum acerrimo prælio Turcis profligatis, multa millia Chriſtianorum liberavit. Tanta rerum benè geſtarum felicitas, omen illud dubio procul, ſecuta eſt; quod ISABELLA, Ferdinandi Regis Hiſpaniarum conjunx, ejus Avia, conceperat; cùm ipſi nunciatum eſſet, eum die S. MATTHIÆ ſacro natum; Sortē ſuper Matthiam cecidiſſe, ſtatim protulit. nec eam fefellit. Diem enim iſtum ipſi per omnē vitam fauſtū & felicem fuiſſe obſervatum eſt. Nam & hoc die Aquisgrani Imperiale Diadema accepit: & de Franciſco I. Rege Galliarum, ut dixi, victoriam obtinuit. Si porrò ea tempora conſideraverimus, quæ eum exceperunt: quàm turbulenta, & bellicis tumultibus plena fuerint: quæ porrò temporum felicitas ſecuta ſit; mirari ſatis non poterimus, quæ, & quanta ſit divina Clementia ac Providentia: nec non in rebus humanis; atq; adeò Imperijs firmandis, mutandis, convertendis & evertendis ac erigendis liberrima voluntas: ſed omnia ſingillatim recenſere, ac demonſtrare prolixum foret. Qui mentem & oculos ad omnia tempora direxerit; facilè animadvertet; *Seculum quodlibet novi quicquam in Imperiis & rebus producere*, Sive; *Centenarios annos, aut eis proximos, tàm præcedentes, quàm ſubſequentes mutationibus maximè obnoxios eſſe.*

* Anno 1525. Kal. Feb.

* Clem. VII.

Notavit in hâc rem quædem Ioh. à Cholcier theſ. polit. aphor. lib. 6. c. 1, quē vide.

Anno 1593. Sub finem fermè præteriti Centenarij, Bellum Ungaricum satis acre & diuturnum inter Rom. Imperatorem RUDOLPHUM II. fratrem & antecessorem Væ Cæsæ Mtatis, a. m. & Turcam inchoatum fuit; duravitque ad annum usque hujus novi seculi sextum. Motus sanè magni & terribiles in Imperio Romano gliscentes, in flammam & ruinam Germaniæ, & vicinorum quorundam regnorum damnum evasuri nuper credebantur: sed DEI Providentiâ, ac Procerum vigilantiâ, Prudentiâ, sedulitate & Fidelitate adeò remoti videntur; ut sub Imperio Væ Cæsæ Mtis Pax diuturna, & omnia tuta ac salva certò sperentur. Maximæ præterea divinæ benignitatis argumentum est erga Rom. Imperium, quòd in turbis & intestinis Procerum quibusdam dissensionibus, Respublica Christiana, non secus atq; in mari agitata navis, Væ Cæsâ Mate tanquam Anchorâ firmâ, salva mansit: navisq; ad portum aureæ & desideratissimæ pacis sit deducta: tempestatesq; omnes tranquillitatem publicam turbantes sint sopitæ. Quam sanè Anchoram nisi DEus ipse jecisset, suâq; omnipotenti dextrâ & sapientiâ sustinuisset: dubio procul Navis, hoc est, Respub: Christiana naufragium aut damnum insigne passa fuisset. Verumenimverò, cùm IMPERIA sint DEI OPERA: divinitùsq;, sapientes, magnanimi, concordes, & felices Principes excitentur; Consilio & auxilio divino instruantur & adjuventur: Nemo est eorum, quos mediocris cura rerum publicarum & commodorum tangit, ut certè omnes tangere debet: qui Vam Cæsam Mtem Reip: Christianæ Caput summum, Anchoram in tempestatibus sacram, Præsidium Bonorum gratus non agnoscat. Divinâq; providentiâ & Sorte, Universo Orbi Christiano esse datam, meritò fateatur: utque porrò ille, cujus nutu Respublicæ, Reges & Imperia, & tota rerum Universitas gubernatur, Vam Cæsam Mtem suâ gratiâ regat, defendat, sustentet, Consilia Reip: salutaria suggerat; & eandem felicitatem, quam ex omine Nominis ac diei concipio, divinitùs largiatur, eâ, quâ debeo animi erga DEUM, & Vam Cæsam Mtem devotione precor.

Anno 1606. Pacificatio Pannonica cum Turca facta.

TYPUS

TYPUS SERENISSIMÆ ET AUGUST. DOMUS AUSTRIACÆ.

EMBLEMA IIII.

ULTERIUS NE QUÆRE VIAS.

Fixa velut rupes mediis in fluctibus, alto
Culmine longinquùm conspicienda venit.
Sic domus Austriadûm PHARAMUNDI stirpe refecta,
Romulidûm superat laude & honore genus.
India & Europa, Afer, Sardus & Insuber, Hunnus,
Est quod in Eöis Occiduisq; plagis.
Illius Imperio jam pridem paruit, ultrà
En vix quò factis progrediatur, habet!
Salve Augustorum genitrix, quæ vertice Olympum
Tangis, & Imperij luce coruscans ites!
Salve perpetuùm, tua luxq; decusq; micabit,
Rupes donec erit: Sol quoq; donec erit.

QUod Vaticinium olim de Româ totius mundi Dominâ, ipso eventu verum & felix tale fuisse legitur:

ROMA TUUM NOMEN TERRIS FATALE REGENDIS:

Idé & de domo Augustissimâ Austriacâ affirmari potest. Romanæ enim Reipublicæ, ejusq; Majestatis augmentũ & fastigium quale esse debebat, Anchisen filio suo Æneæ prædixisse Virg: scribit.

Virgil. lib. 6. Æneid.

En hujus (Romuli) *nate auspiciis, illa inclyta Roma*
Imperium terris, animos æquabit Olympo:
Septemq; una sibi muro circumdabit arces,
Felix prole virûm. & paulò post:
Excudent alij spirantia molliùs æra &c:
" *Tu regere Imperio populos Romane memento,*
Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem,
Parcere subjectis, & debellare superbos.

Quod si & ominibus aliqua fides tribuenda est, ut tamen tribuendam, (dummodò superstitio abfuerit,) dixerim: jampridem certè eventus omen & votum illud comprobavit, quod FRIDERICUS II. AUSTRIACUS (quem insignem Mathematicum fuisse scriptores tradunt) fecit: illudq; Viennæ, cùm ad mensam sederet, in pariete manu propriâ, in hæc verba consignavit. AUSTRIA ERIT COR ET CLYPEUS IMPERII. quo innuere voluit: ex stirpe Austriacâ tales Principes nascituros, qui Prudentiâ suâ & Consilio; (quod ego per Cor interpretor, cùm inde proficiscatur,) nec non Fortitudine, Imperium Romanum tutarentur, juvarent & augerent: ut non minùs verè, de hac florentissimâ & celeberrimâ domo, canam, quàm Anchises olim de Româ.

Autor in descriptione Geneal. Austr.

Rudolph. Comes de Habspurg.

Auspiciis RUDOLPHE *tuis, stirps inclyta gentis*
Austriacæ, Imperium vastum diffundet in orbem.
Excedet terras factis, æquabit Olympum
Perpes honore suo condens sub nubila nomen.
Una sibi sedem medio telluris in orbe
Augustam diâ cum Majestate locabit,
Cæsaribus multis felix, invictaq; bello
Hoste triumphato, sacra ad delubra Deorum,
Victrix insignis, spoliisq; superba feretur;

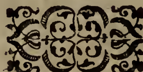
Ulta

Ulta DEI *nomen temeratum à gente profanâ.*
Hæc est ipsa, dari sibi quam summo æthere gaudet
Gens pia Christiadûm; PHARAMUNDI *è stirpe profectam!*
Aurea quæ pacis, quæ Libertatis avitæ
Romano Imperio, & Germanis secula condet!
Quæ Mauros ultrâ, super & Garamantas & Indos,
Pannonas & Siculos: & quà Tagus, aurifer amnis,
Divesq; exonerat rutilas Pactolus arenas,
Proferet Imperium: legemq; imponere sacram
Gentibus ac populo crudâ feritate rigenti Americani.
Debebit: mitemq; piis moderetur habenis!
Induperatores, Reges, clarosq; Heröas
Quæ longâ serie, generoso è sanguine cretos,
Et belli & pacis numerabit honore celebres:
Quorum sub pedibus, quà Lux Phœbea recurrens
Aspicit Oceanum magnum, vertiq; regiq;
Effusi populi longè latéq; videbunt. &c:

Si itaque incrementa, quibus ad tantum fastigium & culmen Honoris domus Austriaca evecta fuit, recensere: si merita ejusdem in Rempub: Christianam commemorare: si denique singulorum Principum, Regum, & Imperatorum, qui ex stirpe hac Austriacâ prodierunt, egregiè facta & Virtutes Heroicas enumerare deberem: Vaticiniumque illud, per partes suas, ad hoc usque tempus impletum esse, ostenderem, citiùs me sanè dies, quàm res deficeret. Extra omnem autem controversiam statuendum; nullam Principum familiam, (quod pace ipsorum dictum velim,) umquam tot Regibus, tot Imperatoribus celebrem fuisse, ac Austriacorum. FRIDERICUS III. Symboli loco has quinq; literas quoq; usurpasse scribitur: A.E.I.O.U. quas alij sic explicârunt. AUSTRIA EXTENDETUR IN ORBEM UNIVERSUM. Alij verò sic: AQUILA ELECTA JUSTE OMNIA VINCIT: Quocunq; sensu quis intellexit: eventu tamen felici res est comprobata. Sic & Elector Archiepiscopus Moguntinus in Electione ALBERTI II. votum simile ac Vaticinium super jam electo Imperatore pronunciasse scribitur; DEUS domum Austriacam propagatione & gratiâ suâ conservabit,

Reusner. in Symbolo Friderici III. Austriaci.

conſervabit, uſque ad finem mundi, ut Palmam, quæ nunquam areſcit, quò ſub ejus umbrâ Orbis Chriſtianus pacatus eſſe poſſit: poſtea id quaſi confirmans Archiepiſcopus Trevirenſis Elector, votum quoque ſuum adjecit in hæc verba: Domus Auſtriaca in univerſum Orbem extendetur. Cujus rei conditione Emblema hoc effinxi: Typumque Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ eſſe volui: ac univerſis & ſingulis ex florentiſſimâ hac ſtirpe natis Ducibus, Archiducibus, Regibus & Imperatori humillimè dicatum & conſecratum ac gratum cupio. Rupis enim ſolidæ inſtar eſt in vaſto hoc mundi Oceano, caput inter nubila condens: quæ tàm famâ rerum præclarè geſtarum, quàm Virtutibus Heroicis Solis inſtar univerſum orbem illuſtrat: cujus quoque radij undequaque ſparſi ſingulos ex hac domo genitos Principes, clariores reddunt. Utque porrò DEUS OPT. MAX. ad finem uſque mundi propagatione & conſecratione eos augeat, ſeriò voveo!

AD

AD ILLUSTRISSIMUM ET POTENTISS. PRINCIPEM ET DOMINUM,

DN. FRIDERICUM V. Comitem Palatinum ad Rhenum, S.R. Imp. Archidapiferum, & Electorem, Ducem Bavariæ, &c.

EMBLEMA V.

NON CEDAM GRAVIBUS.

UT magis imposito firmatur pondere, quando
Erigitur latâ Celsa Columna basi.
Sic altas mentes generoso in corpore fixas,
Non oneri Imperij cedere velle decet:
Quin magis obniti summo conamine; ne fors
Hac nutante, simul machina tota ruat.
TE incolumem Imperij columen PRINCEPS *Jova servet;*
Stes longum ut populis firma COLUMNA *tuis.*

GRave onus humeris suis impositum sustinet Princeps, cui à DEO OPT. MAX. populorum salus commissa, & in eos Imperium divinitùs est collatum: sive id successione hereditariâ, sive Electione ad eum devolvatur. Nam, præter quod DEI vice in terris fungitur, qui justissimus est bonorum retributor: malorum autem vindex severus: Quanta ei opus est prudentiâ, ut Bonis præmia, malis autem pœnas, pro facti crimine imponat? Cùm * *vitæ necisq; gentium arbiter sit*: quo judicio necesse est valeat? ne in condonandis peccatis largior; in servando integritatis vitæ bono remissior censeatur. Cùm, *qualem quisq; sortem statumq; habeat, in manu suâ positum sit*; quæ solertia requiritur? ut felicem civibus suis conservet: aut pro personæ dignitate, factive ratione eundem mutet; vel in melius provehat. Cùm res regni, & privatorum bona suæ potestati sint subjecta, eaque Imperio possideat, quæ diligentia & fortitudo desideratur? ut salva cuique præstet ac conservet: ne vel avaritiæ in extorquendis ijs, vel socordiæ in defendendis arguatur. Cùm *ex suo responso lætitiæ*, addo & doloris *causas, popul, urbesq; concipiant*: quâ eum curâ affici oportet: ne, omnes unius voce turbati, animum abjiciant? utque abjectum læti & alacres recolligant? Cùm *nulla pars usquam nisi volente propitioq; ipso floreat*: quam industriam ille non ponat in felici populi statu conservando? ne osor publici boni & commodorum, aut vastator felicitatis publicæ accusetur. Cùm tandem ejus sit Jurisdictionis, *quæ urbes oriri, quæ ruere debeant? Ex eiusq; nutu tot millia gladiorum stringantur*, urbes & pagi diripiantur, homines occidantur; quâ Mansvetudine & Clementiâ eum præditum esse oportet? ne ostentandæ per terrores potentiæ causâ Crudelis, aut Tyrannus perhibeatur. Ac, ut breviùs dicam: Cùm Princeps sit quasi DEUS terrestris, ad quem omnium oculi & vota diriguntur, à quo salus universorum dependet: qui (ut * I. Lips. ait) *unus pluribus praeest, qui leges & jussa ponit, maria, terras, pacem, bella moderatur*: quanta moles, plus quàm Ætnéa, negociorum, humeris ejus recumbat, quis non videt? quæ Integritas præstanda? quæ

* Sen. 1. de Clem. 1.

* In Proloq. ad Politica.

quæ diligens cautio adhibenda? ut apud DEUM exacti & præstiti officij, rationem deponere: ac se in conscientiâ suâ tutum & securum reddere queat? Atque ut in administrandâ Rei summâ difficile est omnibus placere; Ita divini muneris & benignitatis certissimum argumentum, difficultates sufferre æquo animo posse. Princepsque ille jure laudandus est; qui curam Imperij propter onus, non abijciens, constanter officij sui partes exequitur: qui quoque in tanto rerum fastigio, & vitæ licentiâ collocatus, infinitæ suæ potentiæ & cupiditati fines præscribit: duasque has res (cum * Lipsio loquar) diversissimas, Potentiam & Modestiam miscet: ut hac ratione si non omnibus placere; saltem optimis non displicere videatur. Tot autem ac tantis in Repub: rebus, causis & negotijs ritè exequendis, disponendis, finiendis quis sufficiat? nisi divino auxilio adjutus, Animum Virtute illâ in perferendis laboribus non succumbente, instructum habeat, CONSTANTIA scilicet. quoniam

* Vide quæ scribit. lib. 2. Polit. c. 15. & in notis.

Nulla deest Virtus ubi tu CONSTANTIA *præsens.*

Hæc ubi domicilium suum in mente Principum ac Heroum fixum habuerit; gravissimi quique labores, curarum onus, & molestiæ, levissima reputabuntur. Ac quemadmodum maximis ædificijs Columnas & fulcra adhiberi, & substrui videmus: ne propter molis magnitudinem, & onera quæ sustinent, gravitate & pondere corruant. Et veluti * *Columna, quæ recta stat, pondere imposito magis firmatur*: Sic à Principibus Consiliarij fideles, & periti viri adhibentur, in Imperij negotijs gravissimis & difficillimis, qui partem aliquam curarum, & tantæ molis in se recipiant: vastumque hoc atque amplum ædificium, (ut Imperium * Carol. IV in aureâ bullâ, Electores verò Principes, ipsius Imperij Columnas & latera vocat,) consilio suo sustentare juvent, fulciant, atque à ruinâ conservent: Sic altas quoque illas mentes Principum, & ad sublimia erectas, oneri Imperij, suis quasi humeris recumbenti, non cedere, sed obniti: non succumbere, sed fortiter & constanter in Reipub: perferendis molestijs, sese erigere decet. Nam, ut non sine certâ causâ columnæ & pedamenta ædificijs

* Lips. in præfat. in lib. de Cruce.

* c. ult.

ficijs vel rebus alijs adstruuntur: ita in Imperij negotijs molestissimis & gravissimis, Consiliariorum fide opus est ac labore. Sic enim comparatum videmus, ut iterum verbis * Karoli IV loquar. *Ubi majus incumbit periculum, majus debet remedium adhiberi. Neve columnis ruentibus, basis totius ædificij collidatur.* Quapropter Emblemate hoc CONSTANTIAM exprimere volui, cum inscriptione, NON CEDAM GRAVIBUS. Congruit * Senecæ. *Valentior omni fortuna animus est.* Et * alibi. *Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore. &c.*

* Aurea bulla ibid.

* Epist. 99.

* Id, Epist. 75.

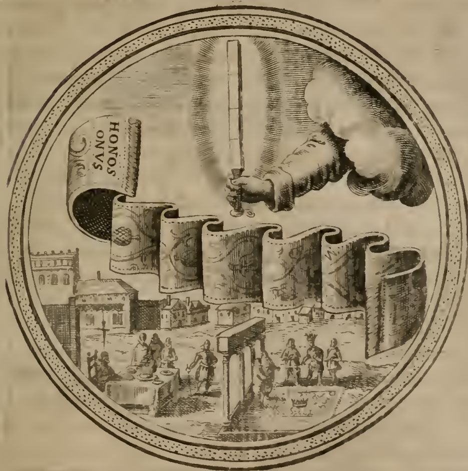
AD

AD ILLUSTRISSIMUM ET POTENTISS. PRINCIPEM AC DOMINUM,

DN. JOAN. SIGISMUNDUM, Marchionem Brandenburgensem, S. Rom. Imp. Archicamerarium & Electorem, &c.

EMBLEMA VI.

SUO ÆRE CENSETUR.

PAnnum quo vestitur Honos & Gloria Regum,
Metiri Ratio, non brevis ulna potest.
Splendidus est gemmis; precioso fulgidus auro:
Ast intexta gravi Cura labore scatet.
Antigonus docuit, quibus esset nempe periclis
Plenus: tollere vix quem quoq; vellet humo.
ÆRE SUO *Imperiale decus* CENSETUR, *& illud*
Dignis jure poli venditur, ac emitur.

ROmani olim ut in suâ Republ: distinctos ordines populi instituerunt; sic & dignitatis cujusq; maximam rationem habuerunt: præsertim verò Magistratus: aut qui aliquo publico officio fungerentur: adeò, ut & peculiari vestitu juvenes â senioribus, patricios à plebeijs, Magistratum à subditis discernerent. Quod quidem institutum multæ adhuc urbes Germaniæ observare solent, ne promiscuè honor eorum, qui ordinibus & dignatione antistant, cum inferioribus participet. Utq; Nobiles à plebeijs, vulgus à Principe externâ aliquâ notâ vel signo dignoscatur. Sic olim apud Romanos, milites sago & chlamyde vestiebantur: tempore pacis togâ. Sic apud Persas tiarâ reges pro Diademate utebantur. *Imperatores Romani Paragaudâ & Palmatâ, quæ toga erat purpurea, auro & margaritis intertexta. Omnibus, & quidem viris prohibitas has fuisse (nisi quibus propter Imperiale ministerium concessæ fuerunt) & soli Principi, ejusq; domui dedicatas, colligitur ex l. 1. 2. & 4. C. *de vestib. holo.* Palmata dicebatur, quòd palmam habebat intextam, eratque Triumphantium. Purpurata vestis ornamentum fuit Regium, & Majestatis insigne: hoc rubicundo colore insinuans sangvinis Imperium, & necis inferendæ potestatem. Sic purpurâ indutum fuisse Salvatorem nostrum per ludibrium, Evangelista scribit. *Diadema erat pileolus, instar dimidiatæ pilæ lusoriæ grandioris: qui capiti impositus candidâ ligabatur fasciâ, (hodiè visuntur in insignibus quibusdam antiquioribus nostratium, ut & pilei, signum libertatis,) eo utebantur Reges & Imperatores ornatûs gratiâ. Cui non absimiles sunt nostrates Coronæ, quas in toreumatibus & numis expressas videmus. Coronæ variæ olim dabantur ex Lauru Impp: triumphantibus, cui successit aurea, quæ nunc Insigne Regum & Imperatorum est. Sic fasces ex Betullâ arbore: & secures Hetruscorum Regum Insignia fuerunt: in quorum locum Sceptrum successit, quo Reges Majestatis causâ utebantur & utuntur. Talia vulgi oculos perstringunt, ut quasi extra sensum positum, Regum & Principum statum, felicissimum censeat: ideòque omnes cupiditate quadam imperandi naturâ agimur:

*Pancirol. rer. memorabil. lib. 1. de habitu Impp. & Henr. Salmuth in expl. h. loci.

*Pancirol. de Diademate.

agimur! ut quisque Rex, nemo subditus esse velit: illamque felicitatem ex purpurâ, auro, sceptro & diademate metiamur, ijsque sœpè invideamus: cùm tamen non aurum, non purpura, non sceptrum, non diadema, & quod vulgus admiratur & exteme suspicit, Regnum aut Principem ipsum constituat! aliud quidpiam his præstantius, Regnum desiderat. Id quod Rex ille annuere videbatur, qui nudum hominem, puta Prudentiâ & Fortitudine præditum, regno sufficere affirmavit. Illa quidem Insignia Regum propria sunt: per se autem nihil valent, nisi eas Princeps virtutibus dictis, conservet atque exornet. Rectè * Seneca. *Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est, non magis, quàm ex illis, quibus sceptrum & chlamydem in scenâ fabulæ assignant.* Paulò post. *Nemo istorum, quos divitiæ honoresq; in altiore fastigio ponunt, magnus est. quare ergò magnus videtur? Cùm basi illum suâ metiris: parvus pumilio, etiamsi in monte constiterit. Colossus magnitudinem suam servabit, etiamsi steterit in puteo &c:* intelligit autem animum esse rem maximam, præsertim in regno administrando. Externa ista, levia sunt & mutabilia, & ut ejusdem verbis loquar: *etiamsi favente fortunâ in unum congesta sunt: dominis suis incumbunt gravia, & illos semper premunt, aliquando & elidunt.* Felicitas sanè, quam vulgus talem esse putat, plus laboris & periculi, quàm quietis & securitatis habet: quod olim Antigonus demonstravit, qui antequam ei Diadema ex more imponeretur, retentum diù considerasse ac dixisse scribitur: *O nobilem pannum magis, quàm felicem! quem si quis penitùs cognoscat, quantis ex laboribus, periculis & curis sis contextus, ac refertus, ne humi quidem jacentem tolleret.* Dionysius quoque Damocli adulatori ostendit, quàm sit semper periculis obnoxia Principum & Magistratus vita, qui, Regiam potentiam, divitias, Majestatem & magnificentiam domus Regiæ laudanti. earum omnium rerum copiam fecit; illeque se beatissimum æstimavit: sed postquam ipsi gladius supra caput filo tenuissimo appensus, ostensus fuisset: totus exhorrescens, Dionysij statum miserrimum ac infelicissimum pronunciavit. Unde Persius Sat. 3.

Regna stater** non ponderantur.

* Epist. 76.

Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter cervices terruit.

Non

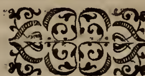
Non igitur externis insignibus & opulentiâ æstimandi Reges. Dignitas illorum SUO ÆRE CENSETUR: quod nemo, præter qui animum habet Magnum, agnoscit. Emblema igitur hoc, panni preciosi auro intexto specie, Imperialem purpuram seu vestem, imò ipsum regnum designat: qui pannus solâ mente, & divinitùs concessâ benignitate, ac verâ felicitate metiendus, quod non cuivis, nisi quem DEUS ipse, suum Vicarium constituit, contingit. Igitur

Non Diadema ipsum, gemmæ, non purpura & aurum
Constituunt summos in Regione Duces.
Sed Majestatem Regum Prudentia firmat;
Virtus præstandi fortia facta, parat.

Neque ipsi Principes in externis istis fortunæ donis beatitudinem summam ponant: fluxa hæc sunt, & ut ille scribit.

* Chr. Eg.

* *Sis licet augusto Regum de sanguine natus,*
Hæc tibi mortali quæ loquor, accipito.
Larga tibi humenti fluitat de fauce saliva?
Pituita est nimium nempè molesta tibi.
Vestemne indueris pulchram? hanc ovis exuit olim.
Aurone excellis? Sors tibi id alma dedit.
Dives es? hoc fortuna tibi dedit improba, fastu
Turges? Stultitiæ est ille tuæ fremitus.
Munus id est Divûm, si sit tibi vita modesta,
Hæcq; est, si proprio te pede mensus eris.

AD

AD ILLUSTRISSIMUM PRINCIPEM AC DOMINUM, DN. JOAN-GEORGIUM MARCH. BRANDEB: Carnoviæ Ducem &c.

EMBLEMA VII.

HOC SPLENDENTE.

Quod Sol in Cœlo; quod Cor in corpore: Princeps
Hoc & in Imperio Maximus esse solet.
Fœcundo illius terrena calore foventur:
Corporis hoc rectè membra vigente valent.
Et Princeps Orbis mediâ regione locatus,
Majestate suâ publica quæq; juvat.
Vive Rei populi, SOL, COR, DUX JANE-GEORGI:
Commoda Te vireant publica stante diù!

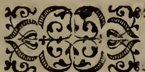
TAnta est corporum cœlestium cum corpore humano Harmonia & consensio, sive convenientia; ut in inferioribus suprema: & in supremis inferiora inveniamus. Cœlestia tamen suo modo; terrestria item ex suâ qualitate intelligenda sunt. Unde & Homo ideò μικρόκοσμ@-, parvus mundus appellatur. Quam quidem Architecti optimi & supremi Sapientiam in constituendo hoc opere, & providentiam in conservando, meritò admirari, & grato animo celebrare debemus. Atque, ut brevem hujus Emblematis explicationem; nec non Solis cum corde humano collationem instituam: dico. Solem inter cœlestia corpora præcipuum esse. Idem & COR inter partes humani corporis: hinc & primum vivens, & ultimum moriens perhibetur. Ac veluti SOL motu suo, & vitali spiraculo inferiora & superiora quæque temperat, fovet, & perfundit: Ita quoque COR fundamentum primum & maximum, pulsante motu, tàm subjectas ei, quàm superpositas corporis partes omnes reficit, & arteriarum adminiculo vegetat. Ut motu Solis, qui radijs suis inferiora illustrat, mundus carere non potest; quòd spiritu vitali omnia animalia, plantas & herbas vivificet; Utque præsente Solis lumine, & radiorum ejus distributione, terræ partes omnes suis muneribus funguntur: Ita COR vitalis caloris est quoddam promtuarium, rebus corporis temperandis, fovendis ac alendis. Qui ubi defecerit, omnia languida & imbecilliora fieri necesse est. Ut SOL in Cœlo, mediam & justam sedem inter reliquos Planetas habet: qui si supra reliquos, aut infra Lunam esset positus; inferiora omnia arderent: aut nulla pars terræ vitalis & habitabilis esset, propter frigoris vim & vehementiam. Ita COR, si ad partes inferiores, puta Crura, positum esset, inferiora ob vicinitatem calerent. Si in capite; nulla pars inferior caloris vitalis particeps fieri posset, propter distantiam, aut penuriam, (hinc etiam extremæ partes digitorum & pedum plerumque frigidæ.) Atq; ita mediam ferè corporis partem COR sibi vendicavit. Ut SOL à reliquis Planetis, qui illum stipant, non secus, ac Regem satellites, cottidiè certa ministeria, ad statum & modificationem mundi rerum.

Vide Anton. Mizaldi Harmoniam cœlest. corp. & humanorum.

rum recipit: Ita COR à præcordijs & visceribus, certa officia in temperandâ rerum corporis universitate. Ut SOLIS labores & defectus, rebus in mundo plurimùm obsunt; imò futuras mutationes, & calamitates publicas portendunt: Ita si COR laboraverit, reliquas partes propter Sympathiam condolore, trepidare; imò illi tandem commori necesse est. Ad summam. SOLIS calor omnia fovet: quo cessante, inferiora si non interire, saltem langvere oportet: Ita CORDIS calore in corpore humano omnia vivunt, moventur, vegetantur. Non aliâ quoque ratione affirmo, PRINCIPEM bonum in Repub: tanquam Corpore, CORDIS nomen mereri. Hunc enim DEUS præcipuum in illa membrum, à quo cœtera vitam, & salutem civilem trahant, esse voluit. Hic Prudentiâ suâ, tanquam calore & Spiritu, subditorum actiones dirigit ac gubernat. Ab eo, cùm pius, justus, fortis, prudens est, populus exemplum vivendi, moresque suos laudabiliter instituendi mutuatur. Hic præsentiâ suâ, & verendâ ac sublimi claritate, illustribus viris; & benè de Repub: merentibus, vitam, honores, opes, dignitates magis illustrat, auget, & conservat. Hic liberalitate & munificentiâ suâ, fideles ministros ac subditos, ad spontè & fideliter obeunda munia, excitat & reficit. Ille in medio omnium populorum positus remotis ac longè dissitis, prudenti suo Consilio adest: propioribus clementiâ & gratiâ suâ fiduciam de se benè promerendi addit. Hic (ut SOL Planetis, & COR visceribus,) bonorum Consiliariorum agmine stipatus, res Regni moderatur. Si aliquando contingat, ut vel fortunæ adversæ succumbat: vel regni cladem accipiat; Rempub: & subditos ejusdem discriminis participes fieri videmus. Nec immeritò. Principali enim parte, à quâ reliquæ dependent, patiente: cœteras ei condolere necessum est. Eo autem salvo existente, tota Respub: incolumis, & in omnibus partibus sana censetur. Tandem Principe occumbente; mutationem quandam in Imperio, ut plurimùm metuendam. Quæ cùm diligentiùs perpenderem, ac singula catenatim cohærere animadverterem, Incriptione hac, HOC SPLENDENTE, omnia complexus sum.

Quanta enim felicitas Reipub: & ſubjectis populis, ſub Regibus pijs, ac pacificis redundet, docent Pſal. 72. 84. 144. uſque adeò, ut ſplendente Sole, Corde vivente, Principe in Repub: virtutibus prædito: mundo, corpori, & populo optima & ſalutaria quæque, non ſecus, atque Cornu copiæ fertiliſſimum, accedant & redundent. Cum quo Senecæ * convenit: *Olim ita ſe induit Reipub: Cæſar, ut diduci alterum non poſſet, ſine utriuſque pernicie. Nam ut illi viribus opus eſt: ita & huic capite.* & poſt. *Animus Reipub: tu es, illa corpus tuum.* Idem. *Ille eſt vinculum, per quod Reſpub: cohæret: ille Spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt: nihil ipſa per ſe futura, niſi onus & præda, ſi mens illa imperij ſubtrahatur.*

* 1. de Clem. 4. & 5.

AD ILLUSTRISSIMUM PRINCIPEM ET DOMINUM, DN. MAURITIUM,

Landgravium Hassiæ, Comitem in Catzenelenbogen, Dietz, Zigenhain & Nidda &c.

EMBLEMA VIII.

UTRUMQUE TUETUR.

CUspide cur gladij Liber hæret fixus acutâ?
Cur calamum & laurum comprimit,(arma) manus.
Vera stilo & pilo Ducibus quòd gloria constet.
Alterum & alterius quòd benè vincat ope.
Laus est magna Ducis, qui gnavus utrumq; tuetur,
His quoniam victor certa tropæa locat.
Præ reliquis Rhetor, Prætor, Consulq; cluebat,
Dux tandem CÆSAR, *Martis & Artis ope.*

Goslic. de Opt. Senat. lib. 1.

QUi prudentes sunt, præsertim in Repub: rectè administrandâ, absq; adjumento literarum; ij id duplici viâ consci qui solent: aut enim naturâ divinâ præditi sunt, cujus munere omnia ipsi per se comprehendunt, provident, intelligunt; quales olim Theseus & Cecrops apud Græcos: apud Romanos Romulus & Numa fuerunt, qui ad Rempub: gubernandam accesserunt, non Philosophorum præceptis edocti: sed ingenio à Musis cœlestibus instructi: Aut experientiâ civili, varijsq; casibus, & rerum mutationibus cautiores facti; quid Reipub: ex usu & commodo sit, cognoscunt. Qui quidem, si viri boni sunt, legibusq; in Repub: constitutis, omnia moderantur, meritò laudandi; quanquam imperfectam hanc Prudentiam dixerim: Sin mali; tantò magis vituperandi, quòd modum & rationem gubernandæ Reipub: nescientes, cunctaq; ex suo ingenio & commodo metientes, eandem tumultibus, seditionibus, sœpè cœdibus implent. Cùm autem duplex sit Reipub: status; Tranquillus ac pacatus: & turbidus ac irrequietus: Aliaq; sit ratio pacis colendæ; alia item Belligerandi. Principem profectò Prudentiâ tali præditum esse necesse est, ut utriusq; commoda & damna ob oculos sibi ponens, non solùm, quid quo quo tempore agendum, antevideat; sed ex administratione ita clarescat; ut apud suos subditos Amorem & authoritatem promereatur: ab exteris verò timeatur. Hanc Prudentiam qui usu & experientiâ sibi acquisiverit: sive ex libris hauserit, meritò magni æstimandus. Ac sanè, quoniam nulla Respub: sine legibus, (*quæ instar animæ in humano corpore sunt, & certa ac firma vincula, quibus potentiorum intemperies stringitur,*) consistere poteſt. Principis autem sit eas ferre, latas interpretari: secundum eas, lites & controversias forenses decernere: unicuiq; suum, ex justitiæ præscripto tribuere: eum profectò, (qui aliàs lex viva est & appellatur,) si non scientiâ literarum, at tamen quæ ad Rempub: moderandam duntaxat spectant, instructum; Jurisq; quod dicere & administrare debet, peritum esse oportebit: utque arma bellicis in tumultibus, legibus certis, à vi, rapinâ, alijsque criminibus & flagitijs, quæ Martem sponte sequuntur, coërcere: atq; disciplinæ militaris auxilio, (quæ sine legibus non est)

eſt) milites in officio retinere ſciat. Id facilè adſequetur: ſi libros doctorum virorum, qui varios caſus, pacis & belli tempore conſignárunt, evolverit: animumque literis optimis excoluerit: aut literatos, varijsq; caſibus & fortunæ telis exercitos, in Conſilium adhibuerit, qui ei ſemper adſint, & quid facto tàm pacis, quàm belli tempore in Repub: prudenter gubernandâ, opus ſit, fideliter admoneant. Cumq; ad defendendam ſuorum ſalutem, & Rempub: ab hoſtium injuriâ, & vi externâ, armis opus ſit, ac Fortitudine: idq; potiſſima pars officij Principis non negetur: Quotidiè quoq; videamus & experiamur, generoſis & heroicis naturis proprium eſſe, ſtatim in pueritiâ equitatu, luctâ, curſu, & agoniſticis certaminibus delectari: armisq; aſſiduè geſtandis tractandisque, animos ac manus exercere ſolere: quaſi vox ea naturæ ſit & teſtatio: Officium Principis in fortitudine potiſſimùm militari, & bellicis experimentis ſitum eſſe: quis unquam prudentiorum negare audebit: Armorumq; uſum & belli gerendi ſcientiã, cum literis conjungi oportere? quandoquidem Imperia & Principatus, continuo ac ſolo armorum uſu, ſtare non poſſint, hæcque illas, contra verò illæ hæc defendant; ſintq; adeò arcto vinculo neceſſitatis colligata; ut alterum absq; alterius ope conſiſtere neutiquam, & citra ignominiam à bono principe ſeparari non poſſit. Princeps enim leges Religioné, libertatem ac diſciplinã non rectè tuebitur armis; qui vim earum rerum, & neceſſitatem ignorat: quæ omnia ex fontibus hauriuntur literarum. Neceſſitatem hanc optimi Principes omnibus temporibus agnoverunt; literasq; cum armis conjunxerunt, ac conjungendas cenſuerunt, ut pote; quòd illæ animos manſvetiores reddere; &, ne arma temerè ſumerentur, juſtâve ex causâ ſumpta, cum ignominiâ ne deponerentur, temperatâ quadam ratione eoſdem inſtruere ſoleant. Ideò tot laudatiſſimi, & pacis ac belli artibus celeberrimi Imperatores, Reges, Principes, ac Duces olim extiterunt: & hæc noſtra ætas, ſi ulla unquam magis, DEI gratiâ, Principum literatorum fertilis eſt: quorum ingenij & ſtudiorum monumenta literis conſignata, ſummâ cum admiratione legimus, & ad uſus noſtros convertimus. Teq; Princeps Illuſtriſſime in literis & armis magnificamus, ad-

miramur

miramur & suspicimus. Eandem Necessitatem Sacratissimus * Imp. Justinianus agnovit, cum ait: *Imperatoriam Majestatem, non solum armis decoratam: sed etiam legibus oportet esse armatam, ut utrumq; tempus, & bellorum & pacis rectè possit gubernari, &c.* Et ut quidam rectè sensit. *Principes nullâ literarum scientiâ excultos, instar mancipiorum, imò ferè brutis deteriores esse, eò, quòd pecudes naturæ duntaxat affectibus obsequantur: homo verò, inprimis potentiâ armatus, nisi omni liberali doctrinâ imbuatur, ac formetur, in affectus, plusquàm ferinos cæco impetu præceps rapiatur: & libidines refrænare: cupiditates domare: cæteras animi perturbationes ac labes repellere prorsus nequeat.* Hinc Emblema nostrum: Cuspidi nimirum gladij liber affixus; ut scilicet, ratio recta & Consilium arma regat. *Parva* enim *sunt arma foris, nisi sit Consilium domi.* quòd verò armata manus calamum scriptorium & ramum lauri simul teneat, innuo; veram victoriam principem ex suis tùm hostibus, tùm inimicis referre; qui non temerè ad arma prosiliat: sed consilio priùs habito, & deliberato animo, negocia perficiat: hinc vera gloria nascitur; quam non tantùm in animis hominum impressam relinquet: sed scriptis etiam ad posteritatem transmittet. Verum enimverò quoniam de præstantiâ, necessitate, & utilitate Literarum ac Armorum plura scripsi in discursu meo politico, de Literis & Armis: ideò hîc multis supersedeo. Plato Epist. 6. *Literis & armis constat Respublica.* Id. Epist. 7. *Altera alterius semper eget auxilio: tàm militaris res legibus in tuto est collocata, quàm ipsæ leges armorum sunt servatæ præsidio.*

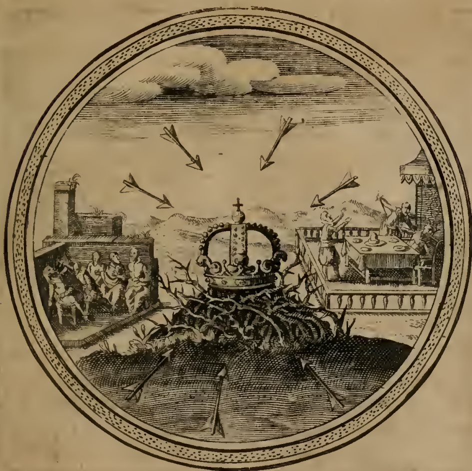
* In Procem. Instit. Iur.

AD

AD ILLUSTRISSIMUM PRINCIPEM AC DOMINUM, DN. HEINRICUM WENCESLAUM, Ducem Monsterbergensem & Olsnensem, Comitem Glacensem, Dominum in Sternbergk & Jaischwitz &c.

EMBLEMA IX.

ERIGITUR VIRTUS TACTA.

Quos DEUS ad regni summos evexit honores,
Non unquam curis Invidiáq; carent.
Sive vacant somno; vigilesve negocia tractant;
Illorum est variis vita subacta malis.
Securi Custode DEO tamen aspera vitant:
Hos quoniam JOVÆ provida cura tegit.
Tacta etiam erigitur Virtus discrimine. victrix
Et tandem celsum tollit ad astra caput.

SI quis Principum vitam, & ſtatum eorum, paulò accuratiùs conſideraverit; eum quidem felicem, illosque beatos (ſi tamen felix & beatus appellandus, qui vitæ diſcriminibus & periculis varijs eſt expoſitus,) dixerit: quòd ſupra aliorũ conditionem & communem hominum ſortem evecti, omnia ad nutum & arbitrium ſibi affluere videant: votorumque ſuorum compotes fiant. Verumenimverò, ſi quis exactiùs rem penſitaverit, quibus periculis, & fortunæ iniquæ telis eorum ſit vita obnoxia: non modò non beatos & felices: ſed ſtatum eorum, ne quidem cum privati hominis mediocri fortunâ utentis ac viventis, commutandum eſſe, haud negaverit. *Uſq; adeò magnæ fortunæ, Comes eſt Invidia, aut ruina.* Et quemadmodum Navi in altum eductæ, maximum periculum imminet, ubi mare profundiſſimum. Utq; altas turres & ædificia, ventis & fulminibus maximè obnoxia videmus: Sic Principum vitam, varijs periculis, quæ partim ab ipſorum vitijs: partim ab aliorum malitiâ procedunt. Imò & ab ijs ſœpiſſimè, quos fidos & aſſiduos Comites habent, vitæ diſcrimina ſubeunt. Unde Trajanum legimus, Imperium tanquam intolerabile onus, moleſtijs periculisque plenum ſpreviſſe, nec niſi neceſſariò ſuſcepiſſe. Huc reſpexit* Chryſoſt: ubi dicit. *Non ad diadema Regum reſpiciendum: ſed curarum tempeſtatem, per quam ipſis Corona paritur.* Jul. Cæſar prælia multa commiſit, atque inter graviſſima vitæ pericula verſatus, Victor evaſit: à conjuratis tamen in Curiâ, quæ ſecuritatem ei præſtare debebat, miſerè confoſſus eſt. Alexander Romanus à ſuis militibus interfectus. Sic Probus, Dux clariſſimus; Sic Gratianus & Valentinianus Junior, optimi fratres; ille à ſuis legionibus; hic à ſuo Comite occiſus eſt. Placet hic adſcribere verba Saturnini ex Vopiſco. Cùm ipſi invito à militibus purpura Imperatoria indueretur: flendo ita eos compellavit: *Neſcitis amici, quid mali ſit Imperare. Gladij & tela noſtris cervicibus impendent, imminent haſtæ undiq;, undiq; ſpicula: ipſi cuſtodes timentur, ipſi comites formidantur &c*: Paulò poſt. *Adde, quòd omnis ætas in Imperio reprehenditur. Senex eſt quiſpiam, inhabilis videtur; ſin minus, ineſt furor. Nam quod Imperatorem*

* Hom 66. Camer. in oper. ſucc. Cent. 1. c. 45.

peratorem me cupitis, in necessitatem mortis me trahitis. Diocletianus Cæsar post gloriam togâ sagoque partam, privatam vitam egit postquam Imperium laboribus, curis, & periculis plenum expertus esset. Divum CAROL. V. Imp. laudatissimum, solitum fuisse dicere, legimus; se resignato Imperio, plùs voluptatis in suâ monasticâ solitudine, uno die percepisse, quàm ex omnibus suis victorijs & triumphis, quibus præ cœteris FELIX habitus fuit. Quanquam autem pij & boni Principes, medijs in periculis versentur, omniumque odijs & invidiâ petantur: DEUS tamen OPT. MAX. illorum vitæ & salutis curam, & custodiam agit; ne de vitâ periclitentur: ut videre est in Josepho Gen. 50. Davide, 1. Sam. 26. De Tito Vespasiano * Joseph. tradit in obsidione Hierosolymitanâ, eum incolumem, ex medio Judæorum agmine, pluribus trucidatis, evasisse. * JOHANNES CORVINUS Matthiæ Pater, post cladem Varnensem, & mortem Vladislai Regis Ungariæ, cùm bellum instaurasset, ac à Turcis victus, fugâ sibi consuluisset; atque à duobus latronibus in sylvâ propter vestes aureas, & crucem auream, quam de collo suspensam habuit, infestatus esset, dumque hi de cruce inter se contendunt, ille arrepto gladio alteri horum, unum occidit: alter aufugit, sic salvus vitæ periculum evasit. JACOBUS VI Rex Scotiæ, miraculosam sanè, ac divinam protectionem expertus est: qui inermis ac solus, insidias conjuratorum, in quos inciderat, incolumis declinavit. Quamobrem, cùm sciamus Reges, vices DEI in terris obire, eique maximæ curæ esse salutem eorum; quosque ipse præsentissimis periculis sæpenumerò eripiat, * non modò eis manus violentas inferre summum nefas: sed malas de ijs cogitationes concipere, scelus esse credamus. * Qui enim omnium saluti advigilant, ac propterea multorum odium, invidiam incurrunt, vitæ discrimen extremum subeunt, fas est tutos, securosque præstare. Nam ut idem * Bodin. inquit. *Principum securitas nulla major esse potest, quàm, ut subditi persuasum habeant, sanctos & inviolabiles esse oportere.* Idem. *Tametsi cogitationes hominum flagitiosorum nulla pœna ll. persequatur, sed ea tantùm de dicto factove foras in scelus erumpunt:*

*De bello Iud. lib. 6. c. 2.

*Bonfin. dec. 3. lib. 7.

Perthi. Anno 1600. 5. Aug.

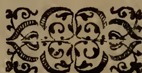
* Vide Alb. Gentil. de vi Civium in Regem semper injustâ.

* Bodin. de Repub:

* lib. 2 de Repub. c. 5.

si quem tamen violandi principis prava cogitatio ceperit, etiamsi nihil tentaverit: hanc tamen cogitationem capitali pœnâ plecti oportere judicárunt. Dd. in l. *si quis non dicam rapere.* C. *de Sacrosanct. Eccl.* Hoc igitur Emblemate Principum statum exprimere volui. Sentes enim & vepres atque ejusmodi aculeati ramusculi quid aliud sunt, nisi Odium, Invidia & Malignitas hominum? Per sagittas, bella aperta & insidias, aliaque fortunæ adversæ tela intelligo, quibus vita Principum petitur. Symbolum ex

*Epist. 95. * Senecâ sumsi. *Erigitur virtus, cùm tacta est, & impulsa.* Principes enim pij, adversis agitati, ardentiùs vota sua DEO nuncupant: eique pro liberatione gratias agunt: seque divino auxilio in ipsis periculis erigunt.

AD

AD ILLUSTRISSIMUM PRINCIPEM ET DOMINUM, DN. CAROL. FRIDERICUM, Ducem Monſterbergenſem & Olſnenſem, Comitem Glacenſem &c.

EMBLEMA X.

IGNOSCERE PULCHRUM.

SI quoties peccant populi, iræ fulmina Princeps
Torqueat, ac pœnas ingeminare velit:
Ipſe diù terris poterit vix eſſe ſuperſtes.
Gignere namq; necem nex iterata ſolet.
Adde metus Regum, populi quòd ſæpe timorem
Suſcitat, & ſemper quos vereantur, habent.
Aſt molli hîc thalamo ut fulmen crudele quieſcit!
Sic Princeps parcat, perdere quando poteſt.

PRincipem quidem Virtutibus omnibus conſpicuum eſſe Reipublicæ utilitas requirit: ad cujus vitam & mores, ſuos quoque ſubditi forment: Juſtitiam tamen & Clementiam, ei ſummâ diligentiâ colendam & exequendam, Neceſſitas
Polit lib. 2. cap. 10. ipſa poſtulat. Illam, I. Lipſius deſcribit, *Virtutem, Ius & aequum in ſe, inq; aliis firmiter ſervandam.* Hanc, *Virtutem animi à pœnâ aut vindictâ ad lenitatem cum judicio inclinantis.* & rectè. Sine juſtitiâ enim nulla Reſpub:, nulla civitas, nulla ſocietas, nulla de-
2. Off. nique domus conſiſtere diù poteſt: cujus tanta vis eſt, Cic. teſte, ut *nec ij quidem, qui ſcelere ac maleficio paſcuntur, poſſint ſine ullâ particulâ eius vivere*: cujus quoque tanta eſt neceſſitas, ut, quemadmodum corpus ſine animâ vivere non poteſt: ſic Rempub: collabi ſine juſtitiâ oportet. Clementiâ autem, ſi erga ſontes Princeps non utatur cum judicio; odium in ſe multorum, imò vitæ periculum proritabit. Juſtitiam cùm appello, rigorem Juris excludo. Nam qui omnia ad ſummum Jus revocat: injuriam ſœpè fa-
*Sen. 1. de Clement. cit: certumq; eſt, quòd * *Severitas amittat aſſiduitate auctoritatem.* Neq; hic Juſtum intelligo, qui ſit obligatus ad interficiendos homicidas, latrones: quod minimè tantæ ſublimitati convenit: Sed qui ſit legum tàm divinarum, quàm humanarum obſervantiſſimus, ſibiq; ipſe leges ponat, ac ſecundum eas vivat: ſic alijs juſtè imperare, eisque rectè Jus & Juſtitiam adminiſtrare poterit. Bene ille monuit:

Juſta agito Princeps, hæc quoq; vulgus aget.

*Tacit. 15. Annal. Deteſtetur vocem illam, *Licet ſi libet*: nec non illud: * *In ſummâ fortunâ id æquius, quod validius.* Nimia enim licentia cum vi conjuncta, cùm triſtem ſemper pariat exitum; tùm Principi maximè nocet: quòd & neglegentiores in officio ſubditos; & in vitâ ac moribus diſſolutiores habebit cives, qui exempla Principis ſui tacitâ quaſi neceſſitatis lege imitantur: quin potiùs illud in mentē ſibi revocet. *Qui peccare poteſt, peccat minùs: ipſa poteſtas*
Semina nequitiæ languidiora facit.

Goslicius de Opt Senatore lib. 2. Proinde, cùm Princeps ideò inſtitutus ſit in Repub:, ut præſidium ſit bonorum, eos contra ſceleratos defendens; utq; *ſit vindex injuriarum, cuſtos libertatis, ac judex cujusq; virtutis & vitiorum,*

ſine

sine justitiâ id exequi nullo modo poterit. Atq; cùm bonus Princeps PATER PATRIÆ appelletur: paternum in subditos amorem induat oportet. Ut enim parentes nonnunquam objurgare suos liberos, aliquando ijs blandiri, monere, quandoq; corrigere & verberibus excipere solent: Sic Regem erga subditos se exhibere decet: ut tàm Reipub:, quàm populi conservandi causâ, aliquando severum, nonnunquam mitem placabilemque se præstet, communemq; omnium utilitatem, tanquam pater filiorum tueatur & amplificet. atq; hæc est inter Regem & Tyrannum differentia, quòd ille publicæ communisq;, hic privatæ utilitatis curam habet. Clemens si audiri cupit, * *Severitatem peccatis magnis commodet: parvis autèm veniam: nec pœnâ semper, sed sæpiùs pœnitentiâ sit contentus.* Ut enim hac ratione Amorem apud subditos sibi conciliabit: sic severitate intempestivâ & rigore, Odium ac metum: *qui malus diuturnitatis custos:* E contrâ, Benevolentia fidelis ad perpetuitatem. * *Severitas* enim: *sine clementiâ verè est,* secundū Augustinum, *sæva veritas, & nisi ea intra congruentes nocentium pœnas se contineat, fit sæva crudelitas.* Dissimulet sæpè, ac interdum tempori serviat: non ut malorum improbitati consentire videatur: sed ut aptum correctionis tempus expectet, eosque cum ratione vel emendet, vel puniat. Eleganter Poëta, quamquam de Politico. * *Dissimula, simula quoties occasio poscit,*

Moribus ut morem temporibusq;, geras.
Temporibus qui ritè sapis, servire memento
Omnibus, ut tempus serviat omne tibi.

* Tacit in Agric.
* Resn. in Symbol. Imperator.
* Ioan. Ovven.

Rectè itaq; FRIDERICUS PRIMUS CÆSAR dixit: *Qui nescit dissimulare, nescit imperare.* quod tamen non ita intelligendum est, ut Princeps candorem tueri non debeat, quod decet: sed, ne si multa sibi quandoq; adversari intelligat in Imperio, per vim multa moliatur, aut faciat, quorum ipsum fortassis posteà vel pigeat, vel pudeat, vel pœniteat. Errant igitur Principes illi, qui Justi ac severi in suâ Repub: videri cupientes, minima quæq; peccata ad legum rigorem appendunt: qui, tantum abest, ut justitiæ serviant, ut omnium in se odium concitent; quin satiùs

* *Quò* quis *plura possit, plura patienter ferat.* Nam
* *Plebem timeto, qui solio insidens*
Plebi timeris. fons odij timor.

* Senecæ.
* Muret.

Audere jussit multa multos.

Sæpè gelu calor excitatur.

* Lipf. lib. 2. c. 13. Polit. ex Plin lib. 8. Epist.

* Hippol. à Collib. in Principe c. 4.

* *Malè sanè terrore veneratio acquiritur, longéq; valentior amor ad obtinendum quod velis.* Si igitur Princeps hanc rationem, in conciliando sibi Amore subditorum inierit, ex quo FIDES & SECURITAS: dubio procul sibi, Reipublicæq; optimè consulet. * *Nihil enim est*, inquiebat Antonius Pius, *quod Romanū Imperatorem magis commendet gentibus, quàm Clementia. hæc Cæsarem Deum fecit: hæc Augustum consecravit. &c:* Caroli V. Principis & Imperatoris, æternâ laude & memoriâ dignissimi vox verè Heroica: quâ Clementiæ studiū & generosam suā indolem ac virtutem, (quæ omnibus Principibus Austriacis communis, ac hæreditario jure tradi solet,) demonstravit, memoratur; qui Principi cuidā familiari suo

* Reusn. in Symb. Caroli V.

* *Quærenti, hostilem cur nollet perdere terram*

Rettulit; ut victis parcere sæpè queam. D. Maximiliani I. Cæsaris, similis Heroica virtus legitur celebrata; qui cuidam percunctanti, cur Morinos malè de se meritos non ocyus malè deperderet, respondisse fertur: *Quoniam*, inquit, *parcendum his est, ut rursus victus sæpius queam ignoscere:* verè Regiè! Victoria enim nulla illustrior esse potest, quā cùm victor vincitur, victusq; vincit. Inde & Emblema hoc sumsi. Fulmine enim quid violentius? quid horribilius? quid celerius? (unde & alæ ei adpingi solent,) quòd supremi Jovis gestamen est, eiq; à Poëtis non sine certâ ratione attribuitur: ac fulmen violentiam ac crudelitatem ego interpretor, propter eius magnā & penitrabilē ubiq; vim. Quòd verò in toro seu pulvinario recumbat: Clementiā, animumq; Principis in vindicando remissum intelligo. Hinc & * Joan. Pierius arguit, *offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse: verùm ob eius Clementiam quiescere.* Cum quo & * Seneca facit. *Occidere contra legem nemo potest, servare nemo præter principem.* & * alter.

Nihil est tam peculiare Imperialis Maiestatis, quā humanitas, per quam solam Dei servatur imitatio. l. ult. C. de donat. inter vir. & uxor.

* Hierol. lib. 43.

* 1 de Clem 5.

* Sen. in Octa.

Pulcrum eminere est inter illustres viros;
Consulere patriæ; parcere afflictis; ferâ
Cœde abstinere; tempus atq; iræ dare;
Orbi quietem; seculo pacem suo:
Hæc Summa virtus, petitur hac cœlum viâ. Symbolum

autem ex Claudiano sumpsi, qui ait: -- *ignoscere pulchrum*
Jam misero, pœnæq; genus, vidisse precantem.

AD ILLUSTREM, GENEROSUM ET MAGNIFICUM DOMINUM, DN. CAROLUM, L. Bar. de Zerotin, DrewohosticI RossitzI & Preræ Dominum, quondàm Promarchionem Moraviæ. &c:

EMBLEMA XI.

CONSILIUM VIRES SUPERAT.

Viribus hanc molem unius quis credat in altum
Surgere? at hanc unus Vir levat, ecce, manu.
CONSILIUM VIRES SUPERAT. *Vi quodq; negatur:*
Ars id, Consilium, perficit & Ratio.
Lite procul, vulnus cepisset publica nuper
Res Moravûm; gladius jam quia strictus erat.
Consilio astrictus poteras avertere prudens:
Et salvâ tutos reddere pace Status.

QUi Rempublicam Navi ſimilem eſſe dixit; non ineptè dixiſſe mihi videtur. Quemadmodum enim in Navi varia diſtribuuntur officia: quæ ad eundem & unum finem ſpectant; ſunt enim alij maliſcanduli, proretæ, helciarij, plumbarij, portitores, limenarchæ, urinatores, velifices, exantlatores, qui aquam è ſentinâ hauriunt: alij alia munia obeunt. Unus tamen eſt, cujus curæ tota Navis committitur: quiq; ad clavum ſedens, navim gubernat, tempeſtates prævidet, illis ingruentibus, ex arte ſic eam moderari novit; ut nõ modò ipſa, ſed qui in eâ ſunt, ac omnia quæ continet, ſalva eſſe poſſint: Sic in Republicâ, varia multis demandantur officia. Uni tamen totius ſumma & cura committitur, qui prudenti ſuo Conſilio pericula imminentia avertere, commoda publica augere, privatorum bona, atq; adeò omniũ ſalutem, ſuæ quoq; vitæ jacturâ, tueri ac defendere poſſit ac velit. Majus enim ac gratius officium; pietasq́; debita promtior præſtari non poteſt, quàm, cùm quis patriam Conſilio, fide, & ubi opus eſt, vitæ profuſione juvare non detractat: ut unius morte, omnium ſalus & vita ſervetur. Quandoquidem, ut Val. Max. lib. 5. cap. 6. ait: *Eversâ domo, intentatus Reipub: ſtatus manere poteſt: urbis ruina, penates omnium trahat ſecum neceſſe eſt.* At quantò majus periculum Navi impendet, cùm is, qui ad gubernacula ſedet, artem gubernandi neſcit: tantò è contra certius emolumentum Reipub: ſperandum eſt: cùm talem habuerit Moderatorem, qui conſilia, & vires omnes ad ſalutem patriæ tutandam conferre, actiones ſuas ad communem utilitatem dirigere, easque tempore & prudentiâ moderari ſciverit. Cumq́ue magnæ res, magnis ſemper adjutoribus egeant: quis non videt, tales ad Rempub: gubernandam aſſumendos ac adhibendos; qui rerum longo uſu edocti, prudentiâque politicâ inſtructi, in illâ juvandâ, augendâ & conſervandâ, nulli labori, nullis ſumptibus, ne ſuæ quidem vitæ parcunt? Exempla plurima tàm antiqua, quàm recentia in medium proferre poſſem eorum, qui ſe pro patriâ ſervandâ fortes præſtiterunt; pietatemque ſuam erga Rempub: opum & propriæ ſalutis impendio teſtati ſunt: ſed tu ILLUSTRIS & MAGNANI-

ME CAROLE, BARO de ZEROTIN &c: Unus instar omnium mihi es, (quod tuâ bonâ pace, absque adulatione dixerim:) qui Brutos illos, Curtios, Decios, Camillos. Scipiones atque alios innumeros, PIETATE erga patriam vicisti: FORTITUDINE verâ, & constanti MAGNITUDINE animi superâsti; atque omnibus exemplo tuo præivisti: quâ pietate & officio, Cives boni erga patriam: quâ Magistratus erga subditos fidelitate & animo, præditi esse debeant! Prudentiâ enim tuâ imminentes casus patriæ, tanquam è speculâ longè ante prævidisti; Consilio avertisti; Fortitudine gladios cervicibus impendentes repressisti; generoso pectore & animo tuo, ruinam legum & Reipub: declinâsti; Constantiâ libertatem â servitute vindicasti. Cumque omnia nutare, & quasi jam ad casum vergere viderentur, maturo judicio tuo erexisti. Jura non tantùm ad pristinum statum & vigorem, consensu & auxilio Ordinum revocasti; sed & novo quodam præsidio, & perpetuùm duraturo robore, tanquam mœnibus ac vallo munivisti, cinxisti, obfirmasti. Ea denique Reipub: præstitisti, quæ Civem bonum & patriæ amantem decent; ut non tantùm Civis optimi, fidelis Magistratus; sed PATRIS PATRIÆ nomen non injustè merearis. Pericula enim & casum Reipub: longè antevidere; consilio eum antevertere, decus patriæ in libertatem suam asserere, Jura ejusdem conservare, omnium vitam gladijs strictis eripere; qui hæc faciat, non ego eum Patrem patriæ dico: sed Sospitatorem communis salutis, sapiens quisque pronunciat. Cumque alij patriam & Rempubl: vitâ tantùm pro eâ profusâ juverint. Tu vivus eam sustentas: fructumque laborum tuorum vivus percipis: ac quod alijs post mortem defertur; Tu vivus præclarè, & benè â te gestorum laudem & honorem consequeris; & quæ de te tuisque factis, hominum futura sit post mortem existimatio, jam percipis. Cumq; nunc in ore viventium tua facta versentur: sunt & erunt, qui nominis tui famam posteritati tradent scriptis exornandam, extollendam, & ab interitu vindicandam. Sed ut vitium assentationis, â quo semper naturâ abhorrui, effugiam; alijs majora & plura, de hac re scripturis, relinquo. Id

G 2 unicum

unicum precor, ut te Reipub: & Patriæ Bono, DEUS diù incolumem ſervare velit. Emblema autem hoc ILLUSTRI & GENEROSÆ Dominationi tuæ inſcribere ac dicare placuit: tùm, quòd, (meo judicio) prudentis Magiſtratus adjuncta exprimere videatur: tum, quòd heroicis tuis factis tropæum à me volui poſitum: Columnam enim grandem Rempub: intelligo; cui onera magna incumbunt ſuſtinenda: quæ ob molis magnitudinem ſœpè à multis erigi non poteſt, unius ingenio, parvisque interdum machinis elevatur. Fruſtra enim quis vires ſuas intendat, quantumvis maximas; qui conſilio, res & actiones tàm publicas, lib. 3. Ode. 4. quàm privatas, priùs menſus non fuerit. Nam ut Horat: ait.

Vis conſilij expers mole ruit ſuâ.
Vim temperatam Dij quoq; provehunt
In majus: ijdem odére vires
Omne nefas animo moventes.

A D

AD ILLUSTREM GENEROSUM, ET MAGNIFICUM DOMINUM, DN.

JOACHIMUM MALTZAN. L. Bar. à Warttenberg & Pentzelin, Militſchl & Freihan Dynaſtam, S.C. Mtis Conſiliarium. Fautorem meum colendum.

EMBLEMA XII.

IDEM SEMPER UBIQUE.

Fallitur, obſcurum inter nubila denſa nitorem
Quiſquis Phœbeæ lampadis eſſe putat!
Tectus nube licet radium exeruiſſe micantem
Non queat: illius lux tamen usq; nitet.
Preſſa gravi Mens ſorte Ducum generoſa, ſubinde
Indolis excelſæ ſplendida ſigna refert.
Marte furente, minis, ferro, precio, precibus, vi
Acta, ſuum neſcit deſeruiſſe genus.

M*Olles sunt plerumq́ animi hominum in calamitatibus* rectè ait Tacitus: quòd, cùm amicissimus sibi quisque sit, ea non tantùm sponte, sed naturâ sic dictante sequatur, quæ jucunda, quæ dulcia sunt: illa verò summo studio aversetur, quæ dura & aspera, animumque turbare soleant. Hinc fit, ut tantò impatientiores malorum homines in calamitatibus, & quæ eos premunt, in reb⁹ adversis existant; quantò plus voluptatis, in rebus ad nutũ sibi affluentibus antè perceperunt. Et ut Horat.
*Epist. 10. * inquit. *Quem res plus nimio delectavere secundæ, Mutatæ quatiũt.* Verumenimverò, qui pectus suum Vallò Constantiæ cinxerit, ac animum clypeo Fortitudinis adversus omnes fortunæ impetus muniverit; is non solùm quævis tela fortiter excipere: sed tandem ex Fortunâ ipsâ triumphum agere, summâ cum laude poterit. quanquam multi sub ipsâ luctâ succumbant: pauci, fortes in certamine perseverantes, victores evadant! Habent tamen, nescio quid Genij singularis ac magni præter cœteros, Heroës & Illustres viri; ut neque irascentis fortunæ ictibus: neque arridentis successibus agitentur aut moveantur; quin sui semper sint similes: fortè! quia ut eos DEUS supra aliorum infimæ conditionis hominum sortem collocavit: ita illis quoque robur animi, & constantem voluntatem perseverandi addere soleat! ut fortunam potiùs arbitrio suo gubernent, quàm hæc illos! horum enim, ut Val. Max. ait: *Virtus capi nescit, dedecus ignorat, fortunæ succumbere tristius ducit omni fato.* Et si rem declarare exemplis velim, infinita occurrunt tàm antiqua, quàm recentia. Agesilaus, hortante quodam, ac dicente, ut sibi propter fortunam incertam parceret: At *ego*, inquit, *meipsum assvefacio, ut in nullâ mutatione, quæram mutationem.* Sulpitius Asper Centurio, percunctanti Neroni, cur in cædem suam conspirasset? breviter respondit: *Non aliter tot flagitiis tuis subvenire potuissem.* Scylla, cùm post occupatam Rempub: Senatum coëgisset, sententiasque rogaret; ut Marius hostis Reipubl: judicaretur: nullis audentibus obviam ire, solus SCÆVOLA sententiam dicere noluit. Quin etiam truculentiùs minitanti Syllæ: *Licet*, inquit, *mihi agmina*

militum,

militum, quibus Curiam circumsedisti, ostentes: nunquam efficies, ut propter exiguum, senilemq́; sangvinem meum, Marium, à quo Urbs, & Italia conservata est, hostem judicem. Catonem, toties mutatâ Republicâ, nemo mutatum vidit; quin eundem se in omni statu præstiterit. M. Antoninus Imp: similis sibi-ipsi semper fuit, nec mutatus est ullâ in re unquam; *erat* enim *bonus, & nihil habebat simulatum.* Caroli V. animi excelsi atque invicti Magnitudo et firmitas laudatur: qui eandem, in rebus secundis & adversis Constantiam & tranquillitatem retinuit, ut in cubiculo eodem, cum ipso versantes, nunquam læta vel tristia ad eundem allata, ex ejus vultu depræhendere potuerint. Nunquam enim Regius ipsius animus, nutante, vel etiam acriter urgente fortunâ abjectè se demisit: vel prospero & secundo flatu aspirante, insolentiùs se efferre, aut jactare solitus est. * Id quod demonstravit in oppugnatione Ducatus Mediolanensis, qui licet ab omnibus socijs desertus, & ab omnibus oppugnatus esset: nunquam tamen ullis conditionibus adduci potuit; ut, (quanquam dubia spes esset victoriæ) ditione illâ, se Francisco Sfortiæ cessurum polliceretur: ne quid animi sui magnitudine & majestate indignum, metu, aut necessitate impulsus fecisse videretur. * *Et quanquam faciliùs sit, gentes barbaras, impatientesq́; alieni arbitrij regere, quàm animum suum continere, & tradere sibi: attamen periclitando, & sæpè cum fortunâ colluctando, suum fieri posse videmus. Nihil* enim *est*, ut * idem ait, *quod non expugnet pertinax, & intenta, ac diligens cura.* Emblema autem hoc, Animum semper eundem designat: qui nec prosperæ fortunæ flatu insolescit: nec adversæ telis succumbit. SOL enim claritatis hieroglyphicum est, ut notat * Pier: quâ homines conspicui sunt. Atque ut SOL semper eundem nitorem & claritatem retinet, nec unquam mutatur. Sic & Generosum animum nullo fortunæ statu mutari decet. Et veluti SOL nobis gratior redit, cùm aliquandiù nubibus atris tectus, radijs suis inferiora illustrare & calfacere non potuit, qui propterea insitam lucem non perdidit: Sic quoque animus constans, major & gratior longè existit; cùm fortunæ adversis casibus

* Dav. Chytr. in Orat. de Carol. V.

* Sen. 5. de benef. 7.

* Epist. 51.

* lib. 44.

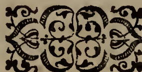
casibus pressus non succumbit: quin constantiâ suâ illustrior apparet. Huc pertinet illud Senecæ: *Nemo est fortis, cui non crescit animus in ipsâ rerum difficultate.* Et * alibi: *Hoc tene, hoc morde, adversis non succumbere, lætis non credere, omnem fortunæ licentiam in oculis habere, tanquam quicquid potest facere, factura sit.* Eandem in sententiam * idem. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status supra lunam,* SEMPER IBI SERENUM. Ex quo Symbolum sumpsi. Et veluti, *Grata solet pulsis nubibus ire dies*: Ita dum quosdam fortuna vexat, illustrat simul: eorumque animus difficultatibus pressus, sese ad summa erigit. Tandem quisque cogita, Te malorum immunem vivere non posse. quin

* lib. 11. epist. 79.

* Epist. 60.

Autor.

Quo te cunq; loco Fatum Virtusq; reponet:
Sponte sequax fuerit Sors malefida Comes.
Non celsæ turres, non arx, non murus ab illâ
Defendet, telis adstat ubiq; suis.
Quò fugias igitur? tibi sis benè conscius; ipsum
Præbebit pectus forte, salutis opem.
Ipsa tibi fuerit Mens murus aheneus: inde
Sortem despiciens undiq; tutus eris.

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. PAULUM â DIETRICHSTAIN, L. Bar. ab Holenburg, Thalbergk & Finckenstein, Archipincernam Carinrinthiæ &c: Dominum in Kuia & Tilowicz.

EMBLEMA XIII.

MENS OMNIBUS UNA.

DEsine mirari, dum cernis millia centum,
Ut formicarum parva caverna fovet!
Omnes unanimi ut curâ, unanimiq; labore
Horrea sub terræ, grana reperta vehunt!
Efficit hoc felix CONCORDIA. *vivere discas*
Concors, qui populi puplica frena Regis.
Communiq; bono gratis prodesse labora:
Ut prosit vitæ postuma Fama tuæ.

lib. 6. DUo sunt, inquit, * Polybius, *quibus quævis Respublica servatur: F*ORTITUDO videlicet *in hostes, & domi* CONCORDIA. Alterum, quamvis tempore belli adeò necessarium; ut nisi Princeps ea subsidia habuerit, quæ ad conatus hostiles infringendos requiruntur: facilè se, & Rempubl: extremis discriminibus exponet: Alterum tamen, tàm in bello, quàm pace magis necessarium videtur. Nam licet Imperator aut Dux belli, potestatem rerum gerendarum penes se habeat, quas reliquos administros exequi omninò oportet: nisi tamen horum consilia exquirat, & si ex usu fuerint, ijs acquiescat: ipsiq; concordes eandem sententiam inter se comprobaverint, casus aliquis superveniens, (qui etiam optimè consulta & cogitata subvertere solet,) imperij vim franget. Frequens enim admodum in bello, ut cùm hostis virtute, vel aperto Marte, vincere non possit: arte, id est, fraude fortunam experiatur, administros belli pecuniâ, donis, & largis promissionibus corrumpendo; & ut ille ait; *Ubi Leonina pellis non pertingit, ut vulpinam assuat.* Imò vix aliud utilius hosti, quàm, inter administros & exercitus hostis sui, discordiarum semina spargere: inde enim occasiones sibi accommodæ nascuntur. Discordia enim, cùm aliàs venenum sit Rerumpubl. quòd menteseorum, qui ad gubernacula rerum sedent, eo infectæ, sanari nullo modo possint, tandem in totum corpus, id est, Rempub: infusum, eam consumi necesse sit: tùm in bello vires suas maximè exerit. Historiarum longâ serie facilè possit demonstrari, si hujus loci esset atq; instituti; quæ incommoda ex discordiâ Principum & Magistratuũ orta sint. Sed odiosa sunt. Illud saltim adstruo. Principum Europæ discordias, superioribus temporibus præbuisse potestati Turcarũ satis magnũ incrementũ. * Græcos quoq; intueamur, inter quos lites atq; dissensiones seminarunt, Artaxerxes, Philippus & Romani, ut tandẽ potirentur. * Jul. Cæsar inter Arvernos & Æduos tamdiù lites atq; dissensiones aluit, donec utrosq; sibi subijceret. Jam ad pacis tempus si respexerimus, reperiemus sanè CONCORDIA Magistratuum ad conservandam Rempubl. nihil utilius; ad promovenda & augenda commoda ejusdem nihil magis necessarium: ad reprimendas seditiones nihil facilius. Nam si illud verissimum, quod veritas ipsa, * Salvator noster protulit: quòd *Omne*

*Iustin. lib. 8.

*lib. 1. & 6.

*Matth. 12, vers. 25.

regnum

regnum inter se divisum desoletur: & ex * Philosophi mente, *quod inter se dissidet, infirmum sit*: à sensu igitur contrario, verum quoque erit, quod Concors est, id firmum esse. Jam si Respub: felici in statu incolumis conservari debet: Magistratus verò, quibus à DEO populi regendi juxta justitiam divinam potestas, & salus commissa est: odijs inter se mutuis flagrent, aut certent, quorum tamen una mens, & idem animus, una eademq; voluntas & facultas, bona publica augendi & conservandi esse debet; quâ ratione officij sui partes ritè expleant, non video. Ubi enim diversi affectus, diversæ mentes, & diversæ voluntates, ibi certi nihil concludi, nihil eximij provenire potest: quisq; enim suis nitens rationibus, id solum optimum ducit, quod sibi tale videtur, aliorum judicia & consilia spernit: atque hujusmodi dissensionibus Bonum illud, quod servari debebat, impeditur, negligitur, imò perit. Videmus mundi machinam, quomodo è principijs contrarijs, concordi inter se harmoniâ constet! quæ nisi à supremo motore constituta fuisset, eum dissolvi & interire necessum foret: Hinc ille. *Non staret cœlum scirent si jurgia divi.* Animadvertimus in corporibus humanis, humidum, frigidum, calidum, siccum; inter se temperatum, optimam reddere eorum constitutionem. Cernimus item Civitates ex gentibus contrarijs compositas, egenis, inquam, & divitibus, juvenibus & senio confectis, infirmis & valentibus, probis & nocentibus: quos Concordia adeò ligat, ut diversi licet sint, eundem tamen affectum habere censeantur. Inprimis verò utilitatis maxima momenta Reipub. adfert CONCORDIA, dum seditionis occasiones omnes præcidit; cùm cives Magistratum animis & sententijs concordem, & ad Bonum publicum augendum & servandum, attentum animadvertunt: hac enim ratione ipsi mutuam inter se alunt amicitiam, exemplo sibi Magistratus ob oculos posito. Laudanda meritò vox Nestoris & Ulyssis apud * Homerum, qui unanimes semper fuerunt.

Luc. 11 vers. 17.
* Arist. lib. 5. polit. c. 6.

* Odiss. γ.

Haud unquam neq; conciones, neq; Curia dictis
Audivit pugnare, animo sed semper eodem,
Et sentire eadem, atq; eadem decernere vidit.

Ubi verò cives animadvertunt, Magistratum in diversas & contrarias, de Bono publico abire partes, facilè uni parti adhærentes,

ſeditiones & factiones concitant. Præclara igitur illa Philoſophi ſententia: *Reipub. rectores, ſi concordes ſint, facilè Rempub. moderaturos, diſcordibus verò plebem ipſam dominari.* Statuendū ergò: Concordiâ Magiſtratus, in Repub. conſervandâ nihil utilius, nihil magis neceſſarium, nihil ad hoſtes reprimendos, nihil ad ſeditiones ſedandas fortius: quod præſente Emblemate demonſtrare volui. Videmus enim ſœpè, formicarum aliquot millia unâ cavernâ concludi; quæ aſſiduè hinc inde curſitantes, & grana in ſpecum comportantes, invicem ſe non impediunt: ſed quaſi communi bono collaborantes, unanimi conatu & concordi voluntate, futuræ neceſſitati proſpiciunt. Formica autem inter cœtera, Providentiæ hieroglyphicum eſt & laboris: ego ad Concordiam refero: Unde non immeritò quidam, cùm in horto multas formicas unam cavernam intrantes, & inde exeuntes videret, dixit: aliquot millia formicarum, vivunt in pace & Concordiâ in unâ cavernâ: & duo viri in unâ Republicâ non poſſunt tranquillè vivere. Non ſolùm igitur juſtum: ſed ſummè neceſſarium eſt, ut ij, qui Magiſtratus officio funguntur, Concordiam inter ſe alant, quæ eſt aureum & adamantinum vitæ vinculum: maximum ad conſervanda imperia, atq; principatus ſtabiliendos adminiculum. Cui olim Romani Templum, nullam ob aliam cauſam extruxerant, quàm, ut hominum diſſidia, quibus interdum Reſpublicâ agitari ſolet, factis in eo ſacrificijs deponerentur. Quippe, quòd

—— ſciſſura domeſtica turbat
Rem populi, titubatq; foris, quod diſſidet intus.

Et *periniquum eſt, propter privatas ſimultates Rempub. in diſcrimen adducere.* Prudenter itaq; exiſtimârunt Romani: * *Non oportere eos privatis odiis diſſidere, qui publicè ſummâ eſſent juncti poteſtate.* Hinc & ſalubriter cavetur auguſtiſſimo * Spirenſi Senatu, ex lege, quā Magnus Cæſar, atq; adeò Adſeſſores ipſi ſibi dixerunt: *A diſſidiis utrinq; contumeliisq; abſtinento: paci & concordiæ mutuæ ſtudento.* Seponat itaq; ſimultates, ſeponat æmulationem, diſſidia & odia, qui Magiſtratum gerit; qui in Conſilio Principis ſedet. Huc facit.

* Val. Max. lib. 4. c. 2.

* Ord. Imp. p. 1. tit. 3. § 2.

* Silius,

** Velle ac nolle ambobus idem, ſociataq; læto*
Mens ævo, ac parvis dives CONCORDIA *rebus.*

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. ANDREAM KOCHTICZKY, L. Bar. à Kochticz & Lubliniecz, Dominum in Koſſentin &c: Fautorem colendum.

EMBLEMA XIV.

METU PROCUL.

ET Pax, & Bellum certà ratione geruntur,
Eſt uſu ſolo diſcere utramq; grave.
Principibus libros igitur pervolvere utroq;
De Imperio; ſemper non ſine fruge fuit.
Nam quæ illis monitor non audet ferre fidelis;
Ipſi eadem ex libris edidiciſſe queunt.
Virtutem & Vitium, PROCUL *omni fraude* METUQUE,
Ut monſtrant: Reges ſic quoq; Vera docent.

NUllum esse Imperium gravius ac difficilius, quàm hominis in hominem, rectè ait * Seneca. Nam cùm reliqua animalia vinclis coerceri, aut aliâ ratione domari, atque cicura reddi possint: homines ideò inobedientes experimur; quòd Ratione utentes, supra res omnes creatas, & humanâ industriâ inventas sese attollant: & ideò in leges delinquentes, pœnæ severitatem sufferre nolint: sic consequenter contra justitiæ normam, & publicam tranquillitatem peccantes, Insontes haberi, jugumque Obedientiæ excutere volunt. Justitiæ idcircò satisfacere propter malorũ transgressiones & delicta: & populo placere propter indulgentiam & conniventiam difficilè sanè est. Cumque in vitâ communi: tùm in Republ: res accidant infinitæ, eæque partim malæ, partim bonæ, atque inter se varijs modis sint commixtæ: ac in singulis majus bonum, minusve malum eligendum sit: necesse est eas diligenter inter se conferre; ut quid singulæ vel solæ, vel cum alijs cunjunctæ ponderis habeant, cognoscamus. Quàm verò difficile sit, Uni mentis acie id perspicere, ac judicij lance pensitare, nemo sapientum inficias ibit. Opus igitur adjumentis. Hæc, vel homines docti & prudentes: vel Libri erunt. Cùm autem Prudentia longo tantùm usu & tempore acquiratur: Nobis verò Natura breve spacium vivendi largita sit: ut tantam varietatem, & quas ipsa singulis momentis formas rerum producit, animo compræhendere non valeamus, nec possimus. Finitum enim quod est, infinitum compræhendere non potest. Quapropter Princeps Viros sibi adjunget, ætate graves; usu & rerum experientiâ; civili & militari prudentiâ insignes: quibuscum cottidiè de rebus ad utramque Prudentiam necessarijs, conferat, eosque libenter audiat & magnifaciat. Sed quoniam unus omnia scire: nec multi omnia, quanquam multa, præsertim ex factis emergentibus, similes antea exitus meminisse queant: Tempora sic distribuat: ut lectioni historiarum & librorum, qui de Regimine Reipub: tractant ac docent, certas horas adsignet. Ex ijs enim virtutes & vitia aliorum Principum cognoscere: quæ bella, ex quibus causis mota & suscepta, quâ ratione gesta, qui eorum exitus: quæ

* lib. 1. de Clement. Si cætera animalia domari sine tractatione quadã & arte non possunt, multò minùs homo: quia nullũ animal morosius est, maioremque artem requirit, quàm homo.

Hipp. à Col. lib. in Principe.

tus: quæ forma Rerumpub: quæ initia, quæ incrementa, progressus, & mutationes fuerint, percipere poterit. Ea denique Ipsemet discet, de quibus alios ipsum monere nec tutum: nec ea ignorare honestum esset. Optimi igitur Consiliarij LIBRI: qui sine metu, Principum vitia propalant, & quæ eos deceant, tutò detegunt ac admonent. Hæc libertas, (quam suis carceribus & limitibus conclusam volo,) nisi jure suo uteretur in præceptis honestis: atq; ex voto probi Principis, docti sua quoque vota fingerent: quid tandem post secula aliquot expectandū esset, non conijcio; præter barbariem: quæ quidem hoc ævo Principum Prudentiæ luce, ejusq; radijs discussa & in exilium est acta: hanc igitur revocare, & in integrum restituere quis prudentum optet? Demetrius Phalereus Ptol. Philadelphum hortari solebat: ut libros plures de regno conscriptos, perlegeret; quòd in ipsis plura reperturus esset, quàm ipsi amici indicare auderent. Augustus ea excerpere ex libris tantùm solebat, quæ ad Rempub: gubernandam facerent. Alex. Mag. Homeri scripta in bellico strepitu & legit, & sub pluvinari, in quo caput reclinare solebat, servavit De Scipione * Paterc. scribit: eum studiorum liberalium tantum fuisse fautorem & admiratorem; ut Polybium, Panætiumque domi militiæque secum habuerit. Semper inter arma & studia versatus, aut corpus periculis, aut animum disciplinis exercuit. Longum esset per exempla, quorum infinitus est numerus, percurrere: qui Imperatores & Principes literas amárunt: doctosq; viros foverunt: & liberalitate suâ ipsorum diligentiam excitárunt & conservárunt: sed alibi * fusiùs de his dixi. Testimonium unum, literas Principum liberis summè colendas esse adducam Caroli IV. qui in aureâ Bullâ * Electorum filios literis & lingvis instructos esse vult: ubi ait post alia: *Quapropter statuimus, ut illustrium principum Electorum filij, vel heredes & successores, cùm verisimiliter Theutonicum idioma sibi naturaliter inditum scire præsumantur, & ab infantiâ didicisse, incipiendo à septimo ætatis suæ anno in Grammatica, Italica & Sclavonica lingvis instruantur &c. cùm illud non solùm utile, imò ex caussis præmissis, summè necessarium habeatur.* Ad summam.

* Vol. I.

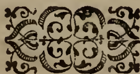
* In discursu Politico de literis & Armis.

* c. ult. mihi fol. 41.

mam. Ex libris non solùm Princeps tranquillum Reipub: statum prudenter administrandum discere: sed arma quoque tractare, & armorum jura discere optimè & tutò potest. Sic olim Alfonsus Rex cuidam sapienter respondit. Emblema explicatione fusiore non indiget: per se enim est intellectui obvium. Huc pertinet Agapeti * illud: *Tum demũ Princeps ex commodo Reipub: regnabit, si literatæ sapientiæ operam navaverit.* & Platonis. *Beatam Rempub: in quâ sapientes regerent: aut ij, qui regere incœpissent: omne studium in sapientiâ collocarent.* huic planè convenit cujusdam.

* Aphoris. 17.

O fortunatos populos, ô regna beata,
Quæ tangant summos vertice regna polos:
In queis sceptra tenent docti, Reges ve periti,
Artibus ingenuis exeruere caput!
Ille autem egregias doctus censebitur artes,
Quem cura & Sophiæ tangit honestus amor.
Quas ut consecteris opes, & nobile lucrum,
Submissâ Dominum mente verere Deum.
„ *Principium Sophiæ, timor & reverentia* JOVÆ *est,*
„ *Stultitiæ prima est, temnere causa, Deos.*

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. NICOLAUM KOCHTICZKY, L. Bar. à Kochticz & Lubliniecz, in Vgesd, Simnovvodka & Blumenthal &c: Rev. & Sereniss. Archiducis Austriæ Caroli, Epis. Brixinens. & Vratisl. Consiliarium intimum, supremum Camer. & Episcopatus Vratisl. Capitaneum.

EMBLEMA XV.

RECTO NIL TUTIUS.

NOrma, Cubus, Liber & Pileus, diversa videntur:
Uno in subjecto sed benè conveniunt.
Liberiùs, verè, rectè, constanter, apertè,
Vox in Consiliis præstet amica fidem.
Fraus quoniam poterit vix ulla nocentior esse,
Quàm, quæ Consilij subdola vertit opus.
Res Regni momenta habeant cùm magna, salubri
Consilio, & fidâ Vi Rationis egent.

UT Corpus humanum ſine animâ & ratione conſiſtere non poteſt; Sic ſine Conſilio Princeps. hoc enim eſt Anima, cujus facultate Reſpub: vivit, movetur, & in ſtatu felici, quòad illud ſanum, verum, fidum, ſincerum, conſtans, rectumq; fuerit, permanet. Quemadmodum autem Corpori multa accidunt, quæ animæ facultates impediunt: ita & Reſpubl. ſœpè propter Conſiliariorũ non idoneorum, vel idoneorum quidem, ſed privati boni & commodi potiùs, quàm Principis & Reipub: utilitatis ſtudioſorum malitiam, mutationibus multis, & caſibus eſt obnoxia. Principis igitur prudentis erit, tales ſibi adſciſcere Conſiliarios, quorum virtutibus & auctoritate, ſuam quoq; ritè tueri; Rei autem publicæ, & quæ ex uſu ejus conſulenda venerint, utilitatem & commoda in melius promovere poſſit. Hic enim finis omnium conſultationum publicarum eſſe debet. Huc Princeps præcipuè, cum ſuo Concilio, omnes cogitationes, rationes, omnem deniq; curam dirigere debet, quod Claud. monet.

*Claudian.

*Tu civem patremq; geras, tu conſule cunctis
Nec tibi, nec tua te moveant, ſed publica vota.

Atq; ut gubernatori Navis, is præcipuè Scopus & finis eſt propoſitus, ut Navim ſalvam, quæ multorum merces & bona continet, ad portum deducat: ac tempeſtate ingraveſcente ſuorum bonorum malit jacturam facere, dum modò cum Nave ſalvus ex eâ evadat: Pari ratione mihi videtur, publicum commodum Principi bono eſſe propoſitum, qui privatam utilitatem, ſi cum publicâ pugnet, poſtponit; aut certè debet: dummodò illa ſalva maneat. Huic rei diſquirendæ, ac diligentiùs perſpiciendæ, Conſiliariorum operâ ſœpè indiget: quandoquidem ut.* Tacitus ait, *Princeps ſuâ ſcientiâ non poſſit omnia complecti. nec unius mentẽ eſſe tantæ molis capacem.* Quapropter Conſiliarius ad Principis Conſiliũ admiſſus, in omni conſultatione id ſpectare debet, quod cum honeſtate & Principis Reiq; publicæ commodo, & utilitate ſit conjunctũ. Quibus verò adjumentis Conſiliari⁹ inſtruct⁹ eſſe debeat, ad Conſilium Principis accedens, multi quidẽ perſcripſere multis: Duplicia tamen adjumenta habeat neceſſe eſt: Animi & Corporis.

*Tac. 3. Annal.
Id. 1. Annal.

Animi

Animi hæc ſubſequentia XV, quæ breviter *complector, adferat. 1. *Rari & excellentis ſit ingenij.* Etenim rarum ingenium, principium, medium, & finis magnarum, & plus, quàm humanarum eſt actionum. 2. *Sit Eloquens.* Nam cùm multa Principi ſemper expedienda etiam in exteris regionibus, ut ſvadere & diſſvadere, accuſare aut defendere, boni aut mali aliquid exaggerare verbis rectè ſciat. Domi verò in reſponſionibus dandis ſit promtus. 3. *Ut lingvarum cognitionem habeat,* præcipuè illarum gentium, quibus Princeps imperat, quò earum ſermonem intelligere, & ab ipſis intelligi poſſit. 4. *Hiſtoriarum lectio in eo requiritur:* præſertim, quæ ad ſui Principis ſpectant majores. Nam qui Conſiliarius, eximius fuerit hiſtoricus, ac eas cum fructu legerit, is perfectiſſimus poteſt æſtimari. 5. *Virtutũ finem, & quomodo, quando, quatenusq; ſe extendunt, ſciat.* Caput enim conſilij eſt, ea, quæ in Conſultationem veniunt, diſpicere, ſi ſint honeſta vel turpia, circumſtantijs omnibus conſideratis. Sit inprimis juris peritus. 6. *Sit Politicus.* id eſt, ut ſciat, tàm belli, quàm pacis tempore res, quæ eò ſpectant, tractare. 7. *Multas peregrinationes ſuſcipiat.* hæ enim eum prudentiorem & cautiorem reddent. 8. *Exactè vires, & potentiam ſui Principis ſciat,* & tàm hoſtium, quàm ſociorum illius, aut etiam vicinorum. 9. *Non ſolùm amet, ſed etiam procuret publica commoda:* ut ubicunq; juvare poſſit Rempub:, animi vires, operam & induſtriam ponat. 10. *Totum & integrum corpus curet Principatus:* ne curandâ parte unâ, relinquat alteram. 11. *Bonus & juſtus ſit.* 12. *Sit largus & liberalis.* 13. *Sit beneficus in adjuvandâ Repub: & utilitate communi.* 14. *Sit manſvetus, & affabilis:* omnes lætâ fronte excipiat: audiat poſtulata attentè, reſpondeat benevolè: 15. *Sit fortis, conſtans, verus, liberè abſq; metu, quæ recta ſentit, ediſſerat.* Corporis adjumenta lubens omitto: cùm de animi qualitatibus præcipuè hic ago. Atq; ego verbo dico: ſit Vir Bonus, Ethicè & Politicè: quod Emblemate hoc notare volui. * *Vir* enim *Bonus quadratus dicitur*; quòd nullâ vi everti poſſit; ſed ſibi ipſi ſemper conſtet, ſecum præclarè conſentiat, & quamcunq, in partem volutatus, id eſt, ut res cadent, habeat firmam baſin,

*Ex Frid Furii Ceriolani Hiſpanico in lat. verſo à Chriſt. VVarſcvicio.

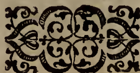
Vide Ideam Conſiliarii interpretante Sim. Schardio I. V. D.

* Gocklen in quæſt. ibic.

(hoc eſt Conſtantiam in rectè factis, dictis, & conſilijs dandis) inſtar Cubi, qui non facilè movetur, ſed ſtat firmus, quocunque modo jaciatur. Non flectatur muneribus, gratiâ, aut potentiâ: ſed rectam habeat rationem, quæ à Centro, vel diametro, vel in hanc, vel illam partem non deflectat, quod perpendiculo deſigno, in triangulari formâ. *Mutare* tamen *interdum Conſilium ſapientis eſt.* Liberam habeat vocem in communicando conſilio, non mercede alienâ, non muneribus revinctam, quod pileolo monſtro, libertatis enim nota eſt. Liber jacet in Cubo, ut quæ in judicando ambigua viderentur, ad Jura & ſcriptas leges recurrat.
Scal. Addidi Symbolum RECTO NIL TUTIUS, ſc: CONSILIO, ut ſincerè & abſque dolo conſilium ſuggerat. *Gravius* enim *crimen non eſt, quàm dolo rem peragere, de quorum fide præſumebamus.* Et ut *in Principe nil adeò elucere poteſt, quàm recta fides dictorum & factorum.* l. inter claras. C. de Sum. Trinit. Ita Conſiliarium nihil præter cœtera magis commendat, quàm FIDES vel FIDELITAS in dandis Conſilijs, & retinendis; hac enim virtute, ſi munus ſuum obſignaverit, tutam ex parte ſuâ, ſemper Principis Majeſtatem & authoritatem, ſuamque exiſtimationem reddet.

Actionis bonitas non eſt ex intentione finis, ſed etiã ab interno habitu.

Sirac. cap. 2. *Vir ſapiens, qui operam ſuam denegat Reipubl: & theſaurus abſconditus, cui hæc duo proſunt?*

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. ADAMUM GODFREDUM BERCKA, L.B.de Duba & Lippa; Dynaſtam in Lautſchin, Teſchen, Hauska, Neo-Berckſtein, Wiediemb & Beezdietz &c:

EMBLEMA XVI.

VINDICE VIRTUTE.

Crimina fœda movent animos perſæpè potentum;
Ad pœnam ut ſontes non ſine bile trahant.
Debeat offenſas quòd miti aſt pectore Princeps
Ferre, in magnanimo ſigna Leone vides.
Ungvibus haut furit, hoſte ſibi jam ſupplice facto.
Hoc viciſſe ſibi comprobat eſſe ſatis.
Nobile vindictæ genus eſt; Ignoſcere victis.
Vixq́ Ducis Virtus altius ire poteſt.

Macrob. Saturnal. lib. 3.

TEmplum Misericordiæ Athenis fuisse extructum scribitur, in quo plurimorum Principum benignorum statuæ erant repositæ: neq; ulli illud intrare orandi causâ licitum erat, sine Senatus consensu singulari & licentiâ: solis verò misericordibus & clementibus aditus patuit. Athenienses enim, eam in curam incumbebant maximè, ne hostes, aut inimici, vel etiam crudeles appellarentur: quin potiùs Clementiæ laude apud omnes celebrarentur. Quod institutum eorum non possum non vehementer laudare. Nam, cùm in Republ: propter hominum multitudinem vitiorũ & culpas, quæ singulis momentis inter eos affatim augentur, pœnarum quoq; multitudo crescat; quas quidem exequi, ex Justitiæ præscripto Magistratus debet. (*Reipubl: enim interest, ne delicta maneant impunita* t.t.C. de pœnis. *ut pœnâ unius, cœteri à maleficiis deterreantur.* l.1.C. *ad* l. *Jul. repet.* & l. *capitaliũ.* §. *famosos.* ff. *de pœnis.*) Cùm tamen * omnes nati simus peccare & labi, quà privatim, quà publicè: *sanctiùsq; sit nocentem dimittere, quàm innocentẽ condemnare* l. absentem. ff. de pœnis. *meliùsq; sit, propter misericordiã reddere rationem. quàm propter crudelitatem* c. alligat. 26. q. ult. *nec nõ justiùs peccetur in absolvendo, quàm condemnando.* Principis probi erit, non tàm templũ Misericordiæ & Clementiæ ingredi, in eoq; vota sua facere; quàm in penitralib⁹ cordis sui, & sacello pectoris simulachra earundem colere ac venerari. quandoquidem vix ulla virtus, post pietatem & Justitiam, Principes & Magistratus summos magis commendet, atq; CLEMENTIA: secundum * Lipsium, VIRTUS ANIMI à POENA AUT VINDICTA AD LENITATEM CUM JUDICIO INCLINANS. Hæc homini omnium virtutum convenientissima, quia humanissima. Nam cœteræ virtutes, etsi à Principe exerceantur laudabiliter; ad alios tamen fructus principaliter redundant: cùm Princeps non tàm sui; quàm Populi, Reivepublicæ causâ sit à DEO constitutus, vel à populo electus. Ast hæc Principi amorem populi, Securitatem, Firmitatem imperij conciliat, auget, conservat. Quotus quisq; enim est, qui, cùm se in leges vel principem peccasse, ac pœnas promeruisse agnoscat: easdemq; sibi remissas videat, eum, qui potestatem adimendi bona, & vitam habuit, sed condonavit, non amet? quem verò amamus, eidem & benevolu-

* l. Lips. 2. Polit. c. 13. ex Thuc.

* lib. 2. Polit. c. 12.

mus:

mus: cùm contrà, quem odimus, omninò perditum cupimus. Hæc quoq; Principes & Magiſtratus (his enim ſolis Clementia competit) pares DEO facit. Nam cùm ſit Clemens & Miſericors pater, nec * peccata noſtra pœnis ſtatim rependit: nos quoq; tales eſſe vult & mandat. Quid? quod Imp. ait l. *ultima* C. *de donat. inter vir. & uxor. Nihil tàm peculiare eſſe Imperialis Majeſtatis, quàm humanitas, per quam ſolam DEI ſervatur imitatio.* Sola enim hac virtute, ut idem ait: *Princeps DEI benevolentiam, & circa genus humanum nimiam Clementiam* (quantum naturæ humanæ poſſibile eſt) *imitatur, qui cottidianis hominum peccatis ſemper ignoſcere dignatur, & pœnitentiam noſtram ſuſcipere, & ad meliorem ſtatum eam deducere. Quo fit, ut ſi Princeps circa ſubjectos imperio facere hoc nolit, nullâ veniâ dignus eſſe videatur.* l. *imperialis* 23. C. *de Nupt.* 5. Cūq; Imperiū nihil ſit aliud, quā cura ſalutis alienæ: Boni profectò Principis erit, ſuam poteſtatē reſtringere, cupiditati, atq; iræ ſuæ, quantâ maximâ vi reſiſtere; neq; omnia ad vivū reſecare: ne, dum ſalutem Reipubl: per crebras pœnarū irrogationes quærat: nimiâ ſeveritate, multorum in ſe derivet odia, imò mortem ſibi accerſat ultrò. Sed ſi quædam levia fuerint, aut quæ ſanari poterint, relinquenda & curanda Clementiâ & lenitate. Raro enim ſuccedit feliciter victoria, quæ Crudelitatem habet Ducem. &, ut Cæſar ille Dictator ajebat: *Miſerum inſtrumentū ſenectuti eſſe recordationem Crudelitatis.* Crudelitas enim non tàm auctoritatem, (quod quidā tamen exiſtimant) quàm odium, & inimicorum numerum auget. Nam, ut * Seneca inquit: *Ut arbores quædam reciſæ pullulant; ita regia Crudelitas, auget inimicorum numerum tollendo.* Terror autem & metus, infirma vincula ſunt charitatis: quæ ubi removeris, qui timere deſierint, odiſſe incipiunt. Maximè autem ijs Clementia eſt exercenda, qui nova regna ſibi ſubjecerunt: ne Imperia à Severitate & Crudelitate auſpicentur. *Pœna enim timor deſperationem, deſperatio omne impium ſuadet & ſceleratum.* Sic Galba, etſi Tiberio probior fuit; ſed quia ſtatim Imperium ſangvine facinoroſum hominum incœpit vel adijt, mediâ luce manifeſtis armis, à ſuis militibus interfectus eſt. Si * Demetrius Moſchovitarum Dux, leniùs cum ſuâ gente barbarâ, in aditu Imperij egiſſet; dubio procul ſuperſtes adhuc eſſet. Diocletianus Imp: Clementiam dotem potiſſimam Principis cum Libertate agnovit. Hanc Seneca, *Magnum*

* Pſal. 103.

* l. de Clem. l. Lipſ. 2 polit. c. 13. ex Tacit.

Scip. Amirat. diſſert. polit. lib. 1. diſcurs. 8.

* Occiſus in ſuis nuptiis Anno 1606. in Metropoli Moſchoviæ Moſkva.

timoris remediũ esse dixit. Impp. Reges & Principes plurimi magnâ cũ laude suâ exercuere. Ludovici XII Galliæ Regis Clementia insignis fuit, qui injurias privato sibi allatas, regnũ adept⁹, ulcisci noluit, dictitans, parũ decorũ esse Regi Galliæ, injurias illatas Aureliorũ Duci ulcisci. Idem Lugduni depræhensus ab aulicis duobus vivo CAROLO, & antequã nosceretur, vexat⁹ multis verborũ contumelijs, cùm illi conturbati, Carolo mortuo, abijssent, absentes suâ sponte revocavit, pristinæq; dignitati restituit. exuisse se personam Aureliorum ducis ajens: proinde Regi nihil hæc esse curæ. Quòd autẽ homines Clementiã & humanitatem erga se invicem exercere debeant, cùm rationibus multis probari potest, tùm exemplo animalium brutorum docentur. Leonis, * Plin. scribit, tantùm ex feris Clementia in supplices prostratis parcit. de quo * Ovid.

* lib. 8. c. 16. nat. hist.
* 4. trist. eleg. 5.

Quò quisq; est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus ursi,
Et quæcunq; minor Nobilitate fera est.

Emblemate igitur hoc per Leonẽ, pede canẽ supplicẽ leviter prementẽ, Principũ Clementiã intelligi volo. Leo enim magnanimitatis & Principis nota est, de quo plura in Hieroglyphicis Iohan. Pierij lib. 1. Hierogl. ut & Canis amicitiæ signũ est; quod sic interpretor: nõ solũ hostibus & inimicis victis ignoscendũ esse: sed etiã amicis, qui ex fidei, quæ in amicitiâ requiritur, libertate interdum peccare solent. Symbolũ verò additũ, VINDICE VIRTUTE, satis ostendit, quomodo, & quatenus vindicta exercenda. Virtus enim ubi prævia fuerit in injurijs vindicandis, mens generosa extra suũ genus non faciet quicquã. *Illud*, enim, *est demũ magni animi, parvis nõ commoveri: & cùm nocere possis, ignoscere.* Huc pertinet illud: * *Misericordia & Veritas custodiunt Regem & roboratur Clementiâ thronus ejus.* Claud. —— *ignoscere pulchrum*
Jam misero, pœnæq; genus vidisse precantem. * Africanus.

* Prov. 20.

Sive viribus quis polleat, sive genere & maiorum claritudine omnes homines anteveniat, sive deniq; fortunâ ipsum Alexandrum M. exuperet, atq; Asiæ Imperio Africam, & his Europam coniungat: felicem tamen hunc negabo esse, nisi egregia animi moderatione in rebus omnibus utatur. Dio lib. 55. Plus Clementia, quàm sævitia proficit: nec tantum charos habent magistratus, ac gratiam student referre, quibus delicti facta gratia est; sed reliqui etiam omnes reverentur & colunt.

* Casman. in Systemate vitæ Politicæ.

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. JAN-BERNHARDUM MALTZAN. L.B. à Wartembergk & Penczelin, in Militſch & Freyhan, &c.

EMBLEMA XVII.

NON SIC OLIM.

UT facilè eſt catulum compeſcere fune Leonis,
Impatiens cujus pòſt tamen ungve furit.
Sic quoq; Principibus teneris præcepta ſub annis
Suggerere, ut vitæ frena tenere ſciant:
Non opus eſt magnum. at matura ubi venerit ætas,
Illos de vitiis ſi monuiſſe velis:
Res, crede eſt ſemper magnis objecta periclis.
Hîc labor, ut prudens aggrediaris opus.

QUi Principum liberos in doctrinis & moribus instituunt, tantò plus Reipubl. conferunt commodi: quantò magis eadem illos probè educatos desiderat. Nam qui privatorum liberos erudiunt, uni tantùm familiæ, vix Civitati prosunt: qui Principum; universæ Reipublicæ. Quemadmodum autem in extruendis mœnibus, vallis, muris, arcibus civitatum plus artis, operæ & laboris impendere necesse est: ut civium domus, facultates, atq; adeò totius Universitatis & populi bona, salva ab incursu hostium, & vi qualibet tuta esse, ac defendi possint: Non secus Reipub: interest, Principem benè moratum; pietate & literis eruditum; sic tamen doctum esse: ut animum à curâ publicâ, ad inutilem contemplatiionem, (quod privati hominis est) non avocet: quin potius, ut eruditione suâ Reipub: consulat; eique studia ornamento ac jucunditati, Reipubl: verò usui esse possint. Cumque in bono Principe salus subditorum consistat; quis eum talem necessariò fieri debere negaverit, qualem communis omnium necessitas & vota requirunt? id est pium, prudentem, temperantem, fortem, & justum: quem si Natura & Institutio hisce præditum virtutibus effinxerit; quid quæso Reipublicæ accidere majus? quid votis exoptari felicius poterit? Nam cùm ita in vitâ communi fieri videmus, ut privatis in ædibus, uxor ad mariti voluntatem & mores; liberi ad parentum nutum; servi ad dominorum arbitriũ, vitam & actiones suas instituere soleant: Principũ autẽ mores Populus imitetur: qui exemplo longè efficatiùs urgent, quàm legum aut pœnarum metu: quotusquisq; est, qui non videat, summam necessitatem in Principibus rectè educandis, & prudenter instituendis? Institutio pendet vel à parentibus: vel ab ijs, quos parentes dignos, liberis suis præficiendos censent & eligunt. Illi, cùm propter molem negociorum, & insitum erga liberos amorem institutioni vacare non possunt: dignos huic officio substituere debent: quorum virtutes liberi generosi, tanquam in speculo assiduè intuentes, actionibus effingere discant. Fixum enim id hæret in animis tenellis, imò per omnem vitam tenaciùs memoriâ servatur, quæ quis in ætate primâ, vidit, audivit, legit, didicit, observavit; sive ea honesta, sive turpia fuerint. Cùm

autem

autem ipsi Principes vitia concipiunt: solent ea quoq; in Civitatem infundere: & non tantum ipsi corrumpuntur: sed etiam corrumpunt & inquinant subditos. Contrà verò Principes boni vitâ suâ inculpatâ, & exemplo laudabili, mores subditorum pravos emendant. Naturâ enim sic inter homines comparatum est; ut superiores non solùm vereamur: sed quò arctior necessitudo; tantò major metus, reverentia & honor existat, & inde oriatur. Quocirca parentes generosos eam in curam incumbere maximè decet; ut liberis suis tales eligant Præceptores, morumq; magistros; qui minimis vitijs, pluribus sint prædití virtutibus: præcipuè autem qui sint pij, honesti tàm quò ad vitam, quàm quò ad Conscientiam: graves ætate, & aspectu: veraces & candidi in verbis & actionibus: generoso animo prædití: liberales, sed juxta modum: modesti in sermonibus: ut de rebus quibusvis liberè differant: prudentes, cauti, mansveti; docti & eruditi non tantùm in profanis, sed etiam in sacris literis: casti, benigni, & quos utraq; fortuna in suis castris exercuit; ut eis res lætas & adversas ob oculos ponere; & varios humanæ vitæ & miseriæ casus ac eventus demonstrare sciant; utque ab his virtutes istas, liberi generosi statim imbibant, quas olim vitâ, & reipsâ sint expressuri & exercitaturi. Fit tamen sæpissimè, ut Principum liberi in primâ ætate optimè à suis magistri & doctoribus ad Rempublicam gubernandam instruantur: sintq; ad omne virtutum genus capessendum tractabiles, & quasi cerei: sui verò postea juris facti, rigidescant: ijsq; pessimam mercedem pro fideli institutione reponant: exemplo est Nero & alij; nec facilè, adultiores facti, patiuntur se corripi vel moneri. Verumenimverò & Prudentia monitoribus uti hac in re, & tempore ac occasione maximè opus est: utq; modus servetur. Id quod Emblemate hoc demonstrare volui. Nec enim eâ ratione Leonem adultum compescas fune vel bacillo, cùm facilè in iram exardescat; quàm cùm esset catulus: Ita neq; Principem jam sui juris factum, & ætate graviorem tutò de vitijs moneas, eumq; corripias. Prexaspes filium perdidit propter monitionem & veritatem. Perijt Apollodorus architectus celeberrimus, Adriani Imperatoris jussu: perierunt

Junge Herren/ junge Bären.

Camer oper. succis. c. 90.

Vide Conrad. Heresbach. ICti de educandis erudiendisq; Pp. liberis.

perierunt alij. Quisquis igitur tam generosam indolem Principum, futuræ messi optatam, in Republicâ colere debet: caveat ne privatorum more, instrumenta culturæ adhibeat: semperque rore prudentiæ herbam istam generosam aspergat: ut fructus dulcissimi maturescant, & lætâ carpantur manu. Cogitet autem sedulò, non si nunc tutò corripere licet, & olim idem licere! quanquam laudabilis monitio fuit Ludovici sancti Regis Galliæ, qui filium successorem his admonuit verbis: * *Ita te gerito, ut Confessarij, necessarijq; & familiares tui possint te liberè admonere mali, quod feceris, & docere facta tua*: metuo tamen, ut omnes admonere sciant, ut placidis auribus admonitiones recipiantur: talesque videant, quod Seneca * ait,

ne pluris remedium, quàm periculum constet.

* Tilius lib. 2. de reb. Galliæ & Cam. ut 5.

* Epist. 106.

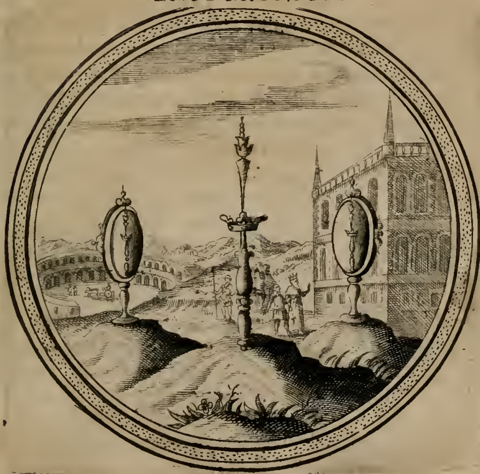

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM DOMINUM, DN. JAN-GEORGIUM CZIGAN, L.B. â Slupska, in Freiſtadt, Sawada, & Dobroslawicz, &c.

EMBLEMA XVIII.

INTEGRITATE.

MOnte ſuper celſo poſitorum Inſignium, utrinq;
Clara repræſentant effigiem ſpecula.
Supra hominum ſortem Princeps evecte, latére
Non potes, obſervet quin tua facta DEUS.
Quin ſubjecta notet Plebs. prudens ergò cavebis,
Vitam ne maculent turpia facta tuam.
Integritas, vitæ, & recti mens Conſcia; cœlo
Pondus habet, terris præmia certa capit.

INtegritate vitæ, & bonâ Conſcientiâ, homini nullum firmius præſidium, & majus bonum accidere poteſt. Nam cùm homo naturâ ad vitia magis ſit proclivis, quàm ad Virtutes, & ex conſuetudine malorū tantus ei cumulus vitiorū adcreſcat, ut ijs expurgandis, aut expugnandis, ipſum vitæ tempus nō ſufficiat, niſi maturè virtutū præceptis imbuatur, ijsq; ſeſe exercendo paulatim pravitati ſe ſubtrahat, fit, ut, qui minimis vitijs animū & corpus contaminavit, ſecurior ſit; & honeſtarum actionum fiduciâ nitens, ac ſeſe erigens, lætior ſemper tàm internè quòad animum, quàm externè, appareat. Hinc, ut quiſque vitam agit vel bonam, vel malam; ita Conſcientiæ quoque ſentit ſtimulos: qui ex pravis actionibus orti, Carnificis inſtar, & eo pejores exiſtunt: qui noctes diesque hominem pungunt acriter. Sed quis adeò felix unquam fuit & beatus, in hac perversâ colluvie hominum, qui cum eis converſando, nihil vitiorum attraxerit? atq; ut flumina ſordes & alia excrementa ſemper ſecum vehunt: ita vita communis vitia.
„ Difficile eſt igitur cuivis vitam abſque culpâ tranſigere, ut non
„ offendas, aut labaris. Difficilius verò ijs, qui in faſtigio rerum poſiti, omnia non ad voluntatem & voluptatem: ſed & laſciviam metiuntur: quibus cuncta ex voto, & ad nutum confluunt: qui neminem agnoſcunt aut habent, qui dicat, Cur ſic facis? Verumenimvero, quantò difficilius eſt, animum à cupiditatibus vacuum gerere; corpusque & mentem à criminibus non temeratam habere; tantò laudabilior eſt eorum vita, qui populo expoſiti, tanquam ſpeculum puriſſimum & nitidiſſimum, in quo ſua vitia cernere, agnoſcere & corrigere poſſint, ſuis cupiditatibus, potentiæ, & licentiæ terminos, ac certos fines ponere ſciunt: eosq; tranſgredi ſummum nefas & dedecus ducunt: puramque vitam agentes, in omnibus actionibus ſinceritatem, & conſcientiæ tranquillitatem ſectantur. Cumq; omnes ad legem hanc obſervandam vocentur: tùm maximè ij, quos DEUS populi Magiſtros & Cuſtodes inſtituit, eadem obſtringuntur. Primus autem gradus eſt Integritatis, ut ſe quisque noſcat, vel Oraculi teſtimonio, non dico Corpus ſuum, ſed animum. Deinde, ſi quas maculas, aut nævos in eo animadverterit, ut eos vitæ actionibus honeſtis eluere

conetur:

conetur: sic speculum purum ad videndum DEUM intra se habebit, quod est *animus seipsum cernens.* Ac veluti specula, quæ vel pulveribus obsita, vel propter materiæ impuræ densitatem, minùs pellucida sunt, hominis effigiem, vel rei cujuspiam speciem non benè repræsentant: contrà verò in purissimis, minimas quasque in facie maculas, vel res apparere videmus: Non secus & Principum vita, (cùm sit censura populi) si virtutibus, quæ maximè regias personas decent, exornata & conspicua fuerit: Populus quod in eâ repræhendat, non modò non habebit; sed suam quisque ad Principis, studiosè componere ac conformare adnitetur. Atque Princeps sic se cottidiè intra se contemplando, memor & dignitatis suæ, & fragilitatis humanæ, nec non Reipub:, ac subditorum status & conditionis, præsertim eius, cujus vicem sustinet; nil suâ sublimi Majestate, nihil authoritate indignum patrabit. Titi Vespasiani vox Integritatem sapit. Is enim, cùm aliquando audiret, sibi quempiam maledixisse; æquo animo hoc ferens & contemnens: *Ego*, inquit, *cùm nihil faciam dignum maledicto, sanè maledictum hoc, tanquam maledictum parvifacio.* Augustini sententia elegans huc quadrat. *Neq; sanctior es, si laudaris; neq; deterior si vituperaris. Id ipsum es, quod es, neq; major dici potes, quàm, quantus* DEI *judicio es. Si attendes quid intus in animo sis, non curabis, quid de te foris loquantur homines. Bonorum gloria in ipsorum conscientia, non in hominum ore sita est.* Et Seneca: *Si crederem* DEOS *ignoscituros, & homines ignoraturos, adhuc peccare dedignarer.* Et * alibi. *Quid est beata vita? Securitas, & perpetua tranquillitas. hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia, benè judicati tenax.* Et * alibi: *Conscientiam suam Dijs homo aperire debet, semperq; tanquam in publico vivere, se magis veritus, quàm alios.* Claud: ad Honor. Imp.

* Epist. lib. 14. ep. 93.

* Id. 7. de benef. 1.

Hîc te præterea crebro sermone monebo,
Ut te totius medio telluris in orbe
Vivere cognoscas: cunctis tua gentibus esse
Facta palam, nec posse dari regalibus unquam
Secretum vitijs.

Emblematis

Emblematis autem ratio hæc eſt, quod quemadmodum ea, quæ in montibus, aut editiore loco exiſtunt, longè ſunt conſpectiora; utq; ſpecula eum in finem ſunt inventa & uſurpentur, ut faciei maculas in ijs cernere queamus: Ita ſceptrum coronâ cinctum Principem intelligo, in monte poſitum, id eſt, quòd eum DEUS OPT. MAX. eminentiore & ſupra hominum ſortem altiore honorum in faſtigio collocavit, ut omnibus in conſpectu eſſet: qui certè minùs facta ſua, licet interdum homines ea non cognoſcant, coram DEO abſcondere poteſt, ac mons vel turris, aliave res quæpiam ſublimis occultari. *Aſpiciunt* (enim) *oculis ſuperi mortalia juſtis.*

*17. ver. 16, 17. Et ut * Sirac. ait: *Omnia opera hominum, ſunt tanquam ſol coram illo, & oculi illius aſſiduè intuentur vias ipſorum. Non fuerunt occulta ab eo injuſta ipſorum facta, ſed omnia peccata ipſorum expoſita fuerunt domino.* Nulla igitur via compendioſior ad vitam integrè peragendam, quàm vitijs non fœdari, ex quibus conſcientiæ morſus. Tuta autem ibi Conſcientia, ubi pura vita: ac licet hæc lex ſit omnibus poſita, Benè vivere! Principem tamen maximè obligat: ut pote, quod ſubditi in ejus vitâ, tanquam ſpeculo

*ep. 84. ſuam videant. Eleganter * Seneca: *Sic vivendum eſt, tanquam in conſpectu vivamus: ſic cogitandum, tanquam aliquis in pectus*

*Id. 1. Controv. 2. *intimum inſpicere poſſit, & poteſt.* Et * alibi: *Aliter Deorum numini ſubjecta uniuscujuſq; conſcientia, aliter noſtræ æſtimationi. Nos tantùm, quæ feciſti, palam vidimus, illi etiam quæ ſecreta ſunt.* Apoſt. ad Tit. 2. Per omnia te præbe exemplar bonorum operum. Ad ſummam: Princeps

*Edo Neuh. in ſcheda Agapet.

Si ſapis ô vetitos cave delabaris in actus,
Perfrictâq; palam fronte litare malis.
Corrumpunt vulgus pejora exempla regentum,
Perſvadent mores, non fera juſſa, ducum.
Namq; ſumus dociles imitandis turpibus omnes,
Grex Regis ſequitur prævia facta ſui.
Innumeris etiam tibi ſis pro teſtibus ipſe:
Utq; foris probus es, ſic probus eſto domi
Ecce Deus celſâ arce ſedens, vigili omnia viſu,
Et quæ tu tenebris rere ſepulta, legit.

AD

AD ILLUSTREM ET GENEROSUM JUVENEM, DN. ANDREAM KOCHTICZKY JUNIOREM. L. B. à Kochticz & Lubliniecz, in Koſſentin &c.

EMBLEMA. XIX.

ALIUD ARTIS.

LAngnida Virtutum ſunt ſemina: quæ niſi docta
Ars juvet, in vitium degenerare ſolent.
Arbor nî mollis primis flectatur ab annis,
Curva fit, & fructus fert malè culta malos.
Cautè ætas Regum ducatur prima per artes;
Diſcere quas regni pro Utilitate decet:
Semina Naturæ capiant ut robur ab arte:
Et fructus dignos Mens generoſa ferat.

QUanquam Naturæ magnam vim esse in animantibus, plantis, herbis, & rebus alijs nemo unquam sapientum negaverit: Artem tamen naturam ipsam sæpenumerò, si non omninò immutare: saltem corrigere, exemplis & rationibus evidentissimis demonstrari potest. Videmus ferocissimos Leones, Pantheras, Ursos, equos, apros, & id genus animalia, arte quadam & consvetudine mansvefieri, feritatemque innatam quodammodo exuere. Videmus arbores silvestres, si telluri frugiferæ inserantur, fructus dulciores ferre. Videmus frumenta quædam, genus suum, (quod soli ratione, & qualitate, cui mandantur, fit,) quasi deserere, atque in aliud mutari. Quòd si id in talibus rebus; saltem naturæ beneficio accidat; quis ex hominibus agrestibus, civiles: quis ex immanibus, mansvetos; ex bonis meliores, ex his optimos fieri non posse dubitabit? si maturè præceptis virtutum imbuantur; si bonorum familiaritate & consvetudine utantur: si tandem præclaris virtutum actionibus crebrò exerceantur? Verissimum enim est, quod Ovid. canit.

—— didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros!

*Plin. in Paneg. * *Cumq; in Principe bono, genus omne hominum lætetur:* (quem cùm bonum appello, virtutibus, quæ Principem decent, imbutum, & ornatum intelligo:) *Id ibid. * *Reique publicæ Felicitas esse non possit, absq; boni Principis felicitate, neq; hujus beatitudo, absq; Reipublicæ commodo & beatitudine stabilis unquam erit*: hæcque mutuo nexu inter se colligentur: quotusquisque est, qui Principem à primis statim annis, Pietati, Prudentiæ, Fortitudini, Temperantiæ, &c: alijsque virtutibus, nec non artibus, verè Principe dignis assvefaciendum ac imbuendum non censeat? quarum scilicet adminiculo Beatitudinem & Felicitatem illam consequi possit! Quò autem plùs momenti in ejus officio & salutari gubernatione positum est; cùm in eo Reipublicæ summa salus sit constituta: cumque eadem debeat ipse tueri virtutis officia, quæ alij: ut cum privatim bonus esse didicerit, publicè possit esse commodior: eò majori curâ & diligentiâ ætas ejus puerilis (â cujus rectâ formatione

tione

tione & institutione, totius vitæ ratio pendet) instituenda & regenda: ut, cùm ad justam gubernandi ætatem pervenerit: ipse per se vitæ suæ cursum, & Majestatem regiam moderari, Reipublicæque salutaris Princeps existere queat. Quantos verò fructus recta educatio, & morum disciplina ferat; quamque sit Principibus necessaria; Philipus Rex Macedonum docuit: qui non tantopere de filio Alexandro nato lætatus fuit: quàm, quòd Aristotelem, idoneum filio suo Informatorem nactus esset. Docuit idem Mamæa, illa prudentissima Aurelij Alexandri Severi Rom. Imp. mater; quæ eum adeò liberaliter, regiè, & prudenter institui curavit; ut, cùm puer in Imperatorem esset electus; ad gubernandam verò Rempub: per ætatem inhabilis: nullum improbum, ad ejus colloquium admittere voluit; ne conversatione malorum, mores ejus probi inquinarentur. Judicavit nempè fœmina prudens, " Vitia Regum longè periculosiora esse regni inimicis: quoniam hi " bello profligari aut occidi, ne noceant, possunt: Vitia verò, per " omnem vitam in hominem dominari: cumque hostes regiones & urbes tantùm depopulentur: Principem vitijs imbutum, bonos mores Reipubl:, imò ipsũ regnũ pessundare quis nõ videat? Nec satis est, ut in Heroicis & generosis naturis acres ad Virtutem sint impetus: nisi quoq; doctrinâ regantur; ac virtutum exercitijs firmentur & augeantur. Prima igitur sit cura Principũ, ut suos generosos liberos, Reipubl: olim gubernandæ futuros successores, non in delicijs, non in ocio, non lasciviâ educandos curent: delicata enim vita molles; ocium lascivos, lascivia turpes alumnos habet. * *Removeantur à servulorum, clientum leviumq; mulierum consortio, colloquiis pravis, & turpibus spectaculis, aut inhonestis picturis, à mendacio & simulatione, à petulantiâ demum: propterea, quòd his de causis, vitiorum semina quædam eorum animis inseruntur, quæ adulta, postea in gravissima scelera, & insanabiles animi morbos abeunt. &c*: Laude æternâ digna mihi videtur vox SIGISMUNDI I. REGIS POLON. qui quoties de suâ & fratrum educatione loquebatur, omnes qui sermoni ejus intererant, in admirationem rapiebat. * *Fuimus*, inquiebat, *aliquot simul fratres*,

Huc facit Quintil. lib. 12. c. 12. Plutarch. de lib. educ.

* Autor de Regni Regisq; institutione, discursibus Scip. Amirati additus lib. I:

* Christoph. Varsevicius de

optimo statu libertatis lib. 1. mihi fol. 65. *vivente adhuc patre, Longini traditi institutioni, agninis hyberno tempore quotidie, non nisi autem diebus festis vulpinis induebamur pellibus; cibis continuè vescebamur haut ita delicatioribus; vini nullus nobis concedebatur usus; lectus non mollis, nec nisi cum optimis consvetudo nostra erat perennis: in sole & pulvere licebat nobis luctari, & ad labores subeundos, oportebat nos assuefieri pedetentim, sic quales simus aut fuerimus, posteri rectiùs judicabunt.* Hæc ille. Quis hodiè vel mediocriter opulentorum civium talem disciplinam sufferat? Hoc itaque Emblemate demonstrare volui: Naturæ quidem vim in rebus omnibus potentem esse: præsertim in homine, tàm quò ad Virtutem, quàm vitium: eam tamen plurimùm juvari; si in tenerâ ætate homines, atque adeò Principes (sic enim secundum subjectam materiam hominem intelligo) virtutum præceptis imbuantur, eaq; in actiones deducant. Per equum autem hieroglyphicè Generositatem animi, & Imperium denotari scribit *Joan. Pierius. in quo licet sit, ut Horat. loquitur, patrum virtus, id est, semina & fomites virtutum: nisi tamen, qualitas illa naturæ generosa, quam Poëta virtutem appellat, arte juvetur; atque ille maturè ad flexus variandos in prælijs utiles, ad sistendum cursum, eumque continuandum, assvefactus fuerit; facilè vis illa generosa naturæ in illo langvescet: ut non immeritò dixerim: aliud esse naturæ: aliud artis opus. cui Horat. astipulatur.

*Hieroglyph. lib. 4.

Doctrina vim promovet insitam,
Rectiq; cultus pectora roborant.

AD

AD NOBILEM ET STRENUUM VIRUM, DN. HARTWIG. à STITTEN, in Pomerswitz &c: Consiliarium Brandenburg. & Ducatus Carnoviensis Capitaneum.

EMBLEMA. XX.

SERÒ NON FRUSTRA.

AFfundunt oleum, quēis luce est lampadis usus:
Extingvi noctu nec patiuntur eam.
Nemo adeò felix, quem non sors dura fatiget:
Nemo adeò prudens, quem haut malus error agat.
Ergò maturè fidos conquirat amicos,
Quorum in re dubiâ Dux jüvetur ope.
Sed ne deficiant, re, & blandâ mente fovendi.
SERÒ, NON FRUSTRA, *qui sapit, ille sapit.*

NEmo sibi satis est, eget omnis amicus, amico. Id quod in vitâ communi satis superq; experientia testatur: maximè verò in Repub: id videre est, quæ tot Argos, & Geryones Centimanos, propter diffusam molem, & negociorum expediendorum varietatem & multitudinem, requirere videtur. Quî enim Princeps, omnia perspicere, audire, quæq; ex re tot populorum esse possint, perficere solus potest? cui Natura non plus, ac cœteris hominibus largita est, videlicet Rationem & Orationem, sensus, & reliqua. Quippe, quòd habeat hoc commune cum alijs hominibus, ut possit errare & decipi. Ideò sapientum in commercio esse, & in partem curarum prudentes adsumere debet: talesque sibi parare amicos, quorum perspectæ fidei, se, suique regni administrationem ex parte tutò concredere possit: qui scilicet & pericula prævidere, eaq; avertere prudenter: &, si erraverit, benignè ad viam rectam se reducere sciant. Nam, ut magnum quiddam est, Principibus placuisse viris ob merita & virtutes, perspectamq; in rebus agendis fidem: Ita non minùs laudabile in Principe bono censetur esse: cùm in rebus agendis, & negotijs Reipub: tractandis amicorum operâ, & consilio utatur, eosq; sui Honoris, & quasi Corporis partem esse permittat. *Non exercitus*, ait Salustius, *neq; thesauri, præsidia regni sunt, sed amici.* Alexander interrogatus, ubi thesauros asservaret, apud amicos, respondit; Benevolentiam enim & sui æris, & alieni Dominam esse putavit. Cyrus moriturus ad filium Cambysen, inquit: *Sit hoc jam tibi Cambyse, à principio persvasum: regni præsidium firmissimum esse, non aureum sceptrum: sed amicos quos neq; armis cogere, neq; auro parare queas: Sed fide & beneficio parantur. Neq; enim amici suâ sponte nascuntur, ut stirpes è terrâ; sed suavitate humanitatis conciliandi, atq; in officio retinendi sunt. Ac si voles tibi custodes regni adjungere, quorum fides perspecta sit: non ab alienis hominibus, sed à cognatis initium sumito. &c:* Quemadmodum autem temeritas quædam est, quosvis in amicitiam assumere: ita è contrario summæ prudentiæ est Principis, tales eligere, qui digni sint amicitiâ: quos non facilè reijciat, aut contemnat: quin potiùs eorum spectatâ

fide,

fide, suâ benivolentiâ sibi conservet integros. Atque hîc operæ precium duxi monitiones paucas ex F. Furij Ceriolæ * libro adscribere, ex quibus Princeps videre poterit, quàm cautus esse debeat, in eligendis amicis, quos Consiliarios appello. *Certum* enim *est, primum & præcipuum judicium de Principibus, eorumq; virtutibus ab amicis proficisci*: qui si idonei & sapientes fuerint, procul dubio & Princeps ipse, habebitur sapiens. I. Prima itaque sit, ut sibi fideles & sinceros reddat. Rivulis enim infectis, tota aqua corrumpitur. II. Cogitet se maximè egere tali consiliario, vel amico, ut audire possit, & admittere apud se veritatem. *Veritas* enim *adulatorum mendaciis pressa, rarò ad Principum aures pervenit.* III. Eligat ex sibi subjectis ditionibus, ne infestos sibi populos reddat, cùm neminem ex suâ gente Consiliariorum apud Principem habuerint, aut viderint. Non externos, quia ab his turbæ: non sunt periti status Reipubl: regionum, hominum, morum. Adde, quòd rara fides exterorum, quisque in suos pronus, eorumq; amans. Judicium tamen sit penes Principem, qui ex usu & commodo suo etiam externos admittere potest. IV. Nobiles plebeijs præferat: *quò* enim *quisq; genere clarior: ita animum ad res præclarè agendas ad Remp: adferre solet*. reliquis tamen viam ad Virtutem exerendam; & propter hanc, emergendi facultatem non præcludat. V. Non sit præceps, aut celer in assumendis. VI. Et assumtis, non facilè de omnibus relatis credat. *Fallere enim & falli possumus.* VII. Examen instituatur, si dignus, vel secus. VIII. Facto examine, eum publicè propter virtutem & merita electum pronunciet. IX. Tandem ab eo juramentum exigat, in quo, se bonum & fidelem Consiliarium futurum, promittat. &c: Sed quoniam, *qui Consilium dat, præstare fidem, non eventum debet.* quandoquidem hoc casus aliquis facillimè subvertere possit: Non inconveniens hujus loci quæstio est: An & quatenus quis ex suo consilio obligetur? *Non fraudulenti* quidem *consilij, nulla est obligatio*. l. consilij 48. ff. de R. J. l. 2. §. fin. ff. mandati. c. nullus ex consilio. de R. J. in Sexto. Nam cùm eventus dati consilij non respondet propter varias circumstantias, quæ tùm accidunt:

* de quo in super. Embl. expl. de Concilio & Consiliario ex Hispan. versione.

Hippol. à Col. lib. in R. I. & Hierem. Setser. in disp. Instit. Iur.

dantem

dantem propterea non obligat, præsertim si bonâ fide dedit: cùm contingere possit, ut benè consulta, casus aliquis superveniens immutet, aut culpa consilium accipientis pervertat. l. *si quis affirmaverit* §. 1. *ff. de dolo*. Is quoque, qui accipit explorare debet, an ipsi expediat. Sed si super tali actu consilium fuerit datum, accepto munere, qui à jure est prohibitus, aut in perniciam Reipub: manifestè tendat, illud obligat. ut probat *Menoch. 2. de arbitr. jud. qq. cent. 4. cas.* 351. Quare & Princeps ipse expendat consilia data necesse est: aut certè tales conquirat amicos, qui eventus consiliorum & rerum, ex collatione similium, quæ acciderunt, sagaciter perquirere possint. Talium quoque Fidem suâ benevolentiâ conservet, eosque magnifaciat. * Fecit id Alexander, qui Hephæstionem omnium amicorum charissimum, imò fratris loco habitum, secretorum suorum arbitrum, suo nomine à Sysigambe appellari passus est. hic quoque libertatem in Rege admonendo, non alius Jus habebat. Inde ex præcedentibus, Emblematis hujus demonstratio facilis. per Columnam enim cui lampas extincta adhæret, Rempubl: intelligi volo, quæ amicis caret fidelibus. Lampas enim noctu saltem, aut obscuris in locis usurpatur. Idem usus consilij in gravibus & perplexis rebus. Vir autem eam accendens, Principem signat, qui necessitate quadam impulsus, oleum, ut luceat, infundit. Id ego benevolentiam & munificentiam Principis interpretor, quâ tales amici maximè, eorumque fides aliquâ ex parte fovenda. Inscriptio verò serò non frustra, docet: Amicos maturè conquirendos, quos licet serò pares, non tamen frustrà: cùm omnibus temporibus ijsdem egeamus.

* Curt. lib. 3.

AD

AD NOB. ET EXCELLENTISS. VIRUM DN. LAURENTIUM FREITAG in Michelwicz & Saprafchin, J.U.D. & Illuft. Ducum Monfterberg. Confiliarium.

EMBLEMA. XXI.

SECURA PERICLI.

NOfcere magnatum fi quando arcana voceris:
Fac teneas linguæ lubrica frena tuæ.
Non ea divulges & vino tortus, & irâ:
Ne fubeas pœnam lubricitate gravem.
Vulganda evulga, fed cum ratione: tegasq;
Quæ tempus, ratio & caufa, tegenda jubet.
Res quævis benè claufa, manet SECURA PERICLI.
Lingua tacens, meriti præmia tuta capit.

QUantum bonum, LINGUA, homini à DEO ſit conceſſum, nemo eſt mortalium, qui non agnoſcat. Hac ſolâ quoniam mentis & rationis noſtræ ſenſa intima, alijs explicamus; hac quicquid opus eſt, impetramus; hac nobis animos hominum benevolos conciliamus; hac ſolâ mille homines, non ſecus, ac cathenâ quadam, in noſtram ſententiam pertrahimus, & quaſi captivos ducimus: hac tandem DEI gloria propagatur: & quicquid in univerſum commodis noſtris accedere cupimus, ſolius linguæ beneficio conſequimur. Quâ ſi tempore opportuno ac prudenter uti ſciamus, nihil eſt ad laudem & gloriam conſequendam illâ ipsâ efficacius. Sed quantò majora nobis ex ejus recto uſu accedunt commoda: tantò graviora quoque ejus petulantiam comitantur diſpendia; ſi eâ ad contumeliam aliorum utamur, qui morbus turpiſſimus eſt: Neque ea ſolùm hominem in calamitatem & miſerias præcipitat: ſed publicam quoque turbat tranquillitatem, Urbem & Orbem diſſidijs, ſeditionibus & bellis complet: omniaque ſurſum atque deorſum volvit. Unde illud Græcum natum eſt proverbium: γλῶσσα ποῖ πορεύῃ; πόλιν καθαιρέψουσα, καὶ πόλιν ἀνορθώσουσα. *Lingua quo vadis? Urbem everſura, & urbem ſervatura.* Hanc itaque frenis cohibere, tàm eſt honeſtum & decorum, quàm utile. Libertate enim ſuâ tunc maximè utitur, cùm homo aut iratus, aut ebrius, alijsque affectibus vehementioribus laborat. *Unde Romanorum hunc fuiſſe morem didicimus, ut ſilentij notam, S, uſurparent: quam Triclinijs, abacis & foribus diætarum ſuperponerent, eò, quòd inter bibendum multa dici ſoleant, majore libertate ac licentiâ, quàm locis alijs: quæ tamen ita licenter exprompta, nefas eſt eliminare. Quòd ſi tantam prudentiam veteres in conviviorum celebratione adhibuerunt, in quibus tantùm jucunda, rarò aut nunquam ſeria tractabant; ne, quod ex libertate, ore excidiſſet verbum, alij foràs divulgarent: quantò id magis in Conſilijs, & Principum Curijs obſervandum eſt: ubi de rebus ſerijs, de totius Reipub: commodo: de privatorum bonis, de Principis ſalute, de patriâ conſervandâ, alijsque graviſſimis rebus deliberationes inſtituuntur, quæ

Obſigna ſermones ſilentio, ſilentium verò occaſione.

* Cl. Minos in prælect. Horat.

quæ antequam ad effectum perveniant, necesse est ea vim omnem amittere, si vel ante tempus, vel inconsultò divulgentur. Unde & Consilium à silendo derivatur, quòd, quæ in consultationem veniunt, silentio obduci, ac tegi debeant. Magistratum Romanum olim tantâ charitate patriæ flagrasse * Val. Max. scribit: ut *arcana consilia P. C. multis seculis nemo Senator enunciaverit.* & paulò post ait: *Fidum erat & altum Reipub: pectus Curia, silentijq; salubritate munitum, & vallatum undiq;: cujus limen intrantes, abjectâ privatâ charitate, publicam induebant. Itaq; non dicam unum, sed neminem audisse crederes, quod tam multorum auribus fuerat commissum.* Hoc itaque unum præ cœteris Consiliario incumbit observandum: ut secreta Principis apud se fideliter retineat: ne gratiâ aut muneribus aliorum corruptus, quod perfidi: nec irâ aut odio, vel sponte adductus, quod incontinentis esset, ea prodat, aut evulget. Quantò rectiùs ille, qui oris graveolentiam sibi exprobranti respondit: *Multa secreta* (inquit) *in ore meo computruerunt.* Et Romæ, Tacitæ silentij Deæ simulachrum, obligato atque obsignato ore, religiosè olim cultum fuit. Sic Alexander Magnus, cùm arcanas quasdam literas Hephæstioni legisset, detractum anulum ori ejus admovit: innuens, cuique in consilium lecto, os à principe clausum signatumque videri. arduum enim est, meruisse Principis secretum! ubi si " quid cognoscitur prodi, vel ab alio formidatur. Siracides. *Spinis* " *aures tuas circumsepito, & linguam malam audire nolito: & ori tuo fores, & auribus seras facito: argentum, aurumque tuum conflato, unde verbis tuis trutinam stateramque facias, & ori tuo portam atq; claustrum.* Taciturnitatem igitur, etsi aliter alij notárint; Ego tamen serâ clausâ designo. Ut enim thesaurum nostrum, & quæ oculis aliorum exposita nolumus, imò benè servata cupimus, seris occludere & communire solemus, ut secura, per has sciamus. Utque clavis ea suspecta est semper, quæ multas seras aperit: Sic arcana consilia Principum, in quibus sœpè totius Reipub: salus abscondita latet, silentio perpetuo salva esse oportet: ne linguæ

* lib. 2. c. 1.

 petulantia

petulantia & lubricitas, quam adulterinæ clavi similem esse intelligo, eadem aperiat, & in publicum divulget.

Muretus in effigiem Tantali:

Si quando admittant sua te ad secreta Potentes,
Quisquis es exemplo, disce tacere, meo: * Val. Max.

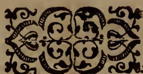
*lib. 2. cap. 2.

Taciturnitas optimum atque tutissimum est rerum omnium administrandarum vinculum. Plaut.

Benè consultum surripitur sæpissimè.
Quippe si rescivere inimici consilium tuum, tibi
Tuopte consilio occludunt linguam, & constringunt manus,
Atq; eadem quæ voluisti illis facere, faciunt tibi.

Ovid.

Eximia est virtus præstare silentia rebus:
Et contra gravis est culpa, tacenda loqui.

EMBLE-

EMBLEMA. XXII.

TUTISSIMA MERCES.

EN reliquos secum trahit anulus ordine tractus
Longo, principium & finis, habetur idem.
Cùm Princeps pius est, illum agmina longa sequuntur,
Virtutum, nexu consociata pari:
Moribus inde ejus se privus quilibet aptat:
Exemplumq; sui Principis esse studet.
Adde quòd hîc Ducibus Pietas TUTISSIMA MERCES;
Quam tandem cœlis posthuma vita manet.

Ioan. à Ies. Mar. in Instruct. Principum lib. I. c. 2.

I*Ndomitum mortalium genus est, ex quo divinæ legis jugum excussit. Fit autem natura hominis efferatior, dum assvescit imperio. A quo enim coërcebitur? Quapropter saluberrimum consilium sit Principibus, quibus terra paret, caput in cœlum tollant, & castum divinæ majestatis timorem ediscant, &c:* Mandatum enim & Vox DEI jubet: salus animæ propria flagitat: gratitudo postulat. Nam, cùm ipsum benignitas divina, hominem rationalem, non animal aliud esse voluerit: Dominum non servum, multarumque gentiùm Regem, ac suum Vicarium constituerit: supraq́; conditionem humanam ad tantum honoris fastigium evexerit: meritò illum solum, ut Creatorem adorare: ut Dominum superiorem pio cultu venerari: ut Protectorem, urgente necessitate, colere: ad eum verâ animi fiduciâ, tanquam unicum & tutissimum præsidium confugere debet. Videmus ipsos Principes, si quem honoribus aut opibus cumulaverunt; cùm aut neglegentiorem animadvertunt, iniquo id ferre animo: videmus privatum quemque vilissimum, si accepti beneficij immemorem quempiam agnoscat, ægerrimè id ferre: Quid de DEO cogitandum est, qui ab omnibus hominibus gratitudinem piam, suique cultum efflagitat? maximè à Principibus, cujus illi vicem in terris agunt! Quamobrem Princeps bonus Pietatem ante omnia colet, à quâ ipsius, & Reipubl: felicitas dependet. Hanc enim si consilijs & actionibus suis, tanquam fundamentum immobile substruxerit, felici semper lætabitur eventu. quoniam *ex pietate, & invocatione divini numinis bonum initium, melius medium, & optimus finis sequi solet. gloss. ad Proæm. Inst.* & ut Imp. Justin.* ait: *Benè universa geruntur & competenter, si rei principium fiat decens & amabile DEO &c.* amabile autem id est, quicquid ex pio corde proficiscitur, & in nomine DEI incipitur. *c. non observetis. 26. quæst. 7.* Quippe, quòd * Pietas neglecta, aut prolapsa, traxit semper secum Rempublicam. rectè Horat.

* Auth. maxima. C. quomodo oporteat Episcopos.

* Lips. in not. polit. lib. I. c. 3.

Di multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ. & * Lactant. *Ideò mala omnia rebus humanis cottidie ingravescunt; quia Deus mundi hujus effe-*

* lib. 5. Instit. c. 8.

ctor & gubernator derelictus est. Solent Reges & Principes, Coronas suas regias, gemmis & lapidibus preciosis exornare, easque insigni præ cœteris condecorare lapillo; magnique ejus precium facere. Solent aureas cathenas, monilia, & id genus ornamentorum de collo, pectore, fronte, auribus & manibus suspendere: quæ tantùm corporis sunt ornamenta externa: vulgique oculos talia, ut plurimùm, perstringunt, ut non rarò propterea apud homines magnifiant: Quantò magis animum pietate excolere; mentemq; pijs ac sinceris erga DEUM affectibus exornare decet: ut non tantùm internè, quod maximum est, ac esse debet, DEO placeant; sed externè quoque coram hominibus, verâ pietate ornati eluceant. Quandoquidem *Pietas* preciosissima illà est gemma, quæ coram DEI conspectu, si pura est, fulget: * *habetq; promissionem hujus & futuræ vitæ*: quæ homines, gratos DEO amicos; subditis acceptos & venerandos; vicinis populis amabiles reddit. *1. Tim. 4. 8.* Cumq; ita in Repub: fieri videamus; ut,

Mobile mutetur semper cum Principe vulgus,

non tantùm in moribus: sed etiam in Religione: & quòd subditi omni tempore imitentur opiniones & facta Dominorum, sive bona, sive mala: in id potissimùm Princeps incumbat, huc omnes suas cogitationes inprimis dirigat, ut pietate animum exornet, cultuque tam interno, quàm externo DEUM veneretur: illam, quantum fieri potest solam colat, foveat, conservet: sic facilè subditos quoq; suos ad pietatem, & optimos mores in suo Principatu reducet: sibiq; obsequentiores reddet. „Habet enim magnam vim „vera Pietas, ad refrænandos animi & corporis pravos affectus, animosq; „hominum inter se vinculo sacro conjugandos. Ut taceam hîc * Numam Pompilium, qui Roman. pop. sacris obligaverat: sibi verò venerationem apud eundem acquisiverat, ex ficto deæ Ægeriæ nocturno congressu. Ut prætercam Scipionem Africanum, qui non antè ad negocia publica, vel privata ibat; quàm in cellâ Jovis Capitolini moratus esset: ut Minoem Cretensium regem, ut Lycurgum: aliosq; gentiles. ut * Theodosium Imp. non commemorem, quem aulam suam, veluti Scholam, in quâ ad pietatem

Val. Max. lib. 1. c. 2.

Hippol. à Collib. in principe lib. 1. c. 6. ex Neceph. lib. 14. c. 3.

tatem, se, suosq; exercuit, instituisse, temporaque distribuisse lectionum, psalmorum, jejuniorum, imò & vigiliarum. Carolus IV, qua pietate ergaDEUM fuerit, tot templa ab eo erecta satis testantur: Ut de alijs Christianissimis Imperatoribus & Principibus non dicam: ex tuâ saltem unum, CÆSAR invictissime, augustissimâ familiâ, præter reliquos, qui omnes omnium virtutum laudibus insignes fuerunt & sunt: CAROLUM V commemorabo; qui cùm in puerili ætate pietatis & aliarum virtutum præcepta imbibisset; ac eandem per omne vitæ suæ tempus diligenter coluisset: rerum tandem humanarum & fluxarum satur, fratri suo Ferdinando, divæ memoriæ, Imperij priùs tradito onere & honore: monasterium Iusti ingressus, reliquum vitæ tempus assiduis precibus, & pietatis operibus contrivit. qui (quod maximum in tanto Monarchâ, cùm summæ opes, & summa religio raro socientur) Cæsarum omnium primus, ob religiosæ vitæ institutum, ultrò ipsum se Imperio abdicavit. Emblematis autem sensus per se facilis. Nam veluti catena ex auro, vel alio quopiam metallo conflata, ita circulis inter se cohæret, ut finis & principium ubiq; sit; utq; ex anulo uno tota dependet: sic ex Pietate Virtutes omnes proficiscuntur. cum quo facit * Lactant. *Tolle hoc vinculum religionis, & vita hominum stultitiâ, scelere, immanitate complebitur.* * Et Augustin. *Paxillus, nisi benè fixus firmiter alicui fortiori adhæreat, omne quod in eo pendet, citò dilabitur, & ipse solutus à rigore suæ firmitatis, cum oneribus ad terram dilabitur. Sic & Princeps, nisi suo conditori pertinaciter adhæserit, & ipse, & omnis, qui ei consentit, citò deperit.* 1. Tim. 6. 6. *Quæstus est magnus Pietas, cum animo suâ sorte contento.* * Agapet. *Ut ad illustrem hominum memoriam inclarescat, Pietatis in regni administratione, curam inprimis habeat.* * Lipsius. *Nulla res magis animos ac mores componit, quàm Religio: & illa, ubi in pectus demissa, Virtutum agmen sequitur.* Plutarch. in Nicia. *Subditi vehementer ad Religionem excitantur, cùm Magistratuum suorum pietatem vident: quia magis exemplis, quâm legibus reguntur, & vita principis, ipsis censura est.* Seneca * ait: *Pietate acquiri veram felicitatem, & successum rerum prosperum.*

VVarsev. Turcica 3.

* De ira Dei c. 8. t. 8.

* De abusionum gradib'.

* Aphoris. 15.

* In monitis ad politica c. 1.

* Ep. 74.

EMBLEMA

EMBLEMA XXIII.

DURANT ÆQUA.

QUisquis Justitiæ cultor vult æquus haberi:
Neve aliquâ Legis parte vacillet opus.
Sontibus imponat condignas crimine pœnas:
Et factis tribuat præmia justa bonis.
Non honor aut precium, non vis, non ulla potestas,
Justitiæ infringat jura severa sacræ.
Æquali penduntur ubi sic omnia lance;
Justitiæ & Legi tunc suus adstat honos.

IUstitiam & Judicium exercere, est proprium Regum munus: quod ut faciant, sunt à DEO instituti, tùm à populo electi. Hoc cùm sincerè exequuntur, à DEO benedictione cumulantur, & à suis subditis amantur: si secus, odium subditorum in se, Deiq; iram derivant. Nam cùm vita nostra sine rebus, res autem sine personis esse non possint: de utroq; sæpè lites oriuntur, unde ad Judicem provocatio. Cùm autem *nemo in propriâ caussâ Judex esse debet*, l. unica C. ne quis in suâ causâ judic. *nec est singulis concedendum, quod per magistratum publicè possit fieri.* l. non est. ff. de R. J. Judice igitur opus est, qui justè ex ll. præscripto, non ex propriâ conscientiâ, favore, irâ, aut odio sententiam dicat: qui neq; connivendo sceleribus amicos: neq; severiùs puniendo, inimicos sibi paret. Quæ quidem res judicium, & juris ac legum peritiam, maximè requirit. Ideò DEUS ipse monet omnes Judices:

*2. Paralip. 19. *Judicate rectè filij hominum.* & * Josaphat inquit ad Judices. *Videte quid faciatis, non enim hominis exercetis judicium, sed Domini: & quodcunq; judicaveritis, in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum, & cum diligentiâ cuncta facite. Non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitatis, nec personarum acceptio, nec cupido munerum.*

Hacq; unâ reges olim sunt fine creati,
Dicere jus populis, injustaq; tollere facta.

Princeps igitur sit Justitiæ amantissimus, quâ solâ proximè ad DEUM accedit; eamque rectè ubiq; & semper exerceat, si verus DEI vicarius in terris, ac justus Princeps audire, populiq; amorem „ promereri cupit. *Justitia* enim *& Beneficentia Principis, fidem atq; benevolentiam parit multitudinis: benevolentia fidesq; charitatem, Charitas securitatem, Securitas diuturnitatem Imperij, quarum rerum omnium Comes, Immortalis gloria.* Contra verò, *Injustitia & sævitia gignit metum; Metus Odium; Odium insidias, insidiæ interitum, quas res perpetua comitatur Infamia.* Cumq; Justitiam administrare, sit pars potissima principalis officij: Ipse judicijs adsit; Jus dicat ipse, partes benignè & patienter audiat, sententias ferat: vel si propter molem Negociorum, juridicundo

(Reusn. in Symb. Impp.)

ipſe non ſufficiat: deligat Judices, & conſtituat viros pios, & inculpatæ vitæ. Inprimis verò, * *Juridicundo ſunt præficiendi, qui callidi ſunt, ac ſolertes ingenio, ad hominum technas deprahendendas*: Maximè, *qui ſunt conſulti Juris.* * *Ii* verò *plebem optimè regunt, qui pollent eloquentiâ prudentiâq;*. Cùm autem in quavis Repub: benè moratâ, ſunt illa duo judicia forenſia, Civilia ſcilicet, & Criminalia conſtituenda; in quibus ex Æquo & Bono, ſecundum ll. tamen, obſervato legitimo cognitionis ordine, eoque præſcripto, de privator. controverſijs judicetur: tales conſtituat Judices Princeps, qui memores ſui officij & fidei, quã Principi ſuo, ſive Magiſtratui jurant: Deoq;, ſupremo Judici poſſint conſcientiæ morſus evitare: Judiciorũ rationẽ reddere. Nam, quemadmodũ juſtos Judices DEUS adjuvat & defendit: ita injuſtos ſeverè punit. Karolus Magnus ſemel in hebdomadâ ad cauſas audiendas ſedit, ut ejus Conſtitutio teſtatur: fecerunt id omni ævo Imperatores & Reges. * Draculam Tranſalpinæ Valachiæ Ducem, tantæ ſeveritatis & juſtitiæ fuiſſe ſcribitur: ut Turcarũ legatis in præveneratione, pilea Phrygea ex patriæ inſtituto deponere recuſantib⁹, confirmãdi moris gratiâ, tres capiti clavos affixiſſet, ne ampliùs amoveri poſſent: innumeros Turcas palis præfixiſſe, & inter eos lautè cum amicis diſcubuiſſe: Turcis ſæpè captivis cute pedes exuiſſe, contuſoque ſale perfricuiſſe: mox ſalſis plantis capras lingentes adhibuiſſe, quæ linguæ aſperitate cruciatum augerent. In Barbarâ tamen regione tantam juſtitiam exercuiſſe: ut in mediâ quisque ſilvâ tutiſſimus eſſe poſſet. * Trajanus meritò laudatur, qui præfecto prætorio mandavit, porrecto nudo gladio, Juſtitiæ ſigno, *Accipe* (inquit) *gladium; quẽ pro me, ſi rectè imperavero: ſin minùs, contra me diſtringe.* Sic optimus & laudatiſſimus Cæſar FERDINANDUS, a. m. nihil in ore ſæpiùs habuiſſe fertur; quàm Juſtitiam: unde Symboli loco uſus eſt hoc dicto: FIAT JUSTITIA, AUT PEREAT MUNDUS. Sentiens nimirum, Juſtitiâ ſolâ vitam humanam conſervari, quæ gloriæ & famæ omnium Regum ac Principum, quibus Reſpublica commiſſa, fundamentum eſt firmiſſum; cujus tanta vis, ut ſine eâ, nec hominum univer-

* Danæ in Aphor. Polit.

* Liv. lib. 10. Dec. 1.

* Bonfin.

* Plin. in Panegyr. Traian.

Reuſn. in Symb. Imp. Ferdinandi.

ſum genus ſtare, nec rerum natura, nec ipſe mundus poteſt. Hac conſideratione Emblema quidem uſitatum, huic operi inſerere volui. Libra enim æquitatem, Liber leges, gladius verò executionem ll. denotat. Ita olim divinarum ll. volumen cum gladio, regi deſignato, apud Ebræos tradi ſolitum, legitur: ut meminerit; verum DEI cultum & Juſtitiæ, ad ſuam curam & propugnationem inprimis pertinere. Huc pertinet Salom. in proverb: *Abominabilis regi eſt impietas; nam Juſtitia ſtabilitur thronus.* Et ibid. *Juſtitia exaltat gentem, at populum perdit injuſtitia.* * Seneca. *Æquum jus eſt, non quo omnes uſi ſunt, ſed quod omnibus latum eſt.* Idem. *Juſtum eſſe gratis oportet, & ſe in hanc pulcherrimam virtutem ultrò impendere: nullum juſtæ rei præmium majus eſt, quàm juſtum eſſe.*

* Ep. 108.

EMBLEMA

EMBLEMA XXIV.

CAVET FUTURIS.

Qualis Rex, talis Grex fertur. Lex sed utrumq;
Si malè conveniant, sub sua jura vocat.
Rex equidem Leges sancit: non est tamen exlex.
Spontè probus Rex, quod Lex jubet, omne facit.
Lex ipsa est Princeps: est Princeps legis & instar.
Sunt ambo juris Regula justa boni.
Rex sed ubi leges propriâ ratione refigit:
Publica res certum tendit ad interitum.

IN omni Republicâ laudabili, Legum maxima debet esse observatio: quòd hæ sint Anima & vinculum Reipub:, quo membra ejusdem, & status optimus ac felicissimus constringitur, cohæret & conservatur. Hæ sunt medicina quædam, hæ pharmacum præsentissimum contra malos mores, ex quibus etiam enatæ sunt. Nam, ut pessimi morbi optimis remedijs inveniendis causa fuêre: Ita & Leges latæ, necessitate sic exigente, ex malorum

*15. lib. Anal. morum exundantiâ sunt exortæ. * Tacitus inquit. *Usu probatum est, leges egregias & exempla honesta apud bonos, ex delictis aliorum gigni.* Hinc CAROL. CALVUS, Symboli loco usurpavit: JUSTITIAM INIUSTITIA PARIT. Legum verò necessitaté in Rebuspub: vel hæc ratio monstrat: quòd improborum audacia longe lateq; fines suos dilataret & extenderet, ac quidem in infinitum: nisi freno legum inhiberetur. Meliùs enim semper legum pondere pressa curatur audacia: & dum metus talibus imponitur, peccandi licentia non præbetur. *Sunt* itaq; *leges custos justitiæ, virtutum altrices, disciplinæ conservatrices, vitæ præsidium, infirmorum auxilia, potentiorum frena, quibus eorum audacia & libidines, ad gyrum rectæ rationis flectuntur.* Princeps igitur Bonus, leges Reipub: suæ feret salutares: easque semel latas non facilè immutabit, aut abrogabit, aut quoq; abrogatas in usum revocabit; nisi aut summâ urgente necessitate: aut Reipub: utilitate aliquâ sic exigente: neq; multas constituet. Illud enim judicij non recti, imò inconstantis: hoc Tyranni esset; populum ll. pondere, & jugo servili opprimere volentis. Leges enim, cùm sint fundamenta Reipub:, si quis ex ijs fundamentis mutare quidpiam volet, verendũ, ne ei idem contingat, quod substructiones & funmenta altissimarum ædium, mutanti; is nisi cautissimè agat, certa totius ædificij ruina subsequetur. Et quanquam à multis hinc seculis virorum doctorum, DE ABSOLUTA PRINCIPUM POTESTATE, variæ fuerint sententiæ, tàm in Scholis, quàm foro agitatæ: neque inscius sim, *de summi Principis judicio disputare, sacrilegij instar esse*, l. 3. C. de crim. sacrileg. *cùm ex plenitudine potestatis suæ, tùm consvetudinem, tùm legem abrogare, Heigius part. I. quæst.*

1. quæst. jur. n. 95. Et *leges condere possit*, l. ult. in fin. C. de ll. & *quicquid ei placeat, legis vigorem habere* l. 1. ff. *de const. princ.* Salvo tamen judicio, & communi Dd. opinione dixerim, eum ll. non esse solutum, etiam quas ipse Reipub: utilitatis caussâ ferat vel tulit. De ll. divinis, Naturæ, & Gentium non dico, cùm extra controversiam, saniorum ICtor. calculo approbetur: eum ijsdem teneri. Non dico de Justitiæ & Honestatis ll. quibus & ille solutus non est; cum ratio ipsa dictet, eum, qui justè imperare, & justitiam administrare debeat & teneatur, injustè omninò agere non debere. Qui honesta præcipit & præscribit, ei inhonesta facere non convenire: *Vanæ* enim *& elusoriæ essent leges, nisi, qui eas tulit, hasce exemplo & vitâ suâ firmaret & defenderet.* Sed quoniã *Princeps* ipse sit *animata lex. Leges* autẽ *indifferenter aut ad pœnã; ut ad Obedientiã obligent* l. divus 7. D. de jur. patr. sequetur eum quoque ijsdem subijci, quas alijs tulit. *Eum* enim *qui leges condit, pari majestate legibus obtemperare convenit* l. *Papinianus* 8. §. *si Imperator* 2. de *inoff. testam.* Absoluta enim eorum potestas, non est ”
est numeris omnibus absoluta: Cùm illa tantùm in DEUM, qui ”
Rex ipse est summus & primus ordine, nec superiorem recogno- ”
scit; cadat: terrestres verò Reges Institutione, & sic posteriores. Cœterùm, cùm ll. sint quædam sponsio inter Principem & subditos: Sponsiones autem & conventiones vanæ sunt, quæ in voluntatem committuntur alterius partis, cùm sit natura obligationum, ut invitos adstringant. Sequetur igitur, eum quoque legibus teneri, quas populo tulit. Quod si non cogatur vi: cogetur tamen à pudore: cùm *justitia sola non sit, sed & pudor, qui homines regit, & in officio continet.* Unde Salyc: ait. Quòd *honor non est,* ”
sed pudor, legibus alligari. Et *revera, majus Imperio est, submittere ll. principatum* l. *digna vox.* C. de ll. Item. *decet tantam Majestatem eas servare leges, quibus ipse solutus esse videtur.* l. *ex imperfecto* 23. D. *de legat.* 3. Et Impp. Severus & Antoninus: *Licet*, inquiunt, *legibus soluti simus: attamen ll. vivimus.* §. *fin. Instit. quib. mod. testam. infirment.* Claudianus eleganter.

Ale. & Duar. de V.O. Alber. Gentil. de Vi Civ. in regem semper iniustâ.

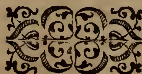
In commune jubes si quid, censesve tenendum,

Primus

Primus jussa subi: tunc observatior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parére sibi &c. Non nego tamen Principem ll. quibusdam solutum esse: ne tantæ Majestatis splendor, qui in ipso refulget, Vulgi juri communis, promiscuusq; sit. Ad summam. *In quâ Repub:* ex Platonis sententiâ, *non lex Principi & Magistratui, sed legi Princeps ac Magistratus praeest: ei interitus est paratus. Salus verò illi, ubi lex servientibus Magistratibus dominatur.* Emblema autem nostrum leviori explicatione indiget, quandoquidé fasces Imperium, & qui huic præest, ex superioris emblematis explicatione denotent. eadem ratio & de libro. cum quo & *Seneca facit. *Legem scimus justi injustiq; regulam esse.* Idem. *Rectum est sui & obliqui index.* Lex autem recta quædam linea est, curvum ipsum discernens. Leo Imp: in proœm. Novell. *Lex est quasi murus magistratibus, adversus vulgi importunitatem, vitæ nostræ custos & medicus: dum mala ne oriantur, impedit: corrigit & evellit, quæ irrepserunt.* Idem constit. 19. *Est oculus Reipub: Ideoq; ut res maximè necessaria animali oculus non titubans: Ita & Reip. legum æquus & rectus status:* alibi Lex, *Regina omnium divinarum & humanarum rerum, regula justorum & injustorum appellatur.*

Vide Corras: Miscell. lib. 2. c. 25. Pruckman de regal. Speckhan quæst. Iur. Cent. 1. quæst. 27. Bronchorst. ἐναντ: cent. 1. assert. I. Alber. Gent. de potest Regia absoluta, & alios.

*4. de benef. 12.

EMBLEMA

EMBLEMA XXV.

USUS BEAT.

CEu malè Campanæ sonus exauditur, ubi ipsa
Fissuram medio corpore rupta gerit.
Sic proprium amittit Lex sacrosancta vigorem,
Ejus cùm justum VIS *labefactat opus.*
Nec juvat innumeras subjectis condere leges,
Si nemo qui illas sponte sequatur, erit.
Non vox, sed Ratio: non legis jussa, sed USUS,
Justitiæ populos cultus in orbe BEAT.

LEges inventum ac munus esse Dei, decretum prudentum hominum, patet ex l. 2. ff. de LL. quæ meritò autoritate muniri, & ab hominibus sanctè coli & observari, imò terrori esse debent, propter authorem, & quam humano generi conferunt utilitatem. Olim, ut humanis mentibus leges firmiùs infigerentur; & plùs dignitatis ac venerationis haberent, Reges & Legum latores eas à Dijs sibi traditas finxerunt: * Sic Numa Ægeriam Deam autorem religionis & ll. finxit. Sic *Minos Cretensium Rex, nono quoq; anno in quoddam prealtum & vetustâ Religione consecratum specus, secedere solebat: & in eo moratus, tanquam à Jove, quo se ortum ferebat, traditas sibi leges prærogabat.* Sic Lycurgus legum à se Lacædemoniorum Civitati latarum, Apollinem autorem esse, ijs persvasit. Atque ut à profanis ad sacras leges veniam. * Moses duas tabulas legis divinæ, in monte Sinai à DEO OPT. MAX. sibi traditas, populo Israëlitico testatur. Utque populo terrorem, ac sui venerationem adderet, inque eorum animis excitaret; visus est Cornua duo in facie habere; quæ tamen non cornua, sed potiùs radios lucentes fuisse, cum doctioribus crediderim: quanquam & Cornu, excellentiæ & authoritatis signum esse, ex sacris apparet 2. Reg. 22. Psal. 112. Imò pro rege ipso in sacris literis id inveniri tradit, * Henr. Salmuth, ex Pierio lib. 41. Hieroglyph. Cumque ex his constet, legibus mentes humanas constringi, & à maleficijs ad honestatis & obedientiæ officia revocari; Principi bono, cui ll. & disciplinæ Politicæ, à DEO & populo, demandata est cura, maximè incumbit; ut possibilitatis, facilitatis, ac æquitatis rationem habeat in ijs ferendis. Ea enim, *quæ impossibilia sunt, lege præcipi nec possunt, nec debent. adeoq; nemo obligatur* l. impossibilium ff. de R.I. Proinde * Plutarch. inquit. *Ea quæ jubentur, oportet fieri posse facilè.* Æquitatem voluit Paul. l. *in omnibus* 90. ff. de R.I. Et quia parum est leges ferre; nisi ipse, qui eas tulit, easdem defendat, & observet, atque, ut executioni mandentur, seriam curam habeat: Principis quoque

* Val. Max. lib. 1. c. 3.

* Exod. 31. vers. 18. Deut. 5. vers. 22.

* In not. ad Pancirol. de Fibulâ.

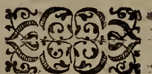
* In vitâ Solonis.

quoque boni erit, ut non tantùm subditos in officio, secundum leges â se latas contineat: sed sibi, eas non violandi, legem ponat. Fieri enim vix potest, ut alios ad ea exequenda aut observanda cogamus, quæ sancimus; quæ nos ipsimet servare nolumus, aut sancita infringimus. Neque Reipub: felicitas consistit in eo, ut habeat multas & bonas leges: sed ut habeat Principem bonum. quorsum enim lex justa, si Princeps executor ejusdem sit injustus? August. Cæsar legem de adulterijs tulerat, quomodo criminis rei accusari ac puniri debebant: cumque Juvenis quidam, qui cum filia ejus Juliâ commercium habuisset, ad pœnam ab eo raperetur, atque hic exclamaret: Cæsar legem tulisti, eam servare te oportet, eum postea facti adeò pœnituisse, ut eâ die cœnam sumere recusaret! Et quanquam dolore & delicti gravitate commoveretur ad legem infringendam, ac stupratorem puniendum; maluit tamen abstinere, quàm ll. violator audire. Simile de Zaleuco Locrensium legumlatore legitur. Emblema autem hoc ad ll. maximè pertinet: quas sub Campanæ specie intelligo. cujus usus inprimis publicus est. Nam, ut * Pancirollus ait, *actiones publicas intimat.* Ac quemadmodum homines in urbibus & pagis ad Campanæ sonitum convenire solent: & quid impulsa notet, sciunt. Quæ si rumpatur, ejus usus parvus aut nullus omninò erit. Sic etiam ll. nisi integrè & sanctè observentur, nullius momenti erunt. hinc eâ mente Imp. Maximilianum dixisse scribunt: *Ut Campana sine pistillo; sic lex sine executione nihil valet.* Utque sibi Campanæ surdæ sunt & stupidæ, nisi ad sonitum edendum moveantur: Ita & ll. nihil valent, nisi executione condecorentur. Eundem in sensum ferè elegans Epigramma extat.

* lib. [illegible] repert. tit. 9.

Æra gravi cunctos veluti Campana sonore,
Ipsa licet penitus sint sibi surda, cient:
Sic es recta docens alios perversa sequute,
Quiq; alijs sapiens, non sapis ipse tibi.

Et quemadmodum res quævis in uſu maximè conſiſtit: Sic & ll. authoritatem tùm demum acquirunt, cùm ad uſum rectum revocantur. Ariſt. pol. 3. cap. 3. *Legum uſus non in eo conſiſtit, ut benè illæ in Codice Reipub. ſcriptæ aſſerventur muribus ettineis; ſed ut his poſitis, homines pareant: & meliùs eſt, non eſſe prorſus leges, quam ll. non obtemperare.*

EMBLEMA XXVI.

SECLA REPENDENT.

URbis victuræ Princeps exordia primæ
Hæc sibi præcipuè constituenda putet.
Quærat certa hominum quæ commoda postulet usus:
Queisq; diu prorsus vita carere nequit.
Hinc ea procuret, quæ talia jure sequentur.
Et queis commodius vivere quisq; potest.
Deniq; firmatam certis ut legibus armet,
Sic structâ perpes mole vigebit Opus.

IN rerum Naturâ, sive Universitate hac, nihil est, quod principium non habuerit, habeatve, incrementa, & finem: quodq; perfectum esset qualitate suâ, aut perpetuum. Utq; omnia à primâ illâ causâ & supremâ, primoq; motore DEO OPT. MAX. dependent: ita ejus voluntate, & absoluto arbitrio reguntur, diriguntur, stantq; caduntq;. Sunt tamen quædam, quæ humanâ industriâ effinguntur, diligentiâ conservantur, & prudentiâ gubernantur: quæ tantùm abest, ut stabiliantur solidè, aut durabilia reddantur, ut etiam DEO sic disponente corruant, aut immutentur. Id quod in Imperijs, & Rebuspublicis luce meridianâ clariùs apparet. Primam Monarchiam Nimrodus constituit (ab eoq; reliquarum initia facta) videtur Chaldeorum & Assyriorum Tyrannide, quæ postea ad Persas, à Persis ad Macedones fuit translata. Usq; adeò verum esse ex historijs apparet. Fatales esse Periodos Imperiorũ, quæ quidé, etsi certo quodam temporis spacio includantur, ut ex multis Rebuspub: mutatis, eversis, conversis facilè colligitur: periodos tamen istas non peræquè ubique durare certum est. Licet autem humanâ industriâ, & Prudentiâ, optimisque Consilijs stabilianrur Respublicæ & conserventur: attamen, quin eas DEUS propter peccata imperantium, aut subditorum, pro suâ liberrimâ voluntate destruat, & uti ei placet, cum ijs disponat: nemo negaverit. Et veluti quis ædificium egregium exstructurus, tantò majorem diligentiam & Prudentiam adhibet, ut omnia ex arte disponat, disposita firmet: & servatâ proportione totius ædificij, res quoque in eo minores, non tantùm ad usum, sed & splendorem collocet; quantò ædificium ipsum splendidius, laudabilius & durabilius existere cupit: Ita quoque, meo judicio, Principi, qui novam Urbem & Rempub: constituere, statumque
" ejus tùm florentem, tùm diuturnum conservare satagit, in id in-
" cumbendum est maximè; ut ea primùm parentur, sine quibus
" nullo modo vivi possit. Deinde quærantur ea, quibus commodius
" vivitur. Tandem ea constituantur, quibus tranquillè & pacatè
" quisque vivat. Illa sunt obiter ut recenseam. Victus, Habitatio, Arma

tio, Arma & Judicia: hæc sunt nascentis Reipub: summè necessaria primordia. Sunt alia, quæ concausæ appellari possunt Rerumpub: constituendarum. Plato quidem in universum Novem genera ponit rerum, primigeniæ illi civili hominum societati subservientia, videlicet *Instrumenta, vasa, vehicula, munimenta, oblectamenta, nutrimenta, Artem monetariam, servitia publica, & sacerdotes.* Hæ partim Necessitati, partim Civitatis ornamento serviunt. * Aristoteles verò ad sex genera rerum Reipub: necessariarum totum restringit. videlicet ad *Victum*, qui sufficiat civitati: *Artificia*, quæ vestimenta civibus & peregrinis parent: *Instrumenta*, quibus Respub: utatur domi. *Arma*, quibus se contra hostium vim foris defendere, domi verò seditiosos coërcere possit. *Cura divini numinis*, ut Cives in pietate exerceantur. *Judicia publica*; ut lites civium componantur. Quæ verò sint ornamento Reipub: plurima alibi recensentur, nec hoc loco omnia perscribere placet. Id tantùm addo. Rempublicam florentem conservat generaliter, * Verus DEI cultus. Concordia privata, sive pax domestica. Pax publica, & quam cum exteris colit Princeps. Principis Prudentia & Clementia. Eius boni Consiliarij. Fides publica servata. Vectigalia. Fœdera & pacta conventa cum vicinis & extraneis populis, Gens genti opposita, &c: Sunt & specialia, quæ Rempub: conservant, de quibus scriptores politici consulantur. Ac quoniam Respublica Principum sit Objectum, in quo actiones suas & Prudentiam exercent: tantò populo acceptiores erunt, & à posteritate laude dignâ celebrabuntur, quantò in constituendâ Republ: majorem curam; in constitutâ, diligentiam; in gubernandâ, & pacis ac belli tempore conservandâ Prudentiam adhibuerunt. Cumque Principi, (ut & omnibus hominibus) diù vivere denegetur; relinquat post se Rempub: benè constitutam, quæ eum posteritati Vixisse testetur. Emblematis vero hujus sensus obvius est. Igne enim & aquâ, æquè ægrè carere possumus, ut aëre quem trahimus: ut & tecto, quo nos, nostraque, adversus cœli injuriam defendimus. Hinc olim novæ nuptæ in domum mariti ignem inferre solebant, tanquam

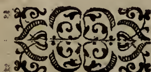
* lib. 7. Polit. c. 8.

* Danæ in aphor. Polit:

*Fran. Barbarum de re uxoriâ lib. 1. c. 8. Ioan. Rosinum & Thom. Dempsterum à Muresk antiquitatum Romanar. lib. 5.

*lib. 3. de Regis institut.

tanquam summè necessariam rem ad usus humanos, de quibus vide * alios. Et nostrâ hac ætate videmus aliquot in Imperio Rom. recens extructas urbes, & adhuc extrui; quæ non minùs splendidæ, quàm legibus optimis instructæ florent, & quod DEUS faxit, diù floreant: neque obscurum est aut ignotum, quomodo creverint, & ad amplitudinem suam pervenerint, ac incolæ à parvis initijs, ad majora & laudabilia incrementa rerum ac opum consurrexerint. Huc quadrat Cic. lib. 2. Off. *Omnes qui Rempub: gubernant, consulere debent, ut earum rerum copia sit, quæ sunt necessariæ.* * Osor. *Officium regis in eo positum est, ut Rempub: opibus locupletet, præsidiis firmet, moribus ornet, dignitate illustret; atq; ut uno verbo dicam, beatam efficiat.*

EMBLEMA XXVII.

NON SIBI.

NOn minor est virtus, alios audire monentes
Optima; judicio quàm benè stare suo.
In regno occurrant dubij cùm sæpiùs actus;
Rex horum eventum cernere vix poterit.
Consulat ergò alios decernens: eligat ipse
Sed fugienda sibi: quæq; sequenda sibi.
In gravibus causis proprio jus dicere sensu; „
Erroris semper proxima causa fuit. „

*Cic. pro Cluent.

* SApientiſſimũ eſſe eum dixit Romanus ille Orator, cui quod opus ſit, ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qui alterius benè inventis obtemperet. Sed qui neq; ipſe conſulere, neq; alteri rectè monenti parere ſcit, eum peſſimi eſſe ingenij. Prius illud, quanquã cuivis honeſtũ: Principi tamen ſummè Neceſſarium videtur, ut Reip: benè præeſſe, ac quoties opus (opus autem ſemper,) Conſilio & auxilio ſuo ipſe ſuccurrere & opitulari queat: attamen rarò ea ingenij felicitas, & exquiſita prudentia in Principes (quod bonâ pace ipſorũ, & verecundè dixerim) cadit, ut ſoli tantæ molis Onus, & graviſſima, ſœpè periculoſiſſima negotia Imperij ſuſtinere; aut quæ nocerent, prævidere, conſilioq; proprio avertere poſſent; tùm, quòd Prudentia uſu, eoq; ex varijs rebus vario, civilium & militarium rerum tractatione, ac variæ fortunæ caſibus acquiratur: tùm, quòd unus non omnia videat, multa autem multi: Illam verò, vel per ætatem juvenilem acquirere non poſſunt; vel, quòd *Inſtitutione aut Naturâ* (ut * Lipſius ait) *eis hæc ſors eſt negata*. Et licet illud verum ſit: *Odi ſapientem qui ſibi non ſapit*: privatisq; potiùs, quàm publicis perſonis ſerviat: aliam tamen rationem domus, quàm Civitatis; aliam Civitatis, quàm totius Imperij: aliam patrisfamilias ſtatum; alium quoq; Patris patriæ, aliam Conſulis; aliam item Regis conditionem eſſe affirmárim: cùm tamen pater familias, aut alius quiſpiam, ſi ei alicujus momenti negocia tractanda, ſuo tantùm non ſtet judicio: ſed aliorum Conſilium & opem ſœpè requirat. Atq; ideò quoq; in judicijs & tribunalibus, Judici aſſeſſores & collegas adjungi videmus: ne, ſi graviora negocia, vel lites de magnis & arduis rebus ſint decernendæ; ex ſuâ ſententiâ id tantũ faciat; quod parti alterutri in juris, aut honoris præjudicium judicatum eſſe cenſeatur. Quod ſi verò id in privatis rebus, ut plurimùm fiat; quarum ex imprudentiâ, error & jactura, parvo ſœpè commodo corrigi, aut redimi poteſt: quid ſibi Princeps Bonus & prudens, in tractandis Reipub: negotijs difficillimis, faciundum putabit? cui nimirum multi populi, eorumq; tot tantæq; curæ, regniq; negotia commiſſa ſunt? cujus talis conditio eſt, ut quæcunque benè aut

*Polit. lib. 3. c. 2.

ſecus

secus facta sint, aut fuerint; ad Rempub: pertineant: & cujus error ipsum, regnumque totum pessundat, & ingenti damno involvit! Quemadmodum igitur, in extruendo ædificio, sola Architecti scientia non sufficit; sed aliorum operariorum quoque adjumento opus est, ut meliùs & citiùs perfici possit: Sic & in Repub: non satis est, ut Princeps ipse rebus agendis, & negotijs par sit: sed sibi Amicos adjungat oportet; id est, Viros prudentes, vitâ & moribus probatos: & famâ celebres: quorum consilijs & operâ, pace & bello feliciter uti possit. Nam si administrationem rerum suarum & publicarum, solis administris commiserit: verendum est, ne omnia regni præsidia dilabantur: Si verò ipsemet omnia absq; aliorum adminiculo peragere velit: laborem immensum sine fructu subibit: nullumq; tempus molestijs, curis, adde & periculis vacuum habebit. Neq; laudandi sunt, qui omnia ex suo judicio tantùm metiuntur. Nihil autē rectè vel benè factū putant, nisi quod ipsi fecerint. Neq; ij probandi sunt, qui licet benè consulentium sententias patienter audiverunt; id tamen solùm justum & bonum censent, quod Affectus potiùs, quàm ratio recta, & prudentium suffragia concludunt. Quanquam non negem Prudendentis & Sapientis esse, aliorum sententias & voces audire, atq; inde, quod optimū, utile & honestū, nec nō factu facile, exequi. Et, si præterita tempora, cum præsentibus conferamus; Principumq; statum, qui eâ tempestate vixerunt, consideremus; rarò ex unius voto res in Repub: feliciter: semper autem communicatis consilijs optimè cessisse animadvertemus. Eapropter Augustus Mecœnatem & Agrippam. M. Antonius, Scævolam, Mutianum & Volusianum. Severus Papinianum semper apud se habuisse legitur. Alij alios in consilium adhibuerunt. *Sapientiæ argumenmentum*, inquit Tacitus, *in Principe nullum majus est, quàm sapientum virorum consilio uti.* Emblemate igitur hoc docere volui, Principum libertatem, (quam pileo designo,) in rebus præsertim maximi momenti, & quæ totius Reipubl: summam concernunt, non ad affectum, & privatam cupiditatem esse laxandam: & quid sibi bonum esse tantùm videatur, statuendum: multò minùs libertatem eandem in rebus ad commune bonum pertinen-

tibus, vi esse debere armatam: Turpe enim Principi bono & Reipub: salutari, si dicat:

Si volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Quin potiùs, sic Libertate, rectâ cum ratione congruente, uti debet; ut interea fidorum & prudentum Consiliariorum suffragia non excludat. Nam

* Reusn.

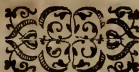
** Consilio quicunq; suo sapit, haut sapit ille:*
Consilio alterius qui sapit, ille sapit. Hinc & M. Aurelius Antoninus Philosophus Symboli loco usurpavit.

CONSULENDUM ET PARENDUM CONSILIO. Et in hanc sententiam rectè * Livius. *Si quis de suâ unius sententiâ omnia geret, superbum hunc judicabo magis, quàm sapientem.* Sirac. *Pro viribus tuis conjecturam fac de altero, & cum sapientibus ini consilia, cum intelligentibus esto confabulatio tua, & tota narratio de lege Altissimi.* * Tacitus. *Neu vim principatus resolvas, cuncta ad senatum revocando. Sit solus arbiter rerum jure ac nomine regio: Consilia tamen spernere non debet: licet alioquin,* teste eodem Tacito, *ea sit imperandi ratio, ut non aliter constet, quàm si uni reddatur.* Et ut idem ait: *periculosum sit privati hominis nomen, supra Principis attolli.* * Casman. *Miser est Magistratus, qui non Judicij proprij lance librat consilia data, & dictas sententias, Videt oculis, at non suis: audit auribus, at alienis: utitur quidem judicio & ratione, at aliorum: servum pecus potiùs, quàm gubernatorem dixeris.*

* lib. 44.

* Casman. vitæ Politicæ c. 17.

* Vitæ Politicæ c. 23.

EMBLEMA

EMBLEMA XXVIII.

SINE HOC FRUSTRA.

ARdua Consilij si quis momenta requirat,
In Duce sint forti num potiora manu?
Si conjuncta adsunt meritò laudantur; & illud
Principis eximij: militis hoc opus est.
Cui non est robur, vel firma in corpore vires:
Consilio victor sæpius esse solet.
HOC SINE Dux belli FRUSTRA tentare quid ausit:
Vis vana est, quam non Mens Ratioq; regit.

REmpublicam Romanorum CONSILIO & ARMIS crevisse, nemo est adeò peregrinus in lectione historiarum, qui nesciat. Consilio tamen & Prudentiâ semper potiorem extitisse: bella & actiones suas feliciùs perfecisse, extra controversiam quoque est. Quam quidem Prudentiam, non solùm factis: sed varijs etiam tabulis & picturis, ut perpetua & firma posteritati ejus extaret certitudo, exprimere conati sunt. Inde Mercurij & Martis in unum corpus conflatum simulachrum; Duæ aræ conjunctæ; Duo conjuncta delubra; nihil aliud significarunt, quàm Mercurium, id est CONSILIUM ac INGENIUM, ita Marti ac bellico studio necessarium esse: ut unum ab altero citra dispendium alterius avelli non possit. Sic Poëtæ Palladem ex Jovis cerebro natam, hastâ, clypeo, gladio cinctam finxerunt, quo tempore pluit auro in Rhodiorum insulâ: quâ fabulâ id docere voluerunt, omnium bellorum, armorumq; felicitatem, ac prosperum successum à Consilio atq; Prudentiâ proficisci & manare: atque ideò Consilium ante res Bello & Pace suscipiendas imbibendum & perpendendum, ut inde nascatur Sapientia, quam sequitur FELICITAS, & defensio tutissima rerum singularum, tùm TRANQUILLITAS, quam Sapientia tuetur in rebus humanis: quandoquidem Sapientem nemo fallere, aut imparatum unquam invenire possit: nec eidem quicquam accidere queat, quod non accidisse, aut accidere potuisse vel posse putet. Quàm verò necessarium sit Consilium, in rebus tàm privatim, quàm publicè instituendis & exequendis, ipsâ experientiâ, rerum & vitæ magistrâ cottidiè docemur. An non earum rerum omnium, quæ domi, quæ foris, quæ in Curiâ, in judicijs, in contractibus, ac vitæ civilis societate & commercio versantur & agitantur; omne robur & nervus, omnis ratio & salus, IN prudente CONSILIO, tanquam in firmissimo præsidio consistit? Videmus sanè, quæ temerario ausu & celeritate, non deliberato priùs animo, aut rerum momentis ponderatis suscipiuntur, quanta damna, turbas & exitia parere soleant. Sed tantò felicior Respublica illa, tantòq; beatior æstimanda, quantò Prudentiorem, Ingenio ac Consilio præstantiorem

Natalis Comes Mythol. lib. 2. c. 1.

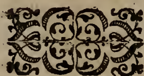
rem habuerit Principem. Id vel in eo, qui in Navi clavum tenet videre est: qui, quantumvis loco non moveatur, nec remiget, nec vela seu rudentes curet, nec alia quævis nautica officia obeat: plùs tamen ad navis conservationem in tempestate confert, quàm cœteri: Ita in Republ: Princeps, qui ex Consilio & Prudentiâ omnia facit, multò plura & feliciora, etiam sedendo & quasi quiescendo efficit, in conservandâ & defendendâ Repub:, quàm foris militum turmæ, & cohortes armatæ. Exemplo esse potest (pace aliarum Rerumpub: magnarum dixerim) Respublica VENETORUM florentissima, quæ prudenti suo consilio bella avertere novit: Aut, si suscipienda aliquando fuerunt, habitâ priùs consiliorum ratione, non infeliciter pugnavit. Pacis verò tempore omnia Consilio maturo sic moderatur; ut Respubl: aliæ meritò exempla felicis gubernationis inde petere possint. Cumq; in militaribus negotijs ita sit comparatum: ut bis peccare non liceat, quoniam regressus ad corrigendum vel emendandum, sine insigni damno non datur: semperq; periculum & strages, Errori in bello advigilet: quis non videt, plùs in Consilijs, quæ rectâ ratione, non celeritate nec temeritate suscipiuntur; quàm in armis momenti & potentiæ esse? Illa enim, quomodo Bella, & quibus ex causis suscipienda, gerenda & finienda sint, ostendunt: Hæc verò, quæ illa jubent, tantùm exequuntur. Atque ut animæ actiones, corporis nobiliores ac præstantiores sunt & habentur: Ita Consilia, quæ animi recti sunt, & inde proficiscuntur, armis potiora censentur. Si Minutius ille Romani exercitus ductor, Fabij Maximi consilium sequutus fuisset, nunquam tantam cladem Respub: Rom: accepisset. Cùm Livius. contrà Quirites; Sabinos, Fidenatos, Vejentes, Albanos, Volscos, Clusinos, & alios, consilio magis, quàm armis mœnibus suis pepulerint. Jul. Cæsar fatetur Barbaros armis fuisse plurimos: consilio Romanos vicisse. Carthaginenses Duces suos, etiamsi fortunæ benignitate res suas administrassent, cruci affigi solebant, nisi præmissâ diligenti consultatione, negocia sua perfecissent: adeò *Nihil sine Consilio in bellis geri oportere* censebant. Huc pertinet Sap. 6. *Si delectamini sedibus & sceptris, ô Reges populi, diligite Sapientiam,*

Sapientiam, ut in perpetuum regnetis. LUDOVICUS III Imp. Symboli loco usurpavit. MULTORUM MANUS, PAUCORUM CONSILIUM. Nam ut ille ait

—— non solis viribus æquum
Credere, sæpè acri potior Prudentia dextrâ.

Hæc duo tamen conjungi oportet, (quoniam Consilio solo ab inermibus bellum non conficitur: & Armis, sine consilio malè pugnatur,) ne aut virtus desit Militi; aut Consilio Prudentia. Hinc Emblematis ratio patet. Serpens enim gladio & sceptro circumvolutus, Prudentiam & Consilium in rebus quibusvis agendis notat. SINE HOC enim FRUSTRA, quicquid suscipias perficiendum, aggrederis: Prudentia quoniam præsentia ordinat, futura providet, præterita recordatur. Consilium, circumstantijs rerum consideratis, quod è re sit faciundum monstrat. Rectè * Cic. *Non viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum, res magnæ geruntur: sed consilio & auctoritate.* Et * Salustius. *Atq; ego multa legendo, atq; audiendo ita comperi: Omnia regna, civitates, rationes, eiusq; prosperum Imperium habuisse, dum apud eos vera Consilia valuerunt: ubi gratia timor, voluptas ea corrupêre, statim imminutæ opes, deinde ademptum Imperium; postrimò servibus imposita est.*

* in Cat. maiore.
* in Orat. ad Cæs.

EMBLEMA

EMBLEMA. XXIX.

TRAHORVOLENSQUE SEQUOR.

SUbposito tereti ligno vestigia truncus
Ducentis, sequitur sponteq; viq; viri.
Consilio prudens solet haut obnitier aequo.
Quin magis illius pondera recta sequi.
Principibus semper nec commendabile cense,
Arbitrio alterius fingere cuncta velint.
Solis summa rei sic decernatur agendae;
Suadeat alter: at hi quae facienda, sciant.

PYrrhus, magnus ille Epirotarum Rex, Cyneam Philosophū & excellentem Oratorem, non solùm magni fecit propter eruditionem, & alias virtutes: sed eum quoq; sibi familiritate adeò divinxerat propter Eloquentiam, ut aliquando diceret: Se Dijs immortalibus gratias agere, Primò; quòd se Regem, non subditum creavissent: quòd munus à DEO homini majus vix dari, aut concedi possit: quòdq; libertatem haberet multis populis imperandi; se autem nulli ad obediendum obligatum esse. Secundò: quòd sibi COR & Pectus generosum indidissent, quod neq; fortunæ adversæ casibus; neq; ullis molestijs ad ægritudinem animi moveretur. Nam hominem, qui qualibet etiam minimâ molestiâ offenditur, aut turbatur, (quandoquidem ad mala potiùs in hoc mundo perferenda est natus) præstare ait, statim mori; quàm adversis torqueri. Deniq;, quòd sibi Cyneam in Republicâ gubernandâ: & in bello negotijs gravissimis expediendis, socium & Collegam concessissent: Quandoquidem lingua ejus svavis, & Eloquentia diserta, urbes multas expugnasset, quas Armis sibi subjugare non potuisset. TRAIANUS Imp: Philosophos, qui tùm temporis Romam confluebant, maximo in precio habuit, ac honoribus affecit; imò è longinquis regionibus magno stipendio conductos evocavit: tantiq; fecit, ut DIONEM in curru triumphali secum veheret. Nec immeritò id fecit. Cùm enim duplex ratio temporis sit consideranda: alia Pacis; alia Belli. Principi quoq; aliâ Prudentiâ in bello gerendo; aliâ in tranquillo Reipubl: statu opus est. In hoste vincendo, & bello feliciter ac laudabiliter conficiendo, Imperatore & Ducibus strenuis ac fortibus, nec non peritis utendum. In pacatâ verò Republ:, doctis & prudentibus viris, negocia utiliter expediunda, rectè committuntur. Hoc duplici hominum genere, nullus Princeps, nulla Respublica carere potest. Cumq; duo in Principe considerantur: DIGNITAS & AUTHORITAS OFFICII; & NATURA IPSIUS: Fieri potest, ut sit bonus per se; & malus respectu Imperij, & contrà. Quòd si privatus quispiam sit malus, sibi tantùm nocet: At Princeps malus, & sibi & alijs nocet. * Atque ut homo, cùm venenum ejus

*Autor della

totùm

totùm corpus occupavit, vitæ periculum vix effugit: Ad eundem modum, cùm Princeps in Republ: ex plenitudine suæ potestatis sibi omnia licere putat: non solùm sibi ipsi nocet: sed vitâ suâ perversâ, Reipub: idem malum infundit, eamq; pessundat. Quòd si verò medicos excellentes & peritos, ad depellendos morbos summâ diligentiâ conquirimus: cur & Principes, viros prudentes sibi non adjungant, qui morbos Reipubl: curare & sanare possent? Atq;, ut olim * leges medicis illis pœnam statuebant, qui ex imperitiâ ægrotos internecioni darent, vel saltem ex negligentiâ deserent. Sic & Principes olim Infamia, quæ satis pœnatum loco est, manebat, quòd malè rem administrassent. Quamquam autem hodiè Principes bonos, Reiq; publicæ commodorum amantes ac studiosos, DEI gratiâ videamus, qui in aulis suis, in Curijs, in Judicijs, ac officijs Viros & genere & virtutibus præstantes, literarum & Armorum scientiâ celebres, magnâ cum suâ laude, Reipub: bono & utilitate alant, & sustentent; atq; nihil sine Consilio eorum suscipiant tractandum, aut definiendum: (quod maximum bonæ mentis in Principe censetur argumentum:) attamen nec ij omninò has partes supplent; qui vel negociorum pondere fracti: vel aliâ quapiam vitæ quietioris ex causâ, Uni tantùm Reipubl: summam, & negocia expediunda, pro arbitratu ejus, committunt: ab ejusq; voluntate & consilio toti dependent, quasi ipsi ex sese nihil promere possint, quod ex usu & commodo sit Reipublicæ, quod sanè cùm faciant. ut non est semper tutum: ita Principe prudente indignum! * *Tanta* enim *est insolentia animi hominis, ut si quid ex suâ sententiâ & voto sibi succedere sentiat: spiritus mox altos concipiat; plusq; sibi licere interdum autumet, quàm fas est.* Adde, quòd alijs hac ratione Spes emergendi præcidatur; & studium, animum ad egregia facta excitandi, infringatur. Metuendum tandem, ne talis insolescens, Principem despiciat, eumq; periculis intricet ac involvat: cùm scit eum à suâ voluntate pendere. Id sanè utile & laudabile: ut Princeps in Consilijs, postquam aliorum sententias & suffragia cognovit, si ipse statim sua promere non possit: ad tempus aliud vel breve differat ac reijciat: suamq;

Institutione del Principe Christiano.

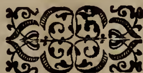
* Vide Speckkan. quæst. Iur. cent. I. quæst. 24.

* Dion.

ſententiam intimo ſuo Conſiliario, quid tandem faciundum exiſtimet, aperiat: ne unius voto adhærens, reliquorumq; voces contemnens, & ſibi odium, & Reip: detrimentum accerſat. Olim Galbæ objectum fuit, quòd ab unius voluntate penderet. * Sveton. *c. 14.* *Regebatur* (Galba) *trium arbitrio, quos unâ & intra Palatium habitantes, nec unquam non adhærentes, Pædagogos vulgò vocabant:* cum quo congruit illud.

Haut commendabile, ſi Princeps ab uno
Ducitur, ut nervis alienis mobile lignum.

Emblema autem hoc, Principem bonum & prudentem denotat, qui Rempub: ſuo conſilio, ſanisq; rationibus, nolentem trahit, ejusq; partes rectis conſilij momentis, quæ per ſubjecta trunco ligna intelligo, quò vult ducit. Fit enim, ut mens noſtra primâ fronte bonis ſæpè conſilijs non acquieſcat: ſed tandem rationibus edocta, ultrò eadem amplectatur. Per truncum autem Rempubl: innuo: quæ ſanè immobilis cenſetur; niſi prudenti conſilio Principis ac Procerum regatur. Huc facit, quod Onoſander ſcribit in ſuo Strategico c. 3. circa finem: *Neceſſarium eſt aut eum, qui cæterorum omnium conſiliis fidem ſemper habet, ſuis nunquam, multa ſæpè inutiliter peragere: aut neminem unum, præter ſe, audit; ſæpenumero multa quoq; peccare.*

EMBLE-

EMBLEMA. XXX.

JURE LÆDITUR.

NEc Solis lumen visu est penetrabile: regni
Nec secreta, Ducum cuilibet acta patent.
Jacturam veluti meritò fert luminis; orbem
In Phœbeum oculos figere qui satagit.
Sic abstrusa volens scrutari consilia, ipsâ
Quæ tractant populi ex utilitate Duces:
Jure subit vitæ discrimina. Res sacra namq;
Consilium. nemo hoc quære, sciensq; tege.

APud Locrenſes legem latam fuiſſe ſcribitur: ut Civis pœnam ſubiret, qui interrogaſſet in foro, Quid novi? Hujus quidem legis ratio non injuſta conijci poteſt: ſcilicet, quòd Curioſorum ea ſit natura & conſvetudo, ut proprias res domi negligentes, aliena curent: ac de aliorum negocijs magis ſolliciti, quàm ſuis, majora ſœpè moveant & inutilia, quàm opus eſt. Qui enim curioſus, idem & injuſtus eſt: Ut igitur quisq; rei tantùm ſuæ, domi intentus eſſet; animumq; ab alienis ad propria revocaret, hac lege Locrenſes cives ſuos in officio retinere voluerunt. Videmus autem plurimos ingenij eſſe inquieti adeò, ut quamvis poſſent; ab alienis tamen factis inquirendis, & quid quiſq; vel domi, vel foris agat, aut moliatur, abſtinere nolint: & ſic metas officij ac vocationis ſuo maximo cum periculo, imò vitæ diſcrimine, ſœpè egrediuntur. Quod cùm per ſe turpe, & civem bonum non deceat, nec non triſtes pariat eventus: tùm viro in Republ: verſante, aut verſaturo omninò indignum. De Phaëthonte * Ovid. fabulatur: eum ardore juvenili, & curioſâ cupiditate currus paterni gubernationem appetiviſſe: qui paterni moniti immemor, cùm ultra metas longiùs eſſet progreſſus, magnis excidit auſis, & totam rerum naturam flammis involvit. Quid aliud Poëta ſignificare voluit, quàm πολυπραγμοσύνης, & arrogantiæ pœnas eos plerumq; dare ſolere, qui extra & ultra vocationem ſuam, & officij limites, majora viribus ſuis aggredi tentant. Quòd ſi verò privatis aliorum rebus & negotijs nos non ingerere, ſed in proprijs aſſidui ac induſtrij eſſe debeamus: Multò minùs Conſilia & arcana Principum, quæ ipſi ſuo in ſinu tecta, & quaſi ſepulta occultant ac fovent, indagare debemus: quæ neq; ſine ſummo noſtræ exiſtimationis diſpendio inquiri: neq; ſine maximo periculo evulgari poſſunt. Suo fato * vir quidam doctus docuit, πολυπραγμοσύνην eſſe fugiendam, hoc diſticho, ante ſupplicium prolato.

* lib. 2. Metamorph. & Lucian. in dialog. Deorum.

* Ioh. Funccius Regiomonti a. 1566. capite plexus.

Diſce meo exemplo mandato munere fungi:
Et fuge ceu peſtem τὴν πολυπραγμοσύνην.

Animi hominum ignei ſunt, inquit Seneca; *ideò ſurſum tendunt, nec unquam quieſcere poſſunt.* Hinc fit, ut multi naturâ ſuâ ambitioſi,

tiosi, regnandi cupidi, & ardua semper appetentes. Cavendum autem est talibus: ne, dum fiduciâ vel Sapientiæ, vol potentiæ, magna tentare conantur, in ipso exordio & limine impingant, ac magnitudine ejusdem rei opprimantur. Neq; enim Solis medium orbem intueri, citra oculorum læsionem; neq; ignem nudis manibus attrectare sine dolore licet. Et * quemadmodum ij, qui aconiti Naturam gustando scrutari volunt, priùs mortem oppetunt, quàm sentiant saporem: Ita qui Principum arcana curiosè indagant, aut rimantur, sœpè priùs vitæ jacturam faciunt, quàm id, quod quærebant, scrutando adsequi, aut cognoscere possint. Hæc enim est Principum natura, ut quæ ad splendorem sui, aut Imperij instituant, omnibus patere patiantur: quæ verò soli secum circumferunt occlusum, id nulli cognitum esse velint. Atq;, ut præsente domino & invito, nemo thesaurum absconditum impunè eruerit: Ita secretum Principis nemo unquam sine periculo suo, & gravi Principis offensione scrutatus fuerit: quæ antequam ad effectum perducantur, evulgata nolunt. Cæcilij Metelli vox celebris, juxta ac laudabilis, qui dixit: *Si scirem hanc vestem consilij mei consciam esse, protinus eam exuere, & in ignem conijcere vellem.* Rectè * ille: *Consilia Principum, dum occulta sunt, cuniculorum more, maximos producunt effectus, quæ detecta, vim omnem amittunt.* Et * Tacitus. *Abditos Principum sensus, & si quid occultius parant, exquirere illicitum, anceps, nec ideò adsequare.* Nemo igitur, præsertim ij, qui gratiâ Principum gloriantur, ne dum ab hoc bono remoti, Sacellum Consilij arcani accedat, nisi vocetur. vocatus si fuerit, frena linguæ ponere meminerit: illudq; cogitet apud se sedulò, quod * Horat. canit.

Arcanum neq; tu scrutaberis ullius unquam:
Commissumq; teges, & vino tortus & ira.

Persæ laudem merentur, apud quos olim nemo consiliorum particeps erat, præter Optimates, taciturnos & fidos, apud quos etiam *Silentij Numen* colebatur. Imò veteri eorum disciplina, arcana Regum vitæ periculo custodiri sanxerunt. Apud Romanos consiliorum renunciatores, aut vivi exurebantur, aut furcâ suspendebantur.

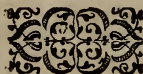
* Lenccius in obs. polit. obs. 156. ex Plutarch. de Curiosit.

* Zecchius de Princip.

* lib. 6.

* 1. Epist. 18.

debantur. l. si quis, ff. de pænis. Emblematis autem sensus is est. Ut vir audacter potiùs, quàm tutò solem intuens, radijs ejus oculorum dolorem, & visus privationem sibi accersit: non solùm enim radij pupillam lædunt: sed si intentiùs, quod naturâ non datur, eosdem sustinere quis vellet: penitùs acie oculorum privaretur: Ad eundem quoque modum, in indagandis scrupulosiùs Principum arcanis ijs accidere solet, qui antequam ea penitùs cognoscant, priùs bonorum jacturam, imò vitæ subeat. atque ut ille JURE LÆDITUR, quòd quæ ei natura perferre negavit, tentare ausit: sic & hi pœnas sœpè incurrunt meritas, qui abscondita Principum sensa expiscari, aut eorum consilia perscrutari satagunt.

EMBLE-

EMBLEMA. XXXI.

TALIBUS AUSPICIIS.

DUx prudens, Miles, numata potentia, fortes
Evertunt arces, mœnia celsa, viros.
Præsertim plenis ubi fraude pecunia saccis
Attentat vires exeruisse suas.
Ipse sequax hostis manibus post terga revinctis,
Subijcit insueto colla superba jugo.
Quæq; nequit ferro Mavors superare cruento:
Cuncta sub Imperium hæc absq; cruore rapit.

IN Consilijs, quæ de rebus gravissimis instituuntur, præsertim, in quibus Reipub: commodùm vel periculum versatur, duo consideranda sunt. Executio Consilij, & modus ejusdem exequendi. Parum enim est, ut Princeps bona Consilia percipiat: nisi quoq; instrumẽta habeat idônea, & ad exequendũ sufficientia: nec sufficit instrumenta comparasse, nisi ijs rectè, & ex utilitate opportunè uti sciat. Quod cùm in rebus omnibus pacis tempore observandum; tùm in Bello apprimè. Nàm cùm bella sive ea justa, sive injusta fuerint, multa requirant & desiderent: quandoquidèm non solùm prudènter suscipi; sed etiam continuari feliciter, ac finiri fortiter debeant: tùm Principi in eam curam incumbendùm est maximè, ut maturo consilio, de Bello gerendo, suscepto: tùm fine, propter quem illud suscipiat, benè considerato, Instrumenta & adjumenta sibi maturè comparet: ne, cùm maximè ijs opus habeat, in ipso limine victoriæ speratæ, & gloriæ ex eâ acquirendæ, summo cum dedecore & periculo destituatur. Sunt autem illa præcipua, PECUNIA & VIRES. Illa adeò necessaria est; ut quemadmodum corpus sine nervis cohærere, & Homo, sine anima & sangvine, in quo, attestànte scripturâ, anima est, vivere non potest: Sic sine illâ, vita hominum, societates, & commercia ægrè consistunt. Pecuniam omnes facimus Dominam, quæ, secundum Horat. & genus & formam dònare potest: huic servimus omnes: huic palmam tribuimus omnes: quicquid eximium, quicquid splendidum, quicquid venustum, quicquid gloriosum hominibus contingit, id à solius pecuniæ beneficio proficiscitur: Huic Imperatores, Duces, victas manus porrigunt; huic arces munitissimas resignant: castella tradunt: urbium portas aperiunt: huic venienti muri sponte cedùnt; turres se inclinant: nec est quicquam vel naturâ, vel arte adeò munitum; quod eâ ipsâ expugnari non possit. huic tot millia hominum sua vota nuncupant: hæc ex amicis inimicos; ex inimicis amicos facit; Ad summam: Res humanas pro lùbitu fingit atq; refingit: & ut Plin. ait: *Aquæ quoq; separantur: & ipsa natura Elementa pecuniæ vi discreta sunt.*

Opus sunt opes, & sine iis nihil fiet, quod opus.

Numus

Numus honoratur, sine numis nullus amatur;
Numus ubi loquitur, Tullius ipse tacet. Persius.
Quisquis habet numos, securâ naviget aurâ,
Fortunamq́, suo temperet arbitrio.

*Facetè Menand. Epichar. DEOS, ajunt, *esse ignem, Solem, Terram, aquas, ventos, stellas: Ego verò utiles DEOS sum arbitratus argentum & aurum nostrum; Ubi enim ea in ædibus collocaveris, precare quodvis, omnia dabuntur tibi: ager, domus, famuli, argentea vasa, amici, Judices, testes, duntaxat largire: nam ipsos DEOS etiam habebis obsequentes.* Philippus Macedo dicentibus exploratoribus, castellum, quod expugnare nitebatur, esse naturâ munitissimũ, neq; adiri posse. *An ita difficile accessu esset,* interrogavit, *ut ne asinus quidem auro onustus adire posset?* *T. Quintius Philopomeni Achæorum Duci multos equites & armatos habenti, pecunijs tamen indigenti, jocabundus dixit. *Philopomenem & manus & crura habere, sed ventrem non habere*; allusit ad pecuniam, quæ bellorum nervus est. Suadentibus Demadi Atheniensibus, ac jubentibus, ut deductas triremes, nautis militibusq; compleret, cùm pecunias nullas haberent; *Omnino,* inquit Demades, *primùm pecuniis opus est.* rectè hic sensit. Ex historijs enim compertum est, atq; ita experientiâ docemur: *Magnum exercitum sæpè aliquid egregij præstare potuisse, quem pecuniæ penuria distraxit, atq; ad partes hostis pepulit.* Eò enim milites animum & voluntates, armaq; sua inclinant, ubi non solùm opima præda exspectatur; sed ubi spes affulget certa stipendiorum solvendorum. Ac veluti Nauclerus, Navim non priùs mari & ventis committit, quàm omnia instrumenta nautica ad navim necessaria sibi comparaverit: tùm de victu, & quæ ad sustentationem vitæ pertinent, sibi providerit: Sic quoque Prudens Princeps primùm de pecuniâ sufficiente sibi colligendâ, sit sollicitus: tùm de Imperatore seu Duce exercitus perito; nec non validis & in bello expertis militibus. Sæpè enim sub Duce imperito, exercitus, & tota summa belli, magnâ cum infamiâ & dispendio hominum ac Reipub: perijt. De modo exequendi Consilij plura essent scribenda: in alium locum reijcio.

*Canon herius in Corn. Tac. differt. Polit. lib 1. fol. mihi 197.

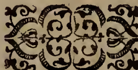
*Bruson. lib. 5. c. 10.

Sæpiùs penuria, quàm pugna consumit exercitum.

Quoniam verò Pecunia cum Viribus conjùncta, Vim omnem superet: hisq; duobus, etiam ipsa Natura rerum cedat oportet. Ideò Emblemate hoc docere volui, ut in Consilijs, non tantùm id spectetur, quod honestum: sed quod facile, & quibus adjumentis res perfici possit. Non est sanè, ut quis auspicia alia, (divinam hinc gratiam, quâ omnia consilia nostra, atq; auxilia stant, excipio,) certiora & firmiora præsidia, quàm duo hæc exquirat. TALIBUS AUSPICIIS dico, quicquid tentaveris, absq; dubio, felicem voti tui finem adsequére. in hanc sententiam olim lusi.

Et format mores aurum, & connubia jungit,
Aurum jus, leges, Curia & aula colunt.
Aurum cuncta timent; quisq; auri numen adorat.
Auro venalis styx mare, terra, polus.
Et miramur adhuc se auro submittere cunctos?
Cum regat Imperio, cuncta sub orbe, suo.

Huc facit Tacit. *Non ignaviâ magna imperia continentur, sed virorum armorumq; faciendum certamen.* Liv. *Agendo audendoq; res Romana crevit.* Thucid. *Pleraq; belli res conficiuntur pecuniâ & consilio.* Item: *Bellum est non in armis maximè, sed in expensis & sumptibus, per quos efficacia arma & utilia evadunt.* Xenophon. *Brevi ejus ducis imperium peribit, cujus culpâ exercitus caret rebus necessariis & commeatu.* Procop. de bello Goth. lib. 3. *Pecunias qui non ad necessitatem sit consecutus, bellum (ut reor) gerere nunquam satis commodè poterit.*

EMBLE-

EMBLEMA. XXXII.

NUNQUAM SAT CAUTE.

VIx rerum eventus Prudens benè prævidet omnes,
Et sua Consilio dirigit acta bono.
Subdolus interdum quin hæc perverterit Error:
Ac sors prævisas fregerit arte operas.
NUNQUAM SAT CAUTE *facienda peregeris: ipsi*
Cautio sit major quin adhibenda rei.
Fraus quoniam factis Comes adstat, Corpori ut umbra.
Consilij autorem fraus premit ipsa mali.

EVentus, cùm non sint in nostrâ potestate, non est, quòd Consilia bonâ fide data, si voto nostro non respondeant, culpæ adnumeremus. Nam quòd alij Fortunæ, aut Casui, si quid præter spem & expectationem accidit, attribuere non dubitant: id neq; viro Sapienti, neq; Christiano convenire affirmo: cùm illa in rerum naturâ non sit, & ideò nec potentiam suam, atq; Imperium in humanas actiones exercere potest. Quin potiùs hoc statuendum censeo cum * Camerario: à se & alijs magnopere decipi illos, qui tantùm intueantur & spectent exitum quarumcunque rerum, ac non potiùs elaborent, ut & Consilia ineantur recta, vera, honesta, laudabilia: & his consentaneæ sint actiones, justæ, strenuæ, fortes, constantes, præclaræ; & ita eventus permittatur DEO, penes quem omnis potestas est, & conciliandi bona, & avertendi mala. Adde, quòd sæpè in consultando Justum & rectum, nec non honestum prætermittatur; solius utilitatis habetur ratio, quæ sæpè cum turpi est conjuncta: non igitur mirum videri alicui debet, quòd eventum felicem Consilia non assequantur, vel quod expectationi non respondeant; cùm finem sibi alium proposuerint, quàm par est. Quòd si verò felix eventus malè consulta sequatur, non tamen ideò laudari: nec si optima consilia malus comitetur, ideò vituperari debet. Fit enim sæpè, ut homines, qui alijs consilia dant, ad rerum præsentium statum, & fortunæ flatum, rationum suarum vela dirigant, & obvertant, qui maximè ab eâ falluntur. * Siramnes Persa, cùm admirans amicorum unus ex eo quæreret, quî fieret, ut consilia rationesq; ipsius præclaræ, non procederent feliciter, neq; prosperos haberent exitus: respondens, quia *Consiliorum*, inquit, *meorum, ego sum Dominus, sed eventum domina est Fortuna.* Nihil autem justius esse potest, quàm, ut mala consilia, mali eventus sequantur; inq; autoris recidant caput, qui perversè & fraudulenter, vel lucri causâ dedit. Probat experientia cottidiana id ita fieri; & exempla à mundi exordio demonstrant, *nulli unquam feliciter cessisse, qua malo & perverso amimo aggressus est.* Adde, quòd * audacia, temeraria, calida, præcocia, & ambitiosa consilia, primâ specie læta, tractatu dura,

* In Coment. Non esse ex eventis de consiliis &c: pronunciandum.

* Cam. ibid.

* Greg. Rich. in axiom. Polit. ax. 88.

dura, eventu tristia esse consveverunt! Consilium, quod * Jonadab Ammoni filio Davidis dabat, de vi comprimendâ sorore Thamar, etsi primâ specie blandicatur stultis affectibus: tamen exitu fuit tristissimum. Ludovicus II Hungariæ Bohemiæq; Rex, cùm imprudentiore nescio, an inauspicatiore, vel temerario consilio, cum exiguâ militum tumultuariorum manu, contra Solymanni copias stare non dubitaret, propè Mohacium in rivulo miserè periijt, Anno ætat. 21. * Sic Haman patefacto consilio suo de totâ Judæorum gente extirpandâ, pœnas meritas luit: de furcâ enim, quam Mardochæo erexerat, ipse suspensus est. Sic Perillus

* 2. Sam. 13.

* Esther. 7.

** Ille opifex tauri, tormentorumq; repertor,*
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori,
Primus inexpertum, Siculo cogente Tyranno,
Sensit opus: docuitq; suum mugire juvencum.

* Claud:

De quo * alius hoc sensu

*Autor libelli Μικροκόσμος.

Ille opifex Taurum desculpserat ære Perillus,
Auctori nocuit sed tamen illud opus.
Hunc etenim Siculo fertur donasse Tyranno,
Ingenio cupiens præmia digna suo.
Aspice dixit opus, latus est adapertile tauri,
Quo reus in flammas præcipitandus erit.
Non hominis poterit jactare ad sydera voces,
Si gemat aut clamet, vox erit illa bovis.
Tum Phalaris: meliùs quo munere munera pensem?
Ipse tuum præsens imbue, dixit, opus.
Protinus inventor Tauri carbonibus ustus,
Mugitus gemino reddidit ore bovis.

* Eodem modò contigit cuidam Arnutio Paterculo, qui æneum equuleum ad excruciandos homines excogitârat. Multa præterea exempla Consiliorum malorum, quæ in caput autoris reciderunt, adduci possent; sed cùm sint obvia, lubens prætereo. adeò.

* Camer. in oper. subcis. p. 1. c. 9.

—— benè dispositum terris: ut dignus iniqui
Fructus Consilij primis autoribus instet.

* Claud.

Emblemate igitur hoc notare volui, Consilia prava, ipsos autho-

res,

res, justitiâ vindice, ita innectere solere; ut cùm alijs nocere non possint, in se eventum seu exitum tristem experiantur. Ita * Ant. Mizald. refert: quòd Serpentes, inclusæ circulo herbæ Betonicæ, nequeant exire: quin se flagellando potiùs interimant. Serpentes verò prudentiæ (cujus pars est Consilium) Symbolum esse constat, ex illo * Salvatoris. *Estote prudenter sicut Serpentes.* Versutia autem prudentiæ nomen sæpè induit, quâ mali sua consilia prava contegere consveverunt. Verumenimverò, justo sic DEI judicio fit, ut qui de aliorum salute intervertenda consilia init; de suâ sæpè periclitetur. Unde illud: Salomi: *Conatus meditantium perniciem, erunt irriti: qui verò bona consilia agitant, experientur beneficentiam & fidelitatem.* Item: * *Fodiens foveam, incidet in eam; & volvens saxum, in ipsum impinget.* Seneca, *autorem scelus repetit, suoq́ premitur exemplo nocens.* Lucret: lib. 5.

Circumretit enim vis atq; injuria quemq;:
Atq; unde exorta est, ad eum plerumq; revertit.

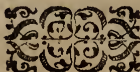
* Plaut: *Qui cavet, ne decipiatur, vix cavet, quum etiam cavet. etiam quum cavisse ratus, sæpè is cautor captus est.*

* arcan. lib. 1.

* Matth. 10, vers. 16.

Proverb, 16.

* in Capt.

EMBLEMA XXXIII.

SALUTE FIDES POTIOR.

Judex Imperij quicunq; capessit honores;
Officij debet sic meminisse sui.
Rumpat amicitiæ, quæ privus vincla gerebat,
Publica ne violet munera privus amor.
Esse etenim multis qui gaudet amicus amicis:
Sœpiùs à Recti tramite flectit iter.
Publica nempè fides potior propriâ esse salute "
Debet: & hanc summum sit violare nefas. "

QUi ad Rempublicam accedunt, non ambitione, largitionibus, aut gratiâ populari: ſed propter virtutem propriam, & prudentiam electi; conſiderare ante omnia debent, cujus perſonam ſuſtinent, & vicem gerunt; quibus in rebus eorum verſetur officium; & quo fine ad gubernacula ſint vocati. Hæc qui nō benè apud ſe perpenderint; privatumq; bonum publico antetulerint, eos non modò ſummè injuſtos, ac tali regimine indignos eſſe: ſed ipſam Rempub: per tales labefactari neceſſe eſt. Quoniam verò ſummi & juſtiſſimi Regis vices obeāt, apud quem nulla perſonarum acceptio eſt; ſe quoq; juſtè judicaturos meminerint: ut neq; favore, gratiâ, lucro, ſangvinis vinculo, vel aliâ quapiam neceſſitudine motis, iniquum judicium ferant: maximè, cùm judicis ſit officij pars potiſſima: ſecundū leges, non conſcientiam, lites & controverſias dirimere. Novell. 8. jusjur. quod præſtatur ab his, qui admin. accip. (Nam & DEUS qui licet motuum cordis, & cogitationum cognitor ſit, & καρδιογνώστης, Pſal. 7. Ierem. 11. Matth. 6. text. in c. erubeſcant. 32. diſtinc. c. conſuluiſti. 2. q. 4. & quem nullum ſecretum latet gl. in authent. De Monachis. verb. teſtes. coll. 1. tamen ex ſuâ ſcientiâ neq; judicare, neq; condemnare voluit adulteram. Ioh. 8.) ut Reſpublica in tranquillo ſtatu conſervari; omniumq́; in eâ ſalus, bona & commoda ſarta tectaq; manere poſſint. *Iudex* enim, ut * ICti verbis cujuſdam loquar, *cùm ſit perſona publica, tenetur ſequi publicam conſcientiam, fundatam ſuper eo, quod ſibi conſtat ut judici, ſcilicet juxta ea, quæ probata ſunt, non privatam ſequi conſcientiam in eo, quod ſcit ut privatu.* c. ſi ſacerdos, de offic. ordin. Rectè * Plato. *Reipub: ſalus ſuprema Lex eſto, & præcipuus ſcopus, quem ſibi quilibet Magiſtratus proponat.* Cumq́; Magiſtratus ſit Cuſtos legum; turpe ſanè erit, eum in leges peccare, qui diſciplinæ vindex ſeverus eſt conſtitutus. Cùm Magiſtratus Paſtores appellentur: iniquum erit, ut, qui à rabie luporum, id eſt hoſtium & inimicorum, commiſſum gregem defendere debent: ipſi eos devorent: & modis quibuſvis, eorum bona ad ſe rapiant. Cùm deniq; communem Reipub: & ſubditorum ſalutem ſpectare debeant: quî fieri poterit, ut eorum conſilia eundem ſcopum aſſequi poſſint, qui privatis affectibus inter ſe diſſentientes,

l. barbarus ff. de offic. Prætor. c. 1. de re iud. not. in clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſion. & fructu.

* vide elegantem expl. nob. problematis. Virum iudex iudicare debeat ſecundū conſcientiā, an ſecundum allegata & probata. Arnold. de Rayger.

* Plat. 1. de Repub: & Cic. lib. 3. de ll. ad Scip. Amirat. Inſtit. regia, lib. 2.

dissentientes, sæpè illa ex suo usu metientes, in diversas partes distrahuntur? unde quærelæ, odia, simultates, & ruina Reipubl. Laude digna vox illa * Plat. *Qui præsunt Reipub: utilitatem civium sic intueantur, ut quicquid agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum. Ut enim tutela; sic procuratio Reipublicæ, ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, gerenda est.* Si verò utilitas communis spectanda est, non modò privata postponi: sed etiam affectus privatos, qui eam impedire viderentur, deponi oportet. Hinc P. Scipio Nasica, Patriam cognationi præferens, quicquid publicè salutare non esset, privatim alienum existimavit; ob quam virtutem, primus omnium absens, Pontifex Maximus creatus est. *Plaut. *Ne Magistratus pauciorum gratiam faciat pluris, quàm id, quod prosit pluribus.* Huc quoq; respexit Cæsar in suâ Oratione, ad suos legatos & Centuriones. * *Privatim*, inquit, *nemo omnium ita potest lætis rebus uti, ut non idem cum Repub: corruente pereat: At Respub: si prospero successu utatur, etiam privatorum omnes potest calamitates sublevare, quòd si nosmet ipsos unâ cum Repub: incolumes esse velimus: in eâ conservandâ, augendâ, & ornandâ,* (cum pars quoq; harum ad nos redundet,) *non privatis affectibus abripi aut duci: quin potiùs fide bonâ & pietate in eam instructi, pro virili quisq; eam juvare debemus.* In Ratisbonensi Curiâ hæc inscriptio legitur. Quisquis Senator Curiam officij causâ ingrederis, ante hoc ostium privatos affectus omnes abijcito: Iram, vim, odium, Amicitiam, Adulationem, Reipubl: personam & curam subijcito. Nam, ut alijs æquus, aut iniquus fueris; ita quoq; DEI judicium expectabis & sustinebis. *Laudabile hoc institutum quoq; habuit Rex prudentissimus Alfonsus. Dicere enim solitus fuit: si sibi contigisset nasci temporibus, quibus Romana Respublica florebat, se constructurum fuisse contra Curiam templum, JOVI REPOSITORIO, in quo, priusquàm venirent in Senatum Patres conscripti; Odium, Amorem, ac privatos affectus omnes deponerent. Ob id *Romani laudantur: qui Curiam intrantes, abjectâ privatâ charitate, publicam induebant. Sed hodiè illud

* Plat. de Repub:

* Plaut. in Trinumo.

* Cam. in op. subcES. ex Dion. hist. Rom. lib. 38.

* Guicciard. in libello l'hore di ricreatione.

* Val. Max. lib. 2. c. 2.

die illud nimis vulgare: Proximus egomet mihi. *Nec quisquam est, tàm ingenio duro, nec tàm firmo pectore, quin ubi quicquam occasionis sit, sibi faciat benè.* Formulam Sacramenti Consiliariorum seu Senatorum, quod olim præstare tenebantur, cùm dignum sit lectu & cognitu, vide apud Camer. oper. subcis. cent. 1. c. 33. Cumq; plurimùm intersit Reipub:, ut fidos habeat Magistratus, qui non privatorum bonorum causâ, sed publicæ utilitatis gratiâ ad partes ejus gubernandas assumuntur: illis meritò commendata adminitio hæc esse debet:

* Cam. op. subc. cent. 2. c. 47.

**O consultores, rectos assumite mores,*
Publica privatis præponite commoda gratis:
Ne damnet vestras animas divina potestas.

Hoc igitur Emblemate, officium pij & fidelis Judicis vel etiam Magistratus, notare volui: cathenâ videlicet ruptâ: amicitiam quoque, quæ meritò hoc nomine appellari potest, quòd duorum pluriumve voluntates consensu eodem ligentur, non secus; ac vinculo quodam, rumpi in publicis consultationibus & judicijs debere: cùm his nihil magis adversetur, quàm privata charitas & utilitas. Bono autem Judici FIDES SALUTE propriâ POTIOR esse debet: tùm, quòd conscientiam eâdem DEO obligavit, & juramento, cujus testem habet DEUM: tùm quòd viro bono juris & Sacramenti religionem sequi, conveniat, etiã cum salutis dispendio. Ambrosius. *Bonus judex nihil ex arbitrio suo facit, & domesticæ proposito voluntatis: sed juxta leges & jura pronunciat, statutis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, aut meditatum domo defert. &c:* & paulò post: *In judicando magis cordi sit veritatis custodia, quàm obedientia voluntatis.* Qui igitur privatorum habet rationem commodorum, publica negligat oportet: qui verò publicorum curam agit, memorq; officij ac juramenti sui, ille nihil privatis affectibus indulgebit, quin ea faciat, quæ Fides ejus requirit, Respublica poscit, salus communis desiderat. Liv: *Privata res semper offecère, officientq; publicis consiliis.*

c. iudicet. 3. quæst 7.

EMBLEMA

EMBLEMA XXXIV.

VIRTUS VANA DOMAT.

VIx fumus prodit, subitò si se exerat ignis:
Flammaq; splendendi sydera luce petat.
VIRTUS VANA DOMAT. rebusq; insigniter actis,
Invidiâ meritò, Gloria nata, caret.
Optat in Imperio cùm Princeps magnus haberi:
Sit citò, sed rectâ cum ratione, potens.
Hostibus existet sic formidabilis. ipsâ
Vi invidiæ subitò spicula dira premet.

NUlla est felicitas Principum, populi vel Reipublicæ, imò ne privati hominis; quam Invidia non comitetur. Sic enim in vitâ communi comparatum videmus, ut qui propter virtutes, & res præclarè gestas, vel ad honores & potentiam pervenerunt: vel alijs fortunæ bonis conspicui extiterunt: semper malevolorum Invidiæ exponantur. Nam cùm Naturâ sint rerum ac honorum cupidi, neque id, quod cupiunt, se assecuturos sperant; alios autem Virtutis auxilio & honoribus & opibus emergentes vident, stimulis invidiæ intra se agitantur: talibusque semper aliquid de existimatione detrahere satagunt: occultisque machinationibus ac insidijs felicitatem hanc subvertere conantur: quòd, cùm propter Virtutis præsidium, ad effectum producere non possunt, sese torquent, & non secus atque blattæ, quæ primùm materiam, ex quâ generantur corrumpunt, tandem hac deficiente, ipsæ intereunt: Sic & *Invidus alterius rebus macrescit opimis*, quæ ei causa perturbationis hujus fuére. Quo vitio etsi quidem omnibus temporibus nihil frequentius, nec magis usitatum inter homines fuit: ita his maximè, propter nimium, res acquirendi & habendi studium, nihil communius. Verumenimverò, ut *Sapientis est, omnes casus æquo animo ferre*: utque *prudentis est, malis & invidis cedere, non obniti*: ita eorum quoq; erit, quos vel virtus, vel fortuna supra communem aliorum sortem evexit paulò altiùs, malevolorum stimulis non commoveri: quorum vis tandem per se habescet. Nam *frustrà iis invidetur, quos* DEUS *& fortuna tegit.* Atque hîc duplex via & Ratio Invidiam evitandi notari potest. Nam Odium, propter Virtutem alterius natum, diù non durat: sed aut præsenti splendore atque potentiâ, & amplitudine rei patratæ supprimitur; aut sobrio moderatoque usu fortunæ lenitur. Res enim propter quas invidetur alicui; sive ex quibus Invidia oritur: plerumque sunt bona externa, quæ externè homini accidunt, eumque circumstant: ut Opes, Honores, amici, propinqui, Patroni, fama ex rebus præclarè gestis;

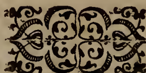
Lenecius in Obs. Polit.

regestis: & propter hæc & similia invidi cruciantur, quòd sibi talia desint; neque ea se indipisci posse sperant. Et non tàm personæ, cui res hæ adhærent, quàm rebus ipsis invidetur. Sed qui moderatè hanc bonorum felicitatem & copiam ferre nesciunt: ijsque inflati, insolentiùs sese erga alios gerunt, vel bonis his abutuntur, eos non immeritò Invidia premit, suisque spiculis torquet: quandoquidem sibimet ipsis hoc modo eandem conflent. Atque ut plerumque fieri videmus, quos externorum bonorum copia non tutatur, eos contemptui, atque alijs sexcentis incommodis exponi: Sic è contrario, omnia ijs ex voto fluere animadvertimus, qui Opibus, Potentiâ, Amicis, stipati incedunt, Invidiam & Contemptum, & quæcunque his similia sunt, eludere posse. Ex re igitur Principum duco, si Invidiam effugere velint, ut subitò Potentiam exerant in omnes partes: sed tamen cum ratione, ne ad Crudelitatem aut Tyrannidem vergat: hac enim ratione æmulorum invidiam compriment, & contemptus securi, tutiùs Imperium suum ab eo vindicabunt. * Alij inferioris conditionis in Republ: & hoc observent: *Si ad honores aspirare, vel ad capessendas dignitates contendere velint, ut ab insigni & splendido aliquo facinore incipiant: eoq; Principi, vel Reipub: sese commendent. Sic enim ordientem, plerią; tædio ac satietate consvetorum, promtè excipiunt: & celer splendidusq; impetus facilè Invidiam, quæ tardis illis remoram injicit, absterret.* Ac veluti ignis fumum non prodit; ita neque Invidiam Gloria, si subitò, ac celeriter effulgeat: utque ignis naturâ semper sursum tendit, adjacentemque materiam adurit, & consumit: ita quoque Virtute partus honos, splendore suo Invidiam obfuscat; ut minimè fumus ejus malevolentiæque vapor sese exonerare possit: semperque ad ardua tendit. Ex quo Emblematis hujus sensus facilis apparet. Addidi Symbolum VIRTUS VANA DOMAT. *Tantùm*

*Id. in obs. Polit.

enim

enim *adversus Virtutem potest Invidia*; *atque adversus Solem nebula*. Ille enim radijs suis facilè hanc dissolvere, dissipare, ac propellere potest: non secus & Virtus Invidiam, Contemptum aliaq; facilè domat. quæ profectò Fumus sunt, & vapor, si cum Virtute, ejusque actionibus, & qui ex his gignitur Honore, conferantur.

EMBLEMA

EMBLEMA. XXXV.

CENSENDO RECENSE.

Turpis adulator, duplici & qui mente Vir audit;
Regibus & Regnis certa ruina cluit.
Laudat enim vitium; at quæ sunt confinia recti,
Insimulat vitij: crimine vera premit.
Interea regni, velutimus, commoda rodit.
Ac instar tineæ regia dona vorat.
Hunc Princeps vitet: non illi commodet aurem:
Si vitare malum, commoda ferre cupit.

ADulationem blandam esse veneni cujusdam speciem, non immeritò quis dixerit. Ut enim venena, melle, aut aliâ quapiam re dulci oblita, ac nobis data, sine sensu nostro corpus occupant: tandemq; hominem interimunt: Ita quoque adulatio mentibus Principum blandis & svavibus verbis infusa: non solùm ipsos perdit: sed totam sæpè Rempublicam pessundat & evertit. Atque utinam eodem modo Adulationem Principes, atq; venena aversarentur; ab eaq; sibi caverent; omni procul dubio, Aulæ eorum saniores, & veritati magis faventes invenirentur. Sed nescio, quomodo in hominum animos adulatio sensim illabitur, propter ingenitum unicuiq; naturâ sui amorem: ut nullus tàm constans, cautusq; sit, quin laudari velit, suosq; laudatores & amet, & amplectatur. Quæ res cùm prudenti & Viro bono fugienda; tùm Princeps ab ea sibi maximo opere cavere debet; cujus in cubiculo Adulatio pro Veritate excubare frequenter solet. Nam, cùm in Principis judicio, voluntas multorum recumbat necesse est, ex quo & Amor & Odium derivatur: quâ ratione rectè de aliis judicare possit, non video! cùm assentatorũ & adulatorum falsis persvasionibus sit corruptus: eaque solùm vera esse credat ac pronunciet, quæ illi suggerunt, & ingerunt: quod sanè genus hominum non modò pœnarum metu coërcendum est, exemplo Vespaniani & Titi, qui adulatores & Calumniatores publicè in Theatris cedere jusserunt: sed omninò ex aulis eliminandum: quod Domitianus fecit, qui ex Româ omnes assentatores & delatores ejecit: hæcq; verba, sæpè usurpavit: *Delatores qui non castigat, irritat.* Invenias enim hodiè plurimos in aulis, qui, dum gratiam Principum aut magnatum venari, suumq; commodum quærere cupiunt: primùm animos eorum blandis verbis occupant & antevertunt. Deinde, alios, qui propter virtutem & merita digniores essent, quibus honores & opes, atq; alia, Principes largirentur, arte quadam veteratoriâ sic laudare sciunt; ut interea eos indignos tali honore innuere videantur: atq; sub officio amicitiæ hostilem præbent operam. Hinc fit; ut, dum ad Principum limina veritas non admittatur: nec ipsi dignos provehant: nec

Autor de Regis Instit: addit: ad Scip. Amirat. dissertat: polit. in Tacit.

Ad Scip. Amirat. idem autor, lib. 2.

Sveton in Domitiano.

nec quid in propriâ aulâ agatur, scire possint. Quare non immeritò M. Anton. Gordianus Imp: Symboli loco usurpavit: PRINCEPS MISER, QUEM LATET VERITAS: qui, cùm ipse omnibus in locis publicè esse non possit, nec eum deceat, necesse est; ut aliorum verba audiat, ijsque fidem adhibeat & confirmet, sive verè ea referantur, sive falsò. Et

Infiniti sunt errores, quos Pp. committunt propter adulationem.

Cùm rerum nequeat fortasse inspector haberi,
E' delatorum judicet ore bonos,
Quæq; expensa putat, non nunquam falsa sequatur.
Et minùs æquatâ cuncta bilance probet.

C. Erasm. Lieti.

Hinc de Ludovico VI Francorum Rege legitur, eum dissimulato habitu frequenter turbæ se immiscuisse, ut audiret, quæ de se dicerentur liberiùs: quò faciliùs & meliùs suis & Reipub: mederetur incommodis. * Ludovicum item XI Regem Galliarum aliquando dixisse fertur: Se in regno suo, & potissimùm in aulâ propriâ, abundare omnibus rebus, unâ exceptâ. Quam verò innueret rem, dum quæreret unus ex suis familiaribus aulicis, VERITATEM esse, respondit. Ac, ut ex re Principum est: ut habeant suos exploratores & Relatores certos, sed veros, cùm ipsimet ubique locorum esse non possint: Sic delatoribus aures accommodare inconveniens & turpe. Insignem Virtutem, ac regium judicium quis non cernat, in Iohan. Alberto Rege Polon: Is enim in more habuisse scribitur; cùm Adulator traducere aliquem apud eum volebat, statim ei respondisse: Visne coràm hoc ipsum ei objicere? si assentiebatur, diem dabat: Sin secus, ne ampliùs nugari auderet, dehortabatur. Licinius Imp: aliàs vix laude dignus: ex hoc tamen eam meretur: quòd cùm turbam aulicorum auribus suis deservientem; eosque publica bona arrodentem animadverterent, *tineas & sorices Palatij* appellavit. nec immeritò! Nam veluti tineæ & blattæ in vestibus, aut aliâ quapiam materiâ preciosâ nascuntur, eamq; exedunt & consumunt: Et, ut mures & sorices, ædes, in quibus vel frumenti, vel eduliorum copia est, omnes angulos perreptant, & in cavernas suas auferunt: Sic quoq; adulatores, regum Palatia suis blanditijs, & venenatis sermonibus

* Camer. in subcis. hor. p. 1. c. 90.

implent, publicaq; bona, nihil agentes, aut ad Rempub: conferentes, arrodunt, ac de Principe vel Repub: benè merentibus, commoda præſcindunt. Emblema igitur hoc, adulatores notat: qui non apertè, ſed clàm Regum & Principum aulas, non ſecus, atq; mures ingrediuntur: ſemperq; aliquid bonorum ſecum auferunt. Utq; rapax vel potiùs furax eſt animal MUS: ita & adulatores blanditijs ſuis animos Principum delinire ſciunt, ut inde commodiore occaſione, aliquid bonorum ab eis auferre poſſint. Symbolum verò CENSENDO RECENSE, ex Senecâ ſumptum eſt. Princeps enim familiares ſuos meritò cenſendo, qui digni ſint beneficijs & gratiâ ſuâ, ſœpè recenſere debet: verosq; amicos à falſis, quales ſunt Adulatores, ſuſurrones & Delatores, exquiſitè recenſendo ſecernere. Quam in ſententiam * Seneca rectè monet. *Adulatoribus ne latus præbeas, artifices ſunt ad captandos ſuperiores, par illis (etiamſi benè caveris) non eris. Sed mihi crede (proditione etſi non capiêris) ipſe te trades. Habent hoc in ſe naturale blanditiæ: etiam cùm reijciuntur, placent: etiam excluſæ, noviſſimè excipiuntur.* * Alibi: *Adulatio, quàm ſimilis eſt amicitiæ: non imitatur tantùm illam, ſed vincit ac præterit: apertis ac propitiis auribus recipitur, & in præcordia ima deſcendit: & eo ipſo gratioſa, quo lædit. Venit ad me pro amico blandus inimicus. Vitia nobis ſub virtutum nomine obrepunt.* Sic Diogenes rogatus, quæ perniciſſimè morderet bellua: *Ex feris*, inquit, *obtrectator, ex cicuribus adulator.* Et hodiè videmus Laudenſes ac Placentinos in aulis Principum primas partes tenere: Veronenſes exulare. Nam Veritas odium parit. Sed

Vide Plin. lib. 8. c. 87.

* 3. nat. præfat.

* Idem. 6. ep. 45.

Qui ſcit ad affectum apta referre, placet.

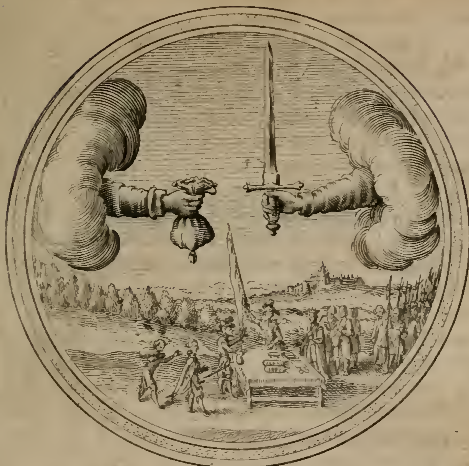
A talibus autem ſibi quiſque caveat. Arriſones, arroſores: & ut Ovid: ait:

Tuta frequensq; via eſt per amici fallere nomen;
Tuta frequensq; licet ſit via, crimen habet.

EMBLE-

EMBLEMA. XXXVI.

NEC PRECE NEC PRECIO.

Vilescit sensim Majestas Principis, ultrò
Quando negat dignis præmia digna viris.
Præmia nam meriti precio cum pendit avarus:
Virtus languet, Amor friget, obitq́; Fides.
Adde, quòd haut legum ratio, nec Juris habetur!
Quod quis emit, salvo vendere jure potest.
NEC PRECE, NEC PRECIO *tribuatur summa potestas:*
Justitiæ sanctus nam violatur honos.

QUemadmodum Clementiâ & Liberalitate nullam esse potentiorem dotem in Principe; nullum firmius præsidium adversus malorum Odium; nullum efficacius instrumentum ad Amorem & Benevolentiam populi sibi conciliandam constat: Ita quoq; Avaritiâ & Crudelitate, nihil certius ad derivandum in se Odium, & Malevolentiam ejusdem. Nam sic in vitâ fieri plerumque videmus: ut si cui vel minimum beneficium præstemus: aut liberalitatis nostræ in aliquem exerceamus officium; ejus animum ad gratitudinem & amorem saltem tacitè nobis obligemus ac devinciamus. E contra quoque, qui irrogatæ à Principe pœnæ injustum modum experitur & sustinet: vel cui pars aliqua bonorum, quacunq; ratione adempta, aut imminuta est: is eum non potest non odisse, qui author adimendi extitit. Cara enim, & chara omnibus sua, & pro rebus non minùs ac vitâ sæpè dimicatur. Avaritia itaq;, cum per se sit turpis; tùm Principes, præsertim Christianos & bonos non decet. * *Neq; satis exprimi potest, quàm longè populi animos absterreat; nihil se boni sperare posse ab eo Principe, qui ad congerendas divitias, inopumq; proinde sangvinem exsorbendum proclivis est.* Præsertim verò in Magistratus officijs ac honoribus distribuendis id summè cavendum est: ne ex gratiâ, aut favore, divitiarum ac amicorum copiâ: sed meritorum pondere ac præstantiâ, Princeps dignis offerat ac tribuat officia: hoc enim modo, non tantùm Justitiæ leges servabit: amorisq; in se certum jaciet fundamentum: sed Virtute solâ, officia & honores adipiscendi pluribus addet stimulos, imò legem. Æmulationi, Ambitui, & Corruptionibus quoq; præcludet viam. Fieri aliàs non poterit, quin ij, qui largitionibus publica munera adepti, justitiam administrare debeant, sæpiùs in eam ipsam peccent; cùm secum reputent, quantam vim pecuniæ, pro consequendis honoribus profuderint, aut elargiti sint: ut eandem vicissim corradant. Id quod olim M. Aurel. Severus Alexand. sensit; qui Symboli loco usurpavit: QUI EMIT, VENDAT OPORTET. Item. *Fumo pereat, fumi venditor.* Optimè sensit Imperator iste prudentissimus ac justissimus: Justitiam incorruptè administrandam;

*Ioan. à Iesu Maria in Instit. Princ.

nistrandam;

niſtrandam; Judiciumq; exercendum: neq; dignitates & honores in Repub: ex gratiâ, ſed virtute ac meritis diſtribuendos. Nam ubi Princeps ſui potiùs, quàm populi commodi ſtudioſus eſt, eosq;, qui divitijs, aut alijs fortunæ bonis magis, quàm virtute præſtant, evehere contendit; facilè querelas, contentiones, inimicitias & id genus alia conflabit. Æqualitatis autem maximè debet ſervari ratio: ne ſcilicet, aut Cenſus, aut Potentia, aut genus prævaleat: (niſi ſint hæreditario jure familijs certis quædam prærogativæ:) ſed ut peræquè pauperes ac divites, nobiles ac ignobiles juſtè judicentur. Ac veluti magnæ arbores, cùm ſecuri à radice cæſæ, in terram cadunt, aliarum arborum ramos, & minora arbuſta conterunt: Sic Potentum & excellentium Virorum in Republ: diſcordiæ, (quæ ex inæqualitate ſæpè oriuntur) totam poſt ſe trahunt Rempub:, cui certè ruinæ, Pp. ipſi cauſa exiſtunt potiſſima: quando avaritiæ vitio mentes eorum occæcatæ, Officia precio non virtute pendunt, quæ ipſi gerere non poſſunt, nec debent. *Imp. Severus cujus ſupra memini: Præfectos ſuos & prætores ex Senatus auctoritate conſtituit: præmonens Senatum, *invitis potiùs, quàm ambientibus Rempublicam committendam eſſe.* Maximè autem improborum Magiſtratuum & judicũ pecuniâ corruptorum, vindex fuit acerrimus, adeò; ut ſi quempiam eorum obvium haberet, oculum ei digito exſculperet. Idem quendam ſuum familiarem, qui hominibus perſvaderet, ſe quidvis poſſe apud Imperatorem: atq; ita provinciarum, munerumq; publicorum nundinationes faceret, fumo ſuffocari juſſit. Sed nec honores juris aut gladij unquam à quoquam vendi paſſus eſt:, nec reſcripta & decreta ſua à familiaribus, aut purpuratis ſuis venundari voluit &c: Quod & Imp: Juſtinianus innuit: cùm, *Ad regimina & dignitates non precium vel ambitio, ſed probata vita unumquemq; provehere debere* ait: in l. fin. ad l. Jul. repetund. & *Virtutum præmia tribui merentibus convenit.* l. fin. C. de ſtat. & imag: unde & Emblematis hujus ratio patet. Et non tantùm in pacato & tranquillo Reip: ſtatu id obſervari; ſed & in bellicis officijs ac honoribus valere debet. quod Romani olim obſervârunt. Sed M. Didium Julianum cùm eſſet opulentiſſimus ac pecunioſiſſimus, primus à militibus,

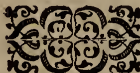
*Reuſ in Symb. Imp.

imperium Romanum mercatum fuisse scribitur: licitante contra eum Sulpitiano intra castra, sed eo rursus pollicitante, *Omnia se daturum, quæ vellent*: quod cùm esset assecutus, Symboli loco usurpavit: IN PRECIO PRECIUM. quod elegantissimè Reusnerus reddidit. *In precio precium est. Sic non virtute potestas*
Sæpiùs, at precio venit, & ære fides.

Sed si Rationem Ducem: si Sacræ scripturæ authoritatem sequi velimus; non ex precio & gratiâ, sed ex Justitiæ normâ jus reddere, ac dignitates in Republ: ex Virtute cujusq;, & meritis distribuere & captare debemus. Inscriptionem ex eodem Symbolo sumpsi. Sed quod olim Flaccus cecinit, id & hodiè usitatum ubiq;.

Virtus, fama, decus, divina, humanaq; pulcris
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens bonus & rex:
Et quicquid volet. &c: Lusi in hanc sententiam olim:
Nemo hodiè genus unde, aut quis sis quærit, abundans
Sed tantùm multo si ære crumena tumet.
Sis latro, sacrilegus, sis fur, sis turpis adulter:
Cùm nummos habeas, Prætor amicus erit.

Huc facit Lamprid. in Alex. Severo: *Pessimè*, inquit, *agitur cum eo regno, in quo præsides, præfecti, judices, non ad beneficium tantùm, sed precij magnitudinem leguntur. Cùm necesse sit, qui emit vendere, & qui rem familiarem emendis dignitatibus exhauserit, alicunde lacunas suas implere.*

EMBLE-

EMBLEMA. XXXVII.

'DUM PROSIM.'

QUid raucæ vanâ ſtridetis voce Cicadæ,
Pro arbitrio regni verſo quod ungve decus?
Ipſi DUM PROSIM: *noceam dum haut civibus: aurem*
Præter veſtra meam, ut, vox, levis aura, volat.
Vulgus conſilij rationes ſæpè requirit,
Quæ Princeps regni pro utilitate capit.
Quàm temerè! tangit Populi quem cura, ſalutisq;
Ipſius, prudens quod facit, omne facit.

Vide Scip. Amirat. dissert. Polit. lib. 3. discurs. 7.

EO est ingenio vulgus imperitum: ut non modò ex suo genio & stultâ mente, Consilia & facta Principum metiatur, & quæ optimè consulta sunt ab eis, curiosiùs inquirat, & ad suas ineptas rationes, eadem contorqueat: sed etiam dicterijs & convicijs aggravare, quæ ipsi sanis consilijs agere & instituere decreverunt, haut erubescat. Quod cùm per se iniquissimum sit alijs conviciari: tùm privatos maximè dedecet, in arcana Principum suorum & Magistratus consilia, inq; factorum rationes inquirere. Sciunt enim Optimi Principes & Magistratus, quid eorum officium requirat: & quid è subditorum & populi sibi commissi, re esse possit: nec adeò temerarij: ut quicquam sine certâ ratione facere aut aggredi deberent: cogitantes, si non hominibus, at DEO aliquando factorum suorum se reddituros rationem. Attamen sic fieri videmus: ut licet benè consulta, optimum sortiantur eventum: nihilominùs vulgo displiceant: improbiq; semper, quamvis indignè, quod repræhendant, habent. Unde sœpenumerò contingit: ut Principes, quamvis ex certo & deliberato consilio quicquã susceperint, & gesserint, vehemẽtes intra se concipiant motus; nec non sœpè valde contristentur, cùm vulgus de rebus eorũ benè gestis, malè sentire, easque iniquiùs interpretari animadvertunt: idq; cùm faciunt, tantò majorem de se, suisq; consilijs loquendi licentiam vulgo præbent: quantò vehementiorem propterea intra se conceperunt dolorem. Verumenimverò Princeps prudens suis rationibus & Consilio recto fretus, non solùm vanos populi rumores & judicia contemnet: sed fiduciâ Integritatis & Conscientiæ nixus, easdem obtrectationes in eum prudenter contorquebit: unde ipsi Gloria factorum constabit: populo autem pudor; & quod ipsi malèvolè ac obstinatè crimen intentare haut erubuit, in caput recidet suum. Antigonus Rex exemplo esse potest, qui obtrectatorum calumnias & patienter tulit, & nihili fecit: audierat enim duos manipulares de se malè loquentes, quibus tantùm, *Longiùs*, inquit, *discedite, ne vos Rex audiat*. Idem quadam nocte, cùm quosdam ex militibus suis exaudisset, omnia mala imprecantes Regi, qui ipsos in illud iter, & inextricabile lutum deduxisset; accessit

Aquila non curat provocantem cornicem.

Seneca 3. de ira. c. 22.

accessit ad eos, qui maximè laborabant: & cùm ignorantes, à quo adjuvarentur, explicuisset: *Nunc* inquit, *maledicite Antigono, cujus vitio in has calamitates incidistis: ei autem benè optate, qui vos* " *ex hac voragine deduxit.* Philippus Macedo convicijs à Nicandro lacessitus, plurimis illum cœpit donis honestare: quibus acceptis, cœpit laudare Nicander. Ad amicos igitur conversus Philippus inquit: Videtisne ergò nostrum esse, & benè & malè audire. Pisistratus Atheniensis Tyrannus, cùm in ejus crudelitatem ebrius conviva multa dixisset, irritantibus amicis ad pœnas de convivâ sumendas, dixisse fertur: Non magis illi se succensere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Prudentia & facilitas Alcibiadis mihi laudanda videtur, qui Canem miræ magnitudinis abscisâ caudâ per urbem dimisit: hoc verò cùm multis stultum atq; ineptum visum esset, monentibus eum amicis, ac sermones, qui de eo circumferebantur, enarrantibus, ridens Alcibiades: *Sic,* inquit, *res ut intenderam, successit. Hoc enim Atheniensibus loquendi volui præbere argumentum, ut eos à pejoribus, quæ de me dicere audireq; soliti sunt, novis his rebus averterem.* Induant igitur Principes animum contra maledicentium tela fortem, confisi sui officij, ad quod à Deo vocati sunt, sublimitate: conscientiæq; scuto muniti, vulgi sibilos & susurros, inanesq; strepitus contemnant: neq; à scopo rectæ rationis; neq; à Consiliorum justè & sincerè susceptorum tramite unquam deflectant. Multi multa sentiunt, & pro suâ quisq; ratione judicat de publicis commodis. Sed Principis est, sibi constare: ac instar incudis duræ ictus sustinere; in quam cùm sagittæ maligni vulgi impingant, non tàm ei citò nocent, quàm ipsæ franguntur. FRANCISCUM I. Regem Galliarum verè regiè fecisse legitur: qui cùm vectigal gravius, forsan non sine Reip: necessitate, populo suo imposuisset; ac propterea plebs non solùm conquererentur: sed cùm ipse à suis Consiliarijs esset admonitus, quòd iniquè esset impositum: atq; ideò populus eum convitijs traduceret. Ille tantùm respondisse fertur: *Sinite eum loqui, ejus enim interest.* Nec minùs, cùm primos vulgi impetus sustinuit: id consecutus est, quod instituerat. Hinc ex præ-

Bruson. lib. 2. c. 16.

Guicciard. in libello, l'hore di ricreatione.

cedentibus, Emblematis ſenſus facilior. Aquilam enim ungui-bus ſceptrum tenentem, ſequè alis paullùm quaſi humo tollentem, Principem vel Regem intelligo, Reipub: adminiſtrationem pro rectæ rationis, & conſiliorum uſu inſtituentem; quorum altæ radices in mente ſuâ, & fidelium Conſiliorum fixæ, ſupra vulgi judicia ſemper emineant: Cicadas autem, vulgus eſſe imperitum noto. Ut enim Cicadæ æſtatem cantu tantùm tranſmittunt, quæ propter aſſiduam ejuſdem iterationem hominibus molæſtæ ſunt, & omninò contemnuntur: Pari quoque ratione, Principem, ad ejuſmodi Cicadarũ, id eſt, vulgi, præter inania verba, & convitia ſtridentis ſtrepitũ, animũ advertere non decet: quin potiùs eundẽ, ad ſublimia Imperij & Reipubl: negocia erigere: ſic enim & facilitate ſuâ malorum evincet ſtudium; & quæ, ſui erunt officij, partes explebit. Addidi Symbolum, DUM PROSIM. Multa quoniam in Republ: occurrunt, vulgo quaſi acerba: quæ, cur inſtituantur, ſuſcipiantur & peragantur, eidem non ſunt obvia: Conſilio tamen prudenti & ſalubri ſuſcepta, ipſo tempore jocunda fiunt Reipub:. Et veluti Medici, pharmacis quædam miſcent amara, etiam ipſo ægroto, primo guſto acerba: ſed quam ob cauſſam id faciant, & ſciunt, & ægroti valetudini conſulere cupiunt: Ita & Principes prudentes, ſæpenumerò populo quædam dura proponere videntur: ſed quæ temporis ſucceſſu uſum habent: nec curare debent, quid vulgus loquatur, DUM modò Reipub: PROSINT.

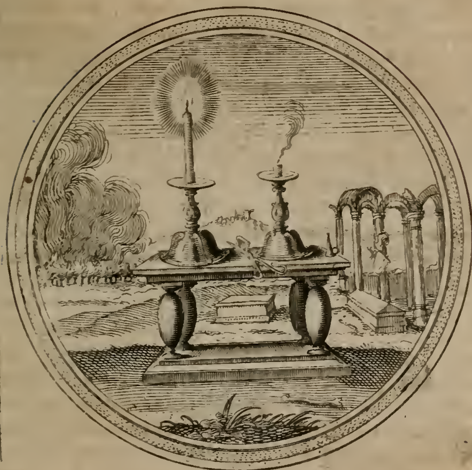
Philemon. *Nil ſvavius, nil docto viro dignius,*
Convitiatorem quàm ferre: nam benè
Convitium qui diſſimulat, convitium
Convitiatori rependit maximum.

*Ep. 77. Seneca. * *Malis diſplicere, laudari eſt: Malè de me loquuntur homines, quia benè loqui neſciunt; faciunt, non quod mereor, ſed quod ſolent.*

EMBLE-

EMBLEMA. XXXVIII.

TRANSEUNDUM.

EXistunt densæ ceu furvâ nocte tenebræ,
Cùm Lux materiâ deficiente perit.
Non secus in regnis certissima signa ruinæ
Sic duo, si quis rem pensitet, esse solent.
Regia deficiat, si hærede superstite nullo
Stirps: si vel gentes, funditùs intereant.
Ortus habet finem: non est durabile quicquam
In mundo, mundus fiet & ipse NIHIL.

Ex Herodoto G. Richt. in axiom. Polit.

CRœſus Rex ille Lydorum opulentiſſimus, cùm eſſet à Cyro captus, ei adverſus Thomyrin exercitum ducturo, dixiſſe ſcribitur. Quandoquidem DEUS tibi me tradidit: quicquid animadverto errati in tuâ domo, id omne me pro viribus adverſurum. Nam meæ ruinæ etſi ingratæ: mihi tamen extitere diſciplinæ. Si tibi videris eſſe immortalis, & ejuſmodi exercitui præeſſe: nihil eſt opus, ut meam tibi dicam ſententiam. Sin verò te quoq; agnoſcis hominem: iſtis ejuſmodi præeſſe: illud inprimis diſcito: „ humanarum rerum Circum eſſe: qui rotatus ſemper eoſdem „ fortunatos eſſe non ſinit. Aurea ſanè verba, cordibus Principum impreſſa meritò eſſe debent: ut Imperij, ac conditionis ſuæ, nec non officij memores, felicitatem ſuam ratione rectâ temperare, mitiùsq; interdum, ac fit, cum populis agere diſcant. Crœſum enim, cùm ſe propter divitias, & rerum omnium abundantiam feliciſſimum cenſeret: Fortuna, & ſtatus ſui mutatio docuit: *nihil in Orbe perpetuum eſſe*; quod ad extremum vitæ halitum conſtans florensq; maneret. Ille idem ſuo exemplo Cyrum admonere voluit, ut, quàm incerto pede fortuna conſiſtat, ſecum reputaret, quæ, ut ſemel de rebus humanis abſolutâ ſuâ poteſtate ſen„ tentiam tulit, nullum unquam mortalium ab eâ appellare poſſe: „ quoniam in hoc mundo non habet, nec recognoſcit ſuperiorem, „ niſi quod DEUM Ducem habeat, ut eleganter *Bl. in l. fin. C. Communi. de legat.* ait. Et ſi non tantùm res privatas, hominumq; conditionem in hoc mundo rectè perpendere: ſed Imperiorum quoq;, & regnorum Periodos, ad amuſſim revocare voluerimus: reperiemus ſanè, eas non fortuitas; ſed fatales eſſe adeò; ut docti viri „ ex hiſtorijs, à primâ antiquitate obſervârint: Regna & Reſpubli- „ cas potentiores 500. annis plerumq; floruiſſe: plurima hunc terminum non attigiſſe: nulla, aut pauciſſima ſuperaſſe: ſed in quingenteſimi anni momento, aut propè incidiſſe mutationes, quibus vel everſa, ac deleta funditùs; vel aliò translata deſierint: vel in aliam novam ſint tranſmutata formam. Per ſingularum partium exempla longum eſſet hîc diſcurrere: quæ tamen idem autor recenſet: ſaltim quod VENETORUM RESPUBLICA ultra 1000 annos floreat: Ideòq; eam *Virginem* eſſe * Camer: ait: quòd adhuc nullũ externũ Dominum paſſa ſit: ideòq; prudentiæ & Concordiæ

Idem ibid.

* Cam. oper. ſubciſ. cent. 1. c. 35.

S.P.Q.

S.P.Q. Veneti dubio procul, post DEI OPT. MAX. providentiā, & singulare beneficium, est adscribendum. De Poloniæ Regno, quod paulò ampliùs quingentos annos duravit, simile quid apparet: periodum scilicet 500 an. excessisse ac superasse: sed videant, ne motibus proprijs mutationem regno suo accersant, qui Libertatem maximè tuentes, licentiæ potiùs frena relaxent: privatâq; discordiâ & seditione, publicam calamitatem provocent. *Nulla* enim *res magna*, inquit * Seneca, *non aliquod habuit ruinæ suæ spacium. Urbes quoq;*, ut idem ait, *constituit ætas, hora dissolvit, momento fit cinis, diù silva.* Ac veluti magna ædificia, quæ vetustate collabuntur, non uno momento concidere; sed primò rimas quasdam agere, quæ compagis dissolutionem minari videntur: donec tandem tota moles corruat: Ita quoq; in Republ: quædam signa & Prognostica ruinæ & calamitatum earundem præcedere solent. Solet etenim DEUS, cùm sit longanimis, iræ suæ certa signa populis ac regibus antè monstrare, quàm pœnas & calamitates infligat; ut ad pœnitentiam eos convertat, si sua delicta, & DEI misericordiam agnoscere velint. Ex sacris literis, exempla pijs sunt obvia. Id tamen, quod explicationi Emblematis hujus servit, addo. * *Ubi in Principum familiis nulli filij, successores regni futuri superstites manent: illic rerum mutationem, Reipub: perturbationem, ac magnum DEI judicium, ferè solet prævideri & expectari.* 1. Sam. 2. vers. 33. 34. Id quoq; observatum est ex historijs: Non solùm Rerumpub: ruinas, signa quædam & indicia præcessisse: sed familias quasdam illustres & nobiles esse, quæ, quoties ex eis, aliquis mortem obire debet, certis quibusdam indicijs præmoneri solent: de quo alibi. Ita duo prænuncij in Imperijs solent esse calamitatum: *Stirps regum deficiens: & occasus familiarum, præsertim Illustrium aut antiquarum.* Hujus rei consideratione & occasione Emblema hoc, sub duarum Candelarum extinctarum notâ effinxi: meæ enim familiæ fatum idem imminet! Et quemadmodum tenebras nocte præsertim illuni, existere: easdemq; augeri in Conclavi aliquo necesse est, quando lucernæ ardentes extingvuntur: ac nemo tùm suas operas sine luminis adjumento exequi potest: pari ratione calamitatis & cladium origo, ex familiæ regiæ, & præcipuarum familiarum

* 14. ep. 92. Id. 3 nat. 27.

* Danæ. in Polit. Christ. lib. 3. aphor. 5. mihi fol. 266.

Nuper Illustris familia de Rosenberg hanc fatalem viā iniit Anno 1611. D. Vigelius, 57 Principum & Nobiliū familias recenset, quæ intra 130 annor. spaciū

absq; hærede & prole interierunt. Abr. Hofman. in Genealogia Austriaca.

familiarum defectu, in Repub: existit. Nam ut in sequentis Emblematis explicatione dicam, CERTA SECURITAS Imperij, Populo à stirpe regiâ vel Principali, (præsertim ubi Principatus hæreditarij,) pullulante expectanda est. Ubi verò Imperium ad novos subinde Dominos transfertur: nec sint in eo Illustres ac Nobiles antiquæ familiæ, quibus certè dignitas Regni plurimùm decoratur: ibi mutatio & ex hac calamitas semper metuenda. Per Candelabrum, ut potè, lucernæ fulcrum, fundamentum salutis Reipub:, Inconcussam, & non interruptam certam seriem prolis masculæ Regiæ, & aliarum præcipuarum familiarum, à quibus, & in quibus basis securitatis Reip. &, ut dixi, salutis redundat & reposita est, intelligo. Per emunctorium verò, causas omnes Rempub: evertentes, noto. Symbolum TRANSEUNDUM, ex Senecâ desumptum, significat: nihil in mundo, quod ortum habeat, perpes & stabile esse; quin illud aliquando finem sit sortiturum. Emblemati huic convenit Senecæ. *Assiduus humani generis discursus est. Quotidiè aliquid in tàm magno orbo mutatur. Nova urbium fundamenta jaciuntur. Nova gentium nomina, extinctis nominibus prioribus, aut in accessionem validioris, conversis oriuntur. &c:* Id verò quis fato fieri non credat? sive providentia DEI, omnia in hoc mundo gubernãtis, disponi neget? ἄθεος planè sit, necesse sit, qui aliud differat & afferat.

Sen. op. 103.

Sen. de Consol. ad Alb. c. 6.

Est etenim vis tanta, & tanta potentia divi
Numinis; ut Ratio hanc non superare queat.
Cùm semel huic placuit, sortem mutare benignam:
Consilij humani vis, ratioq; perit.

EMBLE.

EMBLEMA XXXIX.

CERTA SECURITAS.

NOn adeò Regum preciosa palatia gemmis,
Auro atque argento condecorata nitent:
Non adeò hæc tutantur opes; non copia rerum:
Nec secura, cohors præsidiumque, facit.
Continuâ serie quàm certâ è stirpe redundans,
Imperium, soboles multiplicata, beat.
Hac illustre genus nam conservatur & hæres:
Regni & Successor sic sine lite manet.

UT præcedente Emblemate demonſtravi, in regno aut Repub: mutationes & calamitates ex defectu ſtirpis Regiæ oriri: ita hoc declarabo, certam ſecuritatem naſci Imperio, ubi certa proles, & regni hæres exiſtit. Duobus enim modis cùm Principatus capiatur; vel Electione, vel Succeſſione: illaq; extra controverſiam antiquior, imò tutior: attamen omiſſis, quæ in partem utramq; ab autoribus adferuntur & excutiuntur rationibus; Succeſſionem non improbo. hancq; intelligo, non ſolùm in hæreditario regno & Principatu: ſed ubi Electione, vel ſuffragijs conſtituuntur Reges, ut Succeſſor ſit certus, & præ manibus, qui idoneè defuncto ſuccedat. Nam, licet *Imperaturum omnibus*, ut * Lipſius ait ex Plinio, *eligi debere ex omnibus*, ratio dictitet: & ut ex multis generoſis equis, optimum ſeligere non eſt difficile, cùm copia adſit: Nihilominùs tamen plurima regno obveniunt incommoda, cùm inter tot millia ſuffragiorum; vel ſaltem Optimatum voces, contrariæ voluntates audiantur: odiaq; in eligentes
„ deriventur. Adde, quòd licet hodiè etiam in Succeſſione hæredi-
„ tariâ, nedum in Electione Principum, id obſervari ſoleat; ut præ-
„ ſtatio Homagij; vel ut alij dicunt, Hominij, non fiat; niſi ultrò
„ citròq; priùs habito initoq; contractu, pactisq; inter ſubditos, & futurum novum Principem conventis, de non violandis legibus fundamentalibus, alijsque rebus non mutandis, innovandis, aut ferendis: diuturnitate tamen ipsâ, mores quoq; electorum Principum mutantur ut plurimùm. Ita quinquennium Neronis optimum fuit. Sic M. Flavius Conſtantinus primis annis Princeps probus, ſecundo vir ſangvinum, tertio pupillus prodigus audijt. & plerumq; —— *mitiſſima ſors eſt*

Regnorum ſub Rege novo. Tùm, quòd in Electione plurimorum mentes, & recta judicia corrumpuntur: dùm eligentes vel muneribus, vel ſpe futurorum commodorum, & remunerationis, ab ijs alliciantur, qui dominari cupiunt; quod in Succeſſione ceſſat. Tali enim modo pravas aliorum ſpes cohiberi certum eſt, cùm Succeſſor non in incerto. MAXIMILIANUS
„ I. FRIDERICI III filius, vivo patre in Imperatorem eſt electus
„ Anno 1486. CAROLUS V. feliciſs. memoriæ, prudenter fecit, quòd

Vide M. Antonii Peregrini Conſilium, de Succeſſionib⁹ in Regiis Dignitatibus, & Beſoldi diſputat. de Regiâ Succeſſione.

* lib. 2. Polit. c. 4.

Alb. Gentil. de I. belli lib. c. 15. Ioh. ap: Egnatius n. Impp.

quòd fratrem ſuum FERDINANDUM, ſe vivente, Regem Bohemiæ, & poſteà Romanorum, deſignari ab Electoribus & Ordinibus voluit; ut inde Imperij Romani dignitas ad eum deferretur, motusq; propter æmulos evitarentur. Ita MAXIMILIANUS II. parens Væ Cæſæ Matis, vivente patre ſuo, in Regem Bohemiæ, & poſtea Roman. declaratus fuit. Similiter RUDOLPHUS II Imp. aug. mem. patre Væ Cæſæ Matis vivo, REX ROM. electus fuit. Quòd verò in vivis adhuc exiſtente RUDOLPHO II Imp:, Væ Cæſæ Mati Regnũ Ungariæ & Bohemiæ, eodem conſentiente, Ordinibusq; utriusq; Regni conferentibus ceſſit; id Providentiæ & voluntati DEI acceptum fert orbis Chriſtianus: Nemo enim eſt, qui divinam benignitatem in eo non agnoſcat, quòd Va Cæſa Matas, ad hoc ſublime Imperij Rom. faſtigium, conſenſu Electorum unanimi, ac omnium votis ſit evecta: ac ſucceſſione non interruptâ, â CAROLO V. a. m. quintum nunc in ſerie locum teneat. Faxit porrò Rex ille regum ſummus: ut Imperium Roman. ex Sereniſſimâ domo Auſtriacâ, certo futuro Succeſſore gaudeat ac lætetur! Conſtitutio Caroli IV. de elegendo Imperatore: & Inſtitutio prima Electorum OTTONIS, prudenter eſt introducta: Nam, cùm in hæreditarijs regnis, Principum ſoleat eſſe Reipub: negligentior cura; quando ſe Dominos ſuorum populorum agnoſcant natos; imò, omnes qui naſcuntur & non eliguntur Reges, ut plerumq; fit, abutuntur illâ, in quâ educantur, & quam ſibi perpetuam fore putant, libertate. Ne itaque poteſtate ſuâ abuterentur, & per eos, publicum Bonum negligeretur; Lex eis certa poſita eſt. Sic WENCESLAUS propter ignaviã, Imperio fuit privatus. Præterea, cùm fatales ſint rerum & Regnorum periodi, ne, ſi deficiente ſtirpe regiâ vel Imperatoriâ, agnati aut cognati, dignitatis ſplendore tumentes, Imperium ſibi uſurparent, aut tribui contenderent; Electio rectè inſtituta eſt. Si tamen idonei ſint Imperio, Imperatorum & Regum filios non rectè ab hac dignitate excludi, multi judicant: cùm Reipub: maximè interſit: ut regiæ ſtirpis Honor & dignitas ſucceſſione conſervetur & augeatur. Id quod in Electorum ſecularium familijs obſervatur. Nam, quod in privatis familijs videmus, ſi eæ neglegantur; vel ſi Virtuti-

bus & divitijs, (quod quidem hodiè maximè attenditur,) non conservantur, ſplendorem ſuum illas non tantùm paulatim amittere: ſed defectu hujus, contemptu propter paupertatem ingraveſcente, eas interire neceſſum eſt. Ita, non absque ratione dixerim; in regiâ ſtirpe, præſertim ubi Electio Succeſſioni prævalet: dignitatem ſummam quodammodo minui: ubi idoneis in eâ neglectis, alij præferuntur. Quapropter DEUS OPT. MAX. qui reges & regna conſtituit & ſtabilit, eaq; ſolus, quò vult; transfert, rogandus eſt; ut Regum & Principum piorum ac bonorum, ſtirpem propagare ac conſervare: tùm Magnas & Illuſtres familias divinâ ſuâ gratiâ & bonitate augere velit; ne, illâ deficiente, mutationes Reipub: accidant: & his pereuntibus, decus & ſplendor ejus intereat. Ut enim certa mutatio metuenda, quoties novi Reges: certaq; ruina ædificij, ubi fundamenta labant, aut nutant. Ita è contrariò: * *Nullæ neq; opes aut divitiæ, neq; claſſes aut legiones perinde firma Imperij munimenta ſunt, quàm numerus liberorum. cùm, quia occulta quædam Majeſtas in illis eſt; tùm verò, quòd pravæ aliorum ſpes & fraudes inhibentur, ſi ſucceſſores non in incerto ſint.* Quod olim Auguſtus prævidit, atq; ideò ſibi hæredem ſtabiliendum curavit. Et Tiberius extra domum Auguſtam, Imperium collocare, indecorum atq; intutum putabat, ſin extra domum ſucceſſor quæreretur; ne memoria Auguſti, ne nomen Cæſarum in ludibria verterent, metuebat. Emblema igitur diſſertationi huic conveniens, non eſt obſcurum. Pavo enim hieroglyphicum eſt fæcunditatis. Pullos autẽ, prolẽ regiam intelligo; quæ intra ſepem, hoc eſt, limites Imperij ſui ſecura eſt, & lætior vivit. Eaque SECURITAS Imperij CERTA eſt, ubi hæredes ac ſucceſſores regnorum & bonorum certi. In Nuptijs Sereniſſimi ac Potentiſs. Regis POLON. SIGISMUNDI III. quas cum SERENISSIMA PRINCIPE & ARCHIDUCISSA AUSTRIÆ CONSTANTIA celebravit: numus in felici & ſplendido in urbem Crac: ingreſſu ſpargebatur, ex quarum parte unâ libra cum ſceptro tranſverſim locato: ex alterâ, par turturum olivæ ramo inſidens, expreſſum fuit, cum hac inſcriptione: REGNORUM SECURITAS NUNQUAM DEFICIAT. Eam ut Regno Poloniæ, DEUS quoq; conſervet in hærèdibus jam natis regijs, unicè precor.

* Ioh. Lenc. in obſ. Polit. ex Tac. & Caſman. in ſyſtemate Vitæ Polit. Scip. Amirat. diſſert. Polit. lib. 1. diſcurs. 2. ex Tacit.

Anno 1605. Cracov: m. Decemb:

EMBLEMA XL.

UTERE SORTE TUA.

ORbe super testudo jacens secura pericli est.
Ipsius haut fines præteriisse cupit.
Si qua manu forti sunt parta, aut sorte benignâ,
Oblata, auspiciis vel quoq; Regna, sacris.
Esse reor potiùs servanda, ac pace tuenda,
(Si non Vis, Causa, & Jus capere arma jubent.)
Quàm nova sub dubio conquirere Marte. capessit
Qui vi aliena, suis sæpè pericla struit.

TAnta est mortalibus suarum rerum satietas, imò nulli res sua satis; ut aliena semper magis placeant, quàm propria. & ut Poëta ait:

Fertilior seges est, alienis semper in arvis:
Vicinumq́, pecus grandius uber habet. Omnes enim naturâ, cupiditate habendi duci videmur: sed ij in hoc peccant maximè, qui modū excedūt in acquirendis reb⁹: & quò plura possideant, eò plura appetāt: & quò plura appetāt, eò min⁹ possideant: nec non rarò id eis evenire videmus, quod Æsopico cani: qui cùm in undis carnis umbram, quam ore tenebat, conspexisset, eamque appetuisset, illam simul, quam habuit, amisit. Si autem Cupiditas illa nimia in privatis vituperatur: virisq; bonis invisi plerumque sunt, qui non contenti, *parcâ quod eis Deus obtulit manu*, ut Horat. inquit. In Principibus maximè repræhendenda; quod eâ duplici modo peccant. In se, & in suos. Indignum enim est Principe ad sublimia nato, servire turpi lucro, ac alienis bonis æstuare; cùm liberam mentem, ab omni contagio vitiorum habere debeat. Subditis autem pessimum exemplum suo præbet: cumq; vitia in alijs vindicare deberet, ea docere videtur. plerumque enim,

Regis ad exemplum totus componitur orbis. Et
Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major qui peccat, habetur.

Verumenimverò Magnorum virorum ingenia, plerumq; dominandi libidine, & cupiditate regna possidendi flagrare, experientia & historiæ testantur, paucos rebus partis contentos. Atque hæc communis omnium labes, quòd sæpenumerò magis de acquirendo, quàm acquisito retinendo, intra se æstuent: cùm tamen sit

Non minor virtus, quàm quærere parta tueri.

Quippe majoris est laboris ac industriæ, res acquisitas conservare: regnumq; partum in suo statu tueri posse tutum. Nam sæpissimè fit; ut, cùm de parto augendo cogitent, modosque id perficiendi quærant: totum, quod ante possederunt, amittant: & dum ad culmen venire contendunt, unà cum ipsis ramis; quos compræhenderunt, decidant. Optimè igitur, * Lipsius *Principes* docet, *qui nova regna sitiunt, ad eaq; properant, ut ante parta, firment.* Facilius

* Polit. lib. 2. c. 9.

enim

enim est vincere, quod fortunæ interdum beneficio, & vi fieri potest: sed victoriâ ob itinere, non nisi prudentiæ esse. Atq; ut Echinum capere faciliùs est, tenere difficile; & nisi arte & prudentiâ utaris, frustrà eum ceperis: Ita quoq; *"*fortunam magnam citiùs reperias, quàm retineas.* Ut non immeritò Livius dixerit. *Excellentibus ingeniis citiùs defuerit ars, quâ Civem regant, quàm quâ superent hostem.* Et Demosthenes suos cives hortatur, cùm sint in vitâ duo commoda, Fortunæ prosperæ, & Consilij boni: non solet utriusq; simul copia contingere hominibus. Neq; quisquam rebus secundis terminum sibi constituit, neq; finem imponit cupiditatibus acquirendi plura. Itaq; permulti sæpenumerò dum majora concupiscunt, ea, quæ jam obtinebant, amiserunt. *Tartarorum Princeps quidam, licet alioquin barbarus, imprudentiam eorum notare voluit; qui proprijs non contenti, majora appetere soleant: Ex capti enim Moschovitici Principis calvariâ, poculo, majusculis literis inscribi curavit: HIC ALIENA APPETENDO PROPRIA AMISIT. *Antiochus Magnus, Regum Asiæ illis temporibus potentissimus, non contentus tanto Imperio, bellum Romanis intulit: à quibus superatus, omnibus, quæ cis Taurum montem possidebat, mulctatus est. Antigonus quondam Rex, & Alfonsus Rex Aragonum, tales aleatoribus similes esse dixit; qui spe lucri futuri, proprias opes prodigunt, nec eo, quod lucrati sunt contenti, dum alienum appetunt, id quoq; perdere solent. Maximiliani Imp: judicium de his recitavi in discursu meo Politico de LITERIS & ARMIS. Ac quidem extra dubium est: Principes & Reges, qui regna sua vel hæreditaria, vel virtute parta bellicâ, tueri & defendere pacis artibus sciunt, nec alienis inhiant: eos feliciores & tutiores in suo Principatu esse, ijs, qui nova subinde acquirunt, eaq; conservare nesciunt. Alexander non tàm citò orbem sibi subjecit, quàm ipse cum suâ familiâ & regno perijt. de alijs, historiarũ pleni sunt libri. Prudenter itaq; *Lips. ex Livio Principes monet, ut quietem potiùs & pacem colant: & sua modis omnibus tueantur ac defendere conentur; cùm Dimidium sæpè plus toto: & ubi cupiditatibus frena laxantur: impetu magno eæ proruunt res proprias. Sic ex Livio verissimum.

*Publ.

*Camer. op. subcis. cent. I. c. 2.

*Ioh. Spin. de tranquil. anim.

*lib. 4. Polit. c. 9.

Liv. lib. 34.

Tegmine

Tegmine clausa suo Chelys, omnes despicit ictus:
Exertum telis nudat inepta caput.
Sub lare privato tutò & benè vivitur. extra hunc
Sors malefida tibi mille pericla struit. Unde hoc Emblema intellectu facile est: Ut enim testudo tradissimè incedit; inq; suo tegmine tuta latet: Ita Principem, suam Rempubl: & regnum tutari decet: & ad nova, vel aliena regna invadenda tardum esse: globum autem, cùm circularis figura perfectissima & aptissima sit, Imperium legibus, & rebus ad perfectionem regni pertinentibus ornatum, intelligo: ideò autem cathena cinctum volui: ut eam Rempubl: vel regnum non facilè solvi innuerem, quod ferreis & solidis Prudentiæ & Concordiæ vinculis constrictum sit: eamq; Rempub: tùm florentem censeri: cùm quisq; in eâ rebus suis contentus, mediocritatem amplectatur: idque tàm Principi, quàm privato optimè convenire puto. *Ambitio* enim *omnis infelix.* & ubi vicini Principes temeritate quadam vexantur, tristes & funesti exitus sequi solent. Symboli loco adjeci, UTERE SORTE TUA. Certiora enim sunt quæ bono titulo possidentur; licet parva aut exigua: quam magna injusto aliquo modo parta, quæ tantùm abest ut tutò possideas, ut tua simul cum illis amittas. Placet hîc * monita adscribere quædam. *Industria*, inquit, *adhibeatur, ut subjecti populi pace perfruantur, non deficiat annona, ærarium ditescat, Civitates civibus impleantur, disciplinâ militari cives instruantur, arma congregentur, Princeps muniat se subditorum amore, arcibus, copiis: Cùm verò sese obtulerit occasio, ut sive tuas, sive sociorum ac fœderatorum res tueare; tunc contra audentior ito: neq; enim tantum certa erit parata adversus vicinas, remotasq; gentes victoria, sed etiam, quæ bello acquisiveris, securus ab hostili impetu possidebis, & perenni pace lætaberis.* Quomodo autem & quando confœderatis inter se Principibus bella moventibus, tertius vicinus utrinq; quoq; fœderatus, opitulari & se gerere debeat, hîc certi nihil definio: videatur * Lips. id tamen observandum:

In caducum parietem non inclines. * Et, *suam quisq; fortunam in consilio habeat, cùm de alienâ deliberat.*

* ex Amirat. Scip. lib. 1. discurs. 6.

* lib. 4. c. 9.

* Curt. lib. 4.

EMBLEMA. XLI.

INTUTA QUÆ INDECORA.

NOctis avis non est ad Solis tendere lumen:
Non aquilæ muscas ungve ferire leves.
Sors, Virtus, Natura Ducum contraria vulgo est.
His proprios fines transilysse nocet.
Nec fas privato, mores effingere regum:
Hos vulgare aliquid nec sapuisse decet.
Summa petant summe generoso in corpore mentes.
Plebs humiles humilis quærat & ornet opes.

THemistocles post partam victoriam, cùm aliquando ad mare visendi cadavera causâ accessisset: & jam multos torques, aureasq́ue armillas præterijsset, amico cuidam se sequenti dixisse scribitur. *Tolle tu hæc, quia non es Themistocles.* Et Alexander, cùm ei Darij filia in uxorem cum ingenti dote offerretur, Parmenioni, ut acceptaret conditionem, dicenti, *Facerem ego si essem Alexander,* prudenter respondit: *Et ego facerem si essem Parmenio.* Quo innuere voluit; aliam Principum esse conditionem, statum & officium; aliam privatorum. Neq; id Principem decere, quod privatum quempiam, quò ad vitam, mores, & actiones. Nam ut DEUS ipse Reges, Magistratus tàm Ecclesiasticos, quàm Politicos instituit, eisq; præ cœteris peculiarem gratiam concedit, eos quoq́; sapientiæ suæ donis affatim cumulat: ita vult, ut quisq; in suo statu & officio perseveret: suamq; autoritatem pro virili, pietate, Justitiâ & Prudentiâ defendat & tueatur. Sæpè autem homines ingenij & vocationis metas egrediuntur, sibique inde plurima pericula sponte accersunt. Principum vitam vulgus rude fœlicissimam æstimat, ex rerum omnium affluentiâ: eorumq; mores pravâ & ineptâ imitatione exprimere haud veretur: de ipsorum Consilijs & actionibus palàm judicare non dubitat, privatis eas rebus suis accommodare nitens: cumq́; illi alta & magna sapere non detur, * *non dilectu aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & quadam etiam temeritate*: ideò Principum Consilia & facta ad suam tantùm lancem appendit: publicaque bona, ex re suâ privatâ & sordidâ sæpè ratione metitur: cùm illi non magis datum & concessum sit, in Principum occultas rationes, quas de Republicâ ineunt inquirere, eaq́; penitùs cognoscere; atq; Noctuæ splendidum solis lumen aspicere. Quid? quòd Principes & Magnates summo odio eos persequantur, qui, non dicam facta & consilia eorum perspecta habere volunt: sed qui eos in moribus, vestitu, supellectile privatim imitantur. Imò eo sunt ingenio Principes, ut, quò quisq; genere illustrior, antiquior, celebrior, adde & ditior: eò magis offenditur, quandò inferiores pari cum illis fortunâ, & rerum omnium formâ uti volunt. * Artaxerxes prudenter Teribazo regia sua vestimenta indulsit. Hic enim,

Posuit Deus metas ingeniis, quò & quatenus cursant.

*Cic pro Planc.

*Broson. lib. 1. c. 5.

enim, cùm in venatione vestem scissam illi ostendisset, rogatus, quid fieri oporteret? respondit: Aliam sibi induendam vestem, & illam Artaxerxi tradendam. Concessit Artaxerxes: Dono tibi hanc (ait) vestem, sed ferre prohibeo. Teribazum verò, quod illâ indutus esset, acceptis etiam muliebribus donis, ægrè ferebant spectatores. Tum Rex cachinnari cœpit, adeumq; conversus: *Tibi*, inquit, *ut mulieri aurum, & ut insano regium amictum, gestandi potestatem licentiamq; concedimus.* Quis hinc importunitatem hominis, in impetrando, regisq; benignitatem in concedendo, utriusq; simul statum non cognoscat? Africanus cum ei objiceretur, quòd ipse prælio non interesset, prudenter respondit. *Imperatorem me mater, non militem genuit: neq; Ducis est, militis mortem obire!* nec immeritò. Nam, cùm in Imperatore tanquam Capite, tota vis & ratio belli consistat: ejus non est, quibusvis periculis, aut pugnis, (quod militum proprium est,) sese objicere. Eo enim cæso, victoriæ & totius exercitus etiam validissimi, spes & robur langvet, imò jacet. Ita Viri fortes, Gloriam ex rebus præclarè gestis pluris faciunt, quàm hostium spolia & prædas: neque ex levibus aut parvis rebus, nec ignobilibus, solidam esse judicant. Idem L. Paulus Æmylius docuit. Nam cùm Perseo potentissimo Rege Macedoniæ devicto, Macedonicis opibus veterem ac hæreditariam urbis paupertatem satiasset: penates autem suos nullâ ex parte locupletiores fecisset: præclarè secum actum existimavit; quòd ex illâ victoriâ, alij pecuniam; Ipse patriæ salutem & gloriam sibi parasset. Ita Nobilem à Principe beneficium accipere, vel tale quid decet: illum ab hoc non semper. ut Privatus, rem suam ex vili quoq; re faciat, non in decorum: Principem nequaquam decet. Diversum sanè Reges & Populi sapiunt, & sapere debent. Non omnia omnibus conveniunt, nec sunt decora: quodq; privato licet, Principi licere turpe putandum. Quanquam non negârim, Principes & Magnates vulgo propterea gratos existere solere; quoties se civiliter gerant; & cum primoribus suæ Civatatis conversentur, dummodo sui status & dignitatis non obliviscantur: aut apud viles, viliùs quàm Majestas eorum & authoritas requirit, se objiciant, aut gerant. Nimia enim familiaritas,

Val. Max. lib. 4. cap. 3.

cùm contemptum parere ſoleat; tùm magnatum dignitatem obfuſcat, cùm ſe ultrà modum privatorum rebus immiſcent. Id ut caveant, meminerint ſedulò, quia in proverbio dicitur: *tractent fabrilia fabri. peragant regalia reges. Aliud* enim *ſceptrum, aliud plectrum.* & quod apud * Plautum; *aliter catuli longe olent, aliter ſues.* Alia mens & Studia Generoſi Principis, alia plebeij hominis. Emblemate igitur hoc, diverſitatem ſtudiorum & factorum Principis, & privati hominis exprimere volui. * Aquila enim Principum Majeſtatem notat, induſtriamq; eorum, ſuis rebus intentam. Ut & inter cœtera Noctycorax hypocritam, & privatum ſtudiũ, inquirendi & adipiſcendi res. Ut itaq; Aquilæ muſcas captare, vel murus venari minimè convenit: quandoquidem ob generoſitatem, quâ cœteras aves præcellit, easq; negligit; majori ſolet incumbere prædæ: Sic Principem vulgaria ſectari, & animum humilibus, & tantâ Majeſtate non dignis ſtudijs applicare non decet: Ac veluti noctua in tenebris potiſſimùm volat: Solisque lumen ſuſtinere non poteſt: Sic privati homines, privatis tantùm, & quæ ad majeſtatem regni nil faciunt, rebus intenti eſſe ſolent. ad ſplendorem ſummæ dignitatis in regno cœcutientes. Ut itaque neq; Aquilam muſcis captandis, muribuſve inſectandis intentam eſſe decet. Neq; Noctuæ tutum eſt, adverſus ſolem, aciem oculorum dirigere, cùm naturâ ejuſdem radios ſuſtinere ipſi negetur. Ad eum quoq; modum, nec Principi privatorum ſtudia: nec privatis, illorum facta ſectari convenit. Utrinq; enim periculum & infamia. & quod Tac. ait. INTUTA, QUÆ INDECORA. *Culpa* quoq; *eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti*: quæ pœnam plerumque comitem habet. Quantoperè igitur Principes ſtudent abeſſe à cultu victuque plebejo: tantoperè verus Princeps debet abeſſe à ſordidis opinionibus vulgi: imò ſolùm hoc ſordidum vile, ſeque indignum ducat, cum plebeculâ ſentire, cui nunquam optima placuerunt.

*in Epid. Eraſm. in adag. Chil. 1. cent 8.

* I. Pier. lib. 19 hieroglyph.

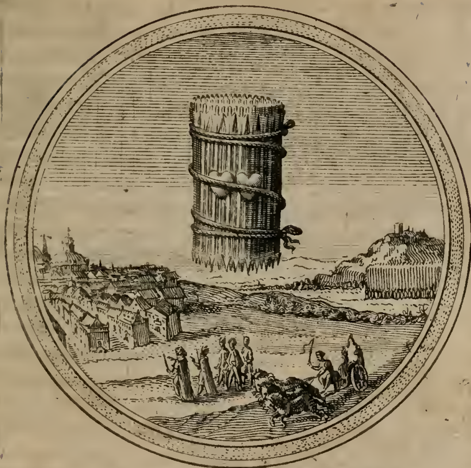
I. culpa 36. ff. d. R. I.

Vide Scip. Amirat. diſſert. Polit. lib. 5. diſcurs. 10.

EMBLE.

EMBLEMA. XLII.

SEGES QUIETIS PUBLICÆ.

URbis non tam firma potest Rex reddere, quamvis
Defendat murus mœnia cincta triplex:
Concordi quàm cùm Cives animoq; fideq;,
Opponant hosti pectora læta suo.
Quos patriæ communis amor, Regisq; benigni;
Ardor & in socios non temeratus agit.
Principibus res est nec gratior ulla; fidelis
Quàm cum se unanimi pectore turba colit.

Goslic. de opt. Senat: lib. 2.

Concordiæ templum Camillus Romæ quondam construxisse scribitur, in quo Senatus potissimùm haberi solebat; ut eo declararetur, nihil seditiosè, nihil turbulentè agendum esse in Senatu; sed omnia tranquillè & pacatè. Ubi enim Senatus mutuis inter se odijs certant, diversisq; animis & sententijs in contrarias voluntates abeunt, eam Rempublicam non solùm infelicem esse; sed ad interitum accelerare certum est. In quâ civitate cives assiduis contentionibus dimicant; ibi publicum bonum, & privata commoda, non secus, atq; nix à Solis calore, diffluunt. A naturâ ipsâ docemur & ducimur ad Concordiam amandam & colendam. Si enim vel solam corporis humani fabricam aspexerimus, quomodo tot, ac varia membra inter se cohæreant, & quomodo officia sua exequantur: meritò animum à contentionibus & odijs, ad tranquillitatem & concordiam revocare debemus. Quandiù enim membrum membro cohæret, sano ac vivente corpore, tamdiù qualitas ejus integra est: sed primùm ac abscissum aliquod fuerit, tabescit, & nullius momenti, existit. Qui ædificium extruit, sanè saxum cum saxo, vel lignum cum ligno non coaptabit sine aliquo vinculo. Et publicum bonum nullâ promoveri ratione poterit sine Concordiâ! Hæc enim est vinculum, hæc ligamen, hæc gluten, hæc murus inexpugnabilis, hæc ara insuperabilis; quâ se Reges & Principes, Magistratus, Respublicæ, Cives, amici, consangvinei defendunt; tota deniq; rerum natura se tutatur contra vim quamcunq;. Unde Agesilaus Lacedæmoniorum Rex interrogatus, quamobrem Sparta mœnibus non fuisset cincta: ostensis civibus concordibus & armatis; Hi sunt, respondit, Spartæ mœnia. Nec immeritò. Nam veluti muros, fossas, valla, aliaq; munimenta summâ diligentiâ & sumptibus magnis extruere solemus: ut privatorum bona, atque adeò publica, salva & tuta, adversus hostium incursus & deprædationes, esse possint: quæ per se licet sint valida: tamen ni civium unanimis voluntas & fortitudo, ex ijs hostem repellendi, accedat; frustrà ea extruuntur & eriguntur: Ita in defendendâ magnâ Republicâ, veluti Imperio Romano, nisi Principes inter se amicitiam & Concordiam alant colantq; ; vires omnes, quas licet in unum collectæ

cumulum

cumulum, maximæ sunt; ac essent; ad retundendas inimicorum machinationes, non sufficerent: Omni enim hosti nihil tâm formidabile esse solet, atque Concordia eorum, qui contra se sunt pugnaturi. Nihil jocundius, quàm cùm inter (duces) & milites discordiæ sunt & foventur. Id quod docet Vegetius, *Prudentis esse ducis inter hostes discordiæ causas serere.* Siquidem * *discordia & seditio omnia facit opportuniora insidiantibus.* Quippe, ut in discordiâ intestinâ nihil potest esse occultum: ita tùm maximè viâ patefit hostibus ad opes aliorum expugnandas, cùm inter Principes aut cives in Republicâ:

Vegetius.

Livius lib.4

—— *sævo discordia crine*
Extulit ad superos stygium caput.

Scipio Africanus cùm Numantinos sæpè victores fregisset, obsessosque tandem expugnasset, Tiresiam Principem quendam Celticum rogavit; quâ de causâ Numantia priùs invicta durasset, & post eversa fuisset? respondit Tiresias: Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Hinc OTTO III Imp: cùm Concordiam animadverteret Imperio & Reipubl: cuilibet, summè esse utilem & necessariam, ad sui firmitudinem, & hostes retundendos, Symboli loco usurpavit VIRTUS UNITA FORTIOR.

* *Plus* VIRTUS UNITA VALET; *vis nescia vinci*
Si mens una, fides una sit, una manus.

* Reusn:

Et cùm Respublica benè constituta sit quasi corpus sanum, & rectâ utens valetudine, in quâ Rex seu Princeps, Capitis loco est, reliqua membra veluti Duces & Proceres, ei obsequi decet: cùm primùm ea vel à Principe, vel inter se diffidere cœperint; certissimum huic regno imminet exitium. & ubi partes labant: ibi summam turbari necessum est; quando hæc est maxima Rerumpublicarum & regnorum calamitas. Hanc olim cùm prævidisset Scylurus ille Scytharum Princeps, qui jamjam animam exhalaturus, octoginta filijs suis, quos habebat, convocatis, fascem jaculorum frangendum omnibus porrexit, recusantibus illis rem factu incredibilem. ipse singulatim extractas fregit, filios admonens; ut Concordiam servarent, hac illos invictos & felices futuros dicens. * Sertorius Dux, militibus diffidentibus, caudam equinam

Q. Curtius.

Plut. in vit. Sert.

propofuit;

propoſuit; cujus ſetas nemo tàm robuſtus fuit in toto exercitu, qui conglobatas evelleret; mox autem diſtinctas, imbecillis & iners lixa decerpſit. Et quemadmodum haſtilia ſingula facilè franguntur; conjuncta non item. Ita diſſidentes facilè ſuperantur, ſecus autem concordes. Faſciculo igitur ſagittarum funiculo colligatarum, quibus duo Corda adjuncta conſpiciuntur. CONCORDIAM deſignare volui. Quemadmodum enim tela compacta, quæ & Fortitudinis ac defenſionis hieroglyphicum ſunt, non facilè franguntur, ſingula, ſine ullo labore: utq; *funiculus triplex*, ut Salomon * ait, *non rumpitur*: ita Concordes Principes & Cives, ſi animis & voluntatibus, (quod duorum cordium mutuo nexu cohærentium, noto) omni odio & ſimulatione vacuis publica commoda curaverint, eos profectò inſuperabiles futuros. Contrà verò nil opportunius, nil facilius & aptius ad perdendam libertatem, privata & publica bona diripienda, quàm cùm Principes, vel Cives etiam, qui Reipub: aut Civitatis jura meritò conſervare debent, inter ſe diſſentiant. Concordia igitur mater felicitatis, publicæq; quietis ſeges eſt; quæ conſiſtit in conſpiratione omniū ordinum, ad retinendam libertatem, ll. juſtitiam, fidem, religionem, & omnem Reipub: tranquillitatem. *Eſtq; hæc*, ut * Goslic. ait: *una ſpes & ſpecies conſervandæ Civitatis, cùm in omnibus rebus, atq; adeò omni tempore invicem omnes conſentiunt, conſiliaq; & res ſuas concordes tractant.* * *Concordia enim res parvæ creſcunt, diſcordiâ dilabuntur.* & ut Auguſtin. inquit. *Concordia civitates conſtruuntur, quæ diſcordiâ deſtruuntur.* Publ. *Auxilia humilia firma conſenſus facit.* Ad ſummam.

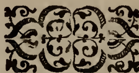
*Eccleſ. c. 4

* Goslic. de opt. Senat.

* Salluſt.

Res parvas concors ſervat & auget amor.

Nil adeò firmum, quod non diſcordia frangat,
Nil humile, ut concors non ope dextra levet.

EMBLE.

EMBLEMA XLIII.

NEC SATIS.

UNgve rapax, & dente ferox Panthera, ferarum
Carne, truces spirat non saturata, minas.
Sæva Tyrannorum mens, non explebilis auro,
Sangvine, cæde, bonis; sic magis usq; sitit.
Plena metu latebras petit, abstrusosq; recessus:
Et quodcunq; facit, fraude doloq; facit.
Insidiis donec propriis, ac nexibus ultrò
In pœnas, JOVA Vindice, vincta ruat.

HOrtulani & Vinitores eum in finem plantas ſerere & vineas ſuas diligentiùs colere ſolent, ut fructus ex ijs capiant uberrimos: qui ſi repaſtinando radices ferro vehementer vel læderent; vel omninò evellerent: nulla ſpes eis fructuum creſcendorum & recuperandorum relinqueretur. Principum Regiones, Civitates, pagi, villæ, populi, quid aliud quæſo ſunt, quàm horti & Vineæ; Lex quibus benè conſtitutis, & divitijs abundantibus, rerumq; omnium copiâ florentibus non voluptatem ſolùm: ſed & utilitatem percipiunt maximam. Cùm verò immodicis, frequentibus, nimijsq; tributis, vectigalibus, exactionibus, atq; ejuſmodi angarijs & oneribus, eos gravare, facultatesq; eorum exhaurire non deſinunt: nullâ id fieri ratione poterit; quin ipſi Principes, ex defectu ſubditorum egeant, opibusq; ſubditorum funditùs exhauſtis, pauperiores evadant. Sublato enim ſubjecto, tolluntur accidentia. Ac ſanè ſi quicquam ſubditorum animos à ſuis Principibus alienos facit; ſi ulla alia Odiorum ſcaturigo eſt, hæc certè: cùm crebris & magnis exactionibus facultates ſubditorum exugunt: novosque ſubinde commentantur avaritiæ ſuæ prætextus: ut ſaltem pecuniam, quæ mortalibus Anima & ſangvis eſt, ſubditis extorqueant: quibus eas, ut *Lipſius loquitur, eripere, idem quod vitam. in hanc ſententiam ego in meis Epigr:

*lib. 4. Polit. c. 11.

Nemo animâ duplici mortales vivere dixit.
Absq; tamen duplici vivere nemo poteſt.
Una fovet corpus: loculos fovet altera: vitæ
Sanus utraq; vigor deficiente perit.

Quanquam *nec *quies gentium ſine armis, nec arma ſine ſtipendiis, nec ſtipendia ſine tributis haberi queunt*: quæ *ornamenta ſunt pacis, & ſubſidia belli*. *Ipſoque Salvatore noſtro docente, *ea quæ Cæſaris ſunt ei reddere* teneamur. Quippe, ubi Neceſſitas ipſa flagitat, non tantùm pro defendendâ Reipub:, atque adeò omnium ſalute, privatas opes & bona contribuere: ſed Eccleſiaſticas res, in eundem uſum conferre, & alienare debemus & poſſumus: modò ſub prætextu ſummæ Neceſſitatis, Avaritiæ non aperiatur feneſtra. probat id Imp. Iuſtin. l. ſancimur 21. C. de Sacroſanct. Eccl. & c. aurum. 12. quæſt. 2. ubi textus habet: *Aurum habet Eccleſia, non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus. Quid eſt*

*Tac. 4. hiſt.
*Cic pro leg. Manil.
*Matth. 22.

opus custodire, quod nihil adjuvat. &c: Pro Repub: plerumq; templa nudantur, & in usum stipendij dona conflamus. Sic Nerva, ut impendia contraheret, sacrificia non pauca sustulit. Sed non rarò fit, ut Tyranni, nullâ necessitate cogente, non solùm subditos facultatibus emungant: sed res quoq; Ecclesiasticas & sacras diripiant. * *Nero olim vastaverat Italiam, ut saltem suis pravis cupiditatibus morem gereret, provincias everterat, sociosque Populi Rom: & civitates, quæ liberæ vocabantur: tandem in eam prædam etiam Dij cessere, spoliatis in urbe triumphis, egestoq; auro, quod triumphis, quod votis omnis Populi Romani ætas prosperè, aut in metu sacraverat.* Scipio idem in Epheso Dianæ templo fecisset, nisi à Pompejo revocatus fuisset. Quanquam & illud non improbandum, cùm * tempore belli propter defectum machinarum muralium, aut jacturam earundem; materia aliunde ad fundendas novas non suppetat: Campanas ex templis sumi, easq; ad usum machinarum converti posse: dum modò vel novæ, pace constitutâ à Magistratu reddantur: aut precium earum refundatur. Sed ubi necessitas nulla, neq; hoc, neq; illud faciendum. Ac sanè Princeps, qui subditorum suorum nullam habet rationem; eosq; novis subinde modis tributorum fatigat & deplumat: Tyrannidem exercere, seq; & suam Rempubl: pessundare videtur: maximè si eam pecuniam non ad publicos usus; sed ad profusionem, aut scurras vel Mimos, *aliaq;*, ut * Lips. ait, *amicitiarum dehonestamenta* convertit. Inde enim subditi, cùm viderint alios, rebus suis summâ cum difficultate & sudore partis, abuti: facilè in Iram & Odiũ erga dominos assurgunt: unde & Insidiæ clandestinæ; & ex Impatientiâ ac desperatione, Bella oriri possunt. Qui verò frugalitatem amat & exercet: suosq, subditos ad tempus aliquod, ut respirare; ac parsimoniâ & industriâ, magna tributa data, concoquere possint, ab onere relevat: ille & amorem eorum sibi hoc modo conciliabit: & cùm vires recollegerint, surculiq; facultatum eorum excreverint; certam spem opum, & quasi reconditum subsidium apud eosdem, quoties opus erit, habebit. Non enim minoris laudis est, Principem divites habere, Illustres ac Nobiles subditos; quàm fiscum locupletem: cùm & Gloriam ac magnitudinem, nec non certum fidejussorem Necessitatis (quod aliàs de pecunia dici-

* Amirat. dissert. Polit. lib. 15. discurs. 5.

Cæs. de bello civ. lib. 2.

* Ranzovius in tractat. bellico.

* lib. 4. c. 11. ex Tacito.

" tur) eos habeat. Et *quò quis illustrioribus & ditioribus imperat, eò sibi majorem laudem acquirit*. Unde Salomon. *In multitudine populi dignitas regis, & in paucitate plebis Ignominia Principis*. Cumq; Fisci incrementa vix cum utilitate populi esse possint; quandoquidem splenis instar se habet: quo crescente, reliqui artus contabescunt: ubi Rex vel Princeps suum tantum locupletare vult fiscum, subditorum privatæ facultates decrescant oportet. Probi igitur Principis erit, onera illa nimia & magna, interdum à subditorum humeris levare; ut tantò meliùs & certiùs, imò securiùs suis rebus superesse possint. *Si enim populus dives erit, & Princeps ipse semper habebit. quoniam *nullæ opes aut certiores sunt, aut utiliores; quàm quæ sunt apud subditos: hæ solæ stabiles firmæq; permanent: quibus Princeps ubi necessitas postulat, utatur ac fruatur, cum voluntate & studio subditorum. Quod enim Princeps de tributis remittit: id quasi deposuisse apud subditos censetur*. Fœnus enim id crescet: & amor in Regem augebitur: ex quo fieri non poterit; quin Benevolentiâ propriâ moti populi, ultrò, cùm necessitas postulaverit, ad eam sublevandam, bona sua conferant. Tyrannidem autem per Pantheram noto; quod hoc animal prorsus ferum, rapax, in persequendis animalibus mirâ velocitate valeat, inq; lustris vivat. Non aliter Tyrannus, qui omnia ad suam utilitatem refert, nulli vel optimo parcit, dum alios propter odium, alios ob metum præstantiæ, potentiæ, ac virtutis, alios invidiæ causâ, de medio tollit; dum bella non ex utilitate Reipubl: sed avaritiâ suâ suscipit atq; gerit; dum vectigalia subditis gravissima imponit; dùm omnia rapit; dùm voluptate suâ cuncta metitur, vi & fraude omnia agit, utque hanc tueatur, non abstinet à rapinis & cœdibus multorum, præsertim nobilium; dum privatim vivit: *dum lustris primùm* ut Plato inquit, *scortis omnibusq; libidinibus se inquinari patitur*: deinde in redituum profusione modum excedit: his profusis dolo & fraude, tùm vi & apertè ab alijs prædatur. itaq; Tyrannus semper indiget, semper sitit aliena, semper quærit, semper omnia prodigit, rursusq; requirit, semper sibi ab alijs timet. Val. Max. * *Ea civitas, id regnum æterno in gradu facilè steterit; ubi minimùm virium Veneris Pecuniæq; cupido sibi vindicaverit. Nam quò istæ generis humani certissimæ pestes penetraverint: ibi injuria dominatur, infamia flagrat*.

Proverb. 14.

Vide Meum Principē Plinianū Aphoris. 25. 26, 27. 28, 29, 30.

* Reusn. in Symb. Hadr.

* lib. 2. c. 9.

EMBLEMA XLIV.

ALIQUID PRECIOSIUS AURO.

NOn adamas adeò rutilat circumdatus auro,
Quàm nitet in justo Principe recta fides.
Omninò hanc servare decet, non frangere. quo Dux
Hanc violat juris tegmine, Crimen habet.
Namq; adamas veluti saxo est præstantior: isq;
Non mole, ingenitâ sed bonitate valet.
Sic data sponte Ducum, merito, non jure supremo;
Vincli etiam debet pondus habere Fides.

NIhil est, *quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta Fides in Principe*, l. interclaras. C. de sum. trin. & fid. Cathol. *quæ est fundamentum Justitiæ* juxta Cic. 1. off. *qua sublatâ. justitiam quoq; ipsam tolli necesse est; sine quâ neq; regna imperia, resq; publicæ, neq; domus & societatis constare possunt.* quam justitiã non ad bonos tantùm pertinere putandum est; sed etiam ad malos. Quo quasi fundamento posito; vocem illam ex foro Christianorũ Principum exterminandam minimè dubitandum. Fidem hæreticis datam, non esse servandam. Nam quod Turcam, datam fidem violare haut erubescentem videamus, causas sæpissimè frivolas, & impias prætendentes, non tam indignari; quàm cautiores in fide nostrâ obligandâ esse debemus. Sed Christianis id nequaquam faciendum plurimis, si hujus loci esset, rationibus demonstrari posset: maximè verò Principibus fidem etiam hæreticis datã servari oportere, jure divino naturali & humano convenit: de quâ tamen materiâ autores, qui ex professo scripserunt, consulantur. Id tantum hîc adstruo. Princeps hæreticis datam fidem omninò servare debet: quandoquidẽ JEHOVA ipse, qui est Rex regum, Princeps principum, qui solus quodcunq; ei placet, facere potest, fidẽ populo suo datam servavit; quamvis turpissimâ defectione, idolatriâ, superstitione & hæresi, omnes alios, à DEI veri cognitione & cultu alienissimos, superasset. Quòd si DEUS hæreticis, id est, deficientibus à se, fidem datam servari non oportere voluisset, utiq; non servasset. *Principes* verò cùm *Dij sint terrestris* Psal. 82. vers. 6. Ioh. 10. vers. 34. Dei facta, id est, justitiam inprimis, Deumq; ipsum imitari debent l. *imperialis* 23. *in pr.* C. *de Nupt.* & l. *si unus fin.* C. *de donat int. vir. & uxor.* Neq; id respiciat, quod hæretico sit data; sed quòd Princeps dederit: ne scilicet contractus claudicet: quod autem claudicat, id ex Bl. sententiâ, justum non est. *Principes* verò *ex contractibus & pactis, æquè ac privati tenentur*, text. *in* l. *Cæsar* ff. *de publica*: & c. 1. *Extr. de probat.* Wesemb. *in parat.* ff. *de Constit. Princip.* Quippe, quòd *fide inter homines nihil est majus* arg. l. 1. ff. de pact. eamq; fallere grave esse quibuscunq;, Principibus autem gravissimum: quia ut summa potestate valent; ita summam justitiam & honestatem, tanquam regulam tueri debent. Et quò Princeps illustrior privato, eò longè à mendacio, alijsq; peccatis recedere

Cic. ibid.

Schul. in tr. supra quæst. an fid. sit hær. servanda.

derere præſumat. *Fidem* autem *non ſervare, ſine mendacio eſſe non poteſt* ut Bl. *ait in conſ. 24. incip. Jus abbatialis dignitatis*. Neq; obſtat, quod Princeps ſit ll. ſolutus: cùm, licet quibuſdam ſit ſolutus; ex contractibus tamen, ut ſ dixi, omninò tenetur, æquè, ac privatus quiſpiam. Si enim ex obligationibus non teneretur; neq; is, qui cum eo pactus eſt, aut contraxit; ſtare contractui teneretur: relatorum enim eadem eſt ratio, ſecundum Logicos: ſicq; eluſoria eſſet voluntas utriusque; & perfidiæ ab ipſo Principe aperiretur feneſtra, quæ à tali dignitate & Majeſtate longè abeſſe debet. *Vita enim & facta Principum ſpeculo quovis lucidiora eſſe debent*. Ac veluti verrucæ in facie plus offendunt, quàm in alia corporis parte: ita & in Principe deformius vitium, perfidia & perjurium; quod non ſolum Deo, ſed etiam gentibus omnibus exoſum eſt. Adde, * quòd Princeps in terris ſit Lex, & animata juſtitia, nec fraudum & circumventionum autor eſſe debet. Et *principali autoritate nemo decipiendus* eſt text. in l. 1. C. de his qui veniam ætat. impetr. Quippe, quòd *injurias ac fraudes ab eo proficiſci non decet, à quo jura oriuntur*? l. meminerint 6. in pr. C. unde vi. cùm id ſumma injuſtitia cenſeatur: quæ ut evitetur, Principes ſummo ſtudio adniti opertet: ut conſtantes ſint promiſſorum ſervandorum: cùm violatæ; & non ſervatæ fidei pœnas ſemper perfidi luerunt: id quòd hiſtoriæ omnium temporum ſatis teſtantur. * Taſſilo Bojorum Rex, gener Deſiderij Longobardorum Regis, temerè adverſus Carolum Magnum, ex Italiâ redeuntem bellum movit: quòd cùm Carolus intellexiſſet, ſtatim ei duobus diſtinctis exercitibus, occurrit. Eâ celeritate Taſſilo territus, pacem petijt, quam impetravit. Cùm autem paulò pòſt, fidei datæ immemor, bellum renovaſſet, eâ ipsâ in expeditione à ſuis non tantùm deſtitutus; ſed fidei violatæ accuſatus, Carolo traditus, ac per eum Regno multatus eſt. Ludovicus Boſonis Burgundiæ regis filius, per Taurinos tranſiens, Italiam invaſit: ſed à Berengario Iuniore captus, eâ conditione dimittitur; ne in Italiam revertatur. paulò autem pòſt, cùm oblitus fidei datæ, cum exercitu redijſſet, Veronamq; occupaſſet, captus à Berengario, oculis & teſtibus privatus eſt. Sic Ladislaus Rex Ungarorum, violatæ fidei triſtiſſimũ in ſe & ſuis exitũ expertus eſt. Longè ſanctiùs & meliùs fecit Franciſcus I. Galliarum Rex; qui, cùm Carol. V. (qui eum in Hiſpaniâ captum diù detinuit,) per Galliam iter

* Gail. obſ. 2. obſ. 55. per text. in Authen. de Coſſ.

* Iacob. Schult. dict. u.

iter faciens, apud eum in arcem divertiſſet, quam ad ejus exemplũ exædificaverat, in qua captivus detinebatur: & à quibuſdam aulicis ſuis admoneretur; ut Carolum quoq; detineret captivum; fore enim ajebant; ut hac ratione & Mediolanum, & regnum Neapolitanum recuperaret: eiſdem reſpondit: *Minimè eum decere, ut pacta violaret.* Qui licet occaſionem oportunam habuerit eum detinendi; maluit tamen fidem ſervare datam, quàm perfidus audire. Sanè Principis Majeſtati nihil lumen adfert majus, quàm fides dictorum factorumq;, & conſtans ſervandi voluntas. Quapropter & Emblema hoc nihil aliud innuit; quàm, Fidem Principum, privatorum longè eſſe debere præſtantiorem. Ut enim gemma, licet parva, pluris æſtimatur, quàm ſaxum, quantumvis magnum: utq; auro, tanquam precioſiſſimo metallo propterea includitur, ut dignitas ejus effulgeat: Ita Regum vel Principum data fides, ex Conſtantiâ & obſervatione apparere debet. Nam ut ſtatus & Majeſtas eorum ſupra vulgus eſt: ita ſupra aliorum conditionem hominum & pacta, fidem & mereri & ſervare debet. Anuli præterea & manus ſignificatio hieroglyphica, amicitiæ & fidei eſt. Symbolum autem, ALIQUID PRECIOSIUS AURO, docet: Principis fidẽ nudis verbis datam, majus quid eſſe debere. Hinc & illa verba poſita in literis Principum, vel verborum obligationibus: * Bey vnſern Fürſtlichen ehren vnd trewen ꝛc. tantum valent; quantum verum & corporale juramentum, eoſdemq; producunt effectus. Ut autem juramentum frangere cuilibet turpe: Ita datam fidem, vel hæreticis non ſervare, Principibus turpiſſimum. Plato lib. 2. de Legibus: *Turpiſſimum eſt quempiam, ſed inprimis Magiſtratum, Rempubl: aut Principem, eo ipſo ore mentiri, & fallere, quo* DEUM *invocat.* * *Nullum majus indicium excelſi & conſtantis animi in Principe habemus, quàm fidei & propoſiti conſtantiam. Nec enim facilè reperias Virtutem, quæ majorem vim habeat animos hominum conciliandi, comparandiq; auctoritatem.* Idem ibid. *Generoſum & verè regium eſt, ipſâ re, quàm dictis magnificis populum demereri malle. Ut enim facta admiramur, verba approbamus: ſic multò clariores carioresq; evadunt, qui reapſe plura præſtiterunt, quàm verbis ſunt polliciti.*

* Gail. obſ. 59. lib. 2.

Danæ: lib. 5. Polit. Chriſt. aphoriſm. 42.

* Caſman. in Syſt. vitæ Polit.

EMBLEMA

EMBLEMA XLV.

VIGILANTIA ET FIDE.

Cura vigil Regum, populos tutatur & urbes:
Hostis ne tacitâ fraude nocere queat.
Est quoniam officij pars non postrema Senatus;
Securos cives reddere in urbe suos.
Estq; Fides Ducis, arx tutissima plebis: in ipsâ
Cùm qua salutis non tecta pericla latent.
Advigilare decet, qui vult duxisse triumphum.
Securus bello nulla tropaea locat.

Goslic. de opt. Senat. lib. 2.

IUlius Cæsar in bello Pharsalico, C. Crastinum optimâ spe in pugnam egredientem, interrogasse fertur; ecquid de eventu belli speraret? at ille manum armatam extendens, *Vincet*, inquit, *Cæsar, & me vivum, aut certè mortuum laudabis*: quod evenit. Hic enim fortissimè pugnando occubuit; eumq; Cæsar pro concione laudavit. Fit sæpissimè, ut viri fortes, fidentiam ex præsagijs quibusdam concipiant; vel cùm vincere consveverunt; vel viribus suis & copijs, alijsque rebus freti, certâ cum spe magnum animum intra se concipiunt, honestum aliquod efficiendi. Id
» quoq; verisimile est: *Viros Heroicos habere singularem à naturâ* genium, qui eos de futuris rebus admonere; aut etiam absterrere soleat: ut de Bruti malo Genio Plutarchus refert. Hinc Romani Genios coluerunt, (qui Boni & Mali fuerunt:) & eorum auspicijs fidere, ijsq; sacra facere soliti sunt. Unde Horat. 2. Epist.

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabunt,
Floribus & Vino Genium, memorem brevis avi.

* Mythol. lib. 4. c. 3.

de quibus plura apud * Natal. Com. Et in veterum nummorum inscriptione apparet: GENIO AUGUSTI, GENIO SENATUS &c: hinc Ovid: *Et vigilant nostrâ semper in æde lares.*

Tali ex fidentiâ, SECURITAS, *frequentissimum*, ut Velleius ait, *calamitatis initium* oritur. Illa quidem, si Prudentiâ Consilioq; regatur; vix Reipub: quicquam magis salutare accidere potest: eamq; Felicitatem meritò appellandam felicissimam censeo, cùm (cœteris paribus) in eâ omnia tranquillè, securè, bonâ in pace, sine ullo timore, sine querelis, sine tumultibus peraguntur. Ubi autem Princeps, vel Respublica rebus omnibus abundans, desidiæ, languori ocio dedita, securam, satisq; se tutam esse confidit;
» ibi certa præ foribus advigilat ruina. Diuturnitas enim pacis, & rerum abundantia SECURITATEM, & Contemptum hostis plerumq; gignere solent. Qui verò nihil timet, is facilè opprimitur.
» Sic Pompejus contra Cæsarem magno collecto exercitu, se satis securum adversus ejus vim esse ratus, quosdam, quibus Cæsaris vigilantia & diligentia non temerè suspecta fuit, admonentes, ut cautior rem suam promoveret, nec admodum securus, aut desidiosus esset: ipsosmet securos, & in utramq; aurem dormire jubebat. Sed securitatis, aut potiùs desidiæ suæ dignas luit pœnas. Nam paulò

* Curtius. lib. 6.

pòst à Cæsare victus miserè & fugatus fuit. * *Nihil* itaq; *tuto in*

hoste despiciatur: quem spreveris, valentiorem negligentiâ facies. Adde, quòd * *contemptus hostis sæpè cruentum certamen edidit, & inclyti populi regesq; perlevi momento victi sunt.* Quapropter, ut in Republicâ SECURITAS VITANDA & Magistratui, & civibus: Ita Fiducia mater Securitatis prudentiâ regenda & coërcenda. *Nihil* enim, ut * Lips. ex Livio scribit, *tàm leve est, quod non magnæ interdum rei momentum faciat.* Metuens semper quædam cura sit, sic erit secura. Romæ JANI TEMPLUM, nunquam nisi pacis tempore claudi solebat: sed pacato jam orbe, Octav: Augustus illud clausit, Romam quasi bellis defunctam, & pacatam, ac securam reddens: diù posteà cùm clausum esset, ac URBS omninò belli secura; desidiæ, ocio, ac negligentiæ sese totam tradidisset, paulatim regna, provincias & civitates subjugatas perdiderunt. Nam se populi in libertatem vindicárunt: donec & ipsâ Roma, Caput mundi, Gotthorum Imperio subijceretur. Sic securitatis ex diuturnâ pace enatæ pœnas dedit. Qui igitur Princeps, Rempublicam suam, tutam & securam reddere cupit; ille in eam curam incumbat: ut, cùm Pax summa vigeat, plurimam cautionem, diligentiam & Vigilantiam adhibeat, sui, & sui regni caussâ: ac tùm maximè pericula imminere credat, cùm nulla esse credun- „ tur. Solemus feras securas opprimere & interimere. Et nobis cavendum est dum in aurem utramq; dormimus; ne paci, inducijs, viribus, copijs & fœderibus fidentes, intra securitatis muros obruamur. Maximè autẽ ea securitas fugienda; quæ Comites habet, „ Temeritatem, Audaciam, Superbiam, Contemtum & Desperatio- „ nem. Hi enim, cùm falsâ spe animos nostros securos reddunt, facilè imprudentes in maxima pericla conijciunt. Trojani, dum securi festivitates celebrant, opprimuntur. hostes interea

Invadunt urbem somno vinoq; sepultam. Exempla Securitatis, præsertim in bello, quanta pepererit mala, longùm foret hic recensere; suntq; aliquâ ex parte odiosa. Negari tamen non potest: nulli unquam Duci, aut Principi Securitatem, securam felicitatem peperisse. Atq; hoc loco inserere placuit Epigramma viri docti; quod ex vocabulo SECURITAS confecit, occasione datâ ex Turcarum victoriâ de Christianis, cum superioribus annis

* Liv. lib. 21.
* Polit. lib. 5. c. 16.
Chr. Pelar.

Agriam cepiſſet. TURCA SEVERUS ERIT, VI SECURITATIS. ubi nulla litera, quæ non in unâ iſtâ voce, SECURITAS.

S *ecuras hominum mentes vigil excitat hoſtis,*
E *t nos ſub vitiis vincit, & in vitiis.*
C *ur tibi promittis mitem? cur* PATRIA *ſtertis*
U *ſque? ſeverus erit ſævior ipſe feris.*
R *ides, tot numerans urbes, tot caſtra recenſens?*
I *lle ais, ecquis erit, qui meus hoſtis erit?*
T *ot fueris quamvis inter* SECURA *ſecures:*
A *ucta tamen fuerit Turcica cura tibi.*
S E *rogo* CUR ITA *Se mage prodit Turca ſeverum?*
» *Vincere ſecuros vi licet exiguâ!*

Emblema igitur hoc, turris videlicet excelſa, in cujus ſummâ parte canes vigilantes poſiti; Principis officium in bello maximè notat. Nam veluti turres & arces ideò extruuntur, ut terreant & arceant hoſtem: utq; ex ijs adventantes hoſtes prævideri & caveri poſſint. Ita Principis Prudentia & Vigilantia, turris inſtar eſt, cives ſuos defendens, ac tutos reddens: atq; in eo cura illius verſari debet, ut Ariſtoteles docet in Politicis; ut impendentia pericula & hoſtes prudentiâ prævertat; remq; publicam tueatur. Sic & olim Canes eum in finem in turribus & ſpeculis educatos & altos fuiſſe legimus; ut latratu ſuo, & vigilantiâ, hoſtes & prædones proderent.* Canis enim cuſtodem, ob vigilantiam, ſedulitatem, quæ in canibus conſpicitur, & in cuſtodibus requiritur, denotat. de quorum fidelitate elegans extat * Carmen, qui inter cætera hæc ſcribit:

Hic cuſtos pecorum tuaq; villæ,
Fures exigit arduos luposq;.
Nec non arcibus ille præſidentes,
Tutos nocte ſuo facit latratu.

* *Tempeſtivus metus, prudens ſecuritas eſt: nimius verò contemptus, temeritas inſidiis facilè excipienda.*

* Ioh. Pier. Hierogl. lib. 5.

* Iac. Micylli.

* Onoſ. in Strategico. c. 36. circa finē.

EMBLEMA XLVI.

PAUCIS SUPPLENDUM.

HIc vellit summas, humiles rellinquit aristas;
Cum stipulis pereat ne quoq; tota seges.
Parcendum est plebi; quæ aliorum erroribus acta,
In regem, aut proceres bella nefanda movet.
Sontibus à paucis pœnæ sumantur: iniquum
Qui movére dolo seditionis opus.
Justitiæ ac juris ratio quia postulat æqua:
Criminis alterius pondera nemo ferat.

SEditiones & discordias, quæ in Republ: sæpè excitantur, semper juris, aut facti alicujus prætextu fieri verisimile est. Vix enim adeò effrenis civis vel Magistratus invenitur; qui motus & turbas, citra causæ alicujus speciem excitaret: usq; adeò facta vel bona; vel mala, juris auxilio & integumento involvuntur. Neq; reperias ullam Rempub: legibus adeò firmatam, Consilio & Prudentiâ Magistratus feliciter gubernari; in quâ cives, quod reprehendant, non offenderint; dumq; omnia ex suâ scientiâ & ingenio metiuntur, non intelligentes, quo fine Princeps vel Magistratus Consilia sua in Repub: dirigat; facilè quoq; sui similes inveniunt ignorantes; & rerum novarum cupidos, qui eorum sensui astipulentur: unde factiones & seditiones: donec tandem ad arma veniatur. Nam homines quò ignorantiores & impotentiores; eò quoq; fidentiores sunt. Quod ideò fit; quia quid sibi desit ignorantes, nihil sibi deesse putant, hocq; Opinionis fastu fascinati, majora viribus & necessitate tentare non dubitant; quò tandem etiam res sit perventura securi: hinc ut Tacitus ait: *quantò quis audaciâ promptus, tantò magis fidus, rebusq; motis potior habetur.* Tales quoq; facilè plebem suis factis faventem inveniunt, quæ alias, ut * Lipsius inquit, *sicut mare per se immobilis est, nisi Æolis excitaretur, qui causa atq; origo omnis furoris sunt: reliqui contagione insaniunt.* quod cum sit, Principi vel Magistratui summa cura est adhibenda, ut diligenti & exquisitâ præviâ cognitione, remedia tantis malis quærat; aut noxias illas radices, ex quibus rami isti seditionum pullulant, aliosq; venenoso attactu inficiunt, evellat. Veteribus triplex fuisse institutum in vindicando multitudinis delicto ex * Franc. Hottomanno animadverto. Interdum enim de universis sumtum supplicium: interdum de solis Principibus atq; auctoribus sceleris: nonnunquam ad minuendam severitatem, sortem adhibitam fuisse. Prioris exemplum ponit ex * Livio. Rhegium quondàm in præsidium missa legio interfectis per scelus Pp. civitatis, urbem opulentam per decem annos tenuit: propter quod facinus tota legio, 4000. hominum, in foro Romano, securi percussi sunt: atq; hujus facti, ex Jure ratio evidens & justa afferri potest. Nam *quod à pluribus pro indiviso commissum*

Tacit. in Annal. 1.

* Polit. lib. 6. c. 4. ex Livio.

* Quæst. illust. quæst. 42. Vide Scip. Amirat. differt. Polit. lib. 2. discf. 9.

* lib. 38.

commissum est, singulos in solidum obligat. l. semper 15. §. 2. ff. quod vi aut clam. Alterius exemplum sumi potest ex eodem * Livio. *lib. 26.
Capuam, inquit, à Calibus redditum est. ibi in eos, qui capita rerum erant, animadversum. Ita septuaginta Pp. Senatus interfecti, trecenti fermè Nobiles Campani in carcerem conditi. hujusque facti æquitas hæc videtur: *Peccata suos teneat autores* l. sancimus 22. C. de pœnis. *Alieni admissi pœnam non luant, quos nulla contingit culpa,* l. ult. ff. de bon. damnat. Et *unius factum alteri, qui nihil fecit, non nocet.* l. de pupillo. 5. §. si plurium. ff. de nov. oper. nunc. Tertij generis sortitionis videlicet, exemplum est in Crasso apud Plutarch: Solebant enim ex multitudine decimum vel etiam Centesimum, per sortem ad supplicium rapere. Eius ratio hæc adfertur à Cic. * *Statuerunt ita majores nostri; ut, si à multis esset flagitium rei militaris admissum, sortitione in quadam animadverteretur; ut metus videlicet ad omnes, pœna ad paucos perveniret.* Atq; hoc loco Dd. distingvunt inter Universitatem & Multitudinem, ut Universitas sit multitudo, veluti populus, Curia, Collegium, Corpus, Societas &c: quæ magis in jure consistunt. at non omnis multitudo, non omnis cœtus, Universitas: Sed is demum, qui jure aliquo continetur, veluti qui uni imperio, unisq; legibus paret. Distinctione itaq; in pœnâ irrogandâ utendum. Aut enim multitudo temeritate spontaneâ, sine Magistratus auctoritate peccavit: aut, Magistratus solus: aut conjunctim uterq;. Priore casu subdistingvendum quoq; est; Aut non multi delinquentes fuerunt: & tum singulos in solidum obligari. l. item Mela. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil. Aut ingens fuit multitudo peccantium, & tùm mollienda pœna, & sorte utendum. Quòd si solus Magistratus deliquit: pœnæ suos tantùm autores & personas tenere debere, ne innocentes nocentinm culpam sustineant. Si verò & Magistratus & Populi consensu delictum admissum: tùm Universitas punienda: id est, adimendo eis leges, Privilegia, jura immunitates, diruendà mœnia; ut clausæ portæ antea, semper apertæ stent, & similia &c: singulorum exempla aliquot possent quidem huc adferri: sed quia sunt odiosa, satius puto ea omittere, quàm Pp. & populi odium incurrere. De pœnis eorum, qui Crimen læsæ Majestatis incurrunt, vide-

*in Cluent.

*cap. 62. & de seditionib. cap. 63. Henr. Bocer. de Crim. læs. Maiestat. tract.

vide * Jod. Damhouder. in prax. crim. Verumenimverò Principi prudenti maturè Consilio suo convenit occurrere, ne seditiones fiant, aut excitentur: excitatæ, ut sano remedio extingvantur. Inprimis verò errores & eorum causæ multitudini, ante oculos ponendæ, ut agnoscant ipsimet delicta sua, hisq; agnitis pœnitentiam agant, & ne iterum impingant, cohortandi seriò. *Principis* enim *Clementia, bonos meliores efficiet*. at *qui perversi & obstinati, è medio sunt tollendi*: ne, cum ijs boni contagione pravâ imbuti, simul pereant. maturè malum

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Atq; ex his sensus Emblematis hujus patet. Vir enim spicas eminentiores evellens; autores malorum, & præcipuè seditionis in Republ: puniendos esse notat: quod olim quoq; hisce signis veteres demonstrare voluerunt. Livius scribit, quòd Tarquinius filium suum docere voluit, Principes vel authores capite esse plectendos; dum in horto summa papaveris capita, præsente nuncio, baculo depopularetur. Atque inde Symb: adjeci PAUCIS SUPPLENDUM: ut docerem, Rigorem juris non modò in causis civilibus: sed etiam in Criminalibus remittendum: nisi aliud factum, & Reipub: causa vel utilitas requirat: cùm *satius* sit, *pro misericordiâ, quàm pro sævitiâ rationem reddere*. * Eduardi ANGLIÆ REGIS vox celebratur, quà in quodam intestini belli prælio usus fuerat: *Parcite*, inquit, *Civibus, secus autem Ducibus, qui vos infatuarunt*. Vide * Lipsium; remedia quædam seditionis curandæ ponentem: sed prudenter ijs utendum censeo. Non enim ubique eadem Reipubl: forma, tùm perpendendæ causæ deligenter, ex quibus peccatum sit. Aliæ enim graviores & temerariæ: aliæ ex imbecillitate humanæ naturæ proveniunt. Huc pertinet, quod Imp. Just. in Novell. Constit. 30. sancit. *Non est inhumanitas, sed potius summa quadam est humanitas, cùm multi paucorum animadversione salvantur.*

* c. alligat. 26. q. ult.

* Pol. lib. 6. c. 4.

EMBLEMA

EMBLEMA. XLVII.

SCIO CUR SIC.

HIc mulcet morsu lædentem crura Molossum!
Signa nec irati dat manifesta animi.
Ut monstret, casus fortunæ tristis acerbos,
Quòd Sapiens miti pectore sæpè ferat.
Vix accepta licet placidà quis vulnera mente,
Cordeq; non tristi tristia ferre potest:
Utile sæpè tamen duros tolerare dolores.
Namq; malos probitas vincere blanda solet.

NUlla est fraus nocentior, quàm quæ sub speciæ amicitiæ fit: & eò graviùs ac molestiùs fertur; quòd, cùm fronte pulchra & minimè fallax creditur, nosque tutos, ac ab omni fallaciâ securos reddat; tùm maximè nocet. Hinc *quantò major fiducia exhibetur, tantò major est perfidia frangentis* l. 1. §. cum verò, ubi Bl. ff. depositi, & *gravior est injuria, quando fit ab his, qui nos tueri debent* l. 3. §. de his ff. ad Syll. §. aliæ Instit. de donat. adde, quòd *plus tormenta sæviunt, quæ ab his patimur, de quorum mentibus bona præsumebamus.* Nam tunc facillimum est aliquem decipere, cùm blandis verbis delinitus, ac securus redditus, suas cogitationes ad cavendum non dirigit. Sed quantò major fraus ea est, & æstimatur & fidei prætextu intentatur: tantò majoris & laudis, injurias illatas vel acceptas negligere, & cùm ulcisci possis, ignoscere. Solon interrogatus, quæ optimè civitas habitaretur: *Illa* inquit, *in quâ nullâ affecti injuriâ, non minùs, quàm injuriâ provocati, præ se ferunt injuriam, & eos, qui intulerunt, non ulciscuntur.* Socrates aliquando ab Aristophane publicè in theatro verborum lacessitus contumelijs, non modò ægerè molestéq; hoc non tulit: sed & obviam sibi factum adversarium, humaniter amicéq; compellavit, an se rursus opus haberet, ad similem aliam contumeliam. Et Pittacus injuriâ à quodam affectus, cùm animadvertendi jus in ipsum haberet, spontè eo dimissò, *Venia*, inquit, *ultione melior.* Marcellus accusatus à Siculis, cùm absolutus esset, rogatus ab illis, ut in clientelam eos admitteret, clementer excepit. Magni profectò est animi, injurias illatas ferre: neque omnibus hoc datum, ut perferre possint: sed qui eo animo sunt præditi, ut prudenter eas negligere, & offensas parvi facere norint; ij ultionis, quoties occasio fert, opportunæ, sibi sternunt viam. Justinianus Constantini filius, pulsus imperio à Leone, naribusq; etiam truncatus est: sedis recuperato Imperio, quoties defluentem rheumatis guttam naribus detergebat, toties penè ex ijs, qui contra eum fuerant, aliquem jugulari præcipiebat. Fit quoq; nescio quomodò; ut quamvis injuriarum obliviscamur; in animo tamen nostro scintillæ quædam odij maneant, quas facilè nova injuria, flatu suo in ignem ardentem suscitare potest: ut vetus injuriæ quasi

sopita,

ſopita, novâ gliſcente, majorem vim & robur ſumat ad ulciſcendum; iiq; morſus videntur graviores, præſertim Principum, vel magnorum virorum, qui intra Patientiæ ſeptum diù latuerunt. Sunt enim torrentis inſtar, diù concluſi, qui cùm erumpit, majora ſecum damna trahit. Diſſimulant enim dolorem ad tempus; at eò graviùs nocent, quò novis injurijs provocantur crebriùs. Nolim hîc malus eſſe ulciſcendi magiſter; dùm modum, ſed tamen adverſus apertum hoſtem, pono: mandata non ſunt, ſed præcepta generalia, quibus prudenter uti, prudentis erit.

Diſſimula, quantumq́ potes, preme corde dolorem:
Quæq́ volis fieri vi, peragenda tege,
Donec certa rei faciendæ occaſio, tempus,
Atq; locum, atq; hoſtem detegat ipſa tuum.
Hinc animos ſumas, vireſq́ intende, quid obſtat,
An virtus hoſtem proterat? anne dolus?

Non nego, grave eſſe, injurias, quæ Reipub: inferuntur, negligere: quoniam neglectæ novas parere ſolent: neq; ſemper utile eſſe eaſdem inferenti remittere: videndum tamen Principi, num opportunè eaſdem ulciſci, & citra ſuam, ſuorumq; perniciem juſtè refundere poſſit. Senecæ præceptum hîc imitandum: *Si imbecillior eſt, qui te læſit, parce illi, ſi potentior tibi parce.* Nam, ut Cic: * inquit, *qui injurias ſuas perſequi volunt, dolori ſuo, non Reipub: commodo ſerviunt.* Sed privatas injurias Reipub: causâ condonare, aut diſſimulare, ſapientis ſemper eſt habitum. *Imò magni animi eſt*, ut Seneca ait: *in ſummâ potentiâ injurias pati, nec quicquam eſt glorioſius Principe impunè læſo.* Hinc & * Camillus meritò laudatur, qui tantus vir maluit afflictæ patriæ, quàm ſuæ propriæ injuriæ memor eſſe; unde & alter Romulus appellatus fuit. Ac ſanè ad injurias perferendas, etſi ægrè animus adduci poteſt: cùm, recordatione malorum illatorum, ad ultionem ſubinde excitetur: attamen ſi luctæ huic ſe fortem præbuerit; maximum victoriæ ſpecimen edet, præſertim Patientiæ ſcuto tectus. Hæc enim optimum remedium malorum. Cujus gradus novem, Chryſoſtomus ponit. I eſt, injuriæ auctorem non fieri. II ubi injuria facta eſt,

* in Verr. act. primâ.

* Livius lib. 5. decad. 1.

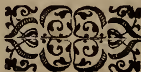
Reuſn in Symb. Theodoſii. III.

par pari referre nolle. III Injuriam non reponere, sed quiescere. IV Præbere seipsum ad ferendam injuriam. V Præbere se etiam ad majora, quam vult is, qui facit injuriam. VI Non odisse eum, qui facit injuriam. VII Inimicum diligere. VIII Eidem benefacere. IX DEUM pro ipso deprecari. Atque hinc consideratis hisce Patientiæ gradibus, Emblematis evolutio patet. Canem enim crus viri lædentem, hostem intelligo; cui aliquando benefeceris: quòd verò eundem mulcet, id summæ Patientiæ argumentum statuendum est. Symbolum, SCIO CUR SIC. ex facto mihi in mentem venit. Nam, ut dixi, quotusquisque est, qui injurias æquo animo perferre possit? ut easdem ulcisci & rependere non malit; sed sapientis est oblivisci, aut saltem dissimulare *& injuriæ, ut pillulæ deglutiendæ potiùs, quàm masticandæ.* Quippè juxta Val. Max. *Speciosiùs aliquantò injurias vinci beneficiis, quàm mutui odij pertinaciâ pensari.* quoniam juxta * Satyricum

* Iuven. Sat. 3.

——— quippe minuti
Semper & infirmi est animi, exiguiq; voluptas
Ultio; continuò sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina. & alius:
Non ego magnanimum fatear, quem sola juvabit
Ultio. *Magna* è contra, ut * Hugo ait, *Virtus est, si non lædas, à quo es: magna est fortitudo, si etiam læsus remittas. magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas.*

* de claust. animæ.

EMBLEMA

EMBLEMA. XLVIII.

MERCES DIGNA LABORE.

LUditur ut meritò, flatum qui pressiùs auræ
Spirantis raro claudere rete velit:
Sic quorum tumidas fallaci flamine mentes
Fascinat & ludet, ambitiosus honor.
Haud priùs immodicos desistunt pectore fastus
Concipere, & vanas quærere laudis opes:
Quàm rerum & vitæ MERCES, *Jactura,* LABORE
DIGNA *levi tandem triste sequatur opus.*

TAnta est humanis mentibus innata gloriæ & Honoris cupiditas, ut pro eo consequendo, non solùm opes, & quicquid summo in precio mortales habent, elargiri haud dubitent: sed ipsam vitam, quâ nihil est, nec esse potest, aut debet amabilius, charius & preciosius, profundere nullo modo renuant. quod præter innumerabiles alios M. Salvius Otho Imperator Rom: demonstravit: Is enim, referente Svetonio, tanta Imperij cupiditate flagrasse scribitur; ut non dissimulárit, *Se, nisi Principem, stare aut vivere non posse; nihilq; referre, ab hoste in aciè, an in foro sub Creditoribus caderet*: qui licet largitionibus, atq; alijs artibus Imperio fuit potius: diù tamen illud non retinuit. Nam cùm Galbam competitorem haberet; illudq; sibi aut deponendum: aut non sine insigni civium strage, defendendum videret: ne ipsius causâ tot perirent, spontè mori decrevit. Cumque ab amicis & militibus admoneretur, ne de victoriæ eventu tàm citò desperaret: *Se neq; Imperium, neq; vitam suam tanti facere respondit: ut sui causâ multi caderent, aut belli civilis & discordiæ ille causam præberet.*: sicq; sibi intulit manus. de cujus morte Martialis:

Martial. Epigr. lib. 6.

Cum dubitaret adhuc belli civilis Enyò
Forsitan, & posset vincere mollis Otho:
Damnavit multo Saturum jam sangvine Martem,
Et fodit certâ pectora nuda manu.
Sit Cato, dum vivit, sanè vel Cæsare major:
Dum moritur, nunquid major Othone fuit?

Agrippina Neronis mater, cum ei Vates quidam prædixisset; Neronem Imperatorem futurum, sed eam occisurum. Occidat sanè, modò imperet, respondit. Tanto ambitionis fastu fœmina æstuabat; ut Imperio filij vitam postponeret. Et si æquâ lance causas calamitatum in Repub: & imperijs trutinare voluerimus, tres reperiemus certissimas; Ambitionem, luxuriam & Avaritiam: quæ licet turpes per se & enormes sint: primam tamen, cladium potissimam matrem esse, exemplis omnium ætatum demonstrari, ipsâq; experientiâ probari potest. Cujus quidem tanta vis est, ut, cùm animos & mentes hominum semel occupârit: eos nunquam quiescere, nunquam partis honoribus contentos esse sinit, donec tandem, quasi extra se positi, sui obliviscantur: plurima tentent, & magnis conatibus, sæpè cum bonorum propriorum, & aliorum

jacturâ, imò vitæ dispendio, ad extrema deveniant. Præsertim verò, si quid semel ex voto successit, semper se majora assecuturos sperantes, medijs quibuscunque ad majora aspirandi utuntur. Quòd si videant, ex gradu spei honorum adipiscendorum se dejectum iri, aut casuros: ut dedecus specie aliquâ honesti effugiant, quodlibet etiam facinus, cum Reipub: periculo aggrediuntur. Julius Cæsar, omnium quot fuerunt, ambitiosissimus, dominante adhuc Syllâ, cùm primum pubesceret, Rom. Populum adijt, Sacerdotium maximum Romæ fidenter ambivit: adeò, ut etiam cùm ad Comitia abiret, matri prædixerit: se, nisi Pontificem, domum non reversurum. Quid dicam de Cinnâ, Mario, Pompejo multisq; alijs? quorum ambitionem, seditiones, factiones, bella civilia tandem cum Reip: interitu sunt consecuta! dumque alter alteri sese præferre, & dominandi cupiditate neuter cedere contendit, Respublica interea damnum est perpessa. Non enim publicam utilitatem & tranquillitatem: sed privata commoda & honores spectabant. Unde de Cæsare & Pompejo Lucanus.

—— impatiensq; loci fortuna secundi,
Nec quenquam jam ferre potest, Cæsarve priorem
Pompejusq; parem. Naturæ enim ambitiosæ non possunt inter se colere amicitiam: qnamcunq; præ se ferant benevolentiam: tamen reverâ oderunt se, & hoc agunt, ut evertat alter alterum. *Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas*
Impatiens Consortis erit. Sic Themistocles cum Aristide in eadem urbe vivere non potuit. Arrogantiæ porrò, & ambitionis rarò felix eventus: quoniam illa vincula sangvinis, necessitudinis jura solvit. Hæc Romulum compulit, ut fratrem occideret. Hæc Justinianum Cæsarem, ut patruum. Hæc Andronicum, ut Alexium pupillum. Hæc Constantinum Pogonottum, ut duos fratres germanos interimeret. Taceo barbaros Cæsares Turcicos. Hæc hominum mentes dementat, ut se non agnoscant: & fastu turgentes alios quoq; despiciant, solique præ cæteris Magni audire volunt. Sic * Nero Romam Neropolim appellandam destinasse: & mensem Aprilem Neroneum, â suo nomine nuncupasse scribitur. Quanta Commodi Imp: ambitio? qui Romam de suo nomine Commodianam: & exercitus suos Commodianos appellavit. Sed si introspicere in rei veritatem velimus; * Sveton. in Nerone.

videbimus, quòd, qui ipsi honores largitionibus, & quibusvis modis alijs ambiunt propriæ Virtuti diffidere videntur. Hanc quoniã sponte sequitur honos, ut umbra Corpus. Quippe, dum vastas cogitationes concipiunt, quæ nec limitibus circumscribi, neque carceribus includi possunt; non secus faciunt, atq; illi qui ventum amplo & laxo rete colligere laborant. Multa sibi promittunt ambitiosi, multaq; consilia & varia agitant: quorum eventum ut plurimùm Deus, uti ipse vult regit, & quò vult, impellit. Emblema igitur Ambitionis Symbolum est. Ut enim aurâ vel vento nil levius, nil mutabilius: sic mundi hujus Honore & gloriâ, nihil inconstantius! Flatus sunt prætervolans. Si enim solida Virtus abfuerit, non minùs captata concluditur, ac ventus ut dixi rete. Adjeci Symbolum MERCES DIGNA LABORE. Nam ut Catul. ait. sicut *Stultus labor est ineptiarum*: Ita quoq; ambitionis vanæ, vana merces. Vera autem *virtutis merces Gloria est, nec quidquam est aliud, quo magis ad rectè, honestéq; agendum, præstantis animi homines accendantur.* hanc qui appetunt vero virtutis amore, Honorem laborum reportant præmium. *Nihil* enim *præstantius, aut beatius accidere homini potest, quàm eo loco donari, in quem ut ascenderent urbis nostræ conditores, nullum periculum, nullum laborem, nullum deniq; certamen prætermiserunt, ac, si privatæ utilitatis & commodi habenda ratio est, nullam aliam expetere, aut optare vir sapiens præter hanc unam debet &c:* Proinde certo certius est, quòd ambitiosi & arrogantes, dum alios despiciunt, ipsi ab omnibus despiciantur: qui dum se contemni animadvertunt, intra se anguntur, atq; ex impatientiâ, ad extrema non rarò veniunt. Huc pertinet Colloquium Pyrrhi Epirotarum Regis & Cyneæ, qui argutè Pyrrhi ambitionis virus perstrinxit: quod, ut ille * ait, *initiò non cognitum, progressu temporis auctum, successibus exaggeratum, cogit pectora mortalium, ut speciosa consilia amplecti, salutaria contemnere, primâ fronte læta, in recessu horrida quæq; & funesta soleant experiri.* Quapropter, qui in Repub: honores adipisci & adire cupiunt, virtute & rebus præclarè gestis sibi viam sternant: tales enim veram gloriam, & nominis æternam memoriam consequentur. Qui alijs modis & rationibus eam consequi nituntur: lubricum & inconstans subsidium apprehendunt.

Cic. de Consol.

* Christoph. VVarsevic. in Paradoxis.

EMBLEMA. XLIX.

PRECIO PRECIOSIOR OMNI.

UT bene pinguescit, tutò sua pabula carpens,
Quem herboso dominus gramine pascit, equus!
Ne tamen omninò liber per læta vagetur
Arva: pedes ejus dura catasta tenet.
Libertas equidem PRECIO PRECIOSIOR OMNI,
Urbibus ac populis commoda multa parit:
Sub Duce nempe probo illam defendente: sed a quis
Ni quoq; stringatur legibus: usq; nocet.

EA est omnium rerum conditio: ut, quò quæq; suâ bonitate, & justâ qualitate ac modo constans; pulchrior, excellentior, ac præstantior esse soleat: eò turpior, abjectior & nocentior censeatur, Cc

Vide, 1 Discorsi del Conte Annibale Romei, della Bellezza,

censeatur, cùm modum & qualitatem suam excedit aut mutat: nec suis in terminis consistit. Quid homine sano & vivo pulchrius? quid mortuo horribiliùs? quid judice justo amabilius? quid injusto & corrupto iniquius? quid Libertate præstabilius? quid licentiâ & servitute execrabilius? Nempe, quò usq; res limitibus à naturâ, ratione & legibus circumscriptis continentur, pulchræ & excellentes censentur habenturq;: subinde ac metas suas egrediuntur, multa incommoda pariunt, & secura trahunt. LIBERTATE plurima regna, populos & Urbes quondam floruisse legimus; quò usq; ejus jura salva & defensa fuerunt, ac homines in eâ liberi, eâdem rectè & justè uti frui sciverunt: mox atque exorbitaverunt; & Licentiæ frena, sub libertatis prætextu, laxárunt; non solùm Libertatem ipsam amiserunt; & jugo servitutis turpissimæ, colla sua dare coacti fuerunt: sed Imperium quoque concisum, alienisq; arbitrijs expositum fuit. Nonne Judaicus Populus libertatem jactavit suam? * *Semen Abrahæ sumus, & liberi sumus, nec ulli servivimus unquam*? sed quò Libertas eorum progressa? Græcorum Imperium libertate concidisse scribitur; quæ talis & tanta fuerat, ut motibus perpetuis, & licentiâ concionum, tanquam flabello seditionum, omnia in eâ agitarentur. Ubi nunc ea cum Imperio? Quid de Rom. Populo dicam? qui non tantùm Ipse liber fuit: sed liberis quoq; gentibus & populis imperitárit: leges & normam liberè videndi præscripsit, quod Cic. testatur. *Alias quidem rationes servitutem pati posse: Populi Rom. proprium est* LIBERTAS. quò tandem evasit? ut scilicet alijs gentibus paréret: & qui Domini dominorum fuére: distracto in partes Imperio, barbaris etiam servirent. Quid de vicinâ nostrâ Hungariâ? Nonne libera fuit? sed cùm libertate suâ abuteretur: & frequentibus conventibus, (qui à quodam rure ad Pestum, RAKOS Z dicebantur,) præsertim sub Matthiæ, Uladislai, & Ludovici regum gubernaculis; nova quædam molirentur; invidiâq; ac odio inter se certarent: potentioresq; imbecilliores opprimere conarentur: eò ventum est; ut Turca posteà maximam partem regni occupârit: eosq; Libertate illâ exuerit, ac spoliârit. Libertate sanè in Republicâ vix aliud summum Bonum esse potest: quam non solùm homines; sed & bruta animantia appetunt: in cujus salute, regni salus, ac populi felicitas consistit; unde in eâ retinendâ, conservan-

*Ioh. 8.

Cic. Philip. 6.

adq; neq; opibus, neq; vitæ parcendum est. Philippus Macedo, cùm ex Lacedæmone quodam victo quæreret, quid tandem victi acturi essent? animosè respondit. *Pro libertate moriemur.* Tantus amor & cura fuit eorum, ut pro communi libertate defendendâ, occumbere haut vererentur! Nec immerito! Quid enim miserabilius esse potest? quid turpius homini ingenuo, vel populo libero? quàm serviles operas & abjectas exequi? quas animus, & Natura detestatur, manus pedesq; fugiunt? & cùm sui juris fuerit, alieno subijci?* Seneca. *in Troade.

Si pœna petitur, quæ peti gravior potest?

Famulare collo nobili subeat jugum. Unde & Cic: *Cùm tempus & Necessitas postulat, decertandum est manu, & mors servituti & turpitudini anteponenda.* Atq; hodiè gentes quasdam nihil frequentiùs audias, quam LIBERTATIS nomen, libertatis jura, nec non quodcuuq; agant, licet vis accedat, sub libertatis præsidio facere. Cùm tamen nihil absurdius, nihil iniquius, & licentiosius fiat ab ijs; dum, quid vera Libertas sit, & in quo consistat, ignorent: ex quâ ignorantiâ sœpè sequitur, ut libertati nimium fidentes, (quæ potiùs LICENTIA appellanda est) cottidiè nova appetant: ac tùm nemo subsequi, sed præire vult. Nam quod sibi quisq; licere putat, idem decere sentit: inde Reipub: mala originē ducunt. *Libertas* autem ab Imp: Justiniano definitur; quod sit *naturalis facultas ejus, quod cuiq; facere libet, nisi si quid vi, aut Jure prohibeatur.* §.& libertas.1. Instit. de Jur, personar. *quæ inæstimabilis res est.* l. libertas 106. ff. de R.I. l. libertas 122. eod. Cujus gradus aliquot hîc ponere erit operæprecium, ut his cognitis, veræ libertatis opes & effecta appareant. Primus gradus est, *Secundum rationē vivere.* Ille enim demum liber est, qui rationem rectam tanquam Ducem sequitur. Ratio autem id docet & monstrat, ne falsa pro veris, ambigua pro certis arripiamus. Qui verò affectibus servit, ille liber esse non potest, cùm eum quasi captivum, aliò affectus, quàm ratio, ducant. II. *Secundum leges vivere.* Qui enim secundum l ges, (quæ maximo judicio feruntur, & naturalem rationem sequuntur) vivit: ille quoq; liber est. Unde * Cic: *Ideo legibus servimus, ut liberi vivamus.* Servire igitur legib⁹, & secundū jus vivere, vera est Libertas. Jura autē Libertatē tuentur. III. *Magistratui obtemperare.* Jura * de LL.

re. Jura enim cum per se sint muta, nec juvant, nec nocent, nisi sit, qui ea, secundũ qualitates rerũ & personarũ, ac facti administret: ideò Magistrat⁹ est viva lex; qui debet esse administrator, defensor, interpres, & executor legũ: cuj⁹ est vis hæc, ut præsit; præscribatq; recta & utilia, & conjuncta cũ ll. Ut enim magistratibus leges: ita populo præsunt Magistrat⁹: vereq; dici potest, Magistratũ esse legẽ loquentẽ; legẽ autẽ mutũ Magistratũ. Summa igitur Libertatis felicitas est, habere aliquẽ in Repub: summũ; qui ejus jura defendat. Nam secundũ Aristot: *nihil prosunt aureæ ll. si nõ itẽ ferro & præsidiis communiantur.* IV. *Ut sit perpetua.* Nihil enim juvat, Libertatem acquirere, nisi Respubl: & posteri eã retineant, & eâ fruantur semper. Ut igitur sit perpetua, eã tandẽ vitæ profusione conservare decet. neve licentiâ nimiâ infringatur. Sic enim Græcia perijt. sic alia regna. V. *Ut perennet, defensione opus est:* non quò ad privatos, sed maximè adversus publicos hostes. Quod enim nõ defenditur, obvium est prædæ cujusq;. Neq; hîc exemtã libertatem â tributis & alijs, ad necessariã defensionem intelligo: cùm sine tributis nulla Respub: constare potest. VI. *Ut æqualiter omnes eâ utantur fruantur.* Ut inferiorib⁹ nõ denegetur, quod superiorib⁹ licet; intellige secundũ jura & leges. VII. *Tandẽ ut bonis omnia liceat; præter malè, malis autẽ nihil, præter benè agere.* Virtus enim, juxta Tullium, jus suũ, & impunitã omniũ rerũ libertatẽ tenere debet. Sensus igitur Emblematis hic est. Ut per equũ servitutẽ quidẽ intelligã liberã: populũq; liberũ legib⁹ vinctũ. Virũ autẽ muscas ab equo pabulante abigentẽ, Principẽ & Magistratũ; qui populũ contrã hostes tuetur. Muscas verò, infestũ gen⁹ æstate equis, Licentiã noto: vix enim ulli insecto, id licet, quod muscæ. Per vincula quibus est alligatus equus, jura signo. hæc enim vera sunt vincula, & retinacula, quib⁹ malorũ audacia & vis, nec non licentia stringitur, atq; cohibetur: per gramen tandem, opes & commoda, quæ ex servitute liberâ, & libertate verâ proveniunt, innuo. quæ cùm per se PRECIO sit PRECIOSIOR OMNI: tùm Rebuspubl: præsertim liberis; legibus, & ubi opus, armis conservanda, defendenda, augenda. Porrò,

Servire	DEO	summa	Felicitas.	
	Principibus		Prosperitas.	
	Patriæ		Pietas.	
	Affectibus		Calamitas.	
	Rationi		Libertas.	
	Vxori	infima	Servitus.	

EMBLEMA. L.

CAUTE' AUT NUNQUAM.

RES facilis bellum movisse: imponere finem
Exultans victor non nisi quando velit.
Nempe suas vires quivis benè ponderet ante;
Certamen belli quàm subiisse cupit.
Felicibus haut tutum est caveam scalpsisse Leonis:
Scommate nec populo stringere velle Ducem.
Saevit uterq; potens, quamvis ignoscere possit.
In pare vi alterius nemo lacessat opes.

QUemadmodum pars non poſtrema Sapientiæ cenſetur: ſi quis ſeipſum cognoſcat, ingenij & corporis vires, divitias, amicos, clientelas, & id genus alia, æquâ rationis lance apud ſe probè examinet: ut quantum valeat, exactè ſcire poſſit: Ita temeritatis eſt ſummæ; ultra vires & facultates quicquam aggredi, aut tentare. Fieri enim nullo modo poteſt, ut illud diù conſiſtat, quod impari cum viribus conatu ſuſcipitur. Idq; non ſolùm privatis in rebus unicuiq; maximè obſervandum, cujus facultates facilè exhauriri poſſunt: Sed etiam Principibus, quorum Potentia & Majeſtas amplior & diffuſior eſt, in eam curam incumbendum; ut Viribus Imperij ſui, benè exploratis, & Reipub: facultatibus probè perſpectis, ſciant animi cupiditates in obtinendis alienis regnis, vel ſuis conſervandis frenare & metiri: ne ultra modum, vires, facultates, potentiam quicquam aggrediantur: dumq; potentiores ad bella provocant. propriâ potentiâ ſpolientur. Rectè enim * Val. Max. *Ea demum potentia tuta eſt, quæ viribus ſuis modum ponit.* Nihil autem diuturnum eſſe poteſt, cui non ſubſit modus & Ratio. Quanquam humanæ cupiditatis nulli ſint fines, præſertim ubi mentem Lerna illa malorum Avaritia ſemel occupavit: nunquam enim quieſcere animum ſinit, quin per fas & nefas partis plura adijciat: illudq; Viris magnis vulgare. * *Sua retinere privatæ domus, de alienis certare, regiam laudem eſſe.* Attamen niſi prudenter id faciant & cautè, certaminis victoriâ facilè fruſtrabuntur. Nam dum cauſæ ſuæ jure freti, ad bella animum adjiciunt, aliosq; provocant, quando aliter jus ſuum ſe defendere non poſſe exiſtimant, imparesq; ijs ſe non agnoſcunt: facillimè in ipſo conflictu atteruntur; ſubſidia neceſſaria, præſertim ſi bellum continuari aut protelari debeat, non habentes, Inſtrumentisq; ad Potentiam neceſſarijs deſtituti: qualia ſunt * *Opes, Arma, Conſilia, Fœdera, Fortuna*: & licet ea habeant, ſi tamen mutatâ fortunâ, ijs rectè uti neſciant, quorſum & iſta? Quapropter omnium Sapientum calculo firmatum, id ſvaſerim omnibus, cujuscunque ſint ordinis & ſtatus; præſertim verò qui populis præſunt; ut cum Potentioribus pacem colant: neq; cum ijs colluctentur, qui viribus ſunt ſuperiores: opibus ſupra alios aucti, populis, amicis, fœderibus majores & tutiores: Fieri enim vix poterit, quin ſe, & ſuam perdant.

* lib. 4. c. 1.

* Tac. 15. Annal.

* Lipſ. 4. Polit. c. 9.

perdant. Non ex levi causâ bella moveant; aut ad certamen prosiliant. Apud Virgilium notatur à Modestino ICto belli caussa inter Trojanos & Latinos. Cervi scilicet cœdes. Virg. lib. 7. Æneid.

Belli causa fuit violatus vulnere cervus, at quò res evaserat? Non solùm autem potentiorem bello non lacessendum dico: sed ne quidem in auxilium invitandum. Si Impp. Heraclius, Basilius, Constantinus, nec non Johannes Cantacuzenus, Imperatoris Andronici pupillorum Tutores, Amurathem & Saracenos in auxilium non vocassent: proculdubio Constantinopolitanum Imperium hodiè Christianis paréret. Si Solimannus à Vidua Joannis Comitis Sepusij imprudenter satis, ad suppetias sibi ferendas in Hungariam non fuisset evocatus: maxima pars Ungariæ ab eo proculdubio non occuparetur. Sed hoc prætextu auxilij Taurinum, postea Budam occupaverat: donec tandem cupiditate regni adipiscendi inflammatus, majora, cum totius Christiani orbis dispendio, tentaret, & in suam potestatem redigeret. Simile de Ludovico Sfortia * Guicciard. narrat. Atque hîc operæ precium erit monita quædam inserere, ut ea ob oculos habeant, qui Potentioribus bellum inferre, eosve lacessere satagunt. Primò. Ut quantum in ærario habeant, quantosq; reditus ex bonis suis colligant, considerent: Tùm, quàntum inter suos & illius populos intersit: pacisne, an belli artibus magis assveti. An ex amore, vel metu obediant. An sponte vel inviti discrimen pro domino subeant. An regio Naturâ, vel arte munita & valida. Quæ commeatum copia & unde; & quomodo comparari possit, in quo plurimùm momenti positum. An armorum copiâ instructi. Quos socios belli, quos amicos, & quot confœderatos. Quos Duces belli; quàm rerum & regionum, in quibus belli gerandum, peritos habeant. Hæc & similia plura, quisq; Impotentior priùs perpendere debet, quàm Potentiorem ad bellum irritabit aut provocabit. Ex re quoq; erit, ea primùm parare, sine quibus bellum nullo modo inchoäri, ne dum perfici potest. Deinde, licet omnia habeat ad bellum confidendum necessaria instrumenta, cogitet; Ancipitem Fortunæ aleam esse: eosq; non tutò infestari, qui regnorum & populorum numero, qui opibus, & ut supra dixi, amícis, clientelis majores sunt. quanquam parva sæpè manu magnus exercitus fusus fuit:

Iov. in Amurath.

Bontin.

* lib. 4 hist.

Aquila omni graculo fortior.

Sed

cùm illud fortunæ sit: verendũ, ne victi resurgentes, iterũ animos sumãt, & ignominiâ seu pudore suffusi, desperatæ victoriæ causâ te penitùs proterant: *cum his æquè fortuna parens, quandoq; noverca.* quin potiùs, cùm se impotentes, aut impares alterius viribus esse sentiant: medijs utantur quibuscunq; honestis ad avertendam alterius potentiam sibi infensam: ut tuti in suo, & sua salva simul maneant. *Potentiores* quippè *nihil æquè perturbat, aut afficit, quàm cùm ab inferioribus & infirmioribus offenduntur.* Emblemate igitur hoc demonstratur; infirmiores non debere provacare eos, qui se viribus omninò sunt superiores. Leo enim roboris & generositatis Symbolum est; ut felis, Libertatis; quæ nimirum carceris impatientissimum animal est: sed quid ad vires? libertas ista multos concitat, ad majora facultatibus suscipienda: atteritur autem â potentiore, cum se defendere non possit. Ut igitur Leonem non impunè felis irritaverit, cujus robur & virtus cum illo non æquiparanda: ita quoq; citra jacturam sui, & rerum suarum inferior, libertate suâ abutens, potentiorem injurijs non lacessiverit. Potentes enim etsi ad tempus dissimulent injurias acceptas: crebrò tamen irritati, acriùs & vehementiùs eas ulciscuntur. Symbolum quoq;, CAUTE' AUT NUNQUAM, monet: *Cum Principibus,* ut *Scip. Amirat. ait. *Ludere, acerbisq; eos facetiis ridere, valde intutum esse: cùm enim ipsarum in longum memoriam teneant, opportunitatem tibi nocendi si compererint, eam non prætermittent. Imò Principes minùs potentes si Potentiores ad bella irritant, vel provocant, rarò succedit, ut citra rerum suarum jacturam id tentent.* quare & ille rectè monet

Vide quæ dixi de Libertate Emblem. præcedente.

*dissert. Polit. lib. 5. discurs. 1.

——— *scito minori*
Parcere, majori cedere, ferre parem.

*Seneca. *Cum pari contendere anceps est: cum superiore furiosum: cum inferiore sordidum.* In hunc ferè sensum * Tacit. ait. *Acerbarum facetiarum apud præpotentes longa memoria est.*

* de Ira c. 3. 4.

* 5. Annal.

EMBLEMA

EMBLEMA LI.

SORTE NON PONDERE.

HÆc trutina est procerum: si præstes munia mille,
Sed semel offendas: præstita nulla valent.
Qui meritorum igitur vult præmia digna referre:
Usq; moræ patiens sit; sua gnavus agat.
Namq; probus Princeps scit justa rependere facta:
Mutabit mentem nec levis aura bonam.
Ipse modò optatis fac ne successibus obstes.
Sorte hodiè, haud meriti pondere quæq; valent.

BEatissimus ille meritò censendus, quem neq; vanæ gloriæ cupido; neq; necessitas ulla alijs servire cogit: quiq; suis rebus licet exiguis, & sorte contentus, Libertatem animi & corporis, à servitutis jugo vindicat, inviolatamq; retinet. Qui enim beneficium, quantumvis exiguum accipit: libertatem vendit. Ubi verò nulla libertas est: ibi vix generositas apparet: & quamvis sit, vires tamen suas, metu quodam ejus, cui servit, ne scilicet eum offendat, exerere neutiquam potest. Constringitur enim quodammodo nexu beneficij: ut eâ promtitudine voluntatem suam promere, & exequi non possit, quâ, cum sui juris foret, esset executurus. Verumenimverò, quemadmodum privatis hominibus & plebeijs summæ laudi datur, qui ætatem suam juvenilem & virilem, in honestis opificijs consumpserunt; unde & vitæ sustentationem parare sciunt, & in suo genere præ reliquis præstantiores habentur: Ita Viro Nobili, & generosâ indole prædito, nihil accidere potest laudabilius; quàm si Principibus, sua studia & officia manciparit; unde quondam & honores & opes certò

NB. » sperare potest. Reges enim & Principes, cùm amplissimas regio-
» nes, & infinitas opes ac magnas habeant, facilè tenujores brevi
» momento evehere, pauperioresq; divitijs cumulare possunt: præ-
» sertim verò, quos semel favore suo propter eximias Virtutes, &
» servitiorum diligentiam, complexi fuerint. his enim duobus po-
» tissimùm, Gratiam Principis sibi quis promereri potest. Quan-
» quam autem * Plato verè dixerit:

* Plat. de Repub:

Regem esse & imperare,
Servire, & in gratiâ domini esse.
Bellum gerere, & victoriam obtinere. tria esse, quæ non industriâ, sed fortunâ obveniant. Nemo tamen, (præsertim qui in aulis Principum & Magnatum vivunt;) gratiæ Domini desperare debet: quin magis atq; magis eandem officijs suis aucupandam sibi præsumat: animumq; alacrem ad egregiè exequen-
» da sua munia intendat. Nam, quòd plurimi in aulis Regum & Principum, ad dignitates, honores, & honesta officia non promoveantur: id non fortunæ adversæ: sed suæ vecordiæ & timiditati meritò adscribere debent. Quòd contrà alij divites, potentes, & honoribus amplissimi evadant: id non fortunæ conniventi, aut

eorum,

eorum, qui promoventur, desidiæ, largitionibus & similibus adsignandum: sed diligentiæ, assiduitati, laboribus, & in exequendis munijs promtitudini acceptum ferendum. *Non* enim *Fortuna* "
adeò est liberalis, ut quoslibet citra meritum, aut aliquam præceden- "
tem causam, ex humili & sordido loco, ad fastigium honoris, elevare: "
magnasq́; opes statim, citra respectum tribuere debeat. Quòd enim "
alij subitò evehantur, fit propterea; quòd digni fuerint: quòd alij deprimantur; quia sic promeriti sint. Ad aucupandam igitur Principis, vel Domini sui gratiam, mille opus est meritis; cùm ejusdem perdendæ unica interdum causa sufficiat, & quidem levissima. Eaq́; est Magnatum conditio & natura, ut probos, fideles, & in muneribus exequendis assiduos ministros & servos libenter alant, habeantq;: sed, cùm vel remissiores in officio: vel insolentiores animadvertant, gratiam & favorem suum ipsis facillimè denegent: raròq; id fiat, ut, quanquam crimen, vel culpam eis condonent, eo favore, atq; antea, ipsos prosequantur. Ut igitur gratiam Principis tibi concilies, plurima officia præstare fideliter necesse est: Ut retineas eandem; Integritatem colas. Hæc primus modus est, adipiscendæ simulque retinendæ gratiæ. Authoritas enim & Laus, quæ tribuitur Aulico, Principem sæpè movet, ad eum favore & amore prosequendum. Deinde, cum Scurris, obtrectatoribus, & qui Principi obloquuntur, ne conversator. *Qui* enim *picem contrectat, coinquinat digitos: qui cum malis conversatur, talis esse præsumitur*: hos autem maximè odére Principes, odére boni. Postea; Principis mores, & quibus plurimùm sit studijs deditus, imitare, tuaq́; suis applica. Principes enim eos amant, quos suis moribus, naturæ qualitatibus, seu inclinationibus accommodos cognoscunt. Sic Aristoteles ab Alexandro diligebatur, quod ejus ingenium cognitum habuerit. Prudentis igitur erit aulici, se totum ad Principis ingenium fingere; dummodò adulatio & adfectatio absit. Illa enim generosum animum non decet: hæc vituperatur. Hoc quoq; ad gratiam adipiscendam & retinendam facit: Ut raro cum Principe loquatur Aulicus: aut certè saltem de gravibus & necessarijs rebus. Familiaritas enim plebeij cum Principe, nisi prudentiâ temperetur, ignominiam parit: non raro non vitæ discrimen. Sunt enim animi Principum tenerrimi,

& voluntates mutabiles, licet dissimulare sciant, facillimèq; aures & oculi eorum offenduntur. Unum verbum importunè, aut imprudenter prolatum, & factum insolentius præstitum, mille merita evertit. Emblema igitur hoc, Libra scilicet, cujus in lance unâ saccus plenus; in alterâ, penna præponderans, sortem Aulicorum notat. Quemadmodum enim ad stateram sive examen justum, merces, & alia revocare solemus; sic Principum animi ad suum judicium, servorum & officiariorum suorum merita, appendere solent. Cautione igitur summâ opus est; qui gratiam Dominorum vel Principum integram sibi retinere velit. Nam certè, ut quidam scripsit, *Ea est magnatum trutina, ut ad mille merita, levis offensa præponderet.* Symbolum SORTE NON PONDERE, docet: Licet fortunæ vis magna sit in aulis, ut sæpè plurimi non meritorum pondere: sed sorte favente, honoribus ac opibus locupletentur: sortis tamen propriæ quemlibet meminisse oportere; cumque sit variabilis, ut pote, quæ sæpissimè deprimat dignos indignos contrà elevet; fore, ut qui negliguntur, aliquando patientiæ suæ & meritorum fructum ferant. Fide autem, assiduitate, constantiâ in officijs præstandis, opus est: his enim certior quisq;, quàm sortis fiduciâ, reddi poterit: dum modò etiam Principum benevolentiam patienter expectare sciat; ac velit: quæ largè præstita officia recompensat, si non morosè ab illis extorqueatur: de quibus in sequentis Emblematis explicatione.

EMBLEMA LII.

SIBI IMPUTET.

Hic ubi jam celsæ conscendit culmina quercûs,
Debuit & latâ carpere summa manu.
Apprêndit fragilem sine succo & cortice ramum.
Avulsoq; miser de arbore speq; cadit.
Non semper Regum caussa est, mutata repentè
Gratia quòd propero te fugit ipsa pede:
In te sæpè latet: fidens quòd abuteris illâ:
Prêndere nec justo tempore summa scias.

Aug: lib. 21. de Civit. Dei. cap. 4. & c. 5. Cam. hor. subsec. cent. 1, c. 73.

D. Augustinum in admirationem raptum fuisse, cùm primùm Magnetis virtutem ferrum trahentis agnovit & vidit, scribitur. nec immeritò! Quis enim cum stupore non videat? quomodo, & quare Magnes ab uno latere interdum ferrum attrahat; ab altero repellat? & si allio illinatur, aut fimo tegatur, vires suas attrahendi vel repellendi tàm diu amittat, donec vino abluatur: seseq; in singulis aut versus meridionalem, aut versus Septentrionalem plagam obvertat? Naturæ profectò abstrusum & vix perscrutabile mysterium est, cujus, ut in plerisq; alijs, certa & solida reddi non potest ratio. Si Principum voluntates & animum rectè perpendere voluerimus, cur Aulicis & Officiarijs suis, huic gratiam largè demonstrent: alteri eandem subtrahant, fateri cogemur, non minùs abstrusas in ipsis latére Principibus causas, quas privato nulli perquirere, aut examinare conceditur. Ipsi quidem optimè sciunt, cur sic faciant: sed si is, quem odére, causam perscrutari velit, majorem incurret indignationem, juxta illud: *Sententiam colas regum, non examines.* Fit enim sœpenumerò, ut aulici ipsi, vel exprobratione officiorum præstitorum; vel negligentiâ; vel intempestivis petitionibus honorum; vel insolentiâ suâ, aut simili aliâ quapiam re, (non minùs, atque allium vel fimus magnetis vim attrahendi,) in Principe studium benefaciendi obtundant: cùm contrà alij, amissam gratiam, Vino, id est, suavi quadam & jocundâ hilaritate, & promtitudine officiorum, in Principe revocent, & excitent. *Principes enim, cùm Deorum instar mortalium habeantur; coli volunt humili submissione: utq; ab iis expectentur beneficia, non extorqueantur, ratio suadet.* Quod enim gratis dari debet, nullo jure extorqueri potest. quod verò ex debito; illud obligationem reddendi habet. A Principibus maximè modestè petendum: ne intempestivâ petitione animus eorum offendatur, vel commoveatur. Prudentis igitur aulici erit considerare sedulò, quibus rebus favorem Principis elicere, quibus virtutibus eundem conservare debeat. Virtus enim, Magnes ille est, qui animum Principis ad se amandum trahit: de quo * olim scripsi.

Vide præcedens Embl.

* in meis Epigram:

Quàm benè conveniunt Virtus Magnesq; ! trahendi
Vim natura parem, & robur utriq; dedit.

Hoc

Hoc inter ſeſe tantùm diſtare videntur:
Hic ferrum, aſt homines fortiùs illa trahit.

Ut igitur Principes cauſam habeant, aliquem promovendi; honoribus & opibus augendi; cavendum eſt, ne ſibi obſtet. SIGISMUNDUS Imp: quodam tempore inſolentiùs conquerenti, quod alijs opes multas daret, ſibi verò, de ſe benè merito paucas, hoc modo demonſtravit: ſe non eſſe in causâ: ſed eumipſum & fortunam. Juſſit duas pixides ejuſdem ponderis & magnitudinis parari: quarum alteram plumbo implevit: alteram auro: adeò, ut ambæ æqualiter valerent: huic poſtea optionem dedit, ſibi alterutram eligendi: ſed cùm ille ex pondere & æqualitate meliorem dignoſcere non poſſet; forte illam apprehendit, in quâ plumbum eſſet repoſitum: quam cùm aperuiſſet; Imperator ei reſpondit, per ſe non ſtetiſſe, quòd eam, quæ auro eſſet repleta; non apprehendiſſet. Ad eum quoq; modum Principes pluribus ſæpè favent, ſuamque liberalitatem & beneficentiam minimè denegant: ſed multi ſunt, qui favorem hunc & gratiam, rectè apprehendere & conſervare neſciunt. de hoc elegans Emblema extat Joh. Sambuci.

Sunt binæ hîc ciſtæ: quarum tenet altera plumbum,
Auro ſed gravis eſt altera; neutra patet.
Optio ſi fallat, plumbum ut pro divite cœcus
Arripias auro: quis tibi cauſa mali eſt?
Hinc quibus ingenium eſt, multos fortuna retardat,
Indignisq; refert præmia iniqua viris.
In Domino non eſt ſemper ditare fideles
Culpa: nec immeritos tot cumulaſſe bonis.
Nam quos fata premunt; metas contingere fixas,
Et miſerâ nequeunt ſe relevare morâ.

Et non ſecus, atq; ille ſibi damnum meritò imputare debet, qui, cùm arborem excelſam aſcendit magno labore & periculo; fructumq; decerpere jam volens, aridum ramum aliquem apprehendit; cum quo, ab arbore avulſo, ſimul in terram cadat: Sic quoq; & ij, qui, cùm gratiam Principis, vel Domini ſui multis laboribus, & diligenti officiorum functione adquiſiverunt, & fructum jam reportare cupiant, quòd non juſto, aut legitimo modo, honores aut dignitates appetunt, ſuâq; fortunâ uti, aut eam prêndere neſcientes,

nescientes, postea à summo gradu magnâ sæpè cum ignominiâ decidant, sibi suæq; imprudentiæ imputare debent. Casus quidem talis eò accidit acerbior; quòd, ubi jam commodis, ex laboribus & officijs suis præstitis, gaudere quis debeat; se subitò de felicitatis culmine turbatum videt! sed Principi id non semper imputandum: in nobis sæpè causa latet: quòd fortunâ uti nesciamus. Nam, ut benè & sapienter Heraclitus dixit. *Mores hominis Deus, seu Fortuna regit,* & Ovid.

——— *sibi quisq; profectò*
Est Deus: ignavis precibus fortuna repugnat. Et alius.
Omnis fortuna in sensu sapientis habitat. quâ mente & Poëta dixit:
Suis cuiq; fortuna fingitur moribus. Emblema igitur hoc Aulicæ felicitatis typum refert. Honores certè instar arboris sunt. Ut enim hanc non nisi magno labore conscendas: ubi conscenderis, majori periculo in eâ consistas: maximo discrimine fructum ejus decerpas: facilè enim ex imprudentiâ ramum aridum pro viridi & sano arripias: exinde casus & vitæ jactura: Sic Honorem, Virtutis præmium, qui capessere vult; multis & assiduis actionibus honestis eum comparet sibi necesse est: ardua virtutis via: quam nisi prudentia regat, in devia facilè pervenias. In capessendis aulæ honoribus maximè annitendum; ut suâ fortunâ quisque rectè utatur: qui enim rectè uti sciverit, meritò lætabitur: qui secus, dolebit. SIBIQUE IMPUTET, quòd vel insolentiâ, vel negligentiâ, vel aliâ quapiam re, animum Principis à se alienum reddiderit, & intempestivâ, vel imprudente ratione commodis suis ipse obstiterit. *Eum* enim, *qui suâ ipsius culpâ damnum sentit, damnum non sentire: quo ad juris considerationem, quæ huic damno non patrocinatur* scribit Pomponius lib. 8. ad Quint. Mucium. quod confirmatur in l. qui proprio. ff. de procurat. l. inter coheredes. §. quod ex facto. ff. fam. ercisc. l. si communis ff. de nox. actio. Æquum enim est, ut qui propriâ culpâ damnum patitur, de seipso queratur, ac pro eo habeatur, quasi passus non sit: occasionem enim præbuit, & sic voluisse videtur. *volenti* autem *non fit injuria* l. 1. §. usq; adeò ff. de injur. Hippol. à Coll. hìc post Decium & Ferrarium. de R. I. Notent & aulici Scalam hanc.

*Ioh. Owen. Angl.

* *Nemo, gradus nisi per plures, ascendit in aula:*
Ad descendendum plus satis unus erit.

EMBLEMA. LIII.

JUNCTIS VIRIBUS.

MAximus in Regem pop li tunc cernitur ardor:
Cùm belli & pacis tempore poscit opem.
Hunc si Consiliis, opibus, si pectore forti,
Servandam ob patriam sponte juvare cupit.
Et meritò! quoties nam publica caussa laborat;
Vix sine privatâ clade perire potest.
Viribus hanc igitur junctis, opibusq́; levare;
Civis opus grati est, est pietatis opus.

Val. Max. lib. 5. cap. 6.

Cùm Secundo bello Punico Romanorum ærarium exhaustum esset, propter belli diuturnitatem: tota Civitas tanto patriæ amore flagravit; ut Viri fœminæque, quicquid auri argentive habuerint: item pueri, Insignia ingenuitatis, (ea fuêre Bulla ex auro vel argento, figuram cordis repræsentans, quam ante pectus annectere solebant; ut hanc inspicientes, ita demum se homines cogitant, si corde præstarent: hinc & de eâ Persius scribit.

Macrob:

Cum primùm pavido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.)

contulerint: ac ne beneficio Senatus, (qui muneribus functos tributi onere liberaverat,) quisquam uti voluit: sed insuper id omnes promptissimis animis præstiterunt. Quid ad amplitudinem nominis Romani & gloriam adjici potuit majus? quid ad splendorem ejusdem illustrius? quid tandem ad immortale decus Pop. Rom. solidiùs accedere potuit? nisi hoc, quod tàm naturæ legibus, quàm honestati & utilitati communis Patriæ congruum, Reip: Rom. apud posteritatem famam æternam & laudem perennem pareret. Insidebat enim pueris & sexui fœminino generosa vis quædam in animis, quæ eorum mentes tacitè extimulabat ad communem patriam juvandam & servandam: nomenq; sibi illustre apud posteritatem quærendum. Ratio recta monebat, publicâ salute eversâ, privatorum neutiquam incolumem potuisse subsistere: illamque propriæ anteferendam esse. Nam, ut Pericles apud Thucydidem prudenter monet: *Cùm evertitur patria, is, cui privatim benè est, nihil tamen minùs & ipse evertitur: cui autem malè, is in illâ prosperè agente, multo magis incolumis est.* Et Cæsar ad suos legatos & Centuriones inquit, apud * Dionem: *Privatim quidem nemo omnium ita potest lætis rebus uti, ut non idem cum Repub: corruente pereat.* At Respublica *si prospero successu utatur, etiam privatorum omnes potest calamitates sublevare.* quò semper Romani illi respexerunt antiquiores, præsertim, qui in Magistratu, aut publico aliquo officio constituti erant, omne studium suum eò conferre soliti fuerunt: ut publica commoda, à privatâ utilitate separarent, & illis magis, quam huic studerent. Et ut Val. Max. ait: AMPLISSIMUM EST PATRIMONIUM ROMANA CONCORDIA, & paulò

Thucyd. de bello Peloponesiaco. & Cam. hor. subcis. cent. 2. c. 45.

*Roman. hist. lib. 38.

Val. Max. lib. 4. c. 4.

paulò post: *Animi virorum & fœminarum vigebant in Civitate:* "
eorumq; bonis, dignitatis æstimatio, cunctis in rebus ponderabatur: "
Hæc Imperia conciliabant, hæc jungebant affinitates: hæc in foro, "
hæc in Curia, hæc intra privatos parietes plurimùm poterant. Pa- "
triæ enim rem unusquisq;, non suam augere properabat: pauperq; in "
divite, quàm dives in paupere Imperio versari malebat. Atq; huic "
tàm præclaro proposito illa merces reddebatur, quod nihil eorum, quæ "
virtuti debentur, emere pecuniâ licebat: inopiæq; illustriorum viro- "
rum publicè succurrebatur. hæc ille. Unde & Cn. Scipionis filiæ, "
cùm ex Hispaniâ Senatui scripsisset, petens, ut sibi successor mitteretur, quia virginem adultæ ætatis haberet, neq; ei sine se dos expediri posset: Senatus, ne Respublica bono duce careret, dotem ex ærario publico erogavit. Hæc sanè Benevolentia subditorum erga Principem suum, ubi spontanea est; præsertim rebus necessitate aliquâ belli astrictis; vel alio quopiam urgente casu publico, ut omnes cives porcionem aliquam facultatum suarum, ad bonum publicum promovendum, augendum, vel etiam conservandum, conferant: suaq; promtitudine & studio, necessitatem publicam sublevent: non video, quid firmius ad dignitatem Imperij servandam, quid ad propulsandam vim hostium fortius, ad ornandam Rempub: ad pietatem erga patriam laudabilius unquam accedere possit? Felicem autem, & multis nominibus populum illum beatum dico, qui apud se sedulò perpendens, res suas in publico bono sitas esse, privatis non parcit opibus; ut publicæ conserventur. Nam *qui res suas ex Reipub: statu considerat, illas sine hac nequaquam stare posse intelligit.* Et Tacit. rectè ait de Britannis in Agric. *Olim regibus parebant, nunc per Principes factionibus & studiis trahuntur. Nec aliud adversus validissimas gentes pro novis utilius, quàm quod in commune non consulunt. Rarus duabus tribusq; civitatibus ad propulsandum commune periculum conventus. Ita dum singuli pugnant, universi vincuntur. &c:* Quantum igitur boni & utilitatis Reipub: accedit ex amore, pietate & benevolentiâ Civium in patriam: tantò plus incommodi & periculi quoq; emergit, dum quisq; rebus suis privatis tantùm studens publica bona negligit: & necessitatem publicam belli præsertim tempore, cùm ærarium exhauritur, sublevare detrectat.

Camer. hor. suc. cent. 1. c. 32. ex Gagvino in hist. Francor. lib. 9. c. 3.

Concordia tutiſſimum præſidium Reipubl: eſt cujusq;: quæ ubi animis civium idem ſentientibus, Re & Facto fuerit demonſtrata Principi; hoſtiles acies, & quicquid adverſi Reſpublica habebit, omninò cedere cogentur. Hinc Emblemate hoc, manibus multis Coronam ſuſtinentibus, vel levantibus: Commune bonum noto. Principes enim tutiùs res bellicas & pacatas peragere, extra omne dubium eſt, cùm ſubditi, amore, obſequio, benevolentiâ & opibus, alacres ad juvandam publicam utilitatem ſeſe offerunt. Ut enim oculi plus vident, quam oculus. Et multæ manus plùs efficiunt, quàm una. Ita in conſervandâ ſalute publicâ, cùm cives unanimi conſenſu & auxilio ſtudia ſua præſtant; fieri nullo modo poteſt, quin illæſa & tuta maneat contra vim externam. Addidi SYMBOLUM, JUNCTIS VIRIBUS. Ubi enim commune periculum, commune adeſſe debet ad propulſandam vim auxilium. Hinc & Ovid:

Et quæ non proſunt ſingula, multa juvant.

Ut itaq; ſubditi Principes ſuos re & opibus tempore neceſſitatis juvent, ratio ſuadet. Hoc enim pietatis officio neglecto, idem eis evenire neceſſe eſt, quod membris corporis, cùm alimenta ventriculo ſubtrahuntur. * Seneca. *Homo in adjutorium mutuum generatus eſt.* * Idem. *Hoc ab homine exigitur, ut proſit hominibus, ſi fieri poteſt, multis: ſi minùs, paucis: ſi minùs, proximis: ſi minùs, ſibi.* * Idem. *Omne hoc, quod vides unum eſt, membra ſumus corporis magni, natura nos cognatos edidit, cùm ex iiſdem, & in eadem gigneret. Hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æquum juſtumq; compoſuit, ex illius conſtitutione miſeriùs eſt nocere, quàm lædi, ex illius imperio paratæ ſunt juvantis manus. Iſte verſus & in pectore & in ore ſit:* Homo ſum, humani nihil à me alienum puto. *habemus id commune, quod nati ſumus. Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt, quæ caſura, niſi invicem obſtarent. hoc ipſo ſuſtinetur.*

*Seneca de Ira. l. 3. 23.
* Id de vit. beat. 30.
* Id. lib. 15. epiſt. 96.

EMBLEMA. LIV.

SIC CONTERIT ÆTAS.

ORtus regnorum, progressus & ultima finis;
A solo pendent hæc moderante DEO.
Quæ quantumq; diù benè firmâ lege regantur:
Attamen hæc tandem certa ruina manet.
Cernis ut annosæ jam summa cacumina quercus
Arent, & medio corpore rupta ruit!
Hæc immota quidem quàm-plures floruit annos.
Se terræ inclinans, nunc peritura cadit.

Cùm Justinianus Cæsar Gelimerem Vandalorum Regem, vinctum cathenis unà cum uxore & regiâ familiâ in triumpho duceret: in conspectum Imperatoris ductus pleno ore risit. Cùm itaq; eum ingenti dolore perculsum, mente captum esse putarent: ferunt illum dixisse: se ridere fortunæ humanæ vicissitudines: ut qui modò Rex fuisset, jam serviret. Sesostris Rex Ægypti, cùm aliquando curru veheretur, qui à quatuor regibus captivis trahebatur, atq; unus ex illis Regibus, sœpè respiciens rotam intueretur, interrogatus à Sesostri, cur toties respiciat? Intuens, inquit, rotæ volubilitatem, in quâ citò ea, quæ summa fuerunt, fiunt ima, cogito de fortunâ nostra. Hac admonitione motus Sesostris, factus est moderatior, & Reges liberavit. Magnus in illo animus, fortunæ varietatem solidè ferens & contemnens; in hoc humanarum rerum fragilitatis agnitæ laudatur consideratio: Fatiq; & Necessitatis in humanis rebus, suo modo sese exerentis, diligens cogitatio. * *Æterna* enim *lex à principio dicta omni huic Mundo, nasci, oriri, aboriri: nec quidquam stabile aut firmum arbiter ille rerum esse voluit, præter ipsum cujus est proprium: erecta dejicere, dejecta erigere. Omnia ista, quæ suspicis, quæ miraris, vicibus suis aut pereunt, aut certè mutantur.* * *Omnibus creatis hoc est ingenium, ut insitâ quadam vi admutationem ferantur & casum. Ut ferro consumens quædam rubigo per naturam agnata est: ligno exedens caries, aut teredo: sic animalibus, opidis, regnis, internæ & suæ causæ pereundi. Supera, infera, respice; grandia, parva; manufacta, aut mente: ab omni ævo corruunt, & corruent in omne ævum.* Imperiorum & regnorum principia, progressus, mutationes, eversiones si diligentiùs consideraverimus: fatebimur pleraque à parvis initijs crevisse, à mediocribus causis conservata, à levibus sœpè eversa, aut translata fuisse. Resq; publicas potentiores (quod supra quoque notavi) quingentis annis plerunq; floruisse, plurimas hunc terminum non attigisse paucissimas superasse. Annos 520 Assirij tenuerunt Asiam: postea Medi eam occuparunt illis excussis. Medorum potentia annor. fuit 220. Monarchia Persica, quæ è Cyro usq; ad Darium ultimum, opibus & potentiâ floruit annos 230. armis Alex. Magni dissoluta curruit. Græcorum Monarchia 250 annos duravit, vel circiter, inchoata ab Alexan-

* Lips. lib. 1. c. 16. in pr. de Constantiâ.

* Idem, cap. 15.

ab Alexandro: tandem post dimicationes longas, ad distinctos Macedoniæ, Syriæ, Ponti & Ægypti Reges devoluta. Annis 500. ab expulsis Regibus, usque ad Monarchiam Augusti, rexerunt Rempub: Romanam Coss. formâ gubernationis mixtâ ex Aristocratica & Democraticâ. Annis ferè 500 elapsis ab eo tempore, quo Constantinus Imperij sedem Constantinopolin transtulit ex Italiâ, Carolus Magnus, victis & domitis Longobardis, qui Gottos ante debellatos depulerant, Imperium occidentis in libertatem asseruit & instauravit. * Regnum Poloniæ Ducibus antea parvit, donec tandem sub Boleslao Chabri dicto, in formam Regni redactum: ipse quoq; Boleslaus * ab OTHONE IMPERATORE ROM: Coronam regiam accepit, eaq; insignitus, Primus POLONIÆ REX fuit. Marchionatus Moraviæ Regnum antea fuit. sub Vratislaö II in Bojemiam translatum est: & ex Bojemico Ducatu regnum, ex Moravico verò regno Marchionatus factus est. Quin ista summo rerum omnium moderatore & arbitro fiant, nemo sanæ mentis negare potest: qui pro inperscrutabili, & liberrimâ voluntate suâ Reges & regna constituit, constituta destruit, & destructa erigit, nemine nostrûm sciente, cur ita faciat: nisi ut sciamus & credamus, eum esse Dominum rerum, & regum, & liberrimum agens. *Vos igitur*, ut * Lipsius ait; *qui in Regno aut Republicâ, scite: ferri & volvi omnia sursum, deorsum, & nullius rei eodem semper loco stare fortunam, &c*: Nil vobis hoc in fragili rerum statu solidi promittitote, præter factorum piè, honestè, laudabiliter, quod est verè regiè gestorum gloriam; & nominis vestri apud posteritatem, immortalem & solidam famam. Si sceptro, si opibus, si populis superbitis, fallax ex ijs, & non diuturna voluptas. Temporis ista omnia sunt dona & rapina, imò minæ. Flectite oculos in vestri generis Imperatores, Reges, Principes, Duces: sortis vestræ vicissitudinem cognoscetis. Africæ Sultanus veteri & felicissimo regno exuitur & vitâ. Bajazethes Turcorum Imperator caveæ inclusus, ludibrium circum vectatur. Crœsus opulentissimus ducitur captivus. Crassus antea ditissimus, pauper obit. Belisarius stipem petit oculis privatus! Exempla sunt infinita mutatæ fortunæ, rebus in humanis lascivientis; quæ hîc omnia conferre unum in acervum, longùm nimis foret. Præteriti tantùm seculi

* Vide Cromerum, Miechovium, Gagninum, & alios de rebus gestis Polonorum.

* Anno Christi 999.

* Lips. in not. Polit. ad lib. 1. pol. c. 4. mihi fol. 13.

seculi ab anno 1500 tragica exempla virorum Illustrium, si quis recognoscere velit, videat * Speculum Tragicum; vix sine lacrymis leget: & vix sine gemitu fortunam magnorum virorum considerabit. Non solùm autem hominibus, (quibus Natura breve vivendi tempus circumscripsit, & vix * ultra 100 an.) Fortuna noverca est: sed & Imperijs & Rebuspubl: quarũ felicitas, vix tuta ab illa; quin peractâ periodo aut mutentur, aut convertantur, aut transferantur, aut omninò ruant. Quid nunc Græcia? ubi Romana glória? *Olim* * (Lipsius inquit) *Oriens floruit, & Assyria, Ægyptus, Judæa valuere armis ingenijsq́;: sors ea in Europam transiit: quæ tamen ipsa, ut corpora, instante morbo, vibrari mihi nunc videtur, & præsentiscere magnum suum casum.* hæc ille. Hac ex consideratione Emblema præsens factum. Quercus nimirum annosa, vetustate corrupta & ruens, quæ hieroglyphicè Imperium & diuturnitatem significat. Per coronam autem, quercum ambientem simulq; disruptam, regnorum lapsum innuere volui & mutationem. Symbolum rei conveniens adjeci. SIC CONTERIT ÆTAS. Nihil est enim, principium habens, cui suus non immineat & impendeat finis. Nam,

Omnibus hunc finem statuit Natura creatis:
Ut cùm sint aliquid; sint aliquando nihil.

* Seneca. *Quòd regnum est, cui non parata sit ruina & proculcatio, & dominus & carnifex? non magnis ista intervallis divisa, sed horæ momentum interest inter solium & aliena genua.* * Et alibi: *Quicquid longa series multis laboribus, multa DEI indulgentia struxit, id unus dies spargit ac dissipat. Longam moram dedit malis properantibus, qui diem dixit horam, momentumq́; temporis evertendis imperiis sufficere.* Curtius. *Magnæ arbores diù crescunt, unâ horâ extirpantur.*

FINIS.

* Iohan. Dickensoni.
* Vide elegantem tractatũ, de quæstione, An quilibet præsumatur vivere centũ annos, ex l. fin. C. de SS. Eccles. & l. an usus fructus. ff. de usufruct. autore Henr. Cnaustino.
* de Constant. c. 16.
* l. de tranquil. 11.
* lib. 14. ep. 92.